CHIRURGIA
PARACELSUS

1536

ILLVSTRI AC GENEROSO DOMINO PETRO DE GRANTRYE, DOMINO IN BESNE, EQVIti & Galliarum Regis Consiliario, eiusdemq; ad Alpinos Rhætos Legato,

PETRVS PERNA TYPOGRAPHVS S. P. D.

MAGNAM Magni illius Theophrasti Chirurgiam, quam dudum nostris typis publicam facere (edito officinæ nostræ Indice) pollicitus sum, Generose Domine, sub amplissimo nomine tuo iam tandem in Latinam linguam conuersam exteris quoq; hominibus legendam exhibeo, multiplicem quod spero & apud illos, & apud te gratiam initurus. Quia enim etiam illi, qui nouam hanc, vt ipsi appellant, medicinæ hæresin, vel authoritate sua, vel editis scriptis acerrimè impugnant, eam laudem Paracelso nostro non inuiti concedunt, & magna ipsum chirurgicarum rerum peritia cum summa coniunctam felicitate excelluisse, & in externorum remediorum accuratiore per chemiam præparatione docenda, atque in vsum reuocanda, non inutilem operam posuisse, factum est, vt ab exteris hominibus plerisq; omnibus non solùm auidissimè huius operis editio expectaretur, verumetiam nonnulli quasi iure quodam eam à me exigerent, duobus maximè aduersum me argumentis vtentes. Primò quòd alijs forsan minus vtilibus eius authoris scriptis excudendis inuigilarem: dein quòd datam fidem tardius redimendo spes suas nimis diu morarer. Persuasum enim plerisq; est, ad lites illas medicas disceptandas huius libri vsu eruditos non sine reipublicæ incommodo destitui. Sed facilè cũ istis rursus gratiam inibo (licet tardius tandem tamen ipsorum votis satisfaciens) si dilationis causam audierint, atq; moram hanc quantulamcunq; puriore (quam hucusq; in Paracelsicis nonnullis scriptis habere licuit) translatione compensari viderint. Quanta etenim religione omnia Interpres hic noster reddiderit, ij iudicabunt, qui versionem hanc non cum Dornianis modò, sed cum ipsius etiam Oporini quorundam Paracelsicorum scriptorum versionibus conferre voluerit. Quinetiam et eo nomine gratiorem fore hanc operam nostram bonis omnibus confido, quòd tua autoritate, quam omnes meritò maximi faciunt confirmatam in publicum emitto. Ex eo etenim tempore, quo tu Paracelsicæ Philosophiæ & Medicinæ non tuendæ modo, sed etiam omnibus modis cognoscendæ ac excolendæ partes tibi sumpsisti, omnes libenter fatentur non dubijs argumentis se colligere, frequentiores quàm vnquam habuerit cultores adeptam esse, scilicet nemo est, qui prudentissimi viri generis nobilitate, regia gratia, consiliarij & legati regij authoritate præstantis iudicium non admiretur, suspiciat & imitandum putet. Ego certè quasi fato quodam ad te pertinere hinc nascituram

gloriam (nascetur autem sine dubio maxima) auguror, namq; & antea tuo nomini destinatum fuit opus hoc, & iam inter plurimos tu vnicus es putatus, qui aduersus Zoilorum aculeos autoritatis & virium satis habiturus sis. Liceat autem hîc, quia hoc ad te quidem maximè pertinet, aliorum tamen etiam cognoscere nonnihil interest, commemorare causas non præstiti dudum officij. Iam biennium plus minus est, quòd Gerhardus Spina, homo, nequid peius dicam, spinosus & lubricæ fidei operis conuersionẽ pactus, mox siue laboris magnitudine deterritus: siue alicunde pinguiorem mercedem sperãs, astuse à contractu liberare cœpit, namq; nescio quibus argumentis librũ sic suspectum nostratibus medicis reddidit, vt paucis post diebus ab ipso transferri, & à me excudi prohiberent censores. Itaq; præter spem à cœpto tum opere desistere coactus omnino intermissurus fueram, ni & bibliopolarum indesinentibus flagitationibus, & doctorum quorundam literis, quibus vt editionẽ maturarem hortabantur, fatigatus, denuò animum induxissem consiliũ ineundi de excudendo libro & data fide liberanda, ea tamen moderatione, ne cuiusquam authoritati quidquam decederet. Mouebant me præter cætera quoque Celsitudinis tuæ literæ, quibus admonebas & petebas, ne Dornio deesse vellem. Falsò enim T. C. persuaserat, me negotium trahere. Harum ego literarum quoties recordabar (recordabar autem sæpissime) quomodo illam de me conceptam opinionem amoliri possem, cogitabam. Itaque nullum non mouere lapidem cœpi, quò quàm purissimã libri huius conuersionem nanciscerer: quod dum molior commodum narratur mihi integrum opus Latinum à Iosquino Dalhemio medico doctissimo asseruari, ab ipso in priuatorum hominum quorundam gratiam conuersum, quo cognito, nil prius habui, quàm vt inspiciendi operis copia mihi fieret, quam vix summis precibus consecutus, talem cernebam esse, vt iam Dornianam versionem non desiderarem amplius, neque me pœniteret illam omisisse. Itaq; hominem hortari ac rogare cœpi, vt quem in paucorum gratiam laborem suscepisset, typis à me multiplicatum pluribus vtilem fieri pateretur, sed tantum abfuit, vt persuaderem, vt etiam ille affirmare nõ dubitaret, alio fine à se translationem factam non esse, quàm vt Gallos duos iuuenes Paracelsicæ medicinæ studio insanientes, genuinis Paracelsicis deliramentis (vt ipse loquebatur) propositis ad dogmaticam medicinam reuocaret: quo responso ipse quidem videbatur sibi significasse mihi, frustra me publicationem expectare. Verùm ego contrà eodem argumento vsus (ad hominis ingenium me accommodans) ostendi, vel ob id potissimũ scriptum hoc suum publicandum esse, quòd sectæ vanitate proposita, dum plures cautiores redderet, quàm optimè de pluribus mereri posset. Ad hæc præstare aiebam, extare cõuersionem, quæ (qualis sua esset) vbi id res pateretur, notioribus & magis medicis appellationibus nonnulla exprimeret, quàm si forsan ex ipsius sectæ cultorib. laborem hunc suscipiens aliquis, omnia ipsorum modo appellans, plus tenebrarum quàm lucis scripto adferret. His ergo argumentis tandem, & vix tandem commotus, pollicitus est, vbi omnia reuidisset, ad me mittere, vt quod mihi videretur facerem. Itaque non ita multo pòst cum exemplari suo literas misit, quarum verba hæc ferè erant

rant. Chirurgiam Latinam hic mitto, quam olim in duorum iuuenum gratiam conuerti, non quòd eam aliquando edendam cogitarem, sed vt ipsos nimium Paracelsisantes à proposito reuocarem: quam si excudere voles (quamuis mallem ἀνέκδοτον) caue sub meo nomine publices, sed anonymos prodeat: nolo enim deliramenta ista me approbare quisquam vt existimet. Cætera quod attinet, scire te volo, me paraphrasticè plerisq; in locis sententias authoris reddidisse, loca inuenias, in quibus non quid dixerit, sed quid dixisse oportuerit, vel certè dicere voluisse visus est, expressi (quid isthæc verba sibi velint, indicabũt vtriusq; linguæ periti. Adhæc manuscripto exemplari, quod meo iudicio autographũ non mentiebatur, adiutus, multa secus quàm vulgata editio habeat, transtuli. Denique si quando in carpendis ac ridendis aliorum erroribus prolixior videbatur (quod in procemijs & epilogis illi solenne est) inutilia resecui. hæc in suis literis ille. At dicat nunc quispiam, Quorsum hæc, an non malum nomen ista libro conciliabunt? minimè verò. Nam etsi is fuit interpre[illegible] animus, qualem ipsius literæ, & quæ antea diximus, ostendunt: tamen quan[illegible] præstet, talem nos habere versionem, quàm Dornianam, eruditi facilè iudicabunt. Discernet quoq; C. T. quantum præstent Erua Lupinis, quæ cùm tantopere huius operis legendi copiam sibi fieri concupiuit, vt tædium atq; impuritatem Doriniani styli non dubitauerit deuorare, modò rem ipsam consequi ac intelligere posset, quàm hilari fronte hanc puriorem suscepturа sit, iam mihi videre videor. Itaq; tuam Celsit. etiam atq; etiam oro, vt vnà cum libro & me humilem suæ Cel. seruulum in suam clientelam denuò suscipere velit. Et si quid à me peccatum hucusq; est (quamuis illius culpæ, cuius me reum facere ille voluit, liber sim) benignè condonet, & denique Iosquino nostro, cuius nomen vel inuito ipso operi præfixi, si forsan iniquius illud feret, me reconciliare, omni officiorum genere in illum collato, conetur.

Vale Illustris & Generose Domine. Basileæ XIIII. Cal. Sept. anno 1573.

AD SERENISSIMVM POTENTISSIMVMQVE PRINCIPEM, DIVVM FERDInandum, Romanorum, Hungariæ, Bohemiæ, &c. Regem, Archiducem Austriæ, Dominum suum clementissimum:

D. THEOPRASTI PARACELSI PRÆFATIO.

CVM Clementissime Cæsar, Deus Opt. Max. nullo personæ respectu habito, omnes æquo iure naturæ legibus incluserit, vt iam summi ac infimi, potentes simul & debiles vnà omnes morbis, ipsiq; morti subesse cogantur. Ipsius tamen prouidentia ante humani generis creationem cùm præuidisset futuros morbos, miserta huius labis, medicum ac medicinam ad præcauendos ac curandos morbos creauit etiã. Hinc Sapiens medicum ac medicinam colendam, suspiciendam, honorandam propter necessitatem præcipit: nam væ illi, qui necessitatis tempore, auxilio destituitur. Relinquitur ergo, medicinæ legibus neminem exemptum esse.

Harum difficultatum magnitudine permotus ego, Princeps Potentissime, studio iuuandi genus humanũ, hoc Chirurgicum opus conscripsi: nam vulneribus cùm nemo non expositus sit, neminem ab eorum curatione addiscenda liberum esse patet. Quamobrem cùm singulis ista solicitudo incumbat, summũ inter mortales ac primarium, caput subditis eam deferre ac publicam facere decuit. Quo nomine ego quoq; sub Augustæ Maiest. tuæ titulo in publicũ prodire volui, non dubitans, T. Maiest. gratum me fecisse, qui hunc tantum laborem, non solùm huic, sed & toti posteritati vtilẽ futurum, subire non dubitauerim. Etsi enim & alij quoq; simili labore defuncti sunt, quid tamen ego præstiterim, quid alij commiserint, tua Maiest. dijudicabit facilè. Nam hoc de tua Maiest. certò mihi polliceor, Patrem patriæ eam fore, ac in errores medicorum, qui tanta multorum pernicie regnant, grauiter animaduersuram, veræq; medicinæ patrocinium contra Pseudomedicorum calumnias suscepturam. Nam cûm

bestijs

beſtijs hoc natura ingenerauerit, vt prolem ſuam à ferarum iniurijs tueri conentur, quis dubitet, T. M. ſubditorũ ſuorum corpora à peſtilentibus medicorum erroribus tutam eſſe cupere? Quare cùm T. M. ad errores expurgandos ac vera dogmata plantanda diuinitùs ſuſcitatam perſuaſum habeam, veræ medicinæ fundamenta, quæ ab antiquis medicorum coryphæis ad nos vſque pertinuerunt, pauca ipſa quidem, ſed aſſidua nouarum inuentionum acceſſione mirificè à me locupletata, excolere animum induxi. Nam cùm Deus Opt. Max. per naturam vberrima plurimarum rerum experientiâ ſupra reliquos mortales omnes me donauerit, vt iam Empiriç veræ titulũ per varios caſus, per tot diſcrimina rerũ, bello, inquam, pace, egeſtate, miſeria comparatum, mihi legitimè vſurpare poſſim, diu iam ſuppreſſos labores, vſu, exercitio, varia ac multiplici experientia comprobatos ac confirmatos, tandem in publicum proferre nõ dubitaui. Quo in opere cùm ea prima mihi cura fuerit, vt certa, vera, probata omnia eſſent, altera T. M. ſolicitudo nunc erit in tuenda propagandaq; veritate, ne ea malignitate pſeudomedicorum denuò obſcuretur, vel ab ipſis, tanquam labor ſuus eſſet, vſurpetur, quanquam mea nil admodum refert, quis eo fruatur, modò fideliter, verè ac piè tractetur. Neq; interim aduerſariorũ calumnias admodum exhorreſco, Cl. Cæſ. nam quantus quantus eorũ numerus eſt, minima tamẽ eorum experientia, fides, ac in curando infelicitas me conſolantur, ac ſatis confirmant. Adhæc cùm T. M. experientiæ tutelam ſuſceperit, nõ dubito illis ruinam imminere: etenim ſi chirurgica noſtra hoc opere deſcripta pręcepta vſu ſuam veritatem comprobauerint, vt probatura nõ dubito, ipſos palmam mihi cõceſſuros vel inuitos oportebit. Itaq; in bonã ſpem venio, me T. M. imò toti orbi hoc meo labore in perpetuum (donec ex cœli huius cõuerſionib. noua omnia renaſcantur) non mediocre commodum cõciliaſſe. Interim me ſub T. M. tutelam recipi humilimis votis expoſtulo.
Datum in Munchrath VII. Maij, anno CIↃ IↃ XXXVI.

Tuæ Rom. Reg. Maieſt.
ſubditus
Theophr. ab Hohenheim,
Vtriusq; Med. Doctor.

DOCTISSIMO VIRO D. DOCTORI VVOLFGANGO TALHVSERO, AVGV-
stanæ Reipublicæ Medico & Physico,

THEOPHRASTVS PARACELSVS S. P. D.

TRES sunt causæ, Vuolfgange amicissime, quæ ad opus Chirurgicum conscribendum me impulerunt maximè, vt ambitionem, quæ omnibus ferè medicis, quoscunq; videre, vel ex scriptis cognoscere potui, familiaris est, interim omittam. Primaria causa ea est, quòd omnia omnium medicorum, qui ante me fuêre scripta, tam ruinosis innitantur fundamentis, vt in summis periculis, nulla planè salutis spes expectari ex illis posśit. Altera, immensum ac intolerabile damnum, quod passim ex chirurgorum imperitia ægris quotidie conciliatur. Tertia causa est symptomatum, quæ vulneratis accidunt, varietas, in quibus præcauendis ac curandis, cùm thesaurus medicinæ lateat, mirum tamen ne verbo quidem veteres eorum meminisse. His, inquam, causis permotus ego, multiplicem meam experientiam publici commodi causa nòn vlterius supprimere, sed studiosis fideliter potius communicare volui. Hoc onus dum mihi ipsi impono, iam meorum antagonistarum cogitationes, quales sint futuræ, auguror. Sed nil me ista permouent, ad istos clamores iam dudum aures meæ occaluerũt. Te ego arbitrum ac sequestrum hac in causa exopto, quem scio iudicio pollere, nullarumq; partium studia sequi, sed ex æquo & bono omnia ponderare. Potuissem hoc opus meum secretioribus remedijs, longo vsu à me comprobatis, refertum ac exornatum in publicum emittere: verùm quia ferè ab imperitioribus hoc æuo Chirurgia tractatur, ad illorum ingenium & captum me accommodare malui. Maiora illa remedia separato opere de Morbo Gallico, tum in Chirurgia nostra minore descripta inuenies, quæ tibi probata iri non dubito. Deum precor, omnium vt medicorum vnà tecum mens fiet: multo namq; melius ægrotis consultum foret, nec tam malè forsan audiret ars nostra. De te ego hoc mihi polliceor, arbitrum huius causæ æquissimum me habere. Vale feliciter in Christo.

Augustæ, Pridie Calendarum Augusti,
Anno M. D. XXXVI.

THEO.

THEOPHRASTI PARACELSI, IN PRIMVM CHIRVRGIAE MAGNAE TRACTATVM PRÆFATIO.

AB ineunte ætate, Lector humanissime, in indagandis sacræ medicinæ fontibus, accuratiorem semper diligentiam adhibui, vt qualis quantaq; ea esset, atq; an Artis nomen mereretur cognoscerem: quod vt facerem, variæ extiterunt causæ. Mouebat me in primis operationum incertitudo, quæ alij malam, alij planè nullam artis opem sentiebant, quidam etiã omnino ex ea morerentur, idq; non vni alicui morbo peculiare erat saltem, sed omnibus in vniuersum commune. Adeò vt nostro seculo ne vnicus medicus quidem esset, qui vel Odontalgiam, imò quod in prouerbio est, reduuiam curare posset. Ad hæc tanta in veterum scriptis apparebat simplicitas, tantus contrà in aulis principum ac potentioribus rebuspublicis medicorum fastus cum summa ignorantia coniunctus, vt dum purpura, gemmis ac auro ornati isti incedunt, tamen ditißimos quosq; qui vim maximã auri pro redimenda sanitate offerebant, planè desperatos relinquerent, &c.

Istis ego inductus rationibus, altius de hac re cogitare cœpi, subibat nonnunquam in mentem opinio, fabulosa omnia esse quæ de hac arte circumferrentur, ac excogitatas saltem emungendarum pecuniarum technas, quin solam fidem seu superstitionem potius omnia efficere non rarò persuasum habui. Itaque sæpius ista studia reliqui, recepi sæpius, meæ quoque imperitiæ mihi conscius, non quid mihi videretur sentiendum esse, sed quid alij sentirent, addiscere oportere, colligebam. Quamobrem omnibus Germaniæ, Galliæ ac Italiæ Academijs peregrinando inspectis ipsorum dogmatibus assentiri planè multis de causis inconsultum videbatur: verùm vlterius quoq; Hispania, Portugallia, Anglia, Borußia, Lituania, Polonia, Pannonia, Valachia, Transsyluania, Croatia, Illyrico, imò omnibus totius Europæ nationibus peragratis, vndique non solùm apud medicos, sed & chirurgos, tonsores, aniculas, magos, chymistas, nobiles ac ignobiles, optima, selectiora, ac secretiora, quæ vspiam extarent remedia, inquisiui acriter. Sed hoc effeci solùm, vt denuò medicinam artem incertam, inconstantem ac vetitam esse crederem, eamq; Dæmonum saltem illusionem quandam esse opinarer, totamq; relinquerem, alia capessens studia, donec tandem perlecto Euangelico illo Christi dicto, Sani medico non indigent, sed ægri: intelligere cœpi, non posse non artem hanc, iuxta Christi verba, constantem certam, perpetuam et veracem esse, nihilq; hîc casui, nihil superstitioni, nihil dæmonibus adscribendum. Itaq; iterum resumptis ac relictis ijs quæ olim audiueram à professoribus, tum quæ ab antiquis in re medica memoriæ tradita erant, intellexi veram ac genuinam medicinæ radicem à nemine illorum vnquam intellectam vel descriptam, sed circa riuos omnes, circa fontes neminem occupatum fuisse, & quòd ipsi quæ docerent in scholis met non intelligerent, quodq; in suis apud ægros consultationibus neque morbum, neque morbi aptum remedium cognoscerent: sed vnius ambitionis ac superbiæ studium dominari apud omnes perspexi: vt rectè cum Apostolo parietes dealbatos eos appellandos censeam.

Quare ad inquisitionem nouam veræ medicinæ fontium detrusus, eius in chirurgia periculum feci, quòd eius certitudinem hactenus accuratius, quàm vllius alterius medicinæ partis vsu didicerim.

Quamuis autem de repurganda penitus Medicina hoc seculo certi quid polliceri mihi non poßim: nam veteli isti canes, errores suos mordicus retinere, proq; ijs ceu pro aris et focis decertare sustinebunt, tamẽ non dubiã de futuris temporib. spem con-

cepi, fore vt aliquando nanijs, nugis, fabulis, erroribusq́ istis relictis, posterior ætas veram medicinam capessat. Huius quoq; hîc admonuisse vtile videtur, eam consuetudinem, qua in consultando medici, chirurgi, tonsores, &c. obseruant, friuolam ac inanem esse. Siquidem omnibus luce meridiana clarius est, nullum hoc tempore extare Doctorem medicum, qui vel simplicissimum vulnus curare posit, cùm tamen interim magno cum fastu vtriusq; medicinæ doctores se scribant, ac salutari velint. Itaq; cùm ars ipsa per se perfecta sit, aio, nil opus esse istis medicorum consultationibus: nam quemadmodum architectus artem perfectè discere, non de ea consultare debet, etenim nisi artem calleat, quantumcunq; consultet, nunquam ædificium parabit. Sic medicus sola artis peritia, non de ea consultationibus ægros curare poterit. Eam ego artem hoc libro complexus sum, in quo etsi horrido dicendi genere vtor, nil refert. Medicina enim ars sanandorum morborum est, non Rhetorica. vos de verbis parum soliciti, rem vt intelligatis studete.

Itaq; hunc nostrum laborem medicis in vniuersum omnibus dedico, doctis ac indoctis. Doctos enim quosdam esse, quiq́ singularia quædam remedia habeant, non ignoro, nec eos me docere velle præsumo, si quòd quandoq; acrius in quosdam inuehor, vt nil doctos illud remorabitur: sic indocti se notari statim sentient. Itaq; vniuersos ac singulos denuò ad excolendam medicinam hortor, & vt velint, ex animo precor. Moneo etiam vt in timore Domini ambulent: nunquam enim illos tum remediorum copia destituet. In summa, perfectionem capessite artis vestræ: nam eam perfectam creauit Dominus, sicq́ vestra opera cedent ad laudem & gloriam diuini nominis, Amen.

Petrus Ramus
DE PARACELSO.

THEOPHRASTVM PARACELSVM, *Basiliensis Academia Medicinæ lingua Germanica professorem habuit, qui in intima naturæ viscera sic penitùs introiuit, metallorum stirpiumq; vires & facultates tam incredibili ingenij acumine explorauit ac peruidit, ad morbos desperatos & hominum opinione insanabiles percurandum, vt cum Theophrasto nata primùm medicina perfectáque videatur. Tanta Asclepiadi fama Romæ in populo militiæ studijs dedito contigit, vt totam veterem medicinam abrogaret, nouamq; sectam conderet, qua sæpe vino, aliâs abstinentia cibi viniq́, fricatione corporis, ambulatione, gestatione, morbi omnes curarentur. Itaque cùm ea fama excitos Mithridatis regis legatos & pollicitationes spreuisset, hominemq́; è funere relatum seruaßet, vniuersum propè hominum genus in se conuertit. Theophrastus nempe Germanicus hîc Asclepiades fuit, quem Adamus Abodestenius Basileæ suscitat, sicuti tota Germania plerique excellentes medici.*

CHYRVRGIAE MAGNAE Philippi Aureoli Paracelſi, vtriuſq; Medicinæ Doctoris,

PARS PRIMA DE VVLNERIBVS.

Tractatus Primus, de ijs quæ ad Chyrurgum pertinent.

QVID AD PRIMVM VVLNERIS *intuitum Chyrurgum & ſcire, & iudicare oporteat.*

CAPVT PRIMVM.

INTER PLVRIMA QVAE CHYRVRGVM NOSSE decet, primum ac præcipuum illud eſt: vt quocunque tandem oblato vulnere, primo ſtatim intuitu, quale nam illud ſit, cognoſcat: quo de curationis poſsibilitate, ac fine, certi quid prædicere queat: ne forſan magno ſuo artiſq; dedecore ac incommodo, aliquid quod naturæ impoſsibile ſit, polliceatur: vel agendo citra id quod natura præſtare poterat, non ſine ægri magno malo ſubſiſtat: omnino enim naturæ vim ac virtutem prædictionum normã conſtituere medicum decet. Siquidem omnes conatus irriti euadunt, ac oleum & opera luduntur, ſi quid attentemus naturæ viribus ſuperius: ſin minus quàm natura poſsit promittamus, duplex eſt periculum: nam vel ægri damno, naturæ non, vt decet, auxiliamur: vel noſtram ipſorum ignorantiam detegimus, dum naturæ potentiam nos non cognouiſſe ipſi prodimus. Itaq; vt & Artis & Naturæ, tum ſuijpſius rationem habeat Medicus, neceſſarium eſt, quod tria hæc non niſi ſimul ſubſiſtant, ac vno deficiente, reliqua ſtatim corruant quoq;.

Cognitio. Prædictio.

Naturæ vis norma prędictionum.

Memineris itaq; Naturam ſic comparatam eſſe, vt ſui ſimilis ſemper permaneat, nunquam vim ſibi fieri à medico patiatur: ſed ſic arti præeſſe, vt ad ipſius nutum ac voluntatem, te & artem tuam mutari neceſſe ſit. Curabis ergo, vt talia illi remedia adferas, quę ipſa non reſpuat: conſtitutum enim iam hoc eſt, te naturam, non ipſam te imitari ac ſequi oportere. artis itaq; ſummum myſterium erit in naturæ & remedij conuenientis cognitione: hæc enim cele-

Vulnerum generalia prognoſtica.

rem efficiunt curationem. Membrum in totum reſectum, nunq̃ agglutinabis: abſciſſum, non tamen plane, nemo eſt qui ſic reponere poſsit, vt nihil ſuperſit incõmodi: paralyſeis ex neruorum vulneribus nunquam tolluntur, quemadmodum & læthalia vulnera curationem non admittunt. Iſtiuſmodi ergo curationes caue aggrediaris, quòd earum pollicitationes ridiculæ & ſint, & habeantur: ſufficiat tibi, inſpecto vulnere quid per naturam fieri poſsit, cognoſcere, ac artis beneficio efficere: cuius particulares præceptiones, vt ſunt quæ ad glutinationem pertinent, quòd eæ vſu ac experientia quàm ex ſcriptis cognoſcantur rectius, ſcribere intermitto: hoc tamen obſerues velim, ne tua inſcitia naturæ damnum inferas. Sæpius enim Chyrurgos ac tonſores iactabundos audias, qui naſum triduo ante abſciſſum, & ſero tandem in niue repertum: digitos etiam præſectos, & alia portentoſiora quoq;, gloriantur ſe reſtituere poſſe. Ego quoq; memini, cùm apud Forum Iulij eſſem, me tonſorem vidiſſe, qui magna omnium admiratione, cuidam, cui auris præſecta erat, eam cemento adglutinarit. verùm gloria ea breuis ac inanis fuit: nam altero poſt die ſuppurata, ſtatim decidit, ipſeq; vulgi fabula factus eſt. Huiuſmodi iactantiam quis probet? Ego in medico veritatis ſtudium, induſtriam, grauitatem, præ omnibus alijs virtutibus requiro: orationem quoque naturæ congruentem, quæ apud rerum peritos fidem mereatur, glorioſam eſſe medico notum eſſe puto.

Signorum ratio.

Signorum præterea cognitio, ac ſymptomatum quæ vulneribus quotidie ſuperueniũt, peritia, admodum neceſſaria eſt: vt quid ea mali portendant ac deſignent, cognoſcas: & ſymptomatum difficultates præcauere poſsis: etenim ſi ſanorum corpora tot caſibus ſunt expoſita, quid in ægro ſperandum putas? vbi ſyderatio, atrophia, apoplexia, comitialis morbus, vulneribus ſuperuenire ſæpiſſime conſpiciuntur: quæ niſi tu cognoſcas, & præuideas, tua inſcitia magnum & tibi & ægro conciliabis malum: quoniam maius ſæpe damnum videmus ex incuria medici, ac ſymptomatum contemptu, quàm ab ipſo met vulnere naſci. quæ mala facile auertes, ſi & ſignorum & ſymptomatum glorioſam habueris cognitionem. Cognitionem non ſimplicem, qualis fabrorum & cerdonum eſt in ſua arte: ſed abſolutam, & ſcientificam: quam niſi habeas, artis operationem ne aggrediaris: in qua non opinio, non iactantia, non contentio, non ſuperbia, ſed vna, ac ſola ſcientia & cognitio dominatur: ſed antiqua eſt hæc artium peſtis, quòd earum praxin theoriæ præponunt pleriq;, & ferè apud chyrurgos coniugio artis magiſterium comparatur.

Erga vulneratos verò indulgentia quàm ſit noxia, non admodum ſcribere opus eſſe puto, cùm & optima remedia infamari, & diligen-

ligentem operationem confundi, ægrorum inobedientia experiamur quotidie, quemadmodũ viciſsim ęgrorum obedientia medicũ magno ſollicitudinis onere leuari quandoq; videmus. Itaq; ſemper videris vt tu imperium in ægrum obtineas; præſtat enim illum quàm te dolere: quod niſi facias, cogeris quandoq; illi blandiri, ac concedere quæ non careant periculo, & propter quæ inſcitia ab alijs argui poſsis. Accedit ad hæc, quòd homo occultas multorum morborum cauſas in ſe continet, quæ leui indulgentia in actum deduci facile poſſunt, in quibus cauendis, in exceſſu quàm in defectu peccata leuiora ſunt: cùm tot ſint vulnerum ſymptomata, vt eorum ratione omnia penè vulnera lęthalia pronunciare auſim. Nam & tempus, & natura, & temperamentum in ægrotis, ſingula ad interitum declinant. Itaq; primum omnium circumſpicies de omnibus quæ ad operis perfectionem pertinent methodicam: ad quam rem plurimum iuuabit ſequentis capitis lectio, ex quo ſymptomatum rationem, antequam curationem aggrediaris, addiſces: nolo enim te, vbi iam vulnus offertur, tum demum diſcere velle: ſed vt antea quæ vtilia, quæq; noxia occurrere poſsint, cognoſcas: nam in ægrotantibus experiri, diſcere, remediorum periculum facere, ſemel licuit, & vni licuit, à quo te diſcere decet, non denuo experiri: ne forſan, quod ille ait, Per mortem experimenta feciſſe dicaris.

Vulnera omnia ſymptomatum ratione lethalia.

DE METHODO CVRANDORVM VVLNERUM, ac de iuuantibus & nocentibus.

CAPVT II.

PRIMVM itaq; ſcire oportet, quænam ſit efficiens cauſa curationis vulnerum: ea enim conueniens remedium indicare poteſt. Scias ergo naturam corporis, carnis, oſsium, neruoſarumq; partium radicalem ac congenitum Balſamum in ſe continere: qui vulnera, punCturas, omnemq; continui ſolutionem curandi facultate præditus ſit. quod ſic intelliges: Balſamus naturalis fracta oſſa conglutinat: balſamus naturalis in carne recõditus, carnoſum vulnus ſanat: ſicq; omnis humani corporis pars curationis efficientem cauſam, id eſt, naturalem medicum in ſe continet, qui ipſius continuitatem ſolutam denuo coniungat. Quapropter meminerit Chyrurgus, non ſe, ſed Balſamum, qui in corpore conſiſtit, vulnera curare: non enim leuis error eſt, ſi medicus ſibi curationem adſcribat. Hoc ſolum namq; chyrurgi officium eſt, ac chyrurgię opus, Naturæ curam gerere in loco affecto: ne ſcilicet vulnus à cauſis externis irritetur, ac Balſami curatrix facultas impediatur: ſed vt ipſa abſq; impedimento ſuo munere fungi poſsit, medici induſtria adiuta: vt iam rectè dicatur, bonus Balſami cuſtos, bonus Chyrurgus eſſe. Definiemus itaq; Chyrurgum cuſtodem naturæ (balſami radicalis) ab actioni-

Balſamus radicalis.

Chyrurgi officium.

Balſami cuſtos Chyrurgus.

bus externorum elementorum. Elementorum ſiquidem ea natura eſt, vt naturæ, vbi ea debilitata eſt, vim facere conentur: quorum actiones ſi per medicamenta impediat medicus, ſuo munere defunctus eſſe ritè dicetur, atq; interim natura in ſuo Balſamo non impedita fęliciter actionem perficit (maximè ſi decenti ac induſtri deligatura adiuuetur) perficit autem, dum carnem aut neruū, aut id in quo vulnus conſiſtit, generat. Exemplo res illuſtrior fiet. Carnem, adipem, axungiam, ſanguinem, medullam, &c. non ſane hominem generare quiſq; eſt qui dicat: neq; à cibo generari conſentaneum eſt, ſed natura vim obtinet nutritiuam, ac augmentatricem, qua idipſum perficit: iſtæ tamen facultates cibo & potu conſeruantur, quemadmodum nec pluuia, nec terra lignum generare dicuntur, ſed arbor: nec tamen ipſa ſine terra vel pluuia durare poteſt. Exemplo itaque terræ vulnerum curationem declaremus: Balſamus vulnera curat, quam tamen actionem, niſi nutriatur, nunquam perficere poteſt. Nutritionis ergo neceſsitas Dieteticen medicinæ partem fecit. Eſt & alia nutritio Balſami, per medicamenta vulneri impoſita, qua & melius & celerius curat: eſt enim & medicamentum aptum Balſami nutrimentum. Adeo vt in hoc tota ars conſiſtere videatur, ſi medicus naturæ conueniens nutrimentum offerat: quo ſi ipſa deſtituatur, ſtatim vulnus peius euadit, omniſq; generis ſymptomata ſubito ingruunt: vulnus putreſcit, ac fœtidum exhalat, quæ duo ſigna nutrimenti errorem certò teſtantur: nec verò nutrire ſolum, ſed & mundum conſeruare vulnus oportet, quòd in putredine Balſami vires deperdantur. Notabis quoq; hic duplicem puris differentiam: pus enim in vulneribus detentum aliud à putredine eſt vulneris, aliud à nutrimento medicamentoſo, quod excrementitium pus dicitur. Balſamus enim ex medicamento vbi nutrimentum attraxerit, reliquum ceu fęces & ſtercora depellit: nam ipſum vti omnis cibus excrementum in ſe continet. Hinc diſcat Chyrurgus in vulneribus, non pus, non putredinem, ſed excrementum generari debere: vt hinc etiam pateat, quàm noxium dogma ſit illud, quo vulnera obſtruere, & ad ſuppurationem deducere iubemur. Monitos quoque Chyrurgos volo, vt in poſterum vulgatum ſuendorum, ac albumine oui oblinendorum vulnerum morem abijciant, tanquam naturæ aduerſiſsimum: ſtultum namque eſt (quod multis rationibus comprobare poſſem) iſtis incumbere, cùm hoc ſolum requirat natura, vt à putredine libera ſit, atq; medicamentis eo quo dictum eſt modo iuuetur, ac ab excrementis, ſingulis deligaturis exoneretur. Hæc nunc dixiſſe ſufficiunt de efficiente cauſa curationis vulnerum, ac de ijs quæ iuuant: cætera omnia extra hunc catalogum, inter nocentia referentur.

Nutritio Balſami duplex.

Puris in vulneribus differentia.

Vulnera non ſunt conſuenda.

Excrementa vulnerum.

Medicamenta autem ea (vt & hoc moneamus) quæ non generant

nerant excrementa,non ſunt medicamenta dicenda, ſed venena potius.quare ſi medicamento aliquo adhibito nulla excrementa appareant,iam periculum imminere ſcias: imprimis autem ſi ea prodeant,in dignoſcendis illis te exerceto.Non raro enim Chyrurgos vidi, quibus fœtor ac putredo vulnerum in delicijs eſſent, & ex quibus optima ſibi pollicebantur:verũ exitus acta ꝓbabat. Tu hoc preceptũ ex me habeto: quandocunq; cõtigerit vulnus aliquod fœtere,inſtar vlceris putridi:neq; te nec medicinã tuam,neq; vulnus ipſum proficere. Quare cognitio medicamentorum neceſſaria eſt me dico: vt quæ excrementa generent, quæ minus, quæ bona,quæúe mala ſit,ſciat:niſi enim horum peritiam habeat, caſu agit,quocunq; tandem euentu agit. Quod ſi ſors cura proficiat, iam omne id arti ſuæ tribuunt iſti homines,& in multos annos id prædicant,Excrementa & Saniem deblaterant, cùm præter voculas iſtas ſciant nihil. Hoc potius ſtudeatis moneo, vt & vulnus cognoſcatis, & eius curationis internam cauſam intueamini: exterius verò ipſum & mundum ſeruetis,& ab iniurijs tueamini. Hæc namq; vera eſt curandorum vulnerum methodus.

Cognitio ſimplicium neceſſaria.

QVÆ VVLNERA LETHALIA SINT, *quæ minus:tum vbi Paralyſis metuenda ſit.*

CAPVT III.

Conuenit verò etiam & de vulneribus maturè iudicare poſſe, num ea lethalia ſint futura,nec ne: ac an reſolutio membri ſecutura ſit,pronunciare: tum quatenus in priſtinum ſtatum membrũ affectum reduci queat circumſpicere.cuius rei ſequentia capias documenta.

Primùm, quicquid perfectum eſt in totum, vel ſic vt ex cute tantum adhuc pendeat,hoc nunquam curari poſſe certiſsimum eſt. De profundioribus verò vulneribus tale erit iudicium: brachij (exempli cauſa) diameter in decem partes diuidatur, nũc quicquid vltra nonum punctum perfectum fuerit, etiamſi rurſus agglutinetur,nullum tamen eius vſum fore ſperes. Si verò vulneris profunditas citra nonum punctum ſubſtiterit, quantò puncta pauciora erunt,tantò confidentius de ſalute pronunciabis.

Vulnerum prognoſtica.

Vulnera in partibus carnoſis, niſi arteriarum ac muſculorum ratione id fiat, periculo ſemper vacant: horum tamen ratione vel reſolutio, vel mors aliquando ſubſequi poteſt. Vulnera quoq; tranſuerſim facta,niſi ſtudioſè percurentur, reſolutionẽ minantur.

Vulnera carnoſa.

Vulnera trãſuerſa.

Neruoſarum verò partium vulnera,niſi medicorum errore id accidat,non efficiunt paralyſin: nam nec neruus, nec ligamentum, nec tendo præſectus, quâ neruus eſt,ligamentum vel tendo reſolutionem facit: ſed quia vel in medicamentis, vel dieta, vel in alijs caſibus error commiſſus eſt.

Neruorum vulnera.

Articulorum vulnera.

Articulorum autem vulnera, deperdito oſſe, vel patella aliqua, vti periculum non mediocre minantur: ſic ſi nihil horum abſciſſum ſit, facile reſtituuntur, cauendum tamen vnicè erit, ne phlegmone incidat: hæc enim ſi accidat, ſpes nulla curationis integræ ſupereſt: ſic ſi in locum oſsis deperditi caro ſuccreſcat, deſperatum malũ eſt, ac membrum ipſum neceſſario reſoluitur.

Vulnera artuum.

Atq; vt ſummatim dicam, artuũ vulnera omnia, ſeu punctim vel cęſim illata, longa, tranſuerſa, profunda, facile à reſolutione & contractura liberantur, ſi conuenientes medicinæ in promptu ſint: tales autem non ſunt eæ, quæ in æreis chyrurgorum theculis ac capſis latent, quibus ipſi ſæpius plus damni dant, quàm commodi adferant: vnde ego non immeritò ipſorum relicta medicina, aliam ac meliorem, qua iſtis malis occurrere poſsim, ſequor.

Capitis vulnera.

Capitis præterea vulnera grauia quandoq; adferunt ſymptomata: apoplexiam, mortem ſubitam, epylepſiam, ſenſuum ac loquelæ imminutionem ac abolitionem: non quidem in omnibus, ſed pro natura eorum qui affecti ſunt. Horum itaq; curatio pro tempore, ſexu, complexione, natura, & proprietatibus patientium variatur: medicamenta etiam quæ præ manibus habentur, curationem immutant: ſunt qui mania, ſunt qui phreneſi corripiantur, quibus & ſua ſingularis curatio competit.

Oculorum & aurium &c. vulnera.

Notandum quoq; organa ſenſuum, ac linguæ vulnerata, nec apoplexiam nec paralyſin cauſare, ſed ſimplicia eſſe vulnera, quæ cu rationem non admittant, niſi admodum exigua ſint.

Veſicæ vulnera.

Veſicæ vulneratio lethalis eſt, quòd ipſa glutinationem non admittat.

Cordis & pectoris vulnera

Corde etiam ac pectore vulnerato, ſalutis omnis ſpes adempta eſt. Inteſtinorum verò vulnera quamuis curationem nullam ad mittant, non tamen lethalia putantur, quòd ope peritorum artificum ipſorum actio aliò transferri poſsit. Diſtinguenda tamen ea ſunt ratione ſitus, quòd ipſe aliquantiſper iudicium mũtet.

Splenis vulnera.

Splenis vulnera ac puncturæ nec lethales ſunt, nec periculoſæ, ac quicquid ibi mali ſubeſſe poſſet, hoc omne venæ ſectione prę caueri poteſt.

Veſicæ bilis vulnera.

Veſiculę bilis vulnera cõtrario modo ſe habent: nam & indubitatam ac miſerandam mortem adferunt.

Pulmonum vulnera.

Pulmonum verò vulnera quamuis lethalia non ſint, curationem tamen nullam accipiunt, ſed in phthiſim, tuſsim, diſpnęam, & ſimiles affectus tranſmutantur.

Ventriculi vulnera.

Ventriculo autem vulnerato, etſi mors certa conſequatur, vita tamen quandoq; in longum tempus adhuc protrahitur: ſitus verò ratione alia alijs velocius interimunt: ea namq; quæ à latere ac dorſi regione infliguntur, peſsima quidem ſunt, ſed anteriora ma-

gis le-

gis lethalia habentur. Hepatis vulnera ſequuntur, quæ etiamſi curari impoſsibile ſit: nam ſemper ad deterius inclinant, diuturnos tamẽ magis morbos faciunt, quàm vt lethalia habeantur: ferè enim totius corporis conſumptio, ea excipit.

Hepatis vulnera.

Renum vulnera Hepaticis reſpondent, niſi quòd ſalubriora exiſtant, facultatem inſitam renum deſtruunt tamen.

Renum vulnera.

Obſeruare verò & illud conuenit, vulnera ad radices & emunctoria partium principum facta, lethalia eſſe, celerius verò vel tardius interficere, pro dignitate partis cui miniſtrant.

Vulnera in emunctorijs.

Latentia autem vulnera (ſi intus ad radices ſunt) difficilimè iudicantur, ob id quod ſenſibus non ſunt expoſita. Contingit etenim non raró miranda vulnera ſanari: contrà, quæ extra periculum eſſe credebantur, necem adferre, cuius rei cauſa eſt locorum ac partium dignitatis diuerſitas: nam vulnera tum pectoris, tum ventris profunda ac penetrantia quandoq; lethalia non ſunt, quòd forſan in obtuſum ferantur.

Latentia vulnera.

Vulnera capitis, ſiue ea magna ſint, ſiue parua, periculoſa ſunt omnia: caput namq;, cùm variorum morborum irritabiles cauſas in ſe contineat, quid mirum eas per vulnera exacerbari, maximè verò ſi & ægrotantis natura ac vires, tum medicamentorum malignitas concurrant? Sin ad cerebri ſubſtantiam vulnera penetrauerint, omnis iam curationis ſpes præcluſa eſt.

Capitis vulnera.

Cerebri vulnera.

Vulnera etiam quæ extentis ac porrectis artubus accidunt, ijs quæ flaccidis vel pendentibus membris infliguntur, & curatu difficiliora, & magis lethalia exiſtunt, quin & præſentaneam mortem non raró adferunt. Præter iam memoratas vulnerum differentias, aliæ plures ſpecies inueniuntur, quas peritus Chyrurgus ex iam dictis ſignis facile dignoſcet ac iudicabit. Sed experientiæ ſtulta perſuaſio multis turpiter imponit, à quibus cauere tutum eſt: horum namq; opinio ægrorum eſt perditio.

Adhæc tempus, horæ, cœleſtium corporum influxus, motus & natura, vulnera aliâs curatu facilima, lethalia efficiunt: homo enim ſingulis horis mille caſibus expoſitus eſt, quorum cognitio nõ ſubitò, ſed paulatim comparari poteſt.

Vulnera placida cur fiant lethalia.

CHYRVRGO QVID PRÆCIPVE METVENdum in vulneribus: ac quid influxus cœleſtium corporum noceat.

CAPVT IIII.

Scire verò & Chyrurgos conuenit, quid maximè in vulneribus metuendum veniat. Nam vt maximè videantur quandoq; ſalubres eſſe plagæ, tamen quia pluribus caſibus expoſitæ ſunt, periculum ferè ſubeſt: vulnera ſiquidem iratis inflicta, & periculoſa, & cu-

Iratorum vulnera.

ratu difficilima exiſtunt,methodicámq; curationem inuertũt,quòd iræ nullum (præter conſumptionem) exiſtat remedium,bilis verò feruor difficilimè contemperetur.

Prægnantium vulnera abortum faciunt.

Sic mulieres prægnantes vulneratæ, de abortu & partus doloribus periclitantur: quin conuulſiones & tormina non raro ſuperueniunt. Iisdem quoq; malis expoſiti ſunt iracundi,infidi,odioſi, Saturnini, ac Martiales.

Intuitu ſolo quidam nocent.

Sunt qui ſolo venenoſo intuitu vulneribus mala ſymptomata conciliare poſſunt: vti in mulieribus apparet, quæ intuitu inficiunt, quemadmodum & à ſudore & afflatu quoq; venena ac morbos communicari videmus. iſthæc itaq; omnia,antequam curationem auſpiceris,tollas oportet.

Suilla vulneratis noxia.

Vulnera præterea recens paſtis ac potis illata: maximè ſi fuerint cibi concoctu difficiles, vti ſuilla caro &c. curationem retardant:nam quia & concoqui, & diſtribui in vniuerſum corpus eos oportet,vulneribus nocere manifeſtum eſt.

Hereditarij ac Periodici morbi.

Cæterùm,quia quandoq; hæreditarijs vel periodicis morbis, vulnerati obnoxij ſunt: Conuulſioni ſcilicet,Epilepſiæ, & ſimilibus: huiuſmodi certè mala principio ſtudioſe præcauere oportebit,quòd ijs ingruentibus,natura obruta niſi adiuuetur, vel plane concidat, vel curationem longiorem efficiat.

Fiſtulæ & cancri in vulneribus.

Quemadmodum & vulneribus,quibus alij morbi complicantur: vt Atrophiæ, Fiſtulæ, Cancri, vlcera,curatio nulla adhibenda eſt,niſi iſtis (quę omnem curationem ad ſe pertrahunt) prius ſublatis. Itaq; & morbum ipſum, & ſymptomata conſiderabis,ne & te & ægrum perdas:niſi enim iſta præuideas,ſummum tibi conciliabis malum. Neq; enim ſuprà quàm natura ferat, quidq; in iſtis attentandum erit, ne ex vulnere non vulnus, ſed difficilius quoddam morbi genus conficias.

Cœli influentia in vulneribus conſideranda.

Cœleſtium verò corporum influxus, ac impreſsio, quàm efficaciter operetur in iſtis,iam oſtendendum erat: ſed quia diſputatio iſta & prolixa & difficilis eſt, Aſtronomis eam relinquemus. Certè ſi peſtilentiam ſuperiora efficere poſſunt, quis dubitet cœleſtia vulneribus ſua influentia nocere poſſe?

Chyrurgus cœli ſitum inſpicere debet.

Qamobrem ſtudioſus ac diligens Chyrurgus cœli ſitu inſpecto, ſi eum infauſtum viderit, & ægro periculum pronunciare poterit: de cætero verò ſic iudicabit, vt cum aſtris pugnare temerarium putet,niſi mutatis eorum diſpoſitionibus:nam medicinæ (quemadmodum & in peſte accidit)niſi hoſte ſuperiores ſint,parum proficiunt. quare & hoſtium vires,& medicamentorum poteſtatem acuratè conferet medicus, quòd ob ſubiecti (hominis ſcilicet) inconſtantiam ac mutabilitatem iudicia periculoſa exiſtant.

Vulnerum ingenita malignitas ſolis Arcanis curatur.

Contingit præterea vulnera ipſa malignitatem quandam contrahere,quemadmodum lutum,non debito tempore effoſſum, cicadas producere, ligna cęſa cariem extrahere videmus. quod ſi accidat,memineris huiuſmodi diſpoſitiones,non niſi ſingularibus Arcanis tolli poſſe, quæ ſic ſe ad vulneris naturam habeant,

vti

vti herbas quasdam ac ſemina cicadis & cariei aduerſari nouimus. Hiſce ergo Arcanis ſupra vulgatam medendi rationem vteris: nam ſæpiſsime accidit aptis etiam adhibitis remedijs, vulnera in deterius prolabi (veluti quandoq; cęſa ligna, vel factas inſitiones non regerminare ob temporis iniurias) cuius rei cauſa ſolis cœli conuerſionibus rectiſsimè tribuitur. Iſta quamuis rarò accidant, accidunt tamen aliquando. horum itaq; gratia in Aſtronomicis exerceri Chyrurgi officio conſentaneum eſſe iudico: ne ei quod ſutoribus quibusdam euenit, contingat, qui cùm calceamenta omnis generis ſuere nouerint probè, ea tamen inuertere nequeunt.

Aſtronomiæ peritia Chyrurgo neceſſaria.

RECENTIBVS VVLNERIBVS TVM INueteratis, quæ & quales medicinæ conueniant.

CAPVT V.

DEligandorum autem vulnerum rationem nouiſſe decet, tùm in recentibus, cùm in inueteratis plagis: apta namq; ligatura, vti inueteratis mirifice prodeſt: ſic inconcinna recentibus etiam officit. Recentia itaq; vulnera à ſymptomatis primùm præcauenda ſunt, quod niſi fiat, non mediocre malum ægro conficies. Hoc autem ſingulari capite admonere placuit, propter ineptos quosdam Chyrurgos, quos ſubinde gloriari audias, ſe huiuſmodi admonitionibus poſthabitis, etiam felici ſucceſſu vulnera curaſſe: eſto ita ſanè, ſed illi interim quantis doloribus ægros excruciarint, quantos errorum aceruos cumularint, reticēt. Curandi ratio illorum talis eſt: vulnere oblato, ipſum albumine oui emplaſtrant, ſicq; tertium diē expectandum præcipiunt, qui error ipſorum primus eſt, & neutiquam tolerandus: tu verò hunc vt deuites, vulnus plane ne conſuas, ſed iuxta doctrinam ſecundi tractatus, ipſum ſuo nutrimento alito. Sin inueteratum & ſordidum occurrat vulnus, à pure & fœtore ipſum mundabis prius: hoc enim ſolo differunt, curatio ſordidi ac mundi vulneris. Vulnus itaque vel mundum antea, vel iam demum mundatum, ſingulis diebus bis deligabis, pręciſè ſemper duodecim horis interpoſitis: horas autem ſtudioſè obſeruabis, quòd poſt duodecimam horam cuiuſuis medicamenti & actio, & nutritio elangueſcat, ex quo vulnus ipſum poſtea paulatim in deterius prolabitur: nam ab externis elementis non amplius tutum exiſtit. hac ergo methodo ad finem vſque curationis progredieris: vbi tamen iam ad cicatricem ducendam perueneris, ſufficiet forſan viginti quatuor horis ſemel deligare: ne nimium autem confidens ſis, mŏneo. Secundus Chyrurgorum error eſt, quòd elapſo triduo, & albumine conſumpto, pice, cera, ſeuo, oleo, inuicem mixtis, adiectis quandoq; thure, maſtiche, viridi ęris, gummi, & ſimilibus, vulnus implent: quæ remedia quia nimium calefaciunt, vulneribus non conue-

Deligatura vulnerum apta quid efficiat.

Recentia vulnera vt tractāda.

Error vulgarium chyrurgorum.

Vulnera inueterata vt ſint tractanda.

XII. horæ in ligaturis obſeruandæ.

Alius error.

conueniunt. adhæc tam pueriliter cocta ſunt, vt ne vel minimum quidem nutrimenti vulneri adferri poſsint: taceo quòd naturales facultates nimia ſua attrahendi potentia inuertunt, vnde phlegmones, tumores, eryſipelata, calores vehementes, punctoríj dolores, atq; infinita alia contrahũtur. Quare ſi his malis obrutũ uulnus tibi offeratur, ſtatim illi medicamẽtis mundificatiuis vocatis impoſitis, aptam deligaturam adhibebis: dicta autẽ medicamenta talia quoq; ſint, quæ partis temperiem conſeruent. hac ratione lethalia nedum periculoſa vulnera percurabis. Vulnera verò cùm pro ſexus, temperaturæ, temporis, ac ſymptomatum ratione, nunc lethalia, nunc curabilia exiſtant (videas enim non rarò idem vulnus in hoc ſalutare, in illo lethũ affere) ego rectiſsimè omnia lethalia potius quàm ſalutaria dicenda eſſe exiſtimo, quòd propter ea quæ dixi, de ſalute difficillimum iudicium exiſtat: nam ſymptomata omnia ferè latenter ſubeunt. Lethalia tamen vulnera ſine exceptione dico, quæ cerebro, cordi, ventris orificio, veſicæ, inteſtinis exilibus, occipitio, ac tracheæ arteriæ infliguntur: reliqua quæ pulmonibus, epati, & ſimilibus viſceribus accidunt, lethalia quoq; exiſtunt quidem, ſed perdurant longius, & ferè alíjs morbis tandem complicantur. Eodem modo diuturna & mortalia ſunt veſiculæ bilis, ventriculi, arteriarum, & venæ portæ vulnera: tum ea quæ tranſuerſim muſculis incidunt, & quæ extentis membris infliguntur, quamuis iſta minus periculoſa eſſe non inuitus conceſſerim. Ii quoq;, quorum venæ, nerui, arteriæ, ac viſcera (quod non rarò accidit) à naturali ſitu euariant, vulnerati peius habent, difficiliusq; ſanantur. Morbi etiam lethales, vt apoplexia, & ſimiles vulneribus coniunctæ, præſentaneam inducunt necem. Quinetiam cœleſtes influentiæ, terrores ſubiti, & negligentia medicorum, tum temporum mutationes mortis ſunt concauſæ.

Mũdificatiua medicamẽta.

Vulnera omnia lethalia rectè dicuntur.

Notandum interim eſt, capitis vulneribus phrenitim, opticis neruis oblæſis cæcitatem, organorum auditus tranſpunctionibus ſurditatem ſuccedere. Generationis verò membrorum vulnera ſi non lethalia ſint, ſterilitatem tamen inferre. Articuli autem tranſuerſim diſſecti, reſolutionem faciunt, alio modo læſi, conuenientibus remedíjs non difficulter reſtituuntur. Ligamentorum verò ac tendonum Balſamus ſi pereat, membrorum reſolutionem facit: vti & atrophia ſi vulneribus complicetur, idem mali genus inducit. Sunt præterea multa vulnerum genera, quæ paralyſin efficere poſſint: vt ea quæ ad radices ligamentorum conſiſtunt, aliaq; infinita, quæ etſi ex ſui natura talia non ſint: tamen temporis, horarum, ac ſymptomatum adminiculo talia euadunt: quibus etſi Medicum quandoq; reſiſtere impoſsibile ſit: tamen harum rerum cognitione exercitari neceſſe eſt. Contrâ reſolutiones multæ remedíjs aptis pręcaue-

Vulnerũ partium propria ſymptomata.

Genitalium vulnera.

Paralyſin quę vulnera faciant.

cauebuntur quandoq;,ſi phlegmoni oxyrrhodino impſito,deligationem aptam feceris. medicamentis mundificatiuis adhibitis, & ſtictico emplaſtro ſuperimpoſito,ad finem vſq; curationis progreſſus fueris,abiecto tonſorum vnguento albo.

Eſt & tertius Chyrurgorum error, quo Sinoniæ, id eſt, albi glutinis fluxiones concitant:quod vbi accidere videris,tum eorum medicamenta cum theculis æreis per feneſtras deijcito: tempus enim & neceſsitas aliam medicinam expoſtulant. Itaq; vulnus aceto roſaceo abluito ſtatim, ad calorem temperandum: emplaſtrum ſticticum ſuperimponito,ad fluxionem ſiſtendam:fluxione & intemperie ſublatis, mundandum vulnus ſuſcipe, ac tandem iuxta rationem iam commemoratam cum emplaſtro ſtictico curationem perfice.Sunt præterea errorum multæ centuriæ, imperitis Chyrurgis ac medicis familiares. Nos ex ijs paucos,præcipuos tamen,annotare voluimus,quo eos propter periculi magnitudinem deuitare ſtudioſius poſsis,noſtramq; methodum cognoſcere accuratius.Huius etiam certum te eſſe volo, nullam curationem putrefactione perfici poſſe,vel debere: per ea etenim vulnera curari debent, quæ putredini reſiſtũt maximè:nam remedia curandis vulneribus deſtinata, Sal referunt.Sal enim Balſamus quidam externus eſt. is autem balſamus ex ijs parari debet,quæ partis vulneratę,vt viſceris,nerui,oſſis,articuli,&c̃ nutrimentum in ſe continet. Hæc eſt illa noſtra diuina methodus, ſine qua nullam gloriam in medicina conſequi datum eſt.

Tertius error.

Putrefactio ca uenda in vulneribus.

VVLNERVM ACCIDENTIA TEMPOris ac cœleſtium motuum ratione euenientia,&c.

CAPVT VI.

MAnifeſtum illud eſt, ac præter demonſtrationem fidem meretur, cœlorum conuerſiones varia morborum genera in nobis cauſare: nam ſanorum etiam corpora infici ac defœdari ab ijs, nil refert commemorare, adeò vt illius actiones declinare impoſsibile videatur: nam admirandi ſunt cœleſtium effectus, quos ſi ſani non effugiunt,quis dubitet vulneratos ijs ſubiectos quoq; eſſe? ſed hæc à quibusdam;niſi experientia conuincantur,incredibilia habentur. Notabis ergo, cœlum quemadmodum in ſanis febrium efficiendorum vim habet:ſic in vulneribus febres excitare poſſe, & tales quidem febres, quæ ſtatis periodis rigore & calore paroxiſmum perficiant,quæ quotidianarum ac tertianarum typos obſeruent, quæq; non prius ægrum relinquant,quàm vulnus ipſum coaluerit. haſce ergo affectiones,Chyrurgus non ſymptomata vulnerum,ſed veras febres eſſe pronunciabit. Contigiſſe etiam hominum memoria ſcimus, graſſante peſte, vulneratos (qui præter vulnus plane nil incommodi ſentiebant) ſine bubonibus ac carbunculis tamen, peſte corre-

Febres in vulneribus à cœlo fiunt.

Peſtis in vulnere.

correptos fuiſſe,alios biduū tantū, alios paulò diutius ſuperuixiſſe. Sunt vulnera quibus cauſonicæ febres ſuperueniunt, quæ ferè lethalia conſpeximus. Vidimus in caſtris,cùm milites ex febribus ardentibus epidemicis linguarum aſperitate laborarent, vulneribus aſperas cuticulas ſuperueniſſe, ſimiles ijs quæ linguas moleſtabant,

Prunella.

ita vt fauces & vulnera inuicem referrent.Hæc & alia ut non infrequenter eueniunt,ſic curationem non admittunt, niſi per ea remedia quæ morbis ipſis ſpecifica habentur,vt peſtilentialia uulnera peſtilentialibus,cauſonica cauſonicis remedijs(id eſt,quæ peſti & cauſoni adhibentur aliâs) percurari obſeruauimus. Obſeruatum & illud aliquoties eſt,hemorrhagiam uulneribus ſuperueniſſe,non quidem genuini ſanguinis,ſed materiæ cuiuſdam quæ ſanguinē referret,quæ nullis remedijs curari poterat. Sed cum eo tēpore Dyſsenteriæ epidemicos graſsarentur,quarum deiectiones illum ſanguinem referrent,

Dyſſenteria vulnerum.

eoſdemq́ periodos utramq; malum ſeruaret, tandē exhibitis Dyſſenteriæ ſpecificis remedijs, & uulnerū hemorrhagia ſanata eſt. Iſtiuſmodi caſus Chyrurgum ſedulo obſeruare decet:mihi non raro occurrerunt, occurrerunt olim, occurrent & poſtea.

Hiſtoria memorabilis.

Oblatus mihi aliquando eſt quidam ſeruus ex eorum numero qui metallis effodiendis deſtinati ſunt,qui ex vulnere quotidie ter quaterq; rigore corriperetur.aderat & ſpaſmus,qui membrum nunc in hanc,nunc in illam partem conuelleret: huic ego exhibito vitrioli liquore (quòd epilepticum quiddam ſubeſſe videretur) ſanitati reſtitui.Hanc hiſtoriam ob id narrare volui,vt oſtenderem, in huiuſmodi caſibus medicos à Chyrurgis in conſilium aduocari debere. Etſi enim Chyrurgos decebat iſtarum quoq; rerum peritiam habere:ſed vt ob horum inertiam à periculo tuti ſimus, præſtat medicos quoq; in conſilium adhibere.

Epilepſiæ in vulneratis vnde.

Superueniunt ad hæc vulneribus affectiones quædam, quorum radix non in ipſo vulnere,ſed in toto corpore continetur (vt ſunt phrenitides, epilepſiæ,& ſimiles paſsiones)has iam non vulnerum ſymptomata,ſed verè morbos apellabimus, quòd percuratis etiam vulneribus permaneant. Iſtis itaque malis conſilium ex medicina quærendum erit:quorum quia pauca vel nulla adhuc reperta ſunt, omni ſtudio in id incumbendū erit,vt ea inueniamus,ſi modo ægris conſultum velimus. Et certè Chyrurgos chyrurgorum nomen vſurpare non decebat, niſi hæc & vidiſſent & curaſſent aliquoties, ne ſubinde ad medicos recurrere cogerentur:etenim cùm ex vulnere originem duxerint hi morbi, Chyrurgorum erat eos tollere poſſe. Nam Chyrurgus dicendus non eſt, qui ſolum ſuere, deligare, carnem ſecare,rodere, ac radere didicit: ſed qui omnia ea quæ vulnus circumſtant, cum ipſo mali fonte tollere poteſt.

DE

DE MORBIS INTERNIS, QVI VVLNERIbus complicantur, ex quibus Cancer, Fistula, & Syreon &c. generantur.

CAPVT VII.

Causas ac radices ex quibus paulatim Fistulæ, Cancri, vlcera depascentia, erysipelata, gangrenæ ac phagedenę nascantur, in corporibus absconditas detineri sciendum est. Quæ si in aliquem locū decubuerint, & iam erumpere conentur, accedente plaga, vel cęsim vel punctim illata: tum demum se produnt manifestè, ac cum vulnere complicantur. Vnde summa vulneris malignitas oritur, nullis, etiam nobilissimis vulnerarijs remedijs superabilis, nullasq; cicatrices agnoscens. Itaq; quia vulnus non simplex est, sed fistulosum, cancrosum, &c̄, non simplex medicamentum, sed fistulas, cancros &c̄ curare valens adhibendum erit. Est in quibus medicamenti vis, antequam hæc mala perfectè elaborata appareant, ipsa absumat. Quod si iam in statu sint, vulnere relicto, ista tractanda veniunt: vtrisq; enim simul incumbere non licet; quòd contraria requirant remedia. difficilius itaque prius curandum. Quare vellem Chyrurgos non simplicia tantum vulnera, sed & tumorum, & vlcerum: vt Cancri, Fistularum, Phagadenæ ac Syrei curandi rationem callere: ne & suo dedecore, & ægrorum malo, turpiter inchoatam iam curationem intermittere cogerentur: vel saltem vt meminiscent in huiusmodi casibus relicto vulnere, curationem inuertendam esse. Fistulosa & cancrenosa vulnera vt curanda.

Obseruandum præterea est, vulneribus luxuriantibus sæpius carnem increscere, fungorum ac spongiarum instar, quam dum imperiti Chyrurgi (qui rarissimè sine damno operantur) nunc corrodentibus medicamentis tollere, nunc sectione aufferre, conati sunt: Lerneæ hydræ capita repullularunt, vt sine dolore scribere etiam nequeam miserias, quibus ægros afflixerunt. Causam harum spongiarum paulò altius repetere libet. Verrucarum quoddam genus est, quod abscissum subinde maius ac copiosius prorumpit, & quò sæpius vel abscissum, vel arrosum fuerit, eò luxuriat magis: ex quo genere & fungos, & spongias, de quibus iam diximus, esse putandum est. Etenim huiusmodi verrucarum radice vulnerata, consentaneū est fungos & spongias tales, à luxuriante natura protrudi. Accidit & illud, sed rarius, ex cicatricibus iam olim ductis, similem carnem enasci, vtut sit, verrucarū ratione id accidere manifestum est. Idem mali genus non rarò scyrrhi & œdematis specie se prodidit, quæ quamuis minus periculi habeant, tamen sedulum ac diligentem requirunt artificem, vt & dignoscere, & expertis remedijs malo subuenire possit. Hæc eo nomine hîc dico, vt singuli sibi ab istis asinis cauere possint: qui cùm morbum nunquam viderint antea, gloriantur tamen se curare posse, ad quam rem pestiferis planè

Spongiæ ac fungi vulnerum.

Verrucæ fungos creant.

vtuntur remedijs. Iſta autem mala vulneribus complicata tam ſunt varia, ac aſpectu miſeranda, tantam in curando requirunt ſedulitatem, vt verbis explicare vix queam. Itaq; tu qui te Chyrurgum profiteris, iſthæc curare ſcias: ſin neſcis, adhuc Laureatis annumerari te ne pigeat: es enim ſemidoctor ſaltem.

DE VVLNERIBVS QVÆ VENENATIS telis inferuntur.

CAPVT VIII.

Tela quamuis venenis inficere omnium memoria turpe habitum ſit: tamen hominum malignitas hoc flagitij genus ſubinde non intermittit, vnde & vulnus ipſum, & venenoſa materia intolerandis affligunt cruciatibus: quare iſtis quæ auxilia competant, ſcribere conuenit. Inficiendi genera varia ſunt, quæ ſilentio prætereire præſtat. Inficiuntur ab hoſtibus enſes, gladij, haſtæ, tela: domeſticis verò vſibus venenum contrahunt inſtrumenta mechanica: vt falces exempli gratia, quæ uſus tempore dum incaleſcunt naturam eorum quæ ſecāt ut herbarum rubetarum, ſerpentum, aranearum murium, ac locuſtarum, facile recipiunt: ſic uomeres à terra quam ſecant, ueneni quiddam contrahunt. iſta itaq; ſedulo conſideranda, et ab ijs ſtudioſe cauendum: nam quamuis ex attritu, & dum acuuntur, aliquod rurſus ueneni deperdant, nunq; tamē ipſū totum perit. Diſsimilis ratio eſt eorum inſtrumentorum quibus fabri lignarij vtuntur, ut ſecuris & dolabræ: iſthæc namq; ſalubritatis quiddam contrahunt potius, ex lignis quæ ſecant. Vitrum quamuis uenenum ſit ex ſui natura, tamen niſi intra uulnus permaneat, ipſum inficere nequit. Fuſorum uerò ac aliorum inſtrumentorum, quæ frequenter manibus verſant homines (mulieres præcipuè) virus admodum peſtiferum vulneribus exiſtit, quod ea ex frequenti vſu venenum in ſe recondant vehementiſsimum. Lapides ac metalla ueneni nihil habent, quamuis non negauerim ferri quandoq; eſsentiam à Dyphrige non probe purgatum, inficiendi uires ſeruare. Venena huiuſmodi quomodo extrahere conueniat, quia ſecundo tractatu ſuis locis remedia ſcribemus, nil opus eſt hîc cōmemorare. illi itaq; remedijs fac inſtructus ſis si niſi enim ea cognoſcas, ſed vulgatis uti pergas, ſero tandem ſummo cum dedecore ad iſta confugere cogeris. Obſeruare quoq; acuratè oportet, num huiuſmodi ſymptomata, ex ueneni communicatione orta ſint, uel an ab alia aliqua cauſa originem duxerint: nam ob ſignorum ſimilitudinē difficilis eſt dijudicatio. Sed telorum ſtudio, quàm caſu infectorum, maiora exiſtunt nocumenta. Calores urentes, phlegmones, decoloratio partis, laterumq; punctiones, (præcipuè in ſclopettorum globis) accidunt, quibus mitigandits, frigidū aliquod oleum uulnera-

Tela uarijs modis inficiuntur.

Inſtrumentorum mechanicorum uulnera venenoſa quæ ſunt.

Vitri uulnera.

Inſtrumenta muliebria uenenoſa.

Veneni ſymptomata.

nerarium infundes. Reliquorum verò ſymptomata mitiora ſunt, niſi caſu vel aranearum vel buffonum venenum conceperint, vulneriq; communicauerint: ea itaq; iuxta canones tertij tractatus curabis, reiectis ærearum theculorum inutilibus unguentis.

CIBO, POTV, VENERE, EXERCITIIS, &c. *quomodo ægri ſeipſos perdant.*

CAPVT IX.

Sed Medico omnia ſecundum rationem operanti, ægrorũ tamen inobedictia quandoq; omnẽ curationem confundit, ut non raro accidat: uulnera ſalubria aliâs, in paralyſin abire: membra uulnerata atrophia conſumi, innumeraq; alia huiuſmodi ſymptomata euenire, ne dicam mortem quandoq; ſubſequi: in iſta ergo intentũ medicum eſſe conuenit, ut cauſam mali declarare poſsit. Libertate namq; ægrorum uidemus naturam ſic irritari ac concitari, ut nunquã poſtea ſuo munere fungatur, ſed extra ſuos limites exſpatietur, nec ſe contineat amplius. Exemplo ſit venereorum vſus, quo membrum paſſum ſic inflammatur, vt ad omne morborum genus diſpoſitionem acquirat, maximè ſi ſitus vulneris concurrat. Itaq; quo pacto iſtis malis ſubuenire poſsis, diſtinctione cognoſces. Vidimus veneris vſu membrum ſacro igne correptum, ſyderatum, ac gangræna affectum reſecari oportuiſſe: alios ſtatim mortuos, alios lethalibus febribus, alios cõuulſionibus, quosdam eryſipelate captos obijſſe. Quare in huiuſmodi caſibus, memineris libidinem hanc nullis remedijs extirpari poſſe: ſed donec à ſeipſa ſedata fuerit, relinquendam, ac tum demum acuratiore medicatione vulneri inuigilandum. Sic immodicum exercitium vulnerati membri, quamuis non tam grauibus periculis ſubiacet, non tamen periculo res vacat: nam & phlegmones, ex quibus ſucceſſu temporis gangrænæ, vel febres ſymptomaticæ, vel atrophiæ, vel reſolutiones naſci poſſunt, concitari ſolent quandoq;. Curabis itaq; ægro quietem illius membri, ne ex contemptu leuis mali, aliud maius oriatur. Similiter in diætę legitima adminiſtratione, hoc eſt, cibi ac potus ordinaria quantitate aliquid ſtudij ponendum eſt, ne forſan repletione, quæ vulneribus nocentiſsima exiſtit, aliquid damni ægro cõcilies: nam natura vbi aliquo morbo grauata eſt, non vult ab eo abſtrahi, ſed modum & auxilium deſyderat, quo morbum euincere poſsit: quod ſi impediatur, ad quandam iracundiam concitata, toto corpore furere incipit, à quo furore conſequenter tabes, febres, phlegmones, alijq; ingentes dolores concitantur. His ergo de cauſis horum inquam periculorum metu, conuenit medicum, non quod egri petulantiæ libuerit, ſed quod ſalus & ratio iuſſerint, ſibi licere putare. Meminimus quoq; præter prædicta mala, maiora ſæpius, à veneris

Intemperantiæ ægrorum fructus.

Venere vti uulnerato interdictum.

Febris à venere facta.

Exercitiũ immodicum improbatur.

Natura à morbi curatione non abſtrahẽda.

intemperantia accidiſſe, Apoplexiam puta, ſyncopen lethalem, epilepſiam, hydropem, quibus nulla medicina ſufficeret, ſed certiſſima mors ſubſequeretur. Præterea in cibo & potu legitimis exhibendis magnam requirunt ægri medicorum diligentiam: nam ſi vulnerarijs cibis ac potionibus vulnera glutinantur quid prohibet, ipſis vulneribus aduerſantibus exhibitis, rem deteriorem effici? cùm ſemper vltrò in deterius ruat natura. Itaq; flagris ac cruce digni ſunt Chyrurgi, qui contempta Diætę regula ac norma, quiduis ægris licere ſinunt, cùm tempus & occaſio tantum periculi tamen in ſe contineant, vt ſumma quandoq; prudentia ac diligentia non ſufficiant, ad præcauenda ſymptomata, quibus ægri expoſiti ſunt.

Delectus ciborum.

DE SYMPTOMATIS QVÆ ÆGRI TEMperaturam ſeu complexionem ſequuntur.

CAPVT X.

Alij alijs facilius curantur.

MEdici verò ratiões & in id intẽtas eſſe oportet, vt meminerint homines alios εὐελκεῖς eſſe, alios δυσελκεῖς: iſta enim conſideratio medici, curęq; velocitatis ſcopum continet. Nam quemadmodum, vt exemplo rem declaremus, lignũ aliud alio ſecatur, ſculpiturq; facilius: aliud alio durius, pluribusq; germinibus ac ramis præditum eſt, omne tamen fabri ac artificis induſtria tandem euincitur, ac perpolitur (ſic quoq; de gemmis ac lapidibus intelligas licet) Eodem modo de hominum corporibus iudicare conuenit: etenim cùm ex terra omnes pronati ſimus, ipſa autem & durum & molle, & craſſum & gracile &c̄, in ſe contineat, ſimile autem generet ſimile: nos quoq; inuicem diuerſos eſſe, pro ratione eius ex quo orti ſumus, quis dubitet? Quapropter iſtis animum aduertere Chyrurgos decet, vt an facile vel ægrè curationem admittat ſubiectum corpus, cognoſcant, ſimiliter ac fabri tiliæ lignum quàm abietis nodoſos truncos facilius ſubigi ac ſecari norunt. Sunt qui admodum tenera ac ſubtili natura præditi inueniuntur, vt ijs vel minima vulnera (quæ aliorum corporibus nihil negotij faceſſerent) lethum adferant. naturarum itaq; iſta diuerſiſsima diuerſitas ſedulitatem maximam requirit. Quare hæc non minima cauſa eſt, quæ me coëgit, vt vulgatis medicamentis relictis, noua quæſierim: nam, etſi ea vni quandoq; ſalubria exiſtant, tamẽ poſtea vix decimo vſui ſunt. moneo itaq; vt repudiatis iſtis, formulas ſequenti tractatu annotatas recipiatis: habebitis namq; calipodium ſingulis calceamentis aptũ (quod aiunt.) Nam etſiamſi quandoq; videbuntur dyſepulotica eſſe vulnera, omnia tamen tandem iſtis remedijs noſtris curari cognoſcetis. Adhęc iubeo Chyrurgos præparata medicamenta ſingulis partibus conuenientia aſſeruare. Empyricorum enim tranſitus ille ad ſimilia mirè medicinam conſpurcauit: ſed boni iſti homines, hoc

Remedia antiquorum repudiata.

Tranſitus ad ſimilia Empyricornm.

nes,hoc ſolo ſe defendunt, dum contemptis meis remedijs, obijciunt,iam olim antequam ego extitiſſem, vulnera curata eſſe. Eſto ita ſanè:nam vulnera ante me curata eſſe non inficior,hoc tamen dico, meis remedijs, in magnis cladibus ac oppugnationibus, me (quantum natura ferebat) ex mille non vnum ſpe ſua fruſtraſſe,vel perdidiſſe, cùm ipſi interim vix vigeſimum quemq; reſtituerent. quare meum inſtitutum cuiuis prudenti probari mihi perſuadeo. Volui autem hoc loco iſta commemorare, quò hominibus oſtenderem differentiam veræ ac fucatæ medicinæ: nam veræ medicinæ tantus olim honos habitus eſt, quantus & iam habetur: falſæ verò tam omnes fuerunt infenſi, quàm iam ſunt,ſed non dignoſcũt eam homines: non enim antiquitas hanc illa meliorem facit, alioquin & lolium tritico æquiualeret: vnà enim oriuntur, nemo tamẽ tam ſtupidus eſt, qui lolium quàm triticum malit. Iſta hominibus patefacere mihi propoſitum eſt, vt tandem (cùm æque facile rectum ac falſum addiſcatur) veræ medicinæ ſtudio flagrare incipiant aliquando.

Antiquitas ad commendandam artem nõ ſufficit.

DE VVLNERIBVS QVÆ MVLIERIBVS *menſtruis laborantibus accidunt.*

CAPVT XI.

Symptomatũm magnitudo & varietas, quam huiuſmodi in caſibus accidiſſe memini,admonet de iſtis ſcitu & iucunda & neceſſaria quædam annotare. Vidi cuidam vulneratæ, ſanguinem menſtruum non per conſueta loca, ſed per vulneris ſinum effluxiſſe:alias vidi, quibus Epilepſiæ, conuulſiones,aliaq; ſymptomata ſuperuenirent, neq; intermitterent,donec Menſtrua fluere deſinerent, ac uteri anarhopia & katarhopia ſedarentur. Quibuſdam phlegmones,cephalalgiæ, dyſpneæ, nauſea accidunt, vnde uulneris curatio impeditur ac difficilior redditur: hiſce ergo malis ſi medeiri velis, menſtruorum inordinationem prius tollas neceſſe eſt,quò medicamenta ſuas actiones perficere rectius poſſint. Obſeruare & illud cõueuit, mulieribus ſingularem quandã iracundiæ ſpeciem accidere, qua ſi correptæ vulnerentur,omnia iam dictis grauiora euenire: conuulſionibus namq; totius corporis corripiuntur: vnde vterus moleſtatur quoq;, ſicq; duplex malum naſcitur: quorum vtrumq; ſua habet grauia ſymptomata: nam conuulſionibus paralyſis, vterinis malis matricis ſuffocatio ſuccedit. Sciendum itaq;, quoniam iſtiuſmodi mala circa vulnus ferè ſeuiunt accerrimè, primùm omnium de ſedanda matrice & tollendis conuulſionibus conſiliũ quærendum eſſe:quę res autem apud medicos, non qui Doctoris titulo ſuperbiunt (venalis namq; eſt) ſed longo rerum vſu peritos. Remedia hic ſcribere decebat, ſed noſtra lingua difficulter redduntur, &

Sanguis menſtruus per vulnus effluere viſus.

Iracundię muliebris ſymptomata.

ſingularem tractationem requirunt. hîc igitur negotium hoc intermittamus. Illud hîc obſeruemus potius, iam dicta mala tum hemorrhagiæ ac phlegmones, ſi concurrant cum memoratis malis, ſi non lethalia, certè curatu difficilima efficere vulnera. iſta itaq; ſtudioſè præcauebis prius, vel ſi præcaueri impoſsibile eſt, ne in prædictione à ſcopo aberres obſeruato.

SIGNA VVLNERVM, EORVMQVE *Significationes.*

CAPVT XII.

SYmptomata omnia vulneribus ſuperuentura præcedentibus quibusdam ſignis cognoſcuntur. Quamobrem chyrurgici officij erit, quibuſcunq; ſignis apparentibus quid ea præmonſtrent ominari poſſe. Medici enim eſt quidem, vulnus clementer, tuto, ac celeriter curare. quod ſi omnibus ritè adminiſtratis, id non eueniat, argumentum certiſsimum eſt, aliquid mali ſuperuenturum eſſe: quod quomodo arte dignoſci poſsit, hoc capite aperiemns. Simiotikin namq; medicinæ partem ego ſummum ſecretum exiſtimo, de qua neq; medici, neq; chyrurgi veteres quidquam fide dignum memoriæ prodiderunt. nos quæcunq; longa exercitatione experientiaq; comprobauimus, ea fideliter depromemus: laudabile namq; videtur, neq; cuiq; vitio dandum, veterum inuentis ſua ſupperaddere velle.

Simiotiki medicinæ pars ſummum eſt ſecretum.

SIGNA.

Artuum atrophia vt præui deatur.

Artuum vulnera, quibus ex dolore, phlegmone eſt concitata, ſi circa axillæ articulum (vulnere in brachio exiſtente) vel coxendicem (ſi pes vulneratus ſit) noctu, veſperiq;, ac in mutationibus tempeſtatum: tum ſi Luna noua vel plena fuerit, dolores ac fluxiones augeātur, iudicabis ea mēbra, vulnere clauſo, in tabem abitura.

Similiter vulnere ad glutinationem apto apparente, ſi circa ipſum verſus membrorum extremitates, vel retrò ad articulos, tumores fiant, qui paulatim indureſcant, nec digeruntur, ſed glutinato iam vulnere perſiſtunt, id eſt, ſi ſingularis ſit affectus factus, periculum eſt, ne abſceſſus colligatur, vulnere ipſo longè deterior, ex quo vlcus fiat: imò ſyderatio ac caries oſsium, totiusq; membri ſubſequatur. Ichores quoq; (ſeu cambium) ſi fluere incipiant, tabes membri certiſsima ſubſequitur, quæ curationem nullam admittit, niſi iuſta quātitate eius quod defluxit, regenerata, alioqui membrū ipſum cæſę arboris inſtar exareſcit, fitq; membrum aridum vocatū.

Abſceſſus vulneri ſuperueniens.

Vigiliæ quid portendant.

Vulnera preterea quæ ſomnum impediunt, vigilias ac inquietudines inducunt: item quæ punctionibus aſsiduis moleſtant, maximè vbi ſitis inexhauſta acceſſerit, lethalia ſunt, niſi forſan medicamentorum malignitate id accidat, quod excipio: loquor enim hîc de naturæ impotentia, non de medicorum erroribus. Item vbi oculi con-

li conuelluntur, vbi lingua balbutiunt, auditusq́ deprauatus est, atq; vbi loquuntur tardius, lethale est. Sin vulnera humida subinde sint, nec pus generent, nec glutinari pergant, sed subsistãt (si nec cordis palpitatio, nec membrorũ debilitas coniungantur: hęc enim lethalia sunt) certum est hoc indicium, ea in Cancrum, Fistulam vel aliud vlcus malignum abitura. Sic vbi vulnus ipsum curationem libenter receperit, corpus autẽ tristetur, id est, si vulnus benè, corpus autem malè habeat, signum hoc est lethale. Phrenitidem in vulneribus superuenturam, minantur trux aspectus, oculorũ inuersiones, loquela audax & vehemens, membrorum agilitas, febris, maximus circa caput æstus. hęc eadem signa Maniam, vel aliam aliquã rationalis animæ læsionem, pro subiecti varietate, minantur. Stridor autem dentium (nisi id à verminatione fiat) si cum mentis abalienatione contingat, minatur lethalem aliquem casum superuenturum. Vbi verò spuma circa os apparet, spiritus difficulter ducitur, stertor adest, oculi conuelluntur, artus spasmantur, iudica vel conuulsiones, vel Epilepsiam in propinquo esse. Si in somnis vulnerati membrorum apprehensiones sentiant, nisi ab insomnijs vel terroribus id accidat, puris collectionem ostendit. Vbi verò tumores fiunt, qui tarde curationem admittunt, ostendit membrum mox sensum amissurum esse. Quod si ventriculi supinitas superueniat, vomitus ac nausea, cum siti immodica, signum est venas ac neruos abscissos loco & officio motos esse. Huiusmodi signa alia permulta restant enumeranda, sed horum capita enumerasse sufficiat: sufficiant quoq; ista ad omnia symptomata superuentura præcognoscenda, sed discere & experiri, totius huius considerationis fundamẽta sunt.

Oculorũ conuersio quale signum.

Phrenitidis futuræ signa.

Stridoris dentium significatio.

Epilepsiæ futuræ signum.

VVLNERA DESPERATA, VEL PERPERAM *curata, quomodo tractanda sint.*

CAPVT XIII.

Qvamuis præsenti tractatu recentia tantum vulnera expedire propositum fuerat: tamen cùm inueterata plura occurrant, de ijs etiam proprio capite disserere placuit. Nam si quis tonsorum ac veterinariorum istorum artes inspiciat, mirari subeat, quomodo lentiginem, nedum grauiora vulnera ipsos curare posibile sit. Istis itaq; in vulneribus hoc primùm considerabimus, an medici errore, an à morbo quodam vel symptomate vulnus ipsum deprauatum sit: isti duo enim sunt deprauationis modi: vbi à morbo malum est, & Chyrurgus id non agnoscit, sua imperitia ægrum perdit: sin absque morbo, rursum suæ artis incertitudine damnum conciliatur: quod vbi contigerit, erroris causam inquire. Si à morbo complicato vulnus deprauatum fuerit, eius curandi rationem ex alijs nostris chyrurgicis libris addisces. Potes quoq;, si placet, alios scriptores ac

pſeudomedicos inſpicere, in quibus tamen ſpei parum ponendum exiſtimo, quòd effectu rariſsime potiantur, cùm tamen Deus Opt. Max. medicinæ effectum conſtituerit curationem ipſam, quam illi non conſequuntur. Vnicum eſt quod hic docere placet, à nullo vnquam veterum proditum (cuius quoq; gratia preſens caput ſcribere inſtituimus) quodq; ex noſtra ſchola primum extitit: vnum ſcilicet eſſe medicamentum vniuerſale, in omnibus iſtis malis, quæ à morbis complicatis oriuntur: vt ſunt, Cancer, Fiſtulæ ac ſimilia,

Realgaris ſalis vſus à Paracelſo inuentus.

Realgaris ſcilicet ſal, vti Alkali, cuius conficiendi rationem hic docere nolo, ſufficiat meminiſſe, ſi eam deſideras, ſuo loco reperias deſcriptam, quo omne genus Fiſtularum ac Carcinomatum, Phagedenarum, Syreon tum Fungorum cum vulneribns complicatorũ extirpare funditus, tandemq; vulnus ipſum cicatrice claudere potes. Cuius remedij inuentor primus quia ego extiti, meritò proprio capite illud commemorare libuit. Gloriari enim non præter decorum poſſum, de mea multiplici rerum experientia, qua omnes qui extiterunt ante me ſuperare me ſcio. Vnde non immeritò id iuris mihi ſumpſi, omnia ſcilicet naturæ ſecreta publicandi. Cogit verò me ad iactantiam ſumma experiẽtia mea, dum Doctores iſtos, Chyrurgos ac tonſores nulla experientia, minimo vſu, ſumma infelicitate morbos curare, imò ægros perdere video: multos malleos habent iſti fabri, vim tamen & vſum eorum ignorant. at quid porco magarita prodeſt, cùm nil ſciat quàm vorare?

Alchymiæ laus.

Ego Alchymiam prædico, quæ ſecretas medicinas conficit, quibus omnia deſperata mala ſanantur: hanc ipſi cùm ignorent, nec Chymiſtæ, nec Medici dicendi ſunt. Nam aut remedia penes Alchymiſtas ſunt, vel penes Medicos: ſi penes hos, ea ipſi ignorant: ſi penes illos, ijdem ea non didicerunt. quomodo igitur laudem aliquam merentur iſti homines? Eum ego ſummis laudibus euehendum iudicauerim potius, qui naturam eò deducere poteſt, vt ad auxiliandum apta ſit, hoc eſt, vt extractis ſalubribus inutilia reijcere ſciat, tum qui ipſius efficaciam cognoſcit: nam præparatio & ſcientia, id eſt, Chymia & Medicina, vt à ſe inuicem ſeparentur, impoſsibile videtur: quod ſi quis ea ſeiungere inſtituerit, nil niſi meras tenebras in Medicinam intro ducet, ac vera ſanè ſtultitia foret, quòd hac ſeparatione omnia medicinæ fundamenta ruerent.

Alchymia à medicina non ſeparatur, vti nec præparatio à ſcientia.

Vt autem mearum rationum certitudinem cognoſcatis, non multum laborandum mihi puto: hoc vnũ moneo, vim remediorum iſtorũ pſeudomedicorum inſpicite, quibus vulnera primùm perdunt, vbi iam deprauata ſunt, nũc hoc, nũc illo experimẽto adhibito, miſerè ęgros excruciant, tandemq; vbi omnia nihil profecerint, omni ſalutis ſpe adempta, ad mortem miſeros adigunt. Sed de complicatis morbis ſatis. Nunc medici errores intueamur. Vulnera à Medico deprauantur, remedijs inconuenienti-

nientibus adhibitis,ſectione ſcilicet,vſtione, lotionibus,vnctione, medicamẽtis erodentibus,aliȷ́ſq; hoc genus peſtiferis artibus, quas tu cum omnibus aliȷ́s Chyrurgorum venenoſis remediȷ́s (quibus ſubinde in deterius abire ſolet malum) reȷ́cies, obſeruatis interim cautelis ſecundi tractatus de purgandis & claudendis vulneribus. Sed Deo Opt. Max. (cuius beneficio medicinas haſce inueni, laus ſit in ſempiternũ, cui quoq; pro ȷ́s gratias ago,quacunq; tandẽ ratio ne eas nactus ſim. Verum quia Iatrochymiſta ſum: vtrumq; enim ſcio & Medicinam& chemiam,liceat mihi errores qui committuntur detegere,ac peſtifera remedia iſta repoſitis in eorum locum ſalubrius reȷ́cere, quod vt faciam lubentius, ardens iuuandi ſtudiũ ac prompta voluntas iubent. Sed de iſtis & aliȷ́s malis ac deprauatis vulneribus curandis,Deo dante, ſecundo huius operis libro vtilia documenta tradam, quibus ad eminuendam iſtorum doctorum ac pſeudomedicorũ iactantiam uti poſsitis: plura enim ab illis perperam curata vulnera,& quæ deſperata habebantur, ego perſanaui.

Paracelſus Iatrochemiſta eſt

SVENDORVM VVLNERVM RATIO: AC SVturas non acu ſed medicamentis fieri debere.

CAPVT XIIII.

PRodere vero ipſorum & in conſuendis vulneribus ſtultitiã,imò reȷ́cere conuenit, itaq; reiectis acubus,aliȷ́ſq; quibus ad rẽ hanc iſti vtuntur,ne pigeat meliora diſcere. Vulnera conſuendi mos antiquus eſt, adeo vt primus eius author ignoretur, aiunt iſti,firmam hanc rationem videte,ſtulticia tam antiqua eſt quàm prudentia:ergo non reȷ́cienda, quis non rideat? Frigidum argumentũ eſt, cùm antiquitate errores excuſantur. Stultitia tam eſt antiqua quàm ſapientia:nihil hoc ad virum ſapientem pertinet, filius an ne ſequatur parentis fatuitatem? Sed pergamus.ſi vulnus conſuas,ſcias ipſam ſuturam inutilem eſse: quia putreſcit mox & decidit: quod ſi rurſum conſuas, denuo decidit, & cogeris tandem dehiſcere ſinere vulnus ipſum:nam ſemper in idem recidit ſiue ſuturam facias,ſiue intermittas, hoc ſaltem intereſt,quòd illa vulgata ratione magis excrucientur ægri, quare ſtulticiam iſtam ex qua malorum tanti acerui oriuntur (quæ omnia iam ſcribere non vacat) vt dolores,plegmones,defluxiones ad partem affectã &c̃, intermittatis queſo. Vt autem conſuẽdi meliorem ac certiorem rationem teneatis: iſta vos fundamenta obſeruare vellem. Nimirum naturam ipſam tantũ quantum ſingulis diebus glutinat ſuopte marte intrinſecus contrahere ac ſuere, ſicq; pgredi paulatim,donec ad labia & extremitates ipſius vulneris peruentum ſit,totumq; glutinetur, fabrorũ inſtar,qui duos aſseres glutino iungunt.Cicatricem vero ęquè anguſtam facit,ac ſi ſutorio filo conſuiſſes. Memini me interfuiſſe vulnerum curationibus, vbi

Antiquitas errores non excuſat.

Suturarũ vulgarium incõmoda.

Natura ipſamet vulnus ſuit ac glutinat.

vbi tonſores audiebam, qui filo ſutorio ac porcinis ſetis vulnus conſuendum eſſe conſulerent, quòd metuendum putarent, ne ſericum filum non ſufficeret, hinc videre liceat ſtupiditatem horum hominum. Sed tu hoc facies, cura vt remedijs bonis inſtructus ſis, iuxta noſtros canones, quibus obſeruatis, neruos, ligamenta, tendones, cutem, carnem, legitimis remedijs adhibitis, (ſine errore) naturę ſuenda ac glutinanda relinques. Hoc niſi feceris, chyrurgi nomen nunquam mereberis, ſed eius qui naturæ aduerſari ſtudeat: adeo vt niſi Diuino magis quàm tuo auxilio iuuarentur ægri, nunquam ſine damno tuo vterentur conſilio tuaq; opera. Natura enim ſic comparata eſt, vt iucundam & quæ ſine dolore fiat curationem ipſa deſideret: nouit enim talem præſtari poſſe, exhorreſcit verò ad tortorum iſtorum ingreſſum. Hinc ego ſuendi rationem non ſolũ vt ab arte alienam, ſed & vt dolores & fluxiones concitantem improbo, & doleo tam inartificioſam operationem inter artis ſecreta numerari: ſed de his idem eſt cum vrinarum inſpectione iudicium, vbi lucri quàm ſalutis ratio maior habetur, quòd ſi nō ſpectaretur, facile ab arte exularent futuræ iſtæ miſerandæ. In quarum locum ſi ſubſtituerentur pulueres glutinatorij, ac aquæ colleticæ, de quibus ſequenti tractatu diſſeremus, quarum & artificioſa eſt præparatio, & admirabilis efficacia, non vulnera ſolùm, ſed maiora quoq; mala curarentur facilimè, quæ iſti incurabilia proclamant. Sed errorum ſemper plus quàm verorum canonum extitit, quos ij loquacitate tegunt, ſub qua vulgus artem latere exiſtimat, ſicq; tandem in verorum locum falſa ſubſtituuntur remedia.

Lucrum errores fouet in Medicina.

DELIGANDORVM VVLNERVM RATIO.

CAPVT XV.

QVamuis ſecūdo tractatu cuiuſuis remedij adhibendi rationē, ab initio ad finem vſq; curationis, deſcribemus, hîc tamen loci commoditate illecti deligandorum vulnerum modum annotabimus. Deligaturus initio vulnus primum omnium ipſum Oleo vel Balſamo vel vnguento vulnerario tepidis, vna cùm his quæ in ijs intabuerint, implebis, dein Emplaſtro ſtictico impoſito accuratè deligabis, circa vulneris autem regionem eadem ipſa adhibebis, vel ſi mauis oxyrrhodino ipſum membrū irrigabis. Et iſtud continuabis in nouem vel octo dies, prout vulnus ipſum magnum vel paruum extiterit: immutabis autem ſeu iterabis ſingulis XII. horis. Iſtis ritè perfectis, maiore cura nil opus eſt, niſi vulnus admodum amplum ſit, vel in quo tendo vel ligamentum aliquod vulneratū, maiora ſymptomata minetur: tum enim pro tua induſtria maiorem adhibebis diligentiam. Vbi vulnus punctim factum eſt ſyphone, oleum

Deligaturæ vera ratio.

Tempus legitimum.

oleum aliquod ex prædictis inijciendum erit, vulnusq; vt dictum eſt curandum. Semper autem prima deligatio acuratiſsima eſſe debet, quòd tum neceſsitas maximè poſtulet. Capitis autem vulnera curandi ratio hæc eſt: petiam lineam uel cottum imbue calido oleo vulnerario (à Balſamo autem, id eſt, deſtillatis oleis abſtineto) pòſt herbis ac floribus, qui oleo intabuerunt, imple, impletam in vulneris profunditatem immitte, deuitatis tamen menyngibus (quas tangere piaculum eſt) quo facto, emplaſtrum ſuperimpone, ac tandem deliga. Capiti autem ea maximè emplaſtra conueniunt, quæ Gummina & Lythargirum, non autem Reſinam, vel Colophoniam, vel Camphoram recipiunt. huiuſmodi remedijs & curandi methodo ferè circa nonum diem vulnera omnia tertia parte ſanantur, nam curam in tres partes diſtingui, initiũ, medium, & finem. Vbi autem vulneratus iam vires recollegerit, omiſſo oleo, Balſamum ſubſtitues, tanges verò vulnus penna in Balſamum intincta, poſtea emplaſtro impoſito, curam continuabis, donec nerui, articuli, &c. antea nudati, iam tecti apparuerint. Vltima poſtea deligatura ſubſequetur, quę ſolis emplaſtris ſticticis abſoluetur ad cicatricẽ vſq;. hæc curandi ratio mihi familiaris eſt, in vulneribus oſſium, neruorum ac ſimilium, in quibus de curatione deſperant alij. Sin vulnera non admodum periculoſa ſint, ſufficiet vno ex prædictis modis, aſſumpto vulneris curationem perficere: nam ſi in iſtis initio ſtatim recta deligatura fiat, commndumq; remedium adhibeatur, nil periculi amplius metuendum erit. Superſunt alia remedia, vulnerarij pulueres, potiones vulnerariæ, ſublimata, deſtillata & ſimilia, de quorum vſu ſuis locis copioſè differemus.

Capitis vulnera vt curentur.

Emplaſtra capitalia.

DE QVIBVSDAM MORIS QVI *vulneribus curatis ſuccedunt.*

CAPVT XVI.

VVlnus curare artis eſſe facilè concedo, perfectioris tamen artis opus eſſe affirmo, & vulnus ipſum curare, & ne morbus aliquis curato vulneri ſuperueniat, diætæ legitima ratione præſcripta prę-cauere poſſe. Exempli cauſa, ſcarificatio vel venęſectio naturæ oppreſſæ ſubuenit, quæ niſi adhibeatur, alij morbi ſuccedunt: ſic in magnis vulneribus, vbi non ſcarificatio ſeu phlebotomia ſed profundiſſ: vulnus ſpectatur, cauendum ne alicui morbo occaſio præbeatur, cauebitur autem, ſi per uulnus ipſum naturã exonerauimus (quemadmodum venęſectione futuros morbos præcauemus) id autem quo pacto fieri debet, pro tua induſtria cognoſces, temporis, loci, occaſionis ſemper habita ratione: fere namq; aliâs tumores ac abſceſsus interni fiunt. Notandũ etiam, magnam ſanguinis profuſionem aliquando diſpnæam, quadoq; hydropẽ efficere, aliosq;

Sanguinis profuſio immodica quæ mala faciunt.

alioſq; tumores, non raro quoque complexionis ſeu temperaturæ mutationis cauſam exiſtere in ægris. ſuccedunt quandoq; etiam vulneribus vertigo, vẽtriculi imbecillitas, ſimileſq; paſsiones à quibus vt ſibi ægri curati caueant, admonebis, vbi diætæ formulam præſcribes. Iſta quamuis ad medicos pertineant, nil tamen de iſtis memoriæ ab ipſis proditum eſt, fruſtraq; ipſorum ſcripta conſuluntur. Tu iſta vt præcaueas, & ſcarificatione & phlebotomia, prout ſitus vulneris expoſtularit, vteris & ad purgandũ ſanguinem Aquã Cichoreæ & Camedrios exhibebis: hæ enim omnem ſanguinis noxam tollere aptæ ſunt. Obſeruatione præterea dignum eſt, vulnera inflicta, magnorum morborum qui iam generabantur medelam eſſe, maximè vbi magna venarum vaſa aperta fuerint: nam ſi phlebotomia tantopere commẽdatur, quid prohibet iſta vulnera phlethoræ curam nominare? Ego agreſtem hominem noui, qui cùm à multis annis ſurdaſter fuiſſet, tandem cùm caſu in tumultu quodã auris illa cum mala parte abſciſſa eſſet, auditum recuperauit: ſic debilitatem viſus, diuturnas quartanas, quæ nullis remedijs obedirent, curatas eſſe, meminimus. vidi quoq; in prælijs, quibus peſtes ac febres ardentes ſucceſſerunt, eos qui in prælio vulnus accepiſſẽt, euaſiſſe, cùm reliqui perirent. Sic eryſipelati obnoxios obſeruauimus poſt vulnus acceptum ab hoc malo liberatos eſſe. Quin & Arthritide moleſtatos vidimus, poſt vulnera nil mali aliquot annis ſenſiſſe. Quamobrem medicum tam uſum quàm noxam vulnerum obſeruare decet: nam nõ raro accidit, per ſe peſtiferum, ex accidenti tamen vtile ac ſalubre effici.

Camædrios & Cicoreæ vſus ad purgandum ſanguinem.

Vulnera ſunt remedia imminentium morborum.

Surditas à vulnere curata.

Quartana per vulnus curata.

Arthritiæ poſt vulnus curata.

IN VVLNERIBVS QVID LOCORVM *ratione obſeruandum ſit.*

CAPVT XVII.

PRæter ea quæ ſuperius commemorauimus loca, genitalium locorum vulnera omnium periculoſiſsima ſunt, quòd ſummis ea doloribus affligant. Iſtorum tamen deligandorum eadem eſt ratio quæ ſuperius dicta eſt, niſi quo ob intenſiſsimos dolores ac phlegmonum uehementiam anodyna ſeu paregorica remedia requirant, conficientur autem ex farina fabarum, in vino & aceto cocta, quam ſubinde recalefactam cataplaſmatis inſtar impones, donec dolor mitigatus remittat, vel loco fabaceæ farine lutum furnarium, eodẽ modo præparatum adhibebis, tum doloris ſedandi, tum defenſionis (quam iſta loca deſiderant maximam) gratia. Quod ſi iſtis dolor non acquieſcat, tum ℞ fl: camomillæ, verbaſci ana M: i. olei q. ſ. coquantur & fiat cathaplaſma, imponatur calidum. Si nec iſtis dolor mitigetur, ad Ebulum in vino coctum & cathaplaſmatis forma præ-

Genitalium vulnera periculoſiſsima.

Cathaplaſma ad phlegmonas genitalium.

Ebuli vſus.

Oſei exitus per terram ſigillatam retinetur.

ma præparatum, tamq; ad ſacram anchoram confugies. Sin Oſeus (id eſt, ſcrotum) exeat, tum difficulter retinetur, retinetur tamen per terram ſigillatam, non eam vulgatã officinarum, ex quouis luto confectam, ſed nobis ſingulariter notam. Sunt præterea inteſtinorum ac pæritonei vulnera, quæ quia glutinationem vti diximus non admittũt, argenteis fiſtulis continuanda rurſus erunt, quod ſi præſtari poteſt, vt aliquando contingit, ſalus ſperanda eſt, quo pacto autem id fieri debeat, exercitatione, quàm ex ſcriptis diſces melius. Recti quoq; inteſtini exitus à vulneribus cauſatus, eodem modo non difficulter ſanatur. In huiuſmodi caſibus miram quandoq; chyrurgorum ac tonſorum audias iactantiam, qui non iſta ſaltem, ſed & membra, aures, naſum, digitos, &c. triduo ante abſciſſa ſe reſtituere velle gloriantur. Sed quia nugandi tempus habent: non enim alijs occupantur, quis non illis ignoſcat? Verum cùm minora non curent, de maioribus fabuloſa eos dicere mihi perſuadeo. ego experientia edoctus, quantam fidem iſta mereantur, ſcio, ſed pergamus. Capite vulnerato ocymum in vino coctum imponitur, magno ſucceſſu, ſimiliter Lauendula, Maiorana, Saluia, propter mentis alienationem ac vertiginem, atq; ſyncopas adhibentur. Similiter de Pulmonibus, Epate, Splene, ac Renibus ſciendũ iſthęc, viſcera Auro potabili ſuſtentari ac nutriri debere, quod præparatum omnes medici aſſeruare debent, quòd nullius præcij medicus ſit, qui illud nõ habet. Ego quidem & præparationẽ noui, ipſumq; habeo, ſed iam non publicari præſtat, tempus forſan reuelabit.

Inteſtinorum vulnera vt curentur.

Ocymi uſus in capitis vulneribus.

Aurum potabile Paracelſi.

Peroratio primi Tractatus.

CVM hactenus omnia theoremata medicæ artis, quæ extra remediorum formulas chyrurgum nouiſſe oportet, ac ſine quibus minimum vtilitatis ex Reſcriptis ſeu Receptis, quæ vocãt, reportaturus eſt medicus, oratione explicuerim, repetere denuo lubet quod in proœmio ſcripſimus. memini enim ibi, quomodo aliquando cum perſuaſione ductus putauerim vulgata medicorum theoremata vera ac abſoluta eſſe, ipſam artem faſtidire ceperim. Verum ego tandem, eorum imperfectione cognita, nil prius, nil iucundius habui, quàm hanc ſentinam expurgare, ac medicinam ſuo nitori reſtituere. Sed meum propoſitum dum conſidero, ſentio illud pſeudomedicis iſtis nunquam probatum iri. at contrà dum video nil ſpei in illis ipſis cum fructu poni, illos me impedire non patiar. Non inficias eo, præclara eſſe quorundam Germonorum noſtrorum ingenia, quæ ſi huic arti excolenda inuigilarent, nõ inutilem operam præſtitura forent. Et doleo certè, ea ſtudijs ijs corrumpi & frangi, quorum minimus in hominũ conuerſatione vſus exiſtit. Iſti viri ſi vſum Medicinę accurratius conſiderarent, plus ope-

Germanorũ commendatio.

ræ in ea ponerẽt. Si enim charitatem proximo præcipuè debemus, an ne maius dilectionis opus eſt, quàm ſi proximo id quod ille chariſsimum habet (ſanitatem ſc:) reſtituamus? Eos ego ad medicinam capeſſenda adhortor, quo eam ex iſtorum Theſſalorum manibus, qui eam tam fœdè conſpurcarunt, tandem eripiant, iſtaq; inutilia ſtudia, nec à Deo nec à natura imperata relinquãt, ſed diſcant Chriſtianæ charitati magis conſentanea exercere: quid enim iſta

Humaniores vocatæ literæ vanitas ſunt.

ſtudia (quæ illi humaniora appellant) aliud ſunt niſi vanitas, quorum nec vſus nec fructus vllus, neq; in ſeipſos, neq; in alios redundat, ſed nil niſi ſonus quidam tibiæ agreſtis ſunt, qui dum auditur aliquã ratione animos afficit, at vbi deſierit, nullius momenti amplius habetur? Sed fucatis ſtudijs ſemper inuigilamus accuratius, quòd popularem applauſum mereantur. Hinc medicinæ ſtudium tot ſeculis incultum remanſit, quòd nemo ſine contemptu ei vacare

Medicinæ cõtemptus vnde ſit.

poſſet: quin & ipſum Deum Opt: Max: qui diuino ore ſuo ægros medico opus habere protulit, ludibrio habent, totamq; Euangelij doctrinam contemnunt irriſores iſti. quamobrem in eam denuo ſententiam deuenio, Medicinam non in cuiuſuis eruditione ſtabiliendam eſſe, quòd eruditi ferè omnes Cathedram Peſtilentiæ poſſideant, loquor autem hîc de vulgata illa, & fucata ſcholaſtica eruditione. Me interim illud ſcripturæ teſtimonium conſolatur, quod expreſſè innuit Medicum à Deo creatum eſſe, itaq; ego iſtorum blateronum loquax auxilium, non deſidero amplius, ad expurgandam Medicinam, ſed opera perfecta cordatorum hominum, quibus integritas cordi ſit, mihi ſufficiant.

Veruntamen intelligo quemadmodum plures ſe miniſterio Euangelij immiſcent, & nemo eſt qui nõ de Deo loqui præſumat, eos tamen qui in vineam vocati ſunt cum fructu eam colere ſolos, reliquos vero Sues & beſtias eſſe, quæ diruta macerie in vineam domini irruerunt, eamq; diruerũt, qui ſuo tempore quoq; meritas pœnas daturi ſũt. Sic magnum eſſe Medicorũ aceruum, peritorum autem ac fidelium minimum numerum: nullus enim porcus eſt qui non hanc vineam diruerit. Hinc Apoſtatæ monachi, qui deſidiæ, crapulæ, ſcortationi aſſueti erant, cum viderent ad faciendam medicinam (vulgaris vſus) præter loquacitatem, artis parum deſiderari, quo ſuo ventri proſpicerent, Medicinæ ſe immiſcuerũt, atq; ſic Medicinæ ſacratiſſ: ſcientia, fertilis ager fuit omnibus ijs qui

Medicinæ ager ocij fertilis.

laborum pertæſi, ocium captabant. Nec verò apoſtatæ ſoli, ſed & carnifices, cæteriq; eius farinę homines, quibus probũ virum annumerari pudeat, hanc lucri fœcundam artem captarunt. Iſtis tamẽ Medicum animo frangi non decet: nam ſi Prophetæ pſeudoprophetas, Apoſtoli pſeudoapoſtolos iuxta ſe tolerarunt, medicum quoq; pſeudomedicos ferre non iniquum erit, ſedulo autem illud

dictum,

dictum Christi, medico obseruandum est, cum inquit: Nemo venit ad me nisi quem traxerit pater meus cœlestis, eadem namq; ratiõe Medicum à Deo creatum, æger consulit, quem eò deduxerit Dominus: nam & Medicorum & ægrorum duplex genus existit, iustorum & iniustorum, sui ægri itaq; suos medicos quærunt, & vicissim, interim tamen inuicem permixti omnes viuunt, quemadmodum nunquam triticum sine vicia vel lolio accreuisse videmus. Sed isthæc iam sufficiant, properemus iam itaq; ad sequentem tractatum.

Medici & ægri duplices.

FINIS PRIMI TRACTATVS.

PHILIPPI PARACELSI PRIMÆ PARTIS CHYRVRGIÆ magnæ Tractatus secundus.

Procœmium.

CHARITAS proximi iubet, vt qui in publicũ quid emittunt, scripta sua, sine fuco & præstigijs, sed certissima experientia nixa alijs legenda præbeant, ea quoq; obseruata conditione, ne nimia copia luxurient, vel penuria frigeant, sicuti & agros planè incultos, vel nimium cultos fructũ non ferre videmus. Quamobrem, commendandis scriptis accommodatissimum est excessum & defectum cauere, quod istis nõ obseruatis, vel inutilia vel pestifera euadant opera, cuius rei argumentum manifestiss: sunt Barbarorum quorundam scripta, qui cùm de omnium morborum curationibus à capite ad calcem disseruerint, tamen interim nihil egerunt, quàm vt vera eum falsis iungerent, omniaq; confunderent: nam cùm non publici commodi, sed popularis auræ captandæ gratia scripserint, ea operibus suis inseruerũt, quorum ne decimum quidem partem experientia comprobarunt. Sunt qui mihi vitio vertant, quòd non vtar authoritatibus scholasticorum medicorum, quasi verò ob id minus docti viri nomẽ merear (Cùm tamen omnes isti quotquot sunt, siue Germani, siue Itali, nõ digni sint qui corrigiam calceamentorũ meorum mihi soluant.) Ego vero hoc testor, nil me scribere, nisi, quod Deo teste aduocato, comprobare possim, hoc mearum vigiliarum fundamento posito, mirum quot crabrones irritauerim, volunt vt illorum scriptis citatis res comprobem, cùm hoc medio nunquam optato fine

Barbarorum scripta qualia sint.

Authoritatibus cur non vtatur Paracelsus.

potiri queam: quia enim ipsorum libri mendis scatent, quomodo non nisi mendacia scriberẽ? vix enim vnicum theorema apud illos inuenias, quod fuco vel contradictione careat. Atq; vt scribã quod sentio, sic ego iudico omnia ipsorum scripta, dubiæ consultationes sunt, nulla hic demonstratione, nulla experientia quidquã cõprobatur. ac vel cæcus videre queat Auicennæ magnos Canones, Mesuei atq; reliquorum Barbarorum commentarios (quos tamẽ vulgus quasi sanctos habet) mendaciorum plurimũ, veritatis minimũ continere. Multi morborum centurias describunt, cùm tamen vix decuriam viderint, nedũ curarint, istis ne ego nitar? istos mihi imitandos proponam? quorum asseclas, video ex centum vix decem curare, & consultationum centuria descripta vix quinq; ægris prodesse posse, ac qui vna garrulitate ac superbia, quarum fœcundissima altrix est Italia, nituntur. vnde id quoque iuris sibi sumunt, vt quiduis, quod ad exornandas suas nenias facere possit, pro vero ac certo scribere audeant. Sed dæmone præceptore vtuntur, qui cùm Rhetor sit, quomodo non orationis illecebra ipsorum phantasias exornaret? sed væ fatuo, qui hæc pro Euangelijs reputat. In omnibus quamobrem scriptis non Medicis solum sed Chronicis atque

Veritas in omnibus scriptis spectanda.

Historicis summa ac vnica virtus est veritatis studium, quod si non adsit, non scripsisse præstiterit, sed mentiendi occasio ampla est, & vulgus tenebras quàm lucem mauult. De hac difficultate rescindẽda tale meum est iudicium. Spiritus viuificat, litera interficit, inquit scriptura. Spiritus & literæ diuersa ratio est: Spiritus vnicam veritatem continet, hinc qui veritatem saltem scribit, non literas pingit, sed veritatem per se quidem inuisibilem, sed quam scripto vel voce percipere possumus. Litera verò (scripturæ) est cùm quis veritatem non scribit, sed per consequens mendacium: hinc sequitur literam, id est, mendacium interficere, quare qui scribunt, veritatem scribant, alioqui hominem interficiũt, homicidij verò pœna à Deo constituta est æternum supplicium. Immitandos itaq; nobis pro-

Apostoli in scriptis breues sunt.

ponamus Prophetas & Apostolos, qui fœcunda breuitate veritatis fontem descripserunt, qui nil nisi quod Diuino ore notare iussi erant, scripto prodiderunt: horum exemplo & nos veritatem, cuius simplex est oratio, proponamus, nec patiamur inanis glorię studio in loquacitatis vicium nos detrudi: nam si illi summum bonum sine orationis pigmentis describere potuerunt, nec nobis difficile erit in tenuiori materia idem præstare. Nõ sum etiam ignarus eius, quod Christus dicit: Vbi receptus fuero ex hoc mundo, mittam vobis Spiritum sanctum, qui omnia docebit vos. Qui si nos (vti nõ dubitandum est) docebit, certè præter veritatem nil docebit, veritas autem tenui oratione contenta est, quæ mundo qui pompam spectat non sufficit. Itaq; si loquacitatem spiritui sancto tribui audi-

ueritis,

ueritis ne credite:nam ſi ſermonis prolixitas veritatem efficeret, fateri cogeremur, Chriſtum non omnia quę neceſsitas requirebat dixiſſe. Iſta ſcripturæ loca eo nomine citaui, vt oſtenderem Medicinam iam ſola loquacitate ac interficiente litera deſcriptam haberi, vt præter caſum nil certi in ea habeatur amplius. Hanc literam dum à ſpiritu ſeparare conor, ſtultus ab omnibus habeor, nec forſan immeritò: Oceanus enim immenſus eſt, ex quo enatare impoſsibile videatur. Margaritas porcis non proijciendas, neq; ſanctum canibus porrigendum aiunt, ac conſequentiam faciũt: ergo veritas ſcripto non eſt publicanda. bene dicunt: nam ipſi porci ſunt iſta margarita indigni, quorum vnicum fundamentum eſt, litera mendax & interficiens, quaſi vero non imitandus nobis eſſet Chriſtus, qui veritatem ab Euangeliſtis ſcribi, ab Apoſtolis vniuerſo orbi annũciari ac prædicari voluit, cui ſi baptiſati fidẽ habeamus ſaluabimur. Itaq; ſi porcos ab ouibus ſeparauerimus, porcos nos deterrere non patiemur, quin cæteris veritatem ſcribamus. Sequitur ergo ſecundus operis noſtri tractatus, Medicamenta & remedia continens, quibus omnia vulnera tam cæſim, quàm punctum facta (quantum natura patitur) curare docebimus. Quod ſi noſtras compoſitiones cum veterum reſcriptis, quandoq; concordare videritis, nolo vos ea iſthinc exſcripta putare, ſed quia Medicina à mundi origine vſq;, certiſsimo ſemper fundamento innixa eſt, nos illud tenere, cæteros vero fabulis ac fucis, ſi non vndique certè pleriſque in locis conſpurcaſſe iudicabitis: nam vbi illi quod tamen rariſsimum eſt, Medicinam incorruptam reliquerunt, nil mirum erit, ſi inuicem concordemus. Mihi itaq; multiplici experientia exercitato, liceat medicinæ imperfectionem ſarcire, vel aliorum in ea errores notare, tu interim ſequentia remedia & diſce & exerce, poſthabita omni loquacitatis pompa, quæ nihil ad artem facit: Et eris perfectus Medicus.

Argumentũ ſecundi tractatus.

VVLNERATORVM DIÆTA, SEV victus ratio.

RErum non naturalium adminiſtrationem indebitam, vulneratis periculoſam eſſe extra dubium omnibus eſſe puto, cùm eandem ſanis nedum ægris noxiam eſſe quotidiè experiamur. itaq; cùm videamus diætam curare vulnera, victus rationem inconcinnam vulneribus nocere negare non poſſumus, neq; tamen vera victus ratio ſine remedijs aptis, vel optima remedia abſque legitima diætæ ratione, quidq̃ laude dignum poſtulabunt, ſed ſemper iſta coniuncta eſſe oportet. Quam pſeudomedici in ptiſana, alica, iuſculis diætam obſeruant, explodenda eſt, quòd ab iſtis natura integra abhorreat, nedum læſa. quamobrem digeſtinæ virtutis facultas in

Dięta curat vulnera.

Vulneratis diuersus cibus competit.

præscribendo victu inspicienda erit, sic si ebrius aliquis vulneratus sit, ante sobrietatis tempus nil ferè offeres, sed vsque in tertium & quartum diem, sola tenui victus ratione, ptisana scilicet, &c. contentus eris. Sobrius vero si vulnus accéperit, huic certe euchymis, & plurimi alimenti cibis succurres, quod in eo concoctrix facultas integra adhuc sit, ebrius vero dupliciter læsus sit, continui scilicet solutione, & naturalium facultatum noxa. In victu vero offerendo varietatem captabis, quòd ea ægris grata sit, quibus quandoq; gratificari licet paulò deteriore victu, cauendum tamen à carne suilla, ansere, anate, & volucribus aquatilibus, &c. quos cibos quiuis vulneratis obesse nouit. Vnice autem illud obseruandum erit, vt & sæpe & modicum offeras, repletionem nimiam, famem ac sitim caueas. Sitis etenim (vt reliqua taceam) Epatis ratione euenit, quod cùm vulneri alendo sanguinem mittat, ad attractionem humidi incitatur. quare vulneratis potus non prohibendus, quòd eius tanta sit necessitas: sitis enim medicina quædam est, & propter medicamenta euenit ferè, neq; etiam siue vehementer siue leuiter vulneratus, quisquam ad cibum vel potum capiendum cogendus est, nisi vbi ventriculus refrixit, vel appetentia ob frigiditatem illam concidit: tum enim victum calidum, vt ius carneum vel auenatum offeres. Præter iam dicta in vsu alimentorum quædã pauca considerantur, vt puta, ætas & natura ægri, ciborum bonitas ac malignitas, temporisq; ratio. In potu autem vulneratis exhibendo accuratior quædam ratio obseruanda erit: nam siti quàm fame magis molestantur ægri. Epar siquidem (sitis origo) magis, quàm ventriculus (in quo fames residet) afficitur: hæmorrhagia enim Epati communicatur maximè non sic ventriculo: quamuis enim ventriculi actio ferè debilitatur in vulneratis, cui & epar postea cõsentit, tamen cùm potus nil admodum in ventriculo commoretur, de eius offensa nil metuendum, tum etiam Epar inde iuuari certò cognoscimus: nam potus in vulneris nutritionem alteratus, ab Epate ad vulnus transmittitur. quòd si potus multum sanguinis generet; minus damni inde metuemus. Itaq; quiuis Chyrurgus potionum delectum habeat, ijs in locis, in quibus Medicinam facit. Cætera quod attinet, ægri membri, ægro quietem imperabis præcipue, & vt ab ambientes aëris mutationibus sibi caueat monebis: quòd si contingat vulnus cùm morbo alio, scilicet conuulsionibus, Epilepsia, colico dolore, complicari, (vti primo tractatu admonuimus) caprinam, in Febribus oua deuitabis, & similiter de alijs. Cibos vero condimentis, aromatis, destillatis cinnamomi ac garyophyllorum aquis condire ac temperare licebit. Quin & carnes sine aqua in duplici vase coquere vtile erit, potes si placuerit, ad Epatis & ventriculi confortationem carnes cum vino vel aqua, cinnamo-

Suilla vulneratis nocet.

Potus vulneratis quis sit præscribendus.

Quies membri affecti.

Carnes vt ægris sint coquendæ.

mo ac caryophyllis eodem modo decoquere. Notandum quoque ėſt inter initia humido quàm ſicco victu magis iuuari ægros: nam Epati tum temporis potius, quàm ventriculo proſpicere oportet. Nec illud ignorandum, in magnis capitis vulneribus potiones fortes, vinum ſublimatum & ſimilia intermittenda eſſe, vtendum verò aqua in qua panis maduerit, mixta cum ſucco cinnamomi.

ALVVS ASTRICTA, VRINÆ SVPPRESſio, & vomitus, in vulneratis, quomodo curentur.

VVlneratis aluus dura redditur varijs de cauſis: quandoq; enim natura nimio ſanguine profuſo, ad expulſionem impotens redditur, quandoq; conſtipatio ex diuturno decubitu oritur, præterea quoniam appetitus deperditur, atq; concoctio vitiatur, pauca excrementa generari manifeſtum eſt, quin & febres ac phlegmones, quæ ſuperueniunt, excrementa diſsipant. Adhæc & illud patet, in multa ſiti pauca excrementa fieri. His de cauſis ſi aluus adſtricta ſit, ante tertium vel quartum diem nil admodum eam ſoluere laborabis, niſi pectoris quandam anguſtiam ſenſerint ægri, atque tum etiam glande vti ſufficiet, quod ſi glandes nil promoueant, Caſsiæ medullam, electuarium de ſucco roſarum, Diaphænicon vel Benedictam laxatiuam exhibebis, neque verò plane contemnenda ſunt, apozemata & diluta, vt foliorum ſenæ, polypodij & ſimilium, quorum deſcriptiones vt vulgo notas iam prætereo. Nunquam tamen naturam ad excretionem cogere, Clyſteri vel ſimili aliquo remedio attentabis: neque enim vnquam tantum cogendo proficies, quantum natura per ſe efficere poteſt, viribus non plane deſtituta, itaq; ne nimium præceps ſis, in aluo mouenda moneo. Vomitus præterea vlneratis ſuperuenit quandoq;, qui quoniam & periculi minimum habet, & ferè vbi natura vires recollegerit ſoluitur, nullam curationis indicationem propriam habet, verum ne plane ſine remedio ſis, ℞ fermenti M.1. ſucci menthæ cum aceto extracti q.ſ. coquantur in formam cathaplaſmatis vel Emplaſtri, calidum imponatur ventriculo, vbi refrixerit eodem ſucco rurſum calefiat, ſinatur per tres horas à paſtu. Similiter vrinæ ſuppreſsio ægris accidit, quàm vt tollas, ℞ lap: cancrorum, exhibe in ſucco vel aqua raphani, quòd ſi non perficiant, ℞ croci q.ſ. factus ſacculus imponatur inguinibus, vel da glandes ſiccatas in pul: redactas in potu, &c. Verum de iſtis, iſta ſcripſiſſe ſufficiat, quod ea vna cum curatione vulneris per ſe abeant.

Quinque de cauſis aluus ſupprimitur in vulneratis.

Vomitus vulneratorum.

Vrinæ ſuppreſsio.

SECVNDI TRACTATVS CHYRVRGIÆ MAGNÆ PARACELSI, DE remedijs vulnerum, telorum, & Scloppetorum componendis.

CAPVT I.

DE COMPOSITIONE REMEDIORUM *præcepta generalia.*

ABſolutis hactenus ijs, quę ad cognitionem ac theoriam curandorum vulnerum pertinebant, præſcripta quoq; generali diætandi formula, tum quo pacto ſymptomatis vulnerum ſuccurrendum ſit oſtenſo, tempus poſtulare videtur, vt tandem quibus remedijs curatio abſoluēda ſit aperiamus. quod priuſquam aggrediamur, hanc generalē componendorum quorumuis remediorum methodum obſeruare conueniet.

Actio eſt anima medicamenti.

Quemadmodum in homine anima, qua tamen homo, homo eſt, inuiſibilis exiſtit, ſic in medicamento, & corpus eſt medicamenti, & eius veluti anima, quædam actio ſeu energia, quæ etſi ſine corpore non exiſtit, (nam per corpus neceſſario agit) corpus tamen ipſum ad ſanandum nihil conducit, niſi quòd actioni ſubeſt. Verū cùm aliquod corpus neceſſario adſit, videtur cuiuſq; medicamenti duo corpora conſtituenda eſſe, purū alterū, alterum impurū (hoc illius quaſi ſubiectū) in quorum ſeparatione, ars componendorum medicamentorū vniuerſa conſtituta eſt.

Actio medicamenti in ſeparato corpore. I.

Separatio autem, fit nō ſine corruptione eius, quod eſt corporis, quam ſubtilis deinde præparatio (ſuo loco dicenda) conſequitur.

In ſuo proprio corpore. II.

Obſeruandū tamē, quædā medicamēata eſſe, quæ abſq; ſeparatione, vel corporis corruptione adhiberi poſtulant, quibus ſingularis quoq; miſtio conueniet.

In alieno corpore. III.

Sunt & tertij generis medicamēta, quę actionē ſuā in alieno corpore melius quàm in proprio perficiunt: horum ergo corpora permutanda erunt.

Ex præparatione nata. IIII.

Vltimum genus eſt, eorum quæ per ſe nullam vim vel actionem obtinent, ſubtiliore tamen præparatione adhibita, admirādas facultates nanciſcuntur. Hæc noua videntur, ab antiquitate non recepta, magno damno & dedecore tamen ignorata: dum enim non conſiderant veteres, medicamenta quædam ſeparatione, quædam ſubtiliore præparatione, quędam alienorum corporum inductione actiones meliores habere, imò omnino habere, duorum, trium, pluriúmue compoſitione, pueriliter defectum ſuum ſarcire conantur, quod tamen nunquam quiſquam conſequetur, manente eo quod eſt impuro corpore. Generaliſsimum itaq; hoc ſit medico in medicamentis conſiderandum, quánam præparationis formula medicamentum

mentum ad ſummum actionis ſuę deduci poſsit, quod qui ignorat, ſubulcus non Medicus habendus eſt. Iſto igitur canone obſeruato, notandum deinceps eſt, CALORIS multas eſſe differentias: CALOR ENIM EST INSTRVMENTVM OMNIVM PRAEPARATIONVM, atq; ob id ſingulariter contemplandus. Caloris differentiæ ſunt ignis, ſol, fimus, calidum innatum, &c. differentia autem in actione conſiſtit: nam medicamento aliquo in cucurbita ad ſolem poſito, alia erit eius vis, quàm ſi vel igne, vel carbonibus, vel in fimo præparatum fuiſſet, & viciſsim. Sic aqua, ſic arena, etſi ambo extrinſeco calore agant, diuerſimode tamen agunt. quamobrem vt cuiuis medicamento competentem adferas calorem, haſce differẽtias ſtudioſè notabis, quas veteres medici dum contemnunt, vnico calore contenti, omnia permiſcent, ſumma cum imis confundunt: tu caue ſic agas, imò quæ ad ſolem pertinet, ad ſolem præpara: ſic quod in Reuerberatorio parari debet, illic præpara. Sunt ex antiquis medicis, qui ab Alchymiſtis edocti, iſthæc non planè intermittunt, ſed quia fundamentis Chemicæ artis deſtituuntur, pauca ſuo loco agunt. nos in præſentiarum quantum ad curationem vulnerum pertinebit, commemorabimus, reliqua ſuis locis non omiſſuri, monentes interim, vt ſtultas pharmacopæorum præparationes abijciatis.

Calor eſt inſtrumentum omnium præparationum.

Caloris differentiæ.

POTIONES VVLNERARIÆ QVOMOdo parandæ ac corrigendæ.

CAPVT II.

Vulnerariarum potionum vis ac facultas ea eſt, vt auxiliante natura, intrinſecus omne vulnus tam cæſim, quàm punctim illatum percurare poſsint. Etſi enim natura per ſe morbos curat, tamen ſi confœderati medici auxilijs adiuuetur (auxilia autem naturæ cognata ſint oportet) facilè opus perficiet. Huiuſmodi ergo auxilia potionum forma maximè commendantur: nam cùm natura vegetabilia quædam habeat, quæ ſi in alia corpora redigantur & applicentur, vulnera curant, certè nulla meliore forma, quam in potiones redacta actionem perficient: etenim potionem natura ceu alimentum recipit, cui quæ ineſt medicamentoſa vis non reſpuitur à natura etiam. Vulnerariæ iſtæ potiones, quamuis omni ætate in vſu fuerunt, tamen pauci veterum ex legitimis ſimplicibus legitimè eas confecerunt, ſed ferè pro more ſuo ſordide ac oſcitanter pararunt. Sciendum quoq; huiuſmodi potiones, non ſolum medicamenta, ſed & alimenta eſſe. itaq; eadem ratione licebit cibos vulnerarios parare, ſcilicet vt ea ipſa remedia, vna cum cibis percoquantur: verum quia tardius diſtribuuntur, & ferè ventriculi aliqua imbecillitas ſubeſt, omittuntur. mihi ſanè non diſplicent, ſi ventriculus

Potionem natura ceu alimentum recipit.

Cibi vulnerarij.

lus eos concoquere poſsit. Varietas potionum vulnerariarum ex ingredientium diuerſitate deſumitur, huius generis ſimplicium ferè centum numero ſunt, quorum v. vel vi. circiter ad vnam potionem aſſumũtur, quarum vires in aliud corpus, vinum exempli gratia, traducendæ ſunt, ante omnia tamen delectu opus eſt, quòd alia melius, alia celerius, alia deterius, alia tardius ſuam operationem perficiant. Eſt vero & alius quoque harum potionum vſus, quòd ingruentibus malis ea occurrant: cōſeruant enim naturale temperamentum, omnemq́ intemperiem corrigunt: adhæc naturam ſic alunt, vt planè nil ipſa præterea deſideret, quod nullo extrinſecus adhibito medicamento quiſquam effecerit, quamobrem huiuſmodi cognoſcendis, & legitimè comparandis, ſedulã operam nauabit medicus. Vidi prẹter inferius notata, mirandos effectus cōſecutos eſſe huiuſmodi medicamenta. Belgradi cum eſſem memini me vidiſſe Thracem ſeu Vualachum quendam, qui vnico hauſtu exhibito quoduis vulnus curaret, ego tamen cùm eius periculum facerē pro locorum ac temporis varietate non perpetuo valere didici. Sic in Croatia Zygum quendam (vulgo Zyginer) vidimus, qui cuiuſdam herbæ ſucco in potu exhibito omnes punctūras, in quibus ſymptomata grauia nulla adhuc eſſent, ſanaret. Stockholmij quoq; in Dania erat matrona quædam nobilis, quæ omnia vulnera (neruorum vulneribus & ijs in quibus oſſa fracta eſſent exceptis) tertio hauſtu dato glutinaret, ſed iſtis (quia ferè in ſimplicibus tantùm ac carnoſarum partium vulneribus proſunt) medicus contentus ne eſto, ſed certiora inquirat. Obſeruauimus veruntamen exorciſtam ſeu Magum quendam oſsium fracturas ac neruorum vulnera huiuſmodi potionibus curaſſe, ſed vbi rem penitus inſpeximus, non potione, ſed extrinſecus adhibitis remedijs (ſuo loco dicendis) id eum effeciſſe cognouimus. Priuſquam autem potionum formulas præſcribo, ſimplicia ex quibus eæ parantur ordine annotare placet: notabo autem ea ſaltem, quorum ope omnis generis vulnera, quocunq; tandem modo facta, curare poſsis.

Potionum vires.

Hiſtoriæ aliquot memorabiles.

Magi cuiuſdã mirandæ curationes.

Sanicula alba.
Sanicula ſylueſtris.
Alchimilla.
Dracunculus.
Ophiogloſſon.
Sapo.
Senecta Serpentis.
Trifolium.
Conſolida media.
Telephium.
Paſtinacæ ſatiuæ alterius herba.
Limonium vtrunq;.
Mumia.
Sperma ceti.
Noctua.
Terra ſigillata vera.
Rhabarbarum.
Buxi folia.
Cyclamen.
Peryclimenum.
Tuber.
Ariſtolochia.
Agrimonia.
Symphitum.
Perſicaria.
Beta vtraq;.
Pæonis pennæ.
Polytrichum aureum ſiue Apuleij.
Lilium conuallium, id eſt, Ephemeron nō lethale.

Præter

Notandus. I. II. III.

Præter commemorata ſimplicia, etſi plura ſunt, ſufficiunt tamen iſta, quin hoc ſcire ſat ſit, inter iam dicta tria eſſe, quorum ſucco epoto, omnia vulnera ac puncturæ curentur. Item duo notata eſſe, quorum vtrunque prius aquæ intinctũ, ſi vulneri imponatur, ipſum vulnus prius glutinari, quàm herbæ computreſcant. Eſt & vnum ex his, quod ter potum vulnera, omniaque vulnerum ſymptomata glutinare, ac tollere efficax eſt, ſed iſta admiranda naturæ cognitio non niſi laboribus comparatur, eſtque ſecretior quàm quæ ſcriptis publicanda ſit. Sunt & ex commemoratis, quædam quæ inteſtinorum vulnera nõ aliter quâm carnoſarũ partiũ vulnera glutinãt. Diſcendum itaque ac experiendum, ſtrenueque laborandum in horum inquiſitione, quòd ſi ego iſta omnia tibi communicarem, iniurius tibi forem. Sed ad deſcriptiones ac formulas potionum progredior, quibus ſi inſtructus fueris, Medici nomen magno ægrorum commodo tuleris, &c.

PRÆPARANDI MODVS ANTIquorum, tum recentium.

Error Medicorum.

SOlenne fuit antiquis, potiones haſce ex vino ad tertias cum remedijs cocto parare, ſtulta ac inſulſa ratione, quòd ſcilicet guſtus, facultas, & natura vini, huiuſmodi coctura planè deperdatur: quod vt precaueamus, vinum in cantharum cum remedijs imponemus ac commiſſuris vaſis, probè circumlitis in duplici vaſe decoquemus: ſic enim de vini ſubſtantia, ac viribus non ſolum nil perditur, ſed & in illud omnis facultas herbarum decoctarum tranſit.

Potiones vulnerariæ vt coquendæ.

Noſtra hæc præparandi ratio eo nomine gratior eſſe debet, quòd eo modo paratæ potiones, non vt reliquæ tormina ac nauſeam cõcitent: maximè ſi ex auſteris vinis, qualia Kelhamium Tigurinum, ac Brigantinum ſunt, parentur. Deligendum autem ad hanc decoctionem erit vinum antiquum, album, tenue. Vitandum vero rubrum ac craſſum, quòd alienæ facultatis non facilè particeps fiat. Poſſunt vindemiarũ tempore, ſine coctura potione, tales parari ſi herbæ enumeratæ in muſto deferbuerint, ac poſt tertium menſem, aliæ recentes impoſitæ fuerint, vt vinum omnem eorum qualitatem induat, quod deinde abſque vlteriore præparatione, potionis vulnerariæ loco dari poterit. Contingit quandoque vino nos deſtitui, vel patientes abſtemios eſſe, vel aliâs vino facilè lædi, vti vbi caput grauiter vulneratum fuerit, in huiuſmodi caſibus parabuntur potiones ex herbis contuſis & in cantharo, vt dictum eſt, in diplomate coctis: fundunt namque de ſe liquorem qui potionis vulnerariæ loco eſſe poteſt, quia tamen fere ingratus eſt liquor, cinnamomum adijciemus, tum guſtus commendandi, tum reſtaurandarum virium gratia. Tres iam commemorati modi ſingulares, in omni-

Potionum ſapor ingratus vt emendetur.

omnibus caſibus ſufficere poſſunt, eſt tamen & quartus non minus elegans, cùm herbarum loco ſucci eorum in duplici vaſe, cum aromatis decoquũtur. Simili ratione alimenta vulneratis parabimus, ſi carnes vel pullos ac gallinas, &c. cum aqua quantum ſufficit adiectis herbis vulnerarijs in duplici vaſe decoxerimus, vel ſi aqua diſplicuerit, in vino decoques, ac gelatinam parabis: huiuſmodi enim alimenta mirum in modum vulnerum glutinationem adiuuant.

Gelatinæ.

FORMVLÆ POTIONVM VVLnerariarum.

℞ Saniculæ, Vincæ peruincæ, Centaureæ Bethonicæ ana M. 1. Conſolidæ regalis M. ſs. Agrimoniæ M. 2. decoquantur vt præſcriptum eſt.

ALIA.

℞ Ophiogloſsi M. 3. Alchimillæ M. 2. Vincæ peruincæ minoris M. 1. Periclimeni M. 1. ſs. Rhabarbari ℥ 1. Rhapontici ℥ 3. coquantur vt dictum eſt:

ALIVD.

℞ Angelicæ ℥ ſs. Mummiæ ℥ 1. Spermatis Ceti ʒ 2. glandium ℥ 2. Telephij M. 2. Ciclaminis ℥ 2. Limonij vtriuſque ana M. 3. Vini quantum ſufficit, fiat decoctio in duplici vaſe, potes ſi placuerit tertiam partem aquæ aſſumere.

Sunt & alij præparationum modi, ſi herbæ in aquis deſtillatis intabuerint, ac poſtea in duplici vaſe coquantur.

VT,

℞ Aenæ Limonij ſextariũ vnum, herbarũ Limonij M. 1. Diapenſiæ M. ſs. Vincæ peruincæ M. ſs. fiat decoctio eo quo dictum eſt modo in cantharo.

Nobiliſsimæ vero huius generis potiones arte Chæmica parantur, ſimili modo quo oleum arceutidum album conficitur, nimirum ſi ijſdem herbæ vulnerariæ iungantur: eſt namque in baccis iuniperi, ſingularis ac ſecretior quædam facultas vulnera reſpiciens, hic modus elegantiſsimus eſt. ſed cùm hîc chemica docere non ſit propoſitum, faciliorem, ac ſimplicem rationem parandi potiones ex baccis iuniperi præſcribemus.

Baccarum Iuniperi virtus.

VT,

℞ Baccarum Iuniperi contuſarum lib. 2. Limonij vtriuſque, periclimeni radicis Diapenſiæ albæ ana M. ſs. Ophiogloſsi M. 1. ſs. Symphiti ariſtolochiæ ana ℥ 5. Perſicariæ ℥ 4. deſtillẽtur arte chemica, aquæ deſtillatæ rurſus immergantur, herbæ dictæ tum Baccę Iuniperi cum cinnamomo, & fiat decoctio in diplomate vaſe bene occluſo.

Similiter ex floribus vulnerarijs cum Spica (vti oleum de Spica)

ſpica) paratur pinguedo quædam quæ parua doſi, tam in cibo, quàm in potu ſumpta, vulneribus prodeſt.

EXEMPLI CAVSA.

℞ fl: ſpicæ M. j. hyperici M. iiij. fl: Verbaſci M. ij. fl: Bethonicę, centauri minoris, Prunellæ ana M. ſs. fiat more ſolito.

ALIVD VNIVERSALE.

℞ Rad: Symphiti ℥ ij. ariſtolochiæ ℥ iij. Calami aro: ℥ j Ireos ℥ ſs. herbæ vincæ peruincæ M. iiij. Saniculæ albæ M. ſs. pennarum extremitatis caudæ pauonis ʒ ij. Myrrhæ, Maſticis, Thuris, Mumiæ ana ℥ ſs. Rhabarbari ʒ vj. coquantur in vino vel aqua deſtillata, vel ſucco Limonij, vel aqua communi, prout neceſsitas poſtulauerit. Hæc de formulis potionum vulnerariarum dicta ſufficiant, quarum etſi apud quoſdam plurimæ aſſeruentur, tamen præparandi inſcitia in vſum nõ veniunt. Vix enim vllum remedij genus minus vſurpant Chyrurgi iſtis potionibus, partim ob negligentiam, partim componendi ac præparandi inſcitiam, cùm tamen tam certa ex ijs ſperanda ſit ſalus in puncturis. Doſis harum potionum ex viribus laborantis, tum ea ipſarum vehementia dijudicatur.

VNGVENTORVM VVLNERARIOrum parandorum ratio.

CAPVT III.

Vlneribus curandis, vnguenta omni ætate adhibita eſſe experientia didicimus: nam vnguentorum mentionem apud antiquos fieri audias, cùm omnium reliquorum ne verbo quidem meminerunt remediorum. Iſtorum nanq; vſus vulgatus, & domeſticus fuit ſemper: antiquitus enim nemo non ea domi ſuæ, ad vſum ſubinde aſſeruabat præparata. Illis autem temporibus ea, quæ corpus dabant duo tantummodo fuêre, Mel ſcilicet & Butyrum: ea autem vulgus, eo nomine præcipuè delegerunt, quòd Apes ac Boues omne genus florum ac herbarum exſugere & depaſcere viderent, exiſtimantes (nec ſine conſilio) ijs varias herbarum facultates communicari. Verum ſucceſſu temporis, cùm ſophiſtica Medicinam quoq; inuaſiſſet, iſthæc quaſi ruſtica & nimis ſimplicia contemni cœperunt: atq; horum loco alia fucata magis, minus tamẽ vtilia ſubſtitui. Ego vero candide hortor medicos, hæc ne contemnant, quæ veteribus in vſu fuerunt, ac pſeudomedicorum iſtorum fucatas cõpoſitiones, vt ſummas peſtes defugiant. Et vt (quantum in me eſt) veterum compoſitiones in vſum reuocentur, ipſorum aliquot reſcripta ſeu formulas in medium adferam, quod ſi non Græcorum, Arabum, Mauritanorum, ac Ægyptiorum vtar ingredientibus, nõ ſtatim ea abijci velim: erunt enim illis, ſi non ſuperiora, ſaltem viribus paria, & talia quæ vulgo ſuccedanea vocantur. Ea autem quæ

Vnguentorũ vſus antiquus

Corpus vnguentorum quæ dent.

Antiquorum inuenta commendatur.

Quid pro quo.

corpus conſtituunt promiſcuè aſſumere licebit, vt pro melle butyrum, & viciſsim, vti occaſio & tempus iuſſerint.

EXEMPLA.

Recipe Butyri maialis recentis lib. j. Arnogloſſæ, Limonij vtriuſq́, Betæ, cum radicibus ana: M. j. Ophiogloſsi M. iij. contundantur & permiſceantur cum Butyro, & inſolentur per menſes aliquot, pòſt percolentur, ac ſeruentur ad vſum.

ALIVD.

Recipe Butyri maialis lib. iij. Rad. Symphiti maioris lib. j. Ophiogloſsi lib. j. ſs. inteſtinorum terræ mundatorum lib. ſs. Ariſtolochiæ rec: quartarium vnum, cōtundantur ſimul omnia & fiat pulticula, quam vel inſolare, vel in fimo digerere, vel frigido aliquo loco, ad humiditatis ſeparationem reſeruare poteris. Huiuſmodi compoſitiones plures paſsim exiſtūt, ſed iſtæ duæ ad quoduis vulneris genus curandum ſufficient: quò autem diutius à putredine tuta ſint vnguenta iſta, butyrum aliquoties in aqua ſalſa lauare, vel ſalis modicum toti compoſitioni adijcere conueniet. Licebit etiam ex vnico medicamento vnguentum parare, vt ex Melle & Ophiogloſſo, vel floribus Hyperici, Butyro & Rad: Ariſtolochiæ, vel Symphiti maioris: in iſtis autem delectus adhibendus pro regionū & cœli varietate. Hactenus antiquitatis monumenta protulimus, ſequitur recentior modus non minus elegans, à nobis primum inuentus & vſurpatus. ℞ radices & herbas ex commemoratis, quæ placuerint, eas adhuc virides contunde in formam pulticulæ, poſtea affunde vini, tantum vt paululum ſupernatet, coque in duplici vaſe cantharo incluſa, per horas decē, dein exempta rurſus cōmiſce, & percola, ac adiectis mellificij apum recētis vel Butyri, quantū ſufficit mixtisq́ omnibus imponantur in cantharum, & coquantur vt prius, cocta iterū percolentur, ac prælo exprimantur, deniq́ Alembico indita inſolentur, vſq́ ad iuſtam conſiſtentiam, ac reſeruentur ad vſum, & habebis vnguentum, in quo confidere poſsis, in ſummis diffcultatibus: deligere autem poteris, vt efficaciſsima Rad: Symphiti, Ariſtolochiæ, Ophiogloſſum, Limonium, & inteſtina terræ.

Vnguenta ne putreſcant.

Vnguentorū noua compoſitio Paracelſi.

Collectica præſtantiſsima.

Admiratione inſuper digna eſt hominum antiquorum induſtria, in indagandijs humanæ naturæ conſeruantibus remedijs: nā ſinguli ſuarum regionū peculiaria ſimplicia in vſum adhibuerunt, hinc quidam Melle & Butyro relictis, Gummina & Reſinam, pro vnguentorum corporibus receperunt. Reſinæ autem cum diuerſæ ſint, alia alijs magis minusúe placuit. Quamobrē vt horum quoq́ rationem diuerſitatemq́ cognoſcas, paucas quaſdam formulas exempli gratia deſcribemus.

Vnguenta ex Reſinis præparata.

Reſi-

Reſinarum nobilium apud Germanos duo tantum genera reperiuntur, Laricea & Abiegna, ex Laricea paratur vnguẽtum tale. vt:

Recipe Reſinæ Lariceæ lib. j. albumina ouorũ numero 20. agitentur benè, ac ſubigantur, fiat vnguentum colore ſubflauum, cui permiſce pul: Rad: Symphiti maioris ℥ ſs. ariſtolochiæ rotundæ ℥ j. farinæ hordei ʒ vj. ſubigantur omnia, & fiat vnguentum perfectum in omnia vulnera.

ALIVD EX RESINA ABIECTIS.

Recipe Reſinę abiegnæ lib. j. liquefiat paulatim, & à ſordibus perpurgetur: pòſt adijce medullæ vituli parum, radicis ſymphiti, vel inteſtinorum terræ, tantundem, vel quantum ſufficere videbitur: contundantur omnia, & permiſceantur in mortario calido, & imponantur vulneri.

Alij quibus iſta non ſufficiebant, vnguenta parabant ex reſina & cera, cũ oleo temperatis, adiectis herbis, ac radicibus, omnibusq́ inuicem mixtis, ſed iſta quia vlceribus quàm vulneribus magis pro ſunt, alium in locum reſeruabimus: tum etiam quòd cera ad corpus conſtituendum minimum virium habeat, eam libenter omittimus. Quæ hactenus de iſtis vnguentis diximus, non paucos mouebunt ſcio: nam hoc mirandum eſt, Medicos minus quàm idiotas curando proficere, ſed pſeudomedici ſunt non Medici, quos ſubtilitas ſeducit, cum ſimplicitate nõ minus efficere poſsimus: hinc ruſtici felicius curant, quòd ſimplicibus contenti ſint, Medici verò dum ſubtiliora ſcrutantur, ex vno errore, in alium prolabuntur, maximè verò in præparatione peccant iſti homines, quæ tamen vnica ferè in medicamentis conſideranda venit.

Cera, non dat bonum corpus.

DE OLEIS ET BALSAMIS VVLnera cnrantibus.

CAPVT IIII.

Oleorum quàm Balſami vſus antiquior, compoſitioq́ ſimplicior exiſtit: nam Balſami confectio Chemiæ ſingularem peritiam requirit, & ab Alchymiſtis primum inuenta eſt. Olea vero vulneraria ab antiquis dudum ante in vſum recepta ſunt: nam cùm quibuſdam vnguentorum forma ac mellis, corpus non vſque adeo placeret, de commodiore forma remedijs cogitarunt, & an oleum, facultates florum, radicum, ac herbarum, ſic quoq́ combiberet periculum fecerunt, nec ſine ſucceſſu quidem: nam experientia edocti ſunt, commodius hoc quàm illic fieri poſſe, breuiq́ tantum creuit horum oleorum vſus, vt omnia reliqua remedia in deſuetudinem, ac contemptum venirent. Vbi ea in vſum adhibebantur, lauandũ prius vulnus erat, pòſt infundendum oleum, ac demum deligan-

Balſami compoſitio ab Alchymiſtis primum reperta.

Oleorũ vſus vnde tantopere creuerit.

D 2

Olea vt adhibenda.

dum. huius curandi rationis Chriſtus in Euangelica parabola, de vulnerato & Samaritano meminit quoq;, magno argumento huius artis antiquitatis & præſtantiæ. Poſterioribus ſeculis Chemiſtę cùm deſtillatis oleis, plus quàm ſimplicibus tribuendum putarent, reiectis ſimplicibus, deſtillata pararunt, & ob artificioſam præpa-

Balſami nomen vnde.

rationem Balſami nomine appellarunt: Quibus etſi plus virium tribuam quàm ſimplicibus, experientia tamen diuturna didici vul-

Chemiſtarum error in præparatione Balſami.

gatam Chemiſtarũ deſtillandi rationem, per laterum commixtionem reprobandam eſſe, & eam vſurpandam, qua ſine omni admixtione aliorum corporum per Retortam deſtillantur: in quo opere perficiendo, accuratè ſpectandum, vt vbi Spiritus progredi, vel color olei in magis rubicundum mutari cœperit, deſiſtamus, ne alieno colore, vel ſapore, aut odore ipſum imbuamus. Eadem ratio-

Oleum Terebinthinę vulgare improbatur.

ne Chemiſtæ in olei Therebintinæ extrahendo peccarunt: nam illorum more paratum, calidius eſt, quàm vt carnis generationem in vulneribus promouere poſsit. Itaq; ſi tu id parare velis, vti de oleis monuimus, deſtillabis, & habebis Balſamum nobiliſsimũ pro neruorum vulneribus curandis.

Attentatum quoq; idem eſt in Gummi, cera, Reſina, &c. deſtillandis, ſed ſine ſucceſſu. Itaq; huius formæ remediorum, quatuor ſunt differentiæ: oleum ſcilicet ſimplex, & deſtillatum: item Terebinthina ſimplex & deſtillata. nos ſingularum ſpecierum, quaſdã formulas ſelectiores exempli cauſa annotabimus.

OLEVM ET TEREBINTINA SIMPLEX

pro vulneribus, quæ & deſtillari poſſunt.

Recipe Corporis, id eſt, olei vel terebintinæ lib. j. fl: camomillæ Roſarũ rub: prunellæ ana M. j. fl: Hipericonis M. ij. fl: cẽtaureæ, chelidoniæ ana M. ß. mixta omnia ponãtur ad ſolẽ per duos menſes, hoc oleo ſeu Balſamo mira præſtantur in vulneribus præter omnem dolorem, ſi placuerit poteris ſequenti anno, eoſdẽ flores, in eodem oleo denuo macerare, & habebis medicamentum nunquam ſatis laudatum.

ALIVD.

Recipe Herbarum Ophiogloſsi, Limonij minoris, Agrimoniæ, Saniculæ ana M. j. fl: Hyperici M. ij. rad. Symphiti M. ß. vermium terreſtrium mundatorũ numero 100. olei vel terebenthinæ, quantum ſufficit pro maceratione omnium, ſiſtantur ad ſolem, ad tempus legitimum digeſtionis, & vtere. Poſſunt iſtis oleis imponi quoq; Mummia, Maſtiche, Thus & Mirrha, ſed in iſtis modus ſeruandus eſt (quòd olea flores lubentiſsime recipiant: maximę verò

Fl: Hyperici commendantur:

facultatis ſunt flores Hiperici.) Quidam viride æris, limitaturam ferri

ferri & similia (quæ tamen ſuis de cauſis mihi diſplicent) inijciunt: ab iſtis vt tibi caueas, moneo.

Notare & hoc conuenit, ſemina earum plantarum, quæ oleis inijciuntur, ſi contuſa per hyemem calidiore in loco in oleis macerentur, ea multo efficaciora reddere. Semina.

BALSAMI VVLNERARII FORMVLA.

Recipe olei oliuarum lib.ſs. Terebintinæ quartar: j. flor. Hyperici quantum ſufficit ad implendum, florũ Verbaſci tertiam partem ad fl: Hyperici, Vini albi generoſiſſ: ſextarium vnum & ſemis, decoquantur ad conſumptionem vini, poſtea ad tempus legitimum inſolentur, hoc Balſamo nunquam te ſine mirando ſucceſſu vſurum tibi perſuadeas. Quemadmodum diuerſis temporibus varia remedia inuenta ſunt, ſic vernicis præparatio ſingulare remedium humano generi aperuit. Namq; ij qui Fernicem parabant, eius experimentum vtile in Mammarum inflammationibus, & alijs vlceribus malignis, fecerunt: atq; hinc vlterius progreſsi, enumeratis herbis ac floribus impoſitis, ad vulnerum curationem feliciſsime adhibuerunt. hæc formula quia craſsior, diuturniorem inſolationem requirit: nihilo tamen reliquis deterior eſt, ſi Maſtiche, thure ac Myrrha adiectis digeratur: & vbi aliquãdiu in digeſtione perſtiterit, Mummia quoq; ei adijciatur. Obſeruandum quoq;, Fernicem, ſi ex oleo vulnerario, cum vino Carabe, ac Maſtiche percoquatur, multò generoſiorem reddi. Fernicis vſus in vulneribus. Mammarum inflammationes.

Progreſſu quoq; temporis, nec iſtis contenti homines, medullas quoq; cum dictis herbis permiſtas, ad ſolem in oleoſam quãdam formam reducere conati ſunt, quod dum faciunt, alter alteram præfert alijs, tandem experientia edocti, humanam optimam eſſe, poſt hanc ceruinam, in harum defectu vitulinam præferendam dicerunt. Sic & axungiam ſeu pinguedinem animalium, ſimili ratione in olea reſoluere optimo ſucceſſu tentarunt, atq; in hoc genere humanam primas tenere, pòſt caponis & gallinæ non inutiles eſſe cognouerunt: inter piſces tamen nullius axungiam præter quàm Thymalli vtilem repererunt, ex qua præſtantiſs: oleum vulnerarium parari conſueuit. Fernicem, cuius ſuperius meminimus, ſi ex oleo vel Terebintina deſtillatis confeceris, nobiliorem experieris, quod & hîc monere placuit. Formulas Balſamorum ac oleorum plures nõ deſcribo, quòd ſciam me præſtantiſsimas omnium propoſuiſſe, tu ſi alias deſideres: obſeruatis ſuperioribus canonibus, facilè neceſsitate poſtulante eas conficies. Humanæ medullæ vſus. Axungia humana. Thymalli piſcis axungia.

DE VVLNERVM CVRATIONE PER MEDIcamenta expurgantia (vulgo mundificatiua dicta.)

CAPVT V.

Canes linctu vulnera ſua curant.

Mūdificatiua varia.

Vrina.

Vinum.

Aqua ſalſa.

QVandoquidem natura ipſa, Balſamum qui vulnera curat, interius in ſe reconditum circumfert, vt nil præter mundationem, ad vulnus curandum deeſſe videatur: de ea quoque pauca admonere non inutile forſan fuerit. Videmus enim canes lingendo vulnera ſua curare, nulla alia ratione, quàm quòd ea expurgent, quos imitati priſci homines, vulnera ſua, manuum præcipuè, frequenti linctu pulcrè curarunt: verum ſucceſſu temporis delicatiores facti, à linctu abhorruerunt, ac vrina vulnera lauare cœperunt: ſicq; carnoſa vulnera facile curauêre: ſed quia fœtorem vulneribus conciliabat, & frequentem deligationem requirebat, pigritia ducti, & hanc reliquerunt, ac ad vinum cōfugerunt, quod etiamſi non contemnendum eſſet, tamen in magnis vulneribus ſufficere non poterat, tandemq; ad aquam ſalſam progreſsi, eam vtiliter tum hominibus, tum beſtijs adhibuerunt: verum ne hæc quidem diu durauit etiam, ſed in eius locum ſucceſſerunt ſequentia mundiſicatiua.

Primum, in vino decoxerunt aliquas herbas vulnerarias, modico ſalis adiecto, eoq; decocto, vulnus ipſum lauarunt, tandemq; emplaſtri loco fauos contuſos impoſuerunt.

Perſicaria occulta vi vulnera expurgat.

Alij aluminata aqua, adiecto pauco atramento, vulnera curarunt. Quidam ſucco plantag: ac Chelidoniæ pauco ſale adiecto vulneribus medicari ſolent: ſunt enim non paucæ herbæ, quæ ſolo ſucco vulnera glutinant. Arabum vulgus ſale cum melle ad vulnera ſananda vtitur. Iſtiuſmodi curationes etiamſi tardè fiant, tamen, quia periculo ferè vacant, vulgò gratiores exiſtunt, contempta interim pſeudomedicorum curandi ratione. Sunt & alia, quæ ſecretiore quadam natura vulnera expurgandi prædita ſunt, vti Perſicaria, quæ ſi in aqua lota vulneri imponatur, ipſū ſanat ex inſita ſalis facultate, ſed de ea plura in capite de operationibus cœleſtium dicere animus eſt.

Huiuſmodi vilia remedia videntur, viles tamen operationes non habent, ſed plus iſtis effeceris quandoque, quàm magnificis illis ac prolixis pſeudomedicorum deſcriptionibus. Huius tamen te meminiſſe volo, hoc capite, notatam curandi rationem in ijs tantum vulneribus ſufficere, in quibus nulla grauiora ſymptomata ægros moleſtant, vel quæ non nimis magna ſunt, niſi forſan æger optima ſit corporis conſtitutione.

DE EMPLASTRIS PRO VVLNERIbus, *& puncturis curandis.*

CAPVT VI.

Empla-

EMplaſtrorum compoſitio, etſi ferè exotica ſimplicia requirit, nihilo minus tamen præſtantia apud nos fieri poſſunt empla-ſtra, quod Diuina gratia, ſic regiones omnes totius orbis inter ſe comparatæ ſint, vt altera alterius defectus facile reſtituat, ac compenſet. Horum ergo compoſitionem in præſentiarum do-cere placuit, quòd etſi iam antea enumeratæ medicamentorum, formæ ad omne vulneris genus tollendum ſufficiant, tamen ſin-gularem quandam vim contra ingruentia ſymptomata empla-ſtris ineſſe cognouerimus. Quoniam verò & noſtratia quædam ſimplicia ſymptomatis non minus occurrunt, ea nos ſingulari li-bro paruæ Chyrurgiæ diſcripſimus: hîc de Emplaſtris ſolum ſti-cticis locuturi. Inuentionem & originem multorum remedio-rum, vti ad mechanicos artifices ſuperius retulimus, ſic in Empla-plaſtrorum inuentione plurima illis accepta ferimus: namque figu-li Lythargiri vires, fabri ferrarij Crocum Martis, ærarij fabri Squammam æris primum docuerunt, ac huiuſmodi documenta, Experimenta vocarunt. Alchymiſtæ quoque mira iſtis in rebus didicerunt ac docuerunt, expertique ſunt, vt in Minio ac Ceruſſa, alijsque quæ hîc ſcribere nil opus eſt. Hos ſecuti philoſophi, qui ho-rum ſimplicium vires deſcribêre, & compoſitionem machina-ri auſi fuerunt: ac primum quidem ex cera & oleo ſimplicia para-uerunt emplaſtra, quibus deinde (quòd minimum efficaciæ ijs in-eſſe perſpicerent) alia, vt Minium, Ceruſſam, rubiginem ferri, Squammam æris, ac Lythargirum, cæteráque ſimilia adiecerunt, cerotaque confecerunt: poſtea cùm ne his quidem contenti eſſent, Gummina & Magnetem, quod attrahendi vi prædita ſcirent, cum ſarcoticis pulueribus, vt Thure, Maſticha, Myrrha, ſimili-busque admiſcuerunt, ſicque paulatim progreſsi, ſubinde meliora con-fecerunt, donec miraculoſas etiam curationes iſtis emplaſtris præ-ſtarent. Verum ſophiſtarum ac pſeudomedicorum malitia hæc quoque tandem corrupta ſunt & adulterata, quorum vt nequitia prodatur, antiquorum emplaſtra conficiendi rationem in publi-cum proferemus. indigna enim ſunt, quæ diutius lateant: nam me-dicum à Deo ad ſalutem ægrorum, non pro theſauris reponendis, (quod pſeudomedicis iſtis peculiare eſt, creatum ſcimus. Sed iam ad emplaſtra pergamus.

Emplaſtra Germanica.

Stičticum emplaſtrum aliàs pro punctura Germ: Ein Stichpflaſter.

Experimenta Mechanicorũ artificum.

Vulgatiſsimus emplaſtro conficiendi modus, apud antiquos fuit talis. Recipe Ceræ lib. j. picis Græcæ quartarium j. colliqua-tis inuicē, & adhuc modice calentibus inſperge pul: ramēt: lap: Car-neolæ, Corallij vtriuſque, Magnetis, Molybdenæ ana ℥ ſs. Carabe, Maſtiches, Thuris ana ʒ vj. Myrrhę, Mumiæ ana ℥ ſs. poſt adiectis ℥ j. Terebintinę agitētur, dum refrixerint omnia, tandē malaxētur,

Emplaſtra antiquorum, vt parari ſolita.

pinguedine thymalli piſcis,ac reponatur ad vſum. Poteris hoc emplaſtro vti optimo ſucceſſu,non in vulneribus ſolum,ſed etiam in quibuſuis vlceribus malignis.

ALIVD.

Recipe Cæræ virgineæ lib. j. picis Græcę tantundem, Terebinthinæ qr̃t. j. colliquatis ad ignem inſperge pul: Maſticis ℥ iij. ſuccini ℥ ſs. ſtent ad lentum ignem quarta horæ parte, poſtea adijciantur pul: Myrrhæ, Thuris ana ℥ ſs. Mummiæ ℥ ij. Aloes Epaticæ ℥ j. ſs. Camphoræ ℥ ſs. agitentur probe, donec refrigeſcant omnia,tandemq́ iam dicta pinguedine malaxentur,ac reponantur ad vſum, valet mirifica ad puncturas curandas. Aliud quod glandes, tela,ac armorum fragmenta extrahit. Recipe autem Cerę lib. j. colophonię, picis ſutorum ana qr̃t. j. liquefactis adijciuntur Gummi Ammoniaci ℥ ij. Bdelij ℥ j. Magnetis ſubtiliſsime pulueriſati ℥ v, ſuccini ℥ iij. mixta omnia malaxantur cum oleo ouorum,ac reſeruantur ad vſum in extremis malis, tum pro vulneribus perperam curatis glutinandis. Præter iam dictam rationem, alius eſt emplaſtra conficiendi modus, ſcilicet, cùm cerotis alia medicamenta adijciuntur, eaq́ in emplaſtra rediguntur: vt ſequitur.

Alius componendi modus.

Recipe Ceræ, Lythargiri, olei communis, ana lib. j. fiat Cerotum, cui adijce.

Ammoniaci, Bdelij. ana ℥ ſs. Galbani oppoponacis ana ʒ. vj. diſſoluantur in aceto,ac percolata, rurſus ad iuſtam ſpiſsitudinem recoquãtur, & cum ceroto, ſuperius vnitis ac permixtis inijce, pul: Molybdenæ, Coralij vtriuſq;, Magnetis ana ℥ j. ſs. Thuris, Maſtiches ana ℥ j. Terebinthinæ ℥ iij. olei anethini ℥ ſs. fiat emplaſtrum ſecundum artem. Vel:

Recipe Oppoponacis qr̃t. j. perpurgetur(vt dictum eſt) ac cum Ceroto miſceatur: tum ℞ Mummiæ ℥ iij. Ariſtolochiæ ℥ ij. Maſtiches, Thuris, Myrrhæ ana ℥ ſs. Terebinthinæ qr̃t. j. Olei Laurini ℥ j. Cãphorę ʒ ij. malaxentur oleo camomillæ, & fiat emplaſtrũ. Vel: Recipe Ammoniaci perpurgati ℥ v. ſang: draconis ℥ ij. Colophoniæ ℥ iij. picis naualis ℥ j. Thuris, Maſtiches ana ʒ vj. Myrrhæ ℥ j. Terebinthinæ ℥ iiij. malaxentur oleo laurino.

Hactenus proſecuti ſumus emplaſtrorum, tum inuentionis modum, tum duplicem componendi rationem, ea facilitate, tantoq́ cõpendio, vt iam cuiuis promptum ſit, reiectis erroneis pſeudomedicorum compoſitionibus, alias præſtantiores excogitare. Ego certe præter dicta emplaſtra, longo vſu hoc quod ſequitur cõprobaui efficaciſs: eſſe.

Emplaſtra Paracelſi vſualia.

Recipe Ceræ virgineæ, olei vulnerarij noſtri ana lib. j. ſs. Lythargiri auri lib. j. plumbi loti lib. ſs. fiat Cerotum, cui adijce Fernicis cum

cis cum herbis parati(de quo supra)lib.ſs. Terebintinæ quartariũ j. gummina ac pulueres ſuperiorum deſcriptionum quæcunq; placuerint,malaxentur cum Balſamo vulnerario, ac fiat emplaſtrum ſecundum artem. Alia præterea ſtictica emplaſtra,multa experientia comprobaui,quorum deſcriptiones,in ſecundum noſtri operis tractatum de vlceribus reſeruabimus,quòd ea non tam vulneribus quàm vlceribus curãdis proſint. Decebat quoq; emplaſtra pro deprauatis, ac perperam curatis vulneribus ſanandis deſcribere: ſed quia de ijs copioſe in minori chyrurgia diſseruimus, eò ſtudioſum lectorem ablegamus. Cęterum obſeruandum, mala, quæ iſtis non vincũtur remedijs, alio modo attentanda eſſe,ſi modo poſsibile ſit: namq; ad impoſſibile non extendit medica ars. vt exempli cauſa, latentes tormẽtarios glandes, latentiaq; tela,nec emplaſtris, nec alijs remedijs extrahi poſſe ſcimus: ab iſtis ergo abſtinendum. Hæc itaque de emplaſtris dicta ſufficiant: nam de iſtis hoc certò polliceri poſſum, eorum vſu nunquam non optato fine potiri poſſe Medicum. Illud quoq; in more poſitum habeo, vt emplaſtrum compoſiturus, prius Lythargiri ſatis magnam copiam cum Fernice ad horas 10. decoquam in maſſam, quæ in puluerem redigi poſsit, ex eaq; Cerotum parem, hincq; emplaſtra, eo quo meminimus modo. Nota.

DE PVLVERIBVS TRAVMATICIS.

CAPVT VII.

TRaumatici pulueres, olim in vſum recepti ſunt,à ſerpentum exemplo, quos quandoq; diſſectos, cùm ſemetipſos rurſum cõglutinare herbis quibuſdam homines viderent(quas deinde ab effectu SERPENTARIAS vocarunt) Eas herbas dein in puluerem Serpentariæ herbæ. redactas, ad glutinandas etiam abſciſſas corporis partes vſurpandas putarunt, puerili certè ratione, quòd rem male diſtinguerent: nam hominis partes, motus,atq; vitæ principium non ſeorſim obtinent, quemadmodum in reptilium diuerſis partibus fieri videmus. Adhæc ſerpentes ſeipſos vel linctu, vel maſticatis huiuſmodi herbis impoſitis,curare ſuſpicio eſt: mirandis enim virtutibus à natura donati ſunt. Quos etiam ſi Empirici ſtudioſè imitari ſunt conati, operam tamen luſerunt: etenim viuum cum mortuo nullam planè communionem recipit: interim tamen dum in iſtorum inquiſitionem intenti ſunt homines,hoc repererunt Senectæ angui- Senecta anguium. um mirificam quandam vim ineſſe ad vulnerum curationem: vt hinc non dubiam coniecturam facere liceat, ſerpentes magis ſenecta ſua ſe curare, vel alia aliqua inſita vi, quàm herbis, cùm id ante receptum ſit, naturalem Balſamum vulnera curare.

Hoc

Hoc argumento ducti Empirici, Senectæ anguium (quod nullas alias huiusmodi herbas cognoscerent) suendorum vulnerum vim tribuerunt: nec istis contenti, alia quoque experimenta fecerunt: ea enim ætate, nullus erat fili & acus vsus in suturis faciendis: verum cùm & hanc suendi formam recepissent, nec ea tamẽ vtilis esset, perrexeruntalia, quibus labia vulnerum contrahendi vis esset, inquirere, tandemque voti cõpotes facti, pulueres ac succos tales repererunt, qui vulnerum labia contrahendo sibi contigua redderent, naturamque in glutinando adiuuarent. Eo autem nomine pulueres isti potiores sunt habendi, quòd vna opera, summum, imum, ac mediũ vulneris, per eos natura glutinet, quod in potionibus, oleis, vnguentis, ac emplastris non præstare potest, sed saltem ab imo, & intrinsecus exteriora versus facere cogitur. Notandum vero, in vsu horum puluerum illud est: Quòd etsi eorum operatio velocissima existat (nulla enim alia remediorum forma citius glutinat) ab ijs tamen abstinendum esse, vbi symptomata aliqua grauiora vrserint, vtputa phlegmone, febris tumor durus, hæmorrhagia, &c. quòd istis scilicet actio medicamenti impediatur: vel igitur intermittendi pulueres sunt, vel istis symptomatis prius incumbendũ.

Puluerum præstantia.

Pulueres isti in triplici differentia sunt: vel enim ob siccitatem constringunt, vt Bolus Armenus: vel alia de causa, vt Acatia, id est, succus prunorum agrestium immaturorum: astringunt, vel glutinis instar coniungunt labia vulnerum, vt Tragachantum. Nec verò bases solum harum compositionum considerandæ veniunt: sed & alia corrigentia & ingredientia, quæ naturali balsamo nutrimentum suppeditant. (Sequuntur formulæ triplices.)

Puluerum differentia triplex.

I. Recipe Boli armeni veri quartarium j. dissoluatur in aqua Aluminis, quantum sufficit, destilletur, dein alia superfundatur aqua, ac denuo elambicetur, itereturque toties, donec Bolus in oleum degeneret, qui ad Solem dein exsiccatus, ac in puluerem redactus misceatur cum ℥ j. Thuris, ℥ ß. lap. Carneoli ʒ ij. Mumimæ: omnia in pul: redacta, bis quotidie vulneri inspergantur, ac emplastrum sticticum superimponatur. Valet ad vulnus sanandum & præcauenda symptomata supradicta. Oleum iamdictum, quemadmodum & oleum Saturni; & oleum de croco Martis, ac de ære vsto tantæ sunt efficaciæ, vt verbis exprimere non posim, præcipue in cauendis symptomatis.

II. Alius: Recipe Acatiæ, succi Gallarum immaturarum ana partes æquales, coquantur ad consistentiam Electuarij, pòst insperge pul: rad: Symphiti maioris octauam partem, coquãtur in aqua aluminis, denique ad Solem exsiccetur, redigaturque in puluerem. Hoc puluere nunquam vteris sine emplastro, quòd de Symptomatis superuenturis periculum sit.

De

De Tragagãto quod diximus, exempli cauſa, verius diximus: nam in huiuſmodi puluerem redigi non poteſt. Ego non raro & certe optimo ſucceſſu, latomorum lutum linimenti inſtar vulneribus adhibui, lutum autem Ægyptio more paratum eſſe debet, ſcilicet, vt in humore actionem ſuam perficere poſsit. Soleo loco olei lini, oleum traumaticum ex oleo lini paratum, tum loco calcis, Corall:alb: vſtum recipere. Sunt & alij pulueres, qui etſi non admodũ artificioſi ſint, tamen quia in aliorum defectu vſurpari poſſunt, aliquas paucas eorum formulas deſcribam: non enim delector copioſis Receptarum deſcriptionibus. Recipe Thuris, Myrrhæ, Maſticis ana ℥ ſs. Corall. rub: ʒ ij. aloës Epat: ℥ ij. deſcriptionis ſuperioris pul: ad pondus omnium fiat puluis. Alius: III. Lutum lapicidarum.

Recipe Acaciæ, ſucci Gallarum immaturarum, ſucci Sanicula, ſucci Clematidis, ſucci Ophiogloſsi ana ℥ v. exſiccentur ad ſolem, interim dum ſiccantur, adijce Gummi Ammoniaci perpurgati ℥ ij. omnia exſiccata redigantur in puluerem.

In vſu puluerum horum præſcribenda erit ægris diæta ad ſiccum declinãs. cum pauco potu. Cætera ſimplicia quę vulnera conſtringunt, quia ferè arte Chemica parantur, ad ſuum locum reſeruabimus. Victus ratio.

DE VVLNERVM CVRATIONE PER cœleſtes operationes.

CAPVT VIII.

ARtes quædam Chyrurgicæ, à primis Aſtronomiæ cultoribus inuentæ ſunt, quibus admiranda (virtute ætherea) in vulneribus præſtabant. Verum eæ poſt obitum antiquorum Magorum ſic deperditæ ſũnt, vt vix aliqua veſtigia ſuperſint amplius. Ars autem cœleſtium impreſsionum erat, vt actionem influentem in corpoream aliquam ſubſtantiam deducerent, in qua deinde vigeret. Res exemplo declaretur. Semen Roſæ, virtutem & naturam roſæ obtinet, nec tamen Roſa adhuc eſt, ſed vbi ipſum in terram cõiectum germinauerit, tum demum Roſam producit. Eadem ratione cœleſtes quædam virtutes ac actiones exiſtunt, quę in gemmas, quæ Peantides & Gammahij (alias gemmæ huyæ) vocantur à priſcis Magis ſunt ſeminatæ, hincq́ ortæ poſtea, non ſecus, ac ſemen quod ex arbore decidit ac regerminat. Hæc illa veterum Ægyptiorum, ac Perſarum Aſtronomia extitit, qua gemmas cœleſtibus virtutibus ornarunt. Neq; vero iſta ſtatim adynata reputanda ſunt: namq; ſi cœlum peſtem aliosq́ morbos nobis immittere credimus, cur non benignas eius virtutes nobis communicari ſperemus? Similiter ſi in hominum corpora agit cœlum, cur nõ in lapides quoq; tela ſua torquere putemus? Huiuſmodi cœleſtibus ſpiculis plurimi tangun- Magica experimenta antiquitus excelluerunt.

tanguntur, quæ Magus qui firmamenti perititiam habet,facile ſi noxia ſint,deuitabit:vel ſi benigna fuerint,poſito aliquo corpore ei dem communicabit,vt iam illud corpus vim illius teli,ſeu influentiæ plane in ſe obtineat. Hinc reperti ſunt apud Ægyptios lapides, qui geſtati morbos quoſdam efficerent: viciſsim vero alij,qui eoſdem morbos perſanarent. Sic Gemmas Huyas,id eſt,Peantides vidimus,quibus ſagittarij inſculpti eſſent aduerſus tela,quibus Enſes aduerſus vulnera valuiſſe. Magos etiam lapides, ad curandum febres efficaces reddidiſſe ſcimus: nec contra morbos ſolum,ſed & vulnera, eorumq́ ſymptomata, hæmarrhagiam ſcilicet,Sinoniam, conuulſiones ac Epilepſiam,pugnantes feciſſe. Sed vt illa ętate,horum vſus frequens, & authoritas magna fuit,ſic paulatim pſeudophiloſophorum ſophiſticą adaucta, in deſuetudinem ac contemptum venerunt,aliaq́ puerilia in horum locum ſunt ſubſtituta.

Ægyptiorum virtuoſi lapides.

Peantides lapides contra vulnera vtiles.

Lapides autem iſti,qui adhuc extant ab antiquis parati(quòd alius plane iam ſit cœlorum ſitus ac influxus,quàm olim fuerit)nõ amplius tam ſunt efficaces,quàm tum erant,quamobrem conuenit eos de nouo præparare.

Extant quidem magni veterum Centones in Medicina, Aſtronomia,rebuſq́ naturalibus,ſed nil niſi meræ nugæ ſunt,& verba ſine ratione : in horum locum præſtabat, hanc artem maioris vſus ac certitudinis ſubſtituere:verum ſurdis fabula.

Ars Magica cur male audiat.

Ars magica quòd ſecretior eſſet, nec vulgaribus philoſophis cognita, tum quòd non ſolum lapidibus, ſed & verbis huiuſmodi vires mirabiles ingenerabãt, Magi,odioſo vocabulo Præſtigiatrix appellari cœpit. Nam imperiti harum rerum homines,qui tamen artis titulum ſibi vſurpabant, ad artificioſas operationes Cruces,ac Exorciſmos addiderunt:hinc deinde vulgus Magicæ artis imperitũ Exorciſmis, characteribus, preculis ſignaturis, ✠ alijsq́ friuolis,rebus eam vim tribuere cæpit. Verum aliter ſe res habet:nam conſtellatio,ſub qua parantur lapides,ac verba, vires inducit, non Exorciſmus. Hoc quoq́ errore ductæ Sagæ ac Striges,mulieres in eum,in quo adhuc verſantur, errorem inciderunt. Exemplo, Deum naturaliter varijs modis, facultates ac operationes rebus concedere docebimus. Quædam terræ naſcentia præparatione adhibita,ad omne morborum genus Catholica remedia effici poſſunt, quæ deinde in ſubſtantia applicantur. Simili modo medica vis ineſt cœlo, quæ & ipſa tripliciter nobis communicatur. Primo per corpora terreſtria, vt Perſicariam vel Gemmas, vt Peantides vel Gammahy. Secundo per verba, vel ſcripta, vel pronunciata,non tamen ſcriptura verbo efficaciam dat,ſicut nec terra Perſicariæ,ſed ſola cœleſtis influentia. Tertio operantur ſydera per Fidem noſtrã, ſi cum cœlo ea concordet,nec de Incantatione hîc aliquid ſuſpiceris:

Exorciſmi improbantur.

Perſicaria eſt Catholicum remedium.

natura-

naturalis enim cœli hæc eſt actio, diuerſa tamen ab actionibus Elementaribus. Sed de omnibus iſtis copioſe in noſtro libro Magico diſſeruimus. Admirari itaq; amplius tantopere non debemus, cùm iam naturaliter iſta fieri non negemus vltra, manifeſtum etiam eſt, Carneoli virtutes non à terra ortum ducere, ſed cœlitus implantari, ſic Sapphyri, ſic vngulæ Onagri, ſic cornu Monocerótis, plurimorumq; aliorum corporum vires ſolummodo cœleſtibus influentijs tribuendæ veniunt. Hinc illa dubitatio diſſolui poteſt, cur idem remedium eodem in morbo, diuerſis corporibus non similiter efficax ſit. Nam non omnes morbi cœleſtes ſunt: itaq; vbi Elementares morbi ſunt, Elementaria remedia: vbi cœlitus demiſsi, cœleſtia adhibenda erunt. Patet ex hoc loco etiam, cur cùm tot aduerſus peſtem Experimenta habeamus, in paucíſsimis tamen ea proſint. Etenim vel cœlum adeo vehementer, ac quaſi violenter agit, vel remedium eſt, quod contra cœlum nõ pugnet, ſed tantum agit ſolummodo, quantum ex Elementorum craſi agere natum eſt. Opera igitur danda eſt Chyrurgo, vt vires Gemmarũ, herbarum, Radicum, ac ſeminum cœlitus infuſas accurate cognoſcat: nec horum ſolum, ſed & characterum ac verborum quoq;: iſtis namq; & glandes ſcloppetorum latentes, tum telorum ferramenta, quæ nullis alijs remedijs cedunt, extrahuntur mirabili plane artificio. Nec quemq; deterreat vulgi de iſtis opinio quòd prǽſtigiatricem ſuperſtitioſam, ac prohibitam hanc artem proclamat. non inficias eo, exorciſmos, cruces, &c. odium mereri: nam & ego ea ab arte exulare iubeo. Nam in Radicula operationem perfici ſine exorciſmo manifeſtum eſt. De iſtis hæc hactenus publici commodi cauſa admonere placuit: quæ etiamſi paradoxa ſunt, vera ſunt tamen & perfecta: omne enim Perfectum á Deo, à quo omnia ſunt creata, & ſine quo nihil exiſtit.

Magicus liber Paracelſi

Peſtis cur tot antidotis non euincatur.

DE SVBLIMATIS QVIBVSDAM AC DEſtillatis ad vulnerum curationem pertinentibus.

CAPVT IX.

CHemicam artem ad naturæ defectus ſarciendos inuentam eſſe, nemini dubium eſſe putamus. Nam natura etiamſi præſtantiſſima plurima ſuppeditet remedia, quædam tamen produxit imperfecta, ac cruda, quibus perficiendis ſeparatio adhibenda eſt, qua purum ab impuro liberatur, vt tandem vires ſuas perfectè oſtendere poſsit. Hanc artem ſic callere Chyrurgum volumus (vti ſutorem rationem atramenti parandi ſcire oportet) qu amniſi ſciat, Chyrurgi nomen nunq; merebitur. Plurimum namq; refert quomodo medicamenta præparentur, vtq; ad ſummum actionis gradum perducantur: etenim nõ quemadmodum res eſt, ſed vti eſſe debet (id eſt,

Chemiæ præſtantia & neceſſitas.

perfectiſs:) vſurpanda venit. Deus enim non vult tam oſcitanter Medicinam tractari,ipſe quidem Remedia creauit,ſed à nobis pręparari voluit. Siquidem in labore ac ſudore faciei pane veſci nos iuſsit.Itaq; ars Chemica non repudianda erit Chyrurgo.

Poſito nunc eo, medicamentis præparationem adhibendam eſſe. Notandum, quòd etſi præparationis modi plurimi ſint,duos tamen, Sublimationem ac Deſtillationem ad vulnera curanda ſufficere.Nam etſi Reuerberatione,Calcinatione,ac Diſſolutione magna vis medicamentis accedat, Arcana tamen illa,quia ad alias curationes referuntur,alibi ſcribenda ſunt. Paucas harum deſcriptiones hic annotaturus ſum,quòd paucus earum hactenus vſus fuerit, & apud vulgus ieiuna experientia.Nam donec Medici,pharmacopæorum præparationibus contenti erunt, nil laude dignum vnq; proferent. Et Alchymiſtæ (nam iſti admiranda experiuntur)dum morborum cognitionē ſibi comparauerint, nil ſuis remedijs etiam præſtantiſsimis,efficient.Omnino enim cōiunctas artes eſſe oportet Medicinam & Chemiam,ſi modo fructum aliquem inde ſperamus. Sequentibus igitur verbis ſedulo animum aduerte. Antimonium itaq; miranda virtute pollet in ſanandis vulneribus,quibus Carcinomata, Fiſtulæ, ac Syreon,&c,complicātur.Cuius ſecretum quia penes me eſt (non enim puto extare in iſtis caſibus, præſtantius, nobilius, certius aliquod remedium) publicare non dubitaui. verum quoniam praxis difficulter ſcripto profertur,moneo vt pręparandi modum apud Chemiſtas addiſcas:nam te indignum foret, præmanſum mandere. Videbis illic ex lib.j. parari ℥ ij.olei Antimonij. Recipiunt autem illi Antimonij lib.iij.Salis gemmæ in calcem redacti tantundem,deſtillant per Retortam,in Athanar,id eſt, igne fortiſsimo per 3. dies,& 3.noctes,& prodit oleum rubicundū Antimonij præſtantiſsimum, artis Chemicæ ſecretum nunq; ſatis laudatum, in deſperatis vulneribus.Ab huius tamen vſu abſtinendum,vbi non complicata fuerint,Carcinomata Fiſtulæ, &c. Similiter Venerē ſublimatione tātas vires acquirere experti ſumus,vt iā cū Antimonio de pręſtātia certare audeat. Eius pręparatio talis eſt: Venus cū Mercurio, in calcē redigitur, calx deinde aquę fortis aliquantum combibere ſinitur, pòſt denuo exſiccatus,cum duplo ſalis communis in Reuerberatorio ſublimatur,& aſcendet puluis viridis, leuis ac ſubtilis, qui in vulnera inſperſus emplaſtro ſtictico impoſito, omnia vulnera curat, quibuſcunq; tandem malis ea grauata ſint. Huiuſmodi virtutes pluribus alijs Metallis,ac Mineralibus inſunt,quæ ſola præparandi ignorantia ignorantur:quàm vero Medico turpe ſit, iſta ignorare,quilibet ipſe iudicet. Hinc certè medicinæ contemptum originem duxiſſe certum eſt:hinc Medici pręſtigiatores ac improbi homines habiti ſunt.Incumbendum igitur

Alchymiam Medici,Medicinam Alchymiſtæ diſcant.

Deſtillatio Antimonij.

Sublimatio Veneris.

tur omnibus in id eſt, vt ſuæ artis perfectionem ſibi proponant, quàm ſtudio, opera, ac ſedulitate ſe comparare poſſe ſibi perſuadeant. Ante omnia verò experientiam comparēt, qua ſi deſtituantur, & artem & Artificem contemni ſciant: comparabunt autem eam non in anilibus artibus, ſed in præſtantibus illis, quales de Venere & Antimonio annotatæ iam ſunt, tum in iuſto adhibendi modo: nam ridiculum eſt præſentibus nobiliſsimis remedijs eorum genuinum vſum ignorare.

DE SANGVINE SISTENDO *in vulneratis.*

CAPVT X.

Quę conſideranda anteq̃ ſanguinem ſiſtas.

SAnguinis fluxum prohibiturus, ante omnia ægri complexionē, naturam, venarum ſitum, tempus, horam, iram, vulneris diſpoſitionem, &c. conſiderabit. nam ſi in ſano corpore, quanto magis in ægro hæc contemplanda erunt: ſiquidem quandoq; contingit, vt huiuſmodi fluxum ſiſtere impoſsibile ſit: quod ſi quis eum violenter ſupprimere conetur, ſymptomata aliquod accerſet, hemorrhagia longè grauius. quamobrem in iſtis caſibus naturalis virtus omnino ſpectanda erit. Commune itaq; axioma Medico obſeruandum: quòd ſublata cauſa, tollatur effectus. Quare ſi ex IRA vel VENERE hemarrhagia concitata ſit, cùm in huiuſmodi diſpoſitionibus natura remedia reſpuat, Iracundiam ac appetitum prius ſedare neceſſe habemus. Si motus cauſa, ſit quies: ſi repletio, inanitio imperā daerit, ſicq; ſemper contraria diſpoſitio inducenda: quemadmodū ſi cęleſtis conſtellatio in cauſa ſit, eam prius finiri oportet. Niſi enim iſta prius curentur, lethales fieri poſſunt hemarrhagię. Nemo eum curabit, qui ipſe curari non vult: nemo cuiuſquam iram ſedabit, niſi ipſa remittat, & ſic de alijs: res exemplo clarior fiet. Ebrius ſi vulnus accipiat, vapores tum magis caput petunt, capitiſq; venas replent, & ipſe ſæuit magis: Ebrietatem tamen nemo eſt, qui interim curare poſsit. Et per conſequens, hemarrhagiam ab Ebrietate natam curare difficile erit. Iſta Chyrurgos obſeruare decet, ne impoſſibilia & arti & naturæ polliceantur. Ex dictis colligitur, ſanguinē nunquam ſiſtendum, vel ſiſtere attentandum, vbi ex commemoratis cauſis fluxerit: nam hic nec amuleta, nec characteres, nec cauteria, nec deligaturæ quidq; proſunt. Et etſiamſi nonnunq; ſiſtatur ſanguis, vel grauiora ſymptomata ingruere, vel tabem, aut paralyſin membri ſubſequuturam eſſe ſciendum erit. Si enim in ſanis venæſectio inconcinna, paralyſin, tabem, atrophiam, &c. efficit, an nō in vulneribus idem fieri credamus? Vulnere vero ſanguinem profundente, vbi iſta mala non adſunt, ſiſtere ipſum licebit, nec tamē prius, quàm iuſtam aliquā ſanguinis copiam profuderit: ea autem

Hemarrhagiæ lethales.

Sanguis in quibus ſiſtendus, vel minus.

quanta eſſe debeat, diuturna experientia te edocebit. Et vt ſummatim dicam, quando & quomodo ſanguis ſiſtendus ſit, ſcias, omnem eam menſuram, in medicamento, vulnus curante ſitam eſſe, ſiue oleum, ſiue vnguentum, ſiue emplaſtrum, ſiue tandem Balſamus illud ſit: nam ipſum ſi legitimum ſit, ſanguinem tum demum fluere prohibebit, vbi eius quantum ſatis eſt profluxerit. Nam omnia quę hic fiunt ſuo marte, ſalubria, quæ coacte, periculoſa putanda ſunt.

Plethoricorũ euacuatio per fluxum ſanguinis.

Accidit quoq; non raro, vbi corpus plethoricum eſt, non prius ſanguinem ſiſti, quàm plenitudo ad vaſa euacuata ſit: item in calidiore temperatura, idem quandoq; euenit. His in caſibus, ſupprimere nec difficile, nec periculoſum eſt, quod ſi non ſuccedat, cogere etiam licebit, quòd inter duo mala, mortem ſcilicet & periculum minus malum deligendum ſit: facilius enim remedium contra ſymptomata, quàm contra mortem reperitur. Ante omnia verò membra calida ſeruare, & ambientem frigidum deuitare, ſemperq; Emplaſtro ſtictico tectum ſeruare vulnus conuenit: ipſum enim & ſymptomata prǽcauere, & ſanguinem, vt facilius ſiſtatur temperare efficax eſt.

Varices ſi ſanguinem fundant quid agendum.

Notandum quoque ſi caſu varices, aut alioqui intortæ venæ aperiantur, nil admodum de ſiſtendo ſanguine cogitandum eſſe, quòd huiſmodi euacuatione plurimum prauorum humorum natura deponat. Memoratis conditionibus obſeruatis, ſi ars iubeat hæmorrhagiæ occurrere, etſiamſi plurima ſanguinem ſiſtentia ad manus ſint, tu tamen vt ſummam ſpem in Sticticis emplaſtris reponas moneo. Cæterum (vt & hoc moneam) in temperatis corporibus, nunq; ſollicitum de iſtis eſſe oportere, cùm natura per ſe ſanguinem vtilem reſeruet, extra dubium eſſe putàmus.

SEQVVNTVR SIMPLICIA SANGVInem cohibentia.

1 Crocus Martis ſubtiliſs: Reuerberatus.
2 Æs vſtum inſtar Croci Martis paratum.
3 Farina volatilis inſperſa, vt cũ ſanguine mixta obſtruat.
4 Pili leporini, & præcipue ſub cauda.
5 Muſcus craniorum cadauerũ.
6 Carneolus ſuſpenſus vel in manu detentus.
7 Cinis Ranarum.
8 Hæmatites lapis.
9 Dyſenterica remedia.
10 Lana ſeu Xylon in putamine nucis alligatum vulneri.

Caracteres ſanguinem ſiſtũt.

Qui iſtis remedijs nõ cohibetur ſanguis, præcipue vero duobus prioribus, difficulter vel nunq; ſiſtitur: quamobrem tum nil tentandum vlterius, ſed expectandum donec vltrò fluere deſinat.

Neq; interim contemnenda erit cœleſtis operatio, quæ chara-

ćteribus

perficitur, quam in extremis tentare quoq; licebit. Obſeruandum & illud eſt, ſi dum ſiſtitur ſanguis ad interiora confluere velle vi- debitur, ſtatim à propoſito diſcedendum eſſe, ne forſan abſceſſus circa interiora fiant. Hæc hactenus de hæmarrhagia ſiſtenda dicta ſufficiant, quam facile colleticis remedijs conſequi licet, etiam con- ſentiente natura.

DE SINONIA SEV FLVXV GLV- *tinis albi ſiſtendo.*

CAPVT XI.

FLuxus iſte duabus de cauſis in vulneribus accidit: vel enim æ- grorum libidine ac inobedientia concitatur, vel Chyrurgi er- rore, tum in medicamentis, tum in deligaturis committitur. Haſce ergo cauſas ſi vel prohibuerimus, vel emendauerimus, fluxus iſte faciliме precauebitur: ſin iam adſit inſtar ſanguinis fluentis, de quo iam dictum eſt, ſiſtetur: ſi enim commodis remedijs adhibitis apta deligatura fiat, facile natura ad officium redit, ac ad priſtinum ſtatũ reducitur: Hinc diſcas licet quæ medicamenta Chyrurgici remedij nomen mereantur: nempe ea ſaltem, quæ non ſolum vulnus glu- tinare, verum & omne genus ſymptomatum, ac fluxionum arcere poſſunt. Experimenta ac formulas remediorum, quibus fluxus iſte cohebitur, quia paſsim deſcripta reperiuntur, annotare intermitto, tum quòd plerunq; fallacia ſunt, tum quod ego plus ſpei in trau- maticis oleis, vnguentis, ac emplaſtris ponendum putem. Quod ad cauſas & ſymptomata huius fluxionis attinet, idem de ijs iudicium eſt, ac de fluxu ſanguinis: itaq; ſimilis conſideratio naturalis poten- tiæ tibi incumbit. Cætera quæ ad hunc locum pertinent, alibi co- pioſius deſcripſimus. Prognoſticon fluxus Sinoniæ, niſi ante ſta- tum ſiſtatur, atrophiam, ac paralyſin membri facit. Quod ſuccin- ctius de hiſce ſcribam, nec operandi modũ mihi notum ac familia- rem oſtendam, ne mireris: nam res non periculo vacat, ſiquidem enim omnis ſalus in medicamentis ſita eſt illa, vt tibi cõpares mo- neo: nam illis omnia effeceris, ſin his deſtituaris, malũ ægro conci- liabis. Itaq; non de ſingularibus experimentis, quæ fluxum hunc ſi- ſtant ſollicitus ſis, ſed de ijs tibi proſpicito, quę præter hoc, & vul- nus ipſum curare queant.

Deligatura apta Ichorum fluxum curat.

DE CALORE, FRIGORE, PHLEGMONE, TV- *moribus, duritia, decoloratione partis, carne ſupercreſcente, vul- nerum ſcilicet ſymptomatis compeſcendis.*

CAPVT XII.

FRequens admodum hactenus facta eſt mentio ſymptomatum, quæ vulneribus ſuperueniunt: ea itaq; quomodo declinanda

vel compeſcenda ſint,præſenti capite edocere propoſui. Vulnera ſiquidem placidiſsima, & aſpectu laudabilia,etſi imperitis medicis periculo vacare credantur,talem tamē ſemper diatheſin obtinent, à qua facilis ac præceps in deteriora lapſus ſit. Etenim vniuerſali corporis harmonia oblæſa, certe ſpeciales integras manere incredibile eſt: nam exempli cauſa, ſi quis ſympotas plures irritet,is & totum conuiuium diſſoluit, & compotorum quemcꝫ ad iram concitat: ſic gladius tum totius corporis,tum ſingnlorum membrorū harmoniam ac temperiem corrumpit: nam & hic, vti in exemplo diximus,ſingulæ partes per ſe fremunt. Sed vtut ſit, cuicꝫ vulneri malitiam coniunctam eſſe,etſi plane aliâs ſymptomatis vacare credatur,putandum eſt. Quia ergo vulneribus ex huiuſmodi agitatione congenita quaſi malicia communicatur,de ea breuiter quædam admonere haud inutile fuerit,quo vulneri ab ea cauere poſsitis.huius itacꝫ malignitatis, etſi variæ ſint ſpecies, nil tamen artificioſa diſtinctione opus eſt,generaliter ea cognouiſſe ſufficiat. Cognoſcitur autem multa obſeruatione ac inſpectione:aliam enim cognitionis formam meliorem nullam ſcripto exprimere poſſum. Symptomatum ſumma genera tria ſunt,ad quæ omnia cætera tanquam ad capita referuntur: Phlegmone,Spaſmus,ac Caro luxurians.ea vero non ſolum per vim illatis vulneribus, ſed & ſtudio factis,vt quæ à Lythotomis in Hernia,ac calculo veſicæ curando fiunt, (quin iſtis maxime propter loci, ac partis naturam ac ſitum) ſuperueniunt. Ad * Phlegmonem tancꝫ ad caput, & calor & frigus referuntur,quibus dein durities ac decoloratio ſubſequuntur, omnibus iſtis vnica curatio competit, quæ in generalem vulneris ſanationem includenda venit. Curatio horum etſi multifariam ab alijs pertractata fuit,ferè tamen erroribus ſcatet. Noſtra ratio excellentiſsima eſt,quæ per luſquiamum abſoluitur,vel papauer, aut Lolium.Etſi enim Hyoſciamo plurimum tribuam,nil refert tamen eius loco iſta ſumere, pro conditione ſcilicet & occaſione ægri, ac remediorum. Scio hæc noſtra mitigantia paucis placere,ſed alios ego non curo: experientia enim didici, ſine iſtis non placari naturam.

*Intemperiem forſan rectius.

Intemperiei calidæ curatio.

Nam huiuſmodi in caſibus natura parum admodum, præter quietem,ac doloris ſedationem poſtulat,itacꝫ vt naturam adiuues, ægro ſomnū procurabis:is enim dolores compeſcit,vti & in ebrijs ebrietatem edormiri videmus. Canon curationis huius eſt, vt membro quies,corpori ſomnus concilietur.Formula vero remedij talis.

Somnus dolores compeſcit.

Epythema anodynum.

Recipe Rad:Hyoſciami quantum ſufficit digeratur in aceto roſaceo ad Solem,fiat epythema, in eo madeant petiæ lineæ,imponātur loco dolenti tepidæ,donec dolor quieuerit, Ego luſquiamum

cuius

cuius vires mihi perſpectæ ſunt, maxime commendo, poſſunt qui volunt eius loco alia anodyna recipere.

Spaſmus vt curetur.

Olei Terebinthinæ vſus.

Spaſmus inſuper (cuius meminimus) frequentiſsimè vulneribus complicatur, quem per ea quæ neruos confortant pellere poteris, inter quæ primum locum obtinent oleum Terebinthinæ, (quod primò profluit) tum oleum oliuarum, quibus locus affectus & partes adiacentes perungi ſedulo debent.

Luxuriantis præterea, ſeu ſupercreſcentis carnis memini ſuperius, non quòd ei ſingularem curationem deberi putem, ſed vt aliorum ea in re errorem detegerem: cum enim illa non permanentem diſpoſitionem habeat, ſed vltrò ſiue ob medicamenti vim, ſiue ob ægri plethoricam conſtitutionem fiat, abeat ac abſumatur, nil opus eſt, eam ſingularibus remedijs abſumere, quod tamen pſeudomedici ſtulto propoſito attentant, per Corrodentia medicamẽta, quorum cùm maligna natura ſit, actio quoq; violenta & naturæ inimica exiſtit. Quidam alumine vſto, alij vitriolo, nonnulli Auripigmento, ſunt qui Mercurio ſublimate ad eam rem vtuntur. Sed hoc efficiunt iſti carnifices, vt dum carnem arrodunt, tantam malignitatem vulneri concilient, vt poſtea vel nunquam, vel difficilimè curationem recipiat. Ego de his hoc præceptum do, vt vbi huiuſmodi caro, vel Sireon ortum habuerit in vulneribus, ſiue ex plethora, ſiue alia de cauſa, iuxta receptas hoc libro annotatas, eam tollatis: ſic enim nec dolore, nec periculo ægrum cruciabitis. Cætera ſymptomata vel ſub iam dictas regulas referuntur, vel iuxta canones x. & xj. capitum curantur.

DE MEDICAMENTORVM DELECTV, & adhibendi modo.

CAPVT XIII.

Medicamentorum vſus non ſolum in legitima adhibendi ac deligandi ratione, ſed & in optimorum aptorumq; artificioſo delectu conſiſtit, de quo etſi ſæpius hactenus, nunc tamen ex profeſſo dictum ſit, pauca quædam ſcribere conſtitui.

An vtile ſit remediũ quomodo cognoſcatur.

Obſeruabis itaq; remediorum profectum, hunc in modum. Si ex impoſito medicamento, dolor ac alia ſymptomata, præter ea quæ vulneribus neceſſario ſuperueniunt, accreſcant, ſtatim illud amouendum ſcias. verum diſtinctione hîc opus eſt: accidit enim frequentiſsime ex inconcinna deligatura, dolores ac ſymptomata excitari: quare tum non medicamentum abijciendum erit, ſed expectato deligandi iuſto tempore (quod ferè xij. horarum eſt,) ligatura emendanda. Dolores enim ſi quid aliud ſtudioſè precauere Chyrurgum decet: ſemper namq; mali quid portendunt.

Dolores ſemper ſunt malum ſignum.

Sæpius etiam monuimus hactenus, puris generationem, ac

Pus ac fœtor in vlceribus vnde sint.

fœtorem in vulneribus prohiberi debere, quod certè non nisi per medicamenta fieri poterit. Itaq; si ista generari videbimus, medicamenti vim intendendam esse coniiciemus: nam pus ac fætor eo generatur, quòd ipsum medicamentum à malo superetur ac euincatur. Quinetiam si in deterius prolabi vulnus videatur, de immutando medicamento cogitandum erit, namq; mutationes eiusmodi si fiant in vulneribus, certissimum sunt superuenturi symptomatis signum: hinc nisi medicamentum prospere agat, mali quid suspicari possumus. Quapropter obseruandum, quòd oleis traumaticis confidenter vti liceat, quòd eorum vsum fælicissimus in huiusmodi malis consequatur successus, similis quoq; efficacia est potionum traumaticarum, maximè vbi eæ ex iis simplicibus paratæ fuerint, quæ omnia membra respiciunt, ac anodyna sunt. Vnguenta operationes quoq; non vulgares obtinent, verum in iis deligandi tempus xii. scilicet horarum obseruandum erit, sed viii. horæ quandoq; sufficiunt etiam. Catholicum autem hoc esto in omnibus remediorum formulis, vt ea quæ vulneri aduersari videbuntur, remoueantur, atq; si refrigeratione vulnus opus habebit, vt refrigerantia ipsi remedio admisceantur. Nam etiamsi (quod verè dicere possum) omnium præstantissima remedia hoc tractatu descripta sint, qualia vix tota Europa inueniantur: tamen tam vniuersalia esse non possunt, quin quandoq; vulneri aliquid accidat, quod ipsa compescere nequeant: maximè vero in omnibus refrigerantia desiderari manifestum est. Quin nec illud negauerim, alios oleis, alios vnguẽtis, alios Emplastris, alios potionibus, alios balsamis, alios sublimatis ac destillatis, alios cœlestibus impresionibus magis obedientẽ naturam obtinere: atq; hinc singulas singulorum naturas spectandas esse, nec statim pronunciandum iistis hoc profuit, ergo huic cõducet: nam quemadmodum, hominum varia temperatura existit, sic Deus Opt: Max: multa remediorum genera creauit, quibus medicum animum aduertere oportet. Idem intelligendum de iusto medicamentorum exhibendorum tempore, tum ægrorum ad perferenda medicamenta dispositione, in quibus omnibus considerãda morbi cum remedio, tum nutrimenti cum medicamento conuenientia ac vnitio, vti & puris, fœtoris, ac verminationis generatio prohibita, mirificam in operando fœlicitatẽ præstant. Cætera hanc rem concernentia suis locis commodè absoluentur: hîc tria Capita obseruanda. I. Ægri cum medicamento conuenientia. II. Deligandi ratio respectu excrementi. III. Puris, fœtoris, doloris, ac similium præcautio: ista tria namq; rem totam absoluunt, vt negotium nulla iam vlteriore declaratione indigeat. Vnum restat notandum, si in profundioribus punctionibus ac vulneribus, pus colligatur, Lauamento illud expurgandum esse: parato scilicet ex vino, Myrrha, & Sale

Refrigerantia remediis omnibus adiungenda.

In remediorũ adhibitione tria spectãda.

Lauamenta.

Sale coctis, ac per ſyringam iniectis: iniecto autem lauamento, vulneratum membrum pronum æger habebit vt pus effluere poſsit, ne forſan interiora rodat: verum artificiũ hoc, experientia artium magiſtra docebit,

SALVBRIA AC INSALVBRIA VVLnera, quomodo cognoſcenda ſint.

CAPVT XIIII.

QVid caſus ac fortuna in vulneribus poſsint, nõ alienum eſſe à Chyrurgia conſyderatione putamus. Fortunæ enim rota, cœleſtibus motibus, ſignis, ac aſtris ſubiecta eſt, ſic, vt omnes ipſorum operationes excipiat, ſiue eà à retrogrado, ſiue progrediente motu, ſiue bonæ, ſiue malæ imprimantur. Vicíſsim nos in terreſtri globo, motu, illi motui aduerſo mouemur, occurruntq́ nobis varia atque diuerſa, à quibus alteramur. motus autem iſte alius eſt à vulgari illo Aſtronomorum motu. Fortunæ rota.

Itaque ſi quis vulneratus ſit, ſi mala aliqua fortuna ſuperueniat, vulnus magis infortunatum efficietur: nam quemadmodũ ventum morboſis magis noxium videmus quàm ſanis, ſic conſtellationes vulneratis quàm ſanis plus obeſſe iudicandum eſt. Vocamus autem huiuſmodi conſtellationum aduentum, FORTVNAM, vel INFORTVNIVM: nam iſta non neceſſariò, ſed quaſi caſu eueniunt, quòd ſcilicet bonum bono, malum malo vel bonum malo, fortuito iungatur. Itaque vulnera ſub Geminis, Virgine, Capricorno inflicta, deterrima ſunt: minus noxia quæ ſub Tauro & Leone, pòſt ſub Ariete, inde ſub Aquario, Piſcibus ac Cancro accidunt. Omnium verò ſaluberrima ſunt ſub Libra, Scorpione, ac Sagittario accepta. Fortuna quid Paracelſo. Signa cœli quæ ſalubria, inſalubria, & neutra ſunt effectu.

Sic horæ planetariæ, ſiue inæquales quæ vocantur, diuerſæ ſunt, ſalubritatis reſpectu: nam Solis hora omnium ſalubrrima eſt, pòſt Iouis, hinc Veneris, dein Mercurij, poſtea Martis: inſaluberrima autem Lunæ ac Saturni horæ exiſtunt. Planetariæ horæ.

Vulnera verò quæ poſt Nouilunium fiunt, ſi ſub Hypochondrijs ſint, deteriora ſunt, quàm quæ Luna plena accidunt: quæ verò ſupra diaphragma ſunt, meliora ſunt creſcente, quàm decreſcente Luna. Sic nocturna diurnis, pomeridiana antemeridianis periculoſiora habentur. In menſibus, Martio, Aprili, ac Auguſto malignitas ſumma, Maio ac Iulio ſalubritas primaria, reliquis omnibus mediocritas tribuitur. Iſtæ conditiones eo nomine accuratè notandæ ſunt, quòd per eas vulnera etiam placidiſsima, lethalia euadant. Infortunia hæc tamen facilè deuitabũtur, legitimo vſu noſtrorum remediorum, quæ præſenti tractatu annotauimus. Sin vulgatis pſeudomedicorum formulis vti pergas, non ſolum non declinabis iſthæc mala, verum maiora etiam capiti ægri accerſes. Itaque fortuna ac infortunium ratione tẽporis, quomodo accidat, exemplo diſce.

Viator,

Viator, dum in itinere eſt, malis ſimul ac bonis expoſitus eſt, quæ vel nolens ſi occurrant, recipit, quę ſi non iter faceret, nunquam occurrerent. Similiter aſtra, tempus, ac motus nobis occurruut, prout nos ſub ijs verſamur ac deprehēdimur, vnde dolores, ſymptomata, aliaq; mala oriuntur: quibus omnibus Chyrurgum intentum eſſe oportet, ne res inter ſe confundat, remediaq; præſtantiſsima aliâs, contemptui exponat. Non ſolum enim is Medici nomen meretur, qui ſimpliciter curare nouit vulnus, ſed is potius, qui omnia quæ vulneri accidere poſſunt, futura præcauere, vel facta tollere poteſt. Sed iſtis dum vulgus animum nō aduertit, in facultatem medicam ea relata ſunt, vt iam omnia iſta penes Medicos eſſe, vel ad Medicos pertinere credantur. verùm tantum abeſt, vt hæc cognoſcant iſti medici, vt nec ſcripto, nec opere Medicos ſe eſſe teſtētur, vt Chyrurgos & Tonſores taceam interim.

DE CLAVDENDO VVLNERE, NE aperiatur amplius.

CAPVT XV.

VVlnus ſimplex, quod in carnoſa tantū ſubſtantia conſiſtit, glutinare facillimū eſt, pauló difficilius glutinātur, quæ in neruoſis ac oſſeis ſunt partibus. Id verò difficilimū eſt, quę vulnus comitātur, eiq; ſuperueniunt, curare ac præcauere poſſe: hinc enim perfecti Medici titulum conſequi licet. Quoniam verò multa hactenus ſymptomatum mentio facta eſt, præſenti loco ea quæ vulneris ad cicatricem perductionem impediunt, vel conſequuntur, commemorabimus. Artis enim eſt, vulnus ſic claudere poſſe, ne fungi, atrophię, vel rupturæ ſubſequantur, de quibus malis pręcauendis, (quoniam nihil à quoq; hactenus perſcriptum eſt) noſtra ſecreta publici commodi gratia proferemus. Imprimis igitur quædam obſeruanda erunt in medicamentorum adminiſtratione, quibus obſeruatis, nil horum malorum amplius metuendum erit. Ac fungorum generationem quod attinet, ſuperius monuimus, fungorum cauſas in verrucarum radicibus contineri, ex quibus ad aliquot pondo vſque fungos enaſci vidimus, quibus qualis curatio conueniat, & alibi multis in locis, & in Chyrurgia minori ſingulari capite pertractauimus. Verum quia & præſenti opere & vulnera, & vulnerum ſymptomata curare docemus, de ijs regulam quoque præſcribere decet. Itaq; ſi vulneratus quiſpiam ſit per vel iuxta varices: earum radices lauamento quodam eluere, pòſt puluillos in eo madefactos imponere, ſicq; vulnus deligare conueniet. Parabitur autem lauamentum ex Sale Armonico aliquoties per Tartarum ſublimato, ac ſuper Marmore in aquam ſoluto. Nec eſt quod ſalis Armoniaci acrimoniam atq; malignitatem hîc verearis: namq; ſic pa-

Fnugorum generalia vt curanda ac pręcauenda.

Lauamentū pro fungis.

ratus

ratus omnem acrimoniam deponit,fitq́ʒ singulare huius mali reme-medium, quo si vtaris,optimo successu vulnus claudes. Monendi etiam mihi hic veniunt Chyrurgi,ut subinde si occasio dederit,imò semper vulnus inspiciant,quò certiores fiant,quæ & qualia mala illis succedere posśint. Nam quod sæpe hactenus diximus, Medica ars non simplici curatione, sed & præcautione ac prognostico absoluitur.

Pręcautio prędictio & curatio Medicum absoluunt.

Frequens & illud est, vulneribus glutinatis ea denuo rumpi, iisq́ʒ postea Carcinomata, Syreon, ac Fistulas subsequi, sed hæc facile anteq́ʒ radices agant, extirpantur, si vulnus priusq́ʒ primò deligetur, viridi oleo Vitrioli abluatur: illud enim mali originem per pus expurgat, ac omne genus carcinomatum, Phagedenarum, ac Herpetum radicitus euellit: verum origo mali, aliquanto difficilius discernitur, non tamen diutius periti medici iudicium defugere poteſt. Viride vero Vitrioli oleum non eſt, cur expauescas: ipsum enim vnicum eſt, ac sacrum curandorum carcinomatum, Fistularũ ac Phagedenarum remedium, id eſt, secretum, cuius virtutes qui ignorat, indignus eſt qui Medici titulo gaudeat. Quinetiam vulneribus curatis defluxiones typicę (id eſt, quæ tempeſtatum ac motus Lunæ ratione periodicè infeſtant) succedunt, quæ nisi deriuentur, membri vulnerati atrophiam, paralysin, forsan etiam arthritin efficiunt. Sed quia hæc mala superuentura, manifeſtis signis in curatione deprehenduntur (nam ferè pro motu Lunæ crescunt, ac imminuuntur) ea facile declinabimus. facta euacuatione per pilulas Artheticas, habito perſonæ quoq́ʒ respectu, tum oleo laterino in vulnus infuso, si scilicet dolores succrescant.

Viride oleum Vitrioli.

Typici catarrhi.

Vniuersam symptomatum rationem (quantum eius ego experientia didici) mihi oratione prosecutus esse videor: nihil enim hactenus scripto prodidi, quod non diuturno vsu verisśimum esse comprobauerim. præsenti tamen capite præcipue illud tractauimus, quo ne cicatrix denuò rumpatur pręcauendum putamus: nam non raro Chyrurgos, ac tonsores monui, iſta vt pręcauerent: sed ferè responderunt, sua parum intereſſe, se nouo vulnere facto, nouum præmium cupidiſſ: expectare: sicq́ʒ ſtultè in sua nequitia gloriabantur.

TELORVM VVLNERA QVOMODO TRActanda, & quid à cæteris differant.

CAPVT XVI.

QVamuis abundè hactenus de puncturis dictum à nobis sit, tamen cum telorum vulnera, hoc quoq́ʒ singulare habeant, vt ob nimiam eorum profunditatem, ima vulneris diffculter sub visum se proferãt: iſti quoq́ʒ difficultati, quomodo occurrendum sit, decla-

Telorũ vulnera profunditate à cæteris differunt.

declarare conuenit: nam etsi magna vis est emplastrorum stictico-rum: tamen cùm magna sit horum diuersitas casuum, distinguere hîc non inutile fuerit, siquidem non minimum periculi hinc oriri posit.

Lauamentũ pro teli vulnere.

Itaq; si sors tale vulnus offerat, duplici remedio ei succurrendum erit: primò per Emplastrum ac potionem vulnerariam: deinde per lauamentum per syringam inectum, quod ex melle, vino, aqua, alumine & sale commode parabitur: dosim singulorum ingrediẽtium, si medicus es, tu pro rei varietate immutabis commode. itaq; nil opus est, eam multis verbis exprimere. Lauamentum autem toties iterabitur, donec illud purum rursus effluat, quo absoluto opere, oleum aliquod traumaticum, eodem modo per syringam inijcere vtile erit, tandemq; emplastro stictico deligare. Ob-

Lapides astacorum.

seruatione autem dignisimum est, quòd lapides astacorum (siue cancrorum fluuialium) poti, mirandam in istis efficaciam habeant, nec in istis solum, sed in omni etiam inflatione præcauenda. Hac (quàm scripsimus) methodo in omnibus tum puncturis, tum telorum profundis vulneribus, siue ea in carnosa substantia, siue etiam in osium iuncturis sint, progrediendum tibi esse memineris.

Characteres iuxta cœli influentias confecti.

Verum omnia ista Characteres iuxta cœlestes influentias confecti, multò facilius curabunt, si vel in intestina penetrassẽt vsq;. Decubitus verò in huiusmodi vulneribus, vel maximè spectandus venit:

Situs membri affecti.

nam si membrum supinum teneat æger, gurgitem purulentum faciet, qui in prono situ non fieret. Itaq; semper membra vulnerata prona tenenda, hoc est, vt fundus sursum, labia verò vulneris deorsum spectent: namq; sic facilimè curationem recipient, eo tamen dempto, vt si Balsamum vel oleum vulnerarium infuderis, supinũ membri decubitum ægro imperes. Aliud adhuc præter iam dicta in telorum vulneribus (supra communiũ vulnerum symptomata)

Viriũ lapsus prçcauendus.

symptoma est, debilitas scilicet vitalium facultatum, quæ in istis multo maxima existit: quamobrem accuratiore tum in victu præscribendo, tum in restaurandis viribus, diligentia opus erit, maxime si fœtor aliquis, vel principia gangrænæ, vulnerisq; labiorum decoleratio apparuerint: vel vbi vlceris cum vulnere complicationem metuemus. Quamobrem in sanguine grumoso dissoluendo, ac aluo lenienda sedulam operam nauabis. Quæ porrò ad vulnerũ profundorum curationem requiruntur, ex generali vulnerum curandorum Methodo petenda erunt, qua obseruata, omnia vulnerum genera percurabis facile: namq; tam perfecta est à Deo creata ars Medica, quàm quæuis ars alia sit. verum quòd non semper fine potitur, non artis, sed subiecti defectu hoc accidit: quemadmodum cùm nodosum lignum enormiter secatur, non artis ligni causa id accidisse dicimus.

DE

DE TELORVM FERRAMENTIS
latentibus extrahendis.

CAPVT XVII.

EXtrahendorum telorum,quæ infixa corporibus intus hærent, duplex eſt modus: vnus quidem per attractionem, alter per protuſionem ſeu impulſionem,quæ ambæ indicationes ex telorum forma petuntur: nam vbi teretes ac oblongæ telorum formæ ſunt, per attractionem ea eximũtur:vbi vero hamis prædita tela fuerint, (quæ nunc vulgò barbulata vocantur)quia quo pacto ea retrò extrahantur,nondum inuentum eſt,per impulſionem ea protrudere in aduerſam partem cogimur.ſimiliter de ſclopettorum glandibus, quæ in oſſa,ac oſsium articulationes penetrarunt,extrahendis,cùm nihil adhuc repertum in rerum natura ſit,ferè ad occultas herbarũ, ac radicum proprietates recurritur: ſed quia eæ ſaltem valent,vbi extractio non per contrarium nixum impeditur,vulgatam medendi rationem tenere præſtiterit.Nam quæ autor Herbarij de viribus radicum ac herbarum (quæ videlicet feras recludant,ac clauos extrahant, tum de gemmis,)prodidit, fabuloſa ſunt:nam horum omnium attractio ſimilis eſt ei,quæ in Herculeo lapide conſpicitur,qui ferrum liberum attrahit quidem, non ſic fixum: itaq; hic diſtinctè loquendum erit. Etenim non inficias eo, feras ijs recluſas eſſe,clauos extractos, aliaq; ſimilia perpetrata. Verum hæc arte Magica præſtita ſunt, qua Magnes terreſtris, cum Magnete Firmamenti coniunctus fuit, ſicq; per eum non iſta ſaltem,ſed & hamata telorũ ferramenta retrorſum educta ſũt. Eadem ratione vires attractrices herbis, ac radicibus à Magis implantatæ ſunt, dum ij ſimplicia ea cœleſtibus aſtris ſubiecerunt. Quamobrem perperam ex iſtis concluditur,hoc huius ſpeciei indiuiduum id præſtitit:ergo omnia ijſdem viribus pollent:nam niſi arte Magica conſtellentur, fruſtra eũ effectum ab illis expectabis. quin & hoc obſeruandum eſt, conſtellatas huiuſmodi facultates ſucceſſu temporis deperditas iri.

Tela duobus modis extrahuntur.

Telorum differentia.

Herbarij autor notatus.

Magnes vt attrahat ferrum.

Magnes Firmamenti cum terreſtri, arte Magica iunctus.

Veruntamen vt tandem de educendis hoc genus telorum ferramentis, ac ſcloppetorum glandibus, aliquid in medium adferamus.Sciendũ vnicum reſtare ijs de rebus remedium, quod in quibuſdam verbis conſtellatis conſiſtit,quibus præſentibus nullo negotio, omnia telorum genera duobus digitis ex vulnere eximere licet. Sed Sophiſtarum inuidentia hanc artem obſcurauit,vt quàm ſub pœna anathematis, ac ignis ſupplicij,exercere interdictum eſſet: cùm tamen nullæ hîc plane ſubſint præſtigiæ,nulli exorciſmi, nihil necromanticum,ſed omnia ſint naturalia,ac ex ijs rebus, quas Deus ad vſum hominum creauit,parata:per quæ Diuina miracula palam fiunt,ſed ea eſt Ignorantiæ labes, vt Diuina opera Dæmonibus:& viciſsim,aſcribat.

Conſtellata verba tela extrahunt.

Iamdictum remedium ſi contemnas,ægrum neceſſariò excarnificabis:nam vel circumiacentes partes putrefacere prius oportet, vel ſecare (quo vel retroſum educas vel propellas) neceſſe eſt,vel ipſa tela intus per quædam inſtrumenta confringere (quo per partes eximi poſsit)cogeris,verũ quantis iſta doloribus proficiantur, ij ſciunt, qui in horũ manus aliquando inciderunt.Ego certè non minus,quàm iſti hypocritæ,Diuinæ voluntati obedire ſatago, nil tamen detereor,quin ijs quæ illi execranda putant,vtar,vt quę non prohibita eſſe ſciam.Deniq; ad huius tractatus concluſionem illud admonendum puto.Si præſentis tractatus canones obſeruentur,ac eiuſdem præſcripta remedia adhibeantur, telorum extractionem plus quàm Chyrurgorum inſtrumentis adiuuari,maxime ſi dolores ac phlegmones fieri prohibeantur, quæ tamen mala concitantur ab huiuſmodi inſtrumentis.

III. Modi extrahendorum telorum vulgares.

Peroratio ſecundi Tractatus.

QVod in præſentis tractatus proœmio monuimus,eum ,ſcilicet qui ſcripta in publicũ emittere velit, ſic de artis quam docet certitudine,veritate,conſtantia,ac perpetuitate ſcribere,ac certũ eſſe debere, vt nullũ hic dubium,nullam opinionem,nullã ſpem, vel perſuaſionem dominari,ſed meram veritatem præcellere ſciat. Hoc ipſum ſine iactantiæ nota noſmetipſi de nobis gloriari poſſumus.Etenim quæcũq; præſẽti hoc noſtro Chyrurgico opere prodidimus,omnia ea longo vſu certaq; experientia comprobata eſſe,vel eorum quoq; teſtimonio,qui noſtra ope adiuti ſunt,teſtatum facere poſſemus. Itaq; ſcripta noſtra non tam ex noſtra authoritate, quàm operum præſtantia fidem merentur, quæ laus, Diuina gratia,numq; ea,quod ſpero,deſtituet ,quantumcunque æmuli ac obtrectatores noſtri contra tumultuentur. Namq; doctrinam noſtram nõ quaſi cereo naſo præditam effinximus , vt pro libito eam cuiuis torquere liceret,ſed certam ac conſtantem:etenim non quod placeret, ſed quod res ipſa doceret, ſcribendũ nobis propoſuimus, quòd ea docendi ratio vel maxime Medica,id eſt,certa eſſet:Medicina enim nõ cerea eſt,non iuncea,vel quę loquacitate compareтur, ſed talis, quæ experientia & vſu nitatur ac cõſtet, ijſq; comprobanda ſit.Quamobrem de experientia,& quod ea fideliter à me ſcriptis mandata ſit,iure gloriari poſſum,nec quiſq; eſt, qui mẽdacij vel erroris hic nos arguere queat,cũ non quá nobis videretur, ſed quà ars & experientia iuberet, omnia direxerimus, quod à paucis alijs obſeruari videas. Et quamuis quod vulgo fertur, Margaritas non projciendas porcis eſſe,nos à ſcribendi munere deterrere poterat:maiorem tamen rationem publici commodi habere oportuit: nam etſi eorum qui iſta contemnent, ingens erit numerus, erit tamen

Paracelſum nemo poteſt erroris conuincere.

tameti aliquis etiam eorum, qui ea amplectentur: etenim quemadmodum ſanitas non omnibus, ſic ars quibuſdam nec competit, nec cõtingit: non enim qui ſpecioſos oculos, vel aures habet, ſtatim videt vel audit bene: ſed Deus eſt, qui iſthæc bona quibus vult, impertit, qui quibus Medicinam conceſſerit, eos quoq; perfectos efficiet: contrà qui ſine Diuino permiſſu Medicinam ſibi vſurpant, produntur non ita multo pòſt. Qui non rogat, non accipit: qui non quærit, nõ inuenit: non pulſanti, nõ aperitur, inquit ſcriptura: itaq; ab ijs qui non orant, quærunt, pulſant, id quod habent, auferetur, hoc eſt, nequitia illorum vltione diuina tollitur.

Memoratas ergo ob cauſas ſecretiora, longo vſu tamen & experientia à me comprobata, remedia hoc tractatu publica feci, nõ ignarus, quosdam pſeudomedicos, hypocritas, & phariſæos in ſimili ſcripti genere laboraſſe, ac indies adhuc expecto empyricum huiuſmodi ſcriptum ab Empyrico ac hypocrita non vulgati nominis conſarcinatum. Verum illi experimenta ſua mirè paltiant, ac ad multa extendunt, ijsq; ſuam hypocriſin celant. Mira ſanè res eſt hypocriſis, quæ non in aliquo mechanico artificio, ſed in ſolis ſcientijs phantaſticis locum habere poteſt: nimirũ quòd hic laborum nimium, lucri plurimum ſuppetat. Sic in medicina Empyrici hypocritæ ſunt, qui vno experimento ad omne morbi genus vtũtur. Cauendum itaq; in omni artium genere ab hypocriſi erit: hæc enim vnica omnium artium peſtis eſt, quæ apud plurimos arti pręualet, quemadmodum & Hypocritas ſemper maioris quàm Chriſtum & Apoſtolos habitos eſſe videmus, & ſcortatorem ſcortum publicum ardentius, quàm coniugem amplecti experientia docemur, qui error donec durabit, difficulter vera Medicina clarebit. *Empyrici cuiuſdam liber Chyrurgicus.*

Interim lubens fateor, non exotica, ſed domeſtica ferè remedia à nobis prodita eſſe, tamen hoc polliceri poſſum, ad vulnerum, tam cæſim, quàm punctim factorum, tum telorum ac glandium, perfectam curationem nihil hîc deſiderari: niſi forſan tuos proprios defectus, inexperientiam nimirum, experientiæ ſtultã perſuaſionem, opinionum portenta, nobis aſcribere velis. Sed ab iſtis cauendum tibi eſt, vtpote de quibus ſit in extremo iudicio ratio reddenda. *Domeſtica remedia à Paracelſo deſcripta.*

FINIS SECVNDI TRACTATVS.

PRIMÆ PARTIS CHYRVRGIÆ MAGNÆ PHILIPPI PARAcelsi Tractatus tertius.

DE MORSIBVS VENENOSIS, ET OSSIVM fracturis, alijsq́; ad vulnerum Chyrurgiam pertinentibus.

Præfatio.

PRæter armorum ac telorum plagas, hucusq; pertractatas, aliæ supersunt adhuc vnitatis solutiones, quæ nullibi rectius quàm sub vulneribus collocantur: nam Morsus Canis, vel alterius bestię: item ossis fractura, etsi vulnera verè non sint, tamen aliquid vulneribus simile obtinent. Sic quoque ambusta, cutis excoriationes, atque sanguis concretus (siue ex plaga, vel casu ex alto fiat) partiumq; refrigeratio, ad Chyrurgiam referuntur. Non sic gangræna, pestis, Antrax, Carbunculus, &c. ea enim mala rectius ad tumorum, ac vlcerum curationem, quàm ad vulnerariam Chyrurgiam accommodantur. Quæ itaque præsenti tractatu docebo, ea omnia vna cum punctionibus & vulneribus absolutissimè cognosci à vulnerario medico, præcipio: nam horum absolutiorem noticiam, quàm Gangrænę, Apostematum, Carbunculorum, &c. consequi datur, vt quæ omnia in naturæ possibilitate constituantur: nam omnia ea quæ extra hanc posita sunt, suis locis annotabimus. Hîc vero ea saltem commemoratu-ri, de quibus astantes etiam iudicare possint, an ad medicinæ possibilitatem accedant, necne, (hoc est, an salutaria vel lethalia, curabilia vel curatu impossibilia sint.) Nam in cæteris quibusdam etiam lethalia quandoque salutaria videntur, & vicissim: nam ijs omne malum Medicamentis tolli posse falso persuasum est, vnde postea artem contemptui habent Centauri isti. Verum hic obseruandū, in impossibilibus frustra laborari: itaque possibilitas Medicinæ norma constituenda erit, in qua tamen vita & mors æquè dominantur. itaque hanc præcauere, illam conseruare Medici officium erit.

Fractura & morsus ad vulnera quatenus referantur.

Possibilitas est Medicinæ norma.

Hoc itaq; tertio tractatu Remedia pro affectibus ijs, quos commemorauimus, ad vulnerariam Medicinam pertinere, scribemus: quæ quomodo ad nos peruenerint, ostendere tempestiuum videtur: isthæc enim vlterius clam habere publici commodi causa nolui. Remediorum omne genus ab hominibus successiuè inuentum esse, sine dubio est: aliud enim casu, aliud inquisitione, ac

industria

induſtria repertum, ac publicum factum eſt, ad quos duos inuentionis modus, LVMEN NATVRAE quoq; acceſsit, adeo vt & canibus certum fieret, lingendo vulnera eorum curari, ac homines qui hoc Lumen ſuſpicerent, mira in morbis fugandis cognoſcerent. Verum Phariſaici hypocritæ ac literatores medici, omnia hæc remedia Lumine naturæ reiecto, ad ſe rapuerunt tandem, vt iam vulgus nil commodi amplius ſperare poſset. Quemadmodum Chriſtus in Euangelica parabola vulnerati in Hiericho, idem oſtendere voluit: ibi enim etſi Sacerdos ac Leuita etiam miſericordiam exercere potuiſſent, vnus tamen Samaritanus præſtitit, cauſa eſt, quòd illis LVMEN NATVRAE conceſſum à Deo non erat, huic vero à Deo Opt: Max: donatum. itaque ibi ſalus quærenda ægris, quo ea à Deo repoſita eſt, id eſt, ĳs ſoli curandi officium præſtare poſſunt, quibus Naturale Lumen datum eſt. Sic vbi Spiritus Domini nō eſt, nihil ſpirituale efficitur: nam quæ ſine illo fiunt, Prodigia à Pſeudochriſto ſunt, vti & curationes extra Lumen Naturæ factas, à Pſeudomedicis fieri dicimus. Itaque vno verbo dicam, Remedia noſtra per Samaritanos, hoc eſt, veros Medicos ad nos perueniſſe.

Lumen naturæ.

Lumine naturæ prediti ſoli curare poſſūt.

Samaritani veri Medici.

Veruntamen hi quandoq; in vſu, & adhibendorum remediorum ratione non parum aberrant, ob exercitationis nimirum defectum. Medicina enim & diuturnam & diligentem exercitationem requirit: nam remedia non in vno, vel aliquibus, ſed in centum vel pluribus etiam ægris experta ac comprobata eſſe neceſſe eſt: qua in re ſumma diligentia ac obſeruatio requiritur, vt nimirum morbi natura, & ad remedium habilitas, & diſpoſitio accuratè cognoſcatur, quam naturæ ac morbi cognitionem, qui ſibi comparauerit, iam medici nomen non immeritò vſurpabit. Mihi ſane plurima huiuſmodi remedia, à vilibus ac imperitis hominibus communicata ſunt, qui ipſi cùm in adhibendis ĳs peccaſſent, fine ſperato fruſtrabantur. Ego verò eorum vſum longa exercitatione edoctus, ĳs poſtmodum optimo ſucceſſu vtebar. Adeo vt non immerito me horum experimentorum Correctorem, ac examinatorem gloriari poſsim, quiq; eorum legitimum vſum oſtenderim: nā apud Pſeudomedicos, neque exercitio, neque vſu ſatis comprobata extabant: cuiuſuis enim remedĳ comprobatio ſufficientem requirit numerum ægrorum, ĳ interim re non ſatis cognita, tumido ſpiritu ſcripturiunt, totosq; codices nugis ſuis replent. verum ô miſeram ſcriptionem, quæ ante ſufficientem experientiam prodit, nemo Chronica de factis ſcribit, quæ nondum contigerunt, ſic autores iſti nunquam tantos remediorum centones comportaſsēt, ſi de ĳs ſaltem quorum vſum cognitum habuêre, ſcripſiſſent: ſed ſtulti de rebus futuris ſibi ſcribendum putarunt.

Empyricorū corrector Paracelſus.

Antiqui ſtulte de rebus futuris ſcripſerunt.

Veruntamen quia diuturna experientia horum loquacitatē vſu lngè ſuperat (nil enim verba inania ad ſanandum conferunt) hanc explodere, ac in eius locum experientiam ſubſtituere æquum videtur. Etſi enim plurimi hoc ægrè ferunt, me meis principijs per veterum autoritates fidem non conciliare, mea parum refert, cùm antea eam mihi rerum experientiam tribuam, qualem nemo veterum habuit. Etiam hoc experientia didici, ſpeculationes quibus iſti ſe macerant, nil ad Medici perfectionem facere, ſed artem ſolam. Ars autem iſta experientia eſt, non ſpeculatio, quæ ipſa Theoriam præcedit: nam vbi quid expertus fueris, tum demum eius naturam contemplari conueniet, & poſt hanc iterum experiendum. Hæc vera Empyria eſt, non Chyrurgorum ac tonſorum vulgarium, ſed artificioſa. Nam Medici Theoria Experientia eſt, &c. Sequitur iam deſcriptio eorum vulnerum, quæ ſine telis inferuntur, quæ & Diætæ formulam ac curandi rationem continebit.

Ars medica, experientia eſt non ſpeculatio.

Theoria eſt Medica Empyria.

DIÆTÆ RATIO HORVM VVLNERVM.

DEMORSORVM A CANIBVS *Diætæ ratio.*

Victus ratio quam præſcribimus, etſi in omnibus morſibus obſeruandam eſt, Canum tamen rabidorum morſus eam accuratiſſimam deſiderant, Summe autem in hac ſpectandum erit, vt Bilis ſeu Choleræ rabiem attemperemus, ne ea radices agat. Namq; vt primum quis à cane demorſus eſt, ſtatim Caninæ rabiei natura occulta quadam vi, Choleræ communicatur, quæ furere incipiens, omne genus Bilioſorum morborum excitat. Verum hîc nil admodum laborandum, quod in Bilioſis aliâs factitant Medici, ſed ſufficit Frigidam frequenter propinaſſe, ac reuomuiſſe, tum à vini potu prohibuiſſe. Neque eſt vt metuas, ne potus altius veneноſam materiam deducat: nam vel iam deducta eſt, antequam diætam præſcriberes, vel nil amplius vereri opus eſt. Exhibebis itaque præter aquam, ſi ita videatur, Cereuiſiam, vel potiones paratas ex pomis, prunis ſylueſtribus, vel oxyachanta. Cibus erit Braſſica, muria condita, & omnia refrigerantia, tanta copia oblata, vt remouant.

Frigidæ vſus choleram cōpeſcit.

Braſsica demorſis vtilis.

Vtile quoque fuerit folia Roſarum & Senæ, ad ſ. q. in ſero lactis incoxiſſe, ac addita pauca Benedicta Laxatiua in potu frigidè exhibuiſſe. Nil tamen eſt quòd vulgatum Medicorum dictum te remoretur, cùm dicunt, Senam Melancholiam educere,

Sena quid purget.

cere,ſufficiat tibi ſcire,materiam peccantem in hoc affectu per eam deijci, ſiue ea Melancholia eſt, ſiue quid aliud. Acetaria quoque cum multo oleo, Acetum roſaceum, in quo conſeruæ Roſarum modicum diſſolutum ſit, proſunt maxime vbi ſæuit malum. Cauendum etiam vnice erit, ab aromatum ac odoramentorum vſu, maxime vbi ea calida fuerint. Vbi febris creſcere inceperit, Acetum roſaceum cum ſucco oxyacanthæ in potu dabis: nam tum de rabie ingruente metus eſt. Sciendum quinetiam eſt, hoc modo vulneratos Caninam planè naturam induere. itaque duram illis medicinam competere: optimum igitur erit eos aliquandiu in frigidam immerſos continere.

Acetaria. Aceti Roſacei potus.

Obſeruandum præterea, demorſos non omnes rabioſos fieri, ſed alijs quibuſdam morbis corripi aliquos, maxime qui natura Bilioſi non ſunt: intentum ergo medicum eſſe oportet in ægri complexionem, vt qui morbi illi ingruant, diſcernat.

Rabiem non omnes demorſi ſentiunt.

A SERPENTE, VIPERA, LACERTA, VEL *alia venenoſa beſtia demorſis, quæ victus ratio præſcribenda.*

VEnenum beſtiarum, ſiue punctione, ſiue morſu, caſu vel ira, quod peius eſt, peſsimum per exorciſmos communicatum, deletur ſi in cibo offerantur ea, quæ cordi, Epati, ac Ventriculo confortandis appropriata ſunt: nam cùm Venena principes maxime partes petant, eas munire ac confortare, ad frangendam illorum malitiam neceſſe erit. Quare vbi venenum Cor petere ex ſignis cognoueris, exhibebis Oleum in quo calybs candens aliquoties reſtinctus ſit, ad lib. j. pondus, cum puluer: Corall: rub: ℥. ij. El: de gemmis ℥ ſs. ſingulis verò diebus quinquies bibet æger, prima vice tepidum, poſtea frigidum.

Venena principes partes petunt.

Venenum vt à corde arceatur.

Potus aliâs erit Vinum rub: aſtringens calybeatum, cum modica Theriaca, ſingulis vero vini hauſtibus ʒ ſs. Corall. rub admiſcenda, hocq; potu vtendum, donec ſalutaria ſigna appareant. Quod ſi inter Olei vſum ſitis inexhauſta excruciarit, Lac calidum cum pl: Corall: dabis. Laudanum vocatum Arcanum noſtrum, quod omnia iſta ſuperat, vbi mors in propinquo eſt, ſuo capite, deſcribemus. Nos, quidquid alijs videatur, Philonium Perſicum dum oleũ bibitur, datum, mirifice caput aliasq; principes partes tueri teſtamur. Sciendum etiam, ſitim immenſam, quæ creſcentis & cor petentis veneni certiſſ: argumentum eſt, quia potu reſtinguere non datur, extrinſecus adhibito Epythemate ex aceto Roſaceo cum Camphora, & Sandalis parato, attemperandam

Laudanum Theophraſti.

Philonium Perſicum.

eſſe. Quæ ad victus rationem pertinẽt vltra,ſuo capite annotabuntur,hîc ſcire ſat eſt, Tenuitatem victus primarium ſcopum eſſe.

FRACTIS OSSIBVS AC SANGVINI CONcreto qualis diæta conueniat.

Frigidus victus in fracturis vtilis.

POtus & cibus in fracturis indicationem ſingularem nõ habent, ſaltem hoc cauendum in hoc malo, ne calida victus ratio calores ac febres faciat & augeat: frigidiori ergo diætæ intendendum, quæ & modica ſit, & ad roborandas vires comparata.

Purgantia in cibo exhibita.

Grumoſo vero ac intus concreto ſanguini diſſoluendo, cibus conuenit, cui aliquid purgantium medicamentorum adiectũ ſit, vt Ptiſana cũ Rhabarb: vel rad: Aſclepiadis, aut fol: Senę, Terebinth: vel Lacca. Sic cibarijs Mummiam ac Rheon Ponticũ vtiliter incoquemus. Verũ medico prudenti ac prouido, moderabitur mali magnitudo, vt præterea ſpecialibus regulis nil opus habeamus.

AMBVSTIS QVIS VICTVS EXHIBENDVS.

VBi aduſtio lethalis non eſt, nil admodum neceſſe habemus accuratiore diæta ægros macerare. At vbi mortis periculum imminet, ea contemnenda non erit. Itaque extrinſecus imponenda, quæ calorem extra attrahant. Sin malum in tantum auctum eſt, vt ea non ſufficiant, per intrinſecus exhibita, is quoque reſtinguendus erit, dabimus itaque ſuccum Sedi cum aqua mixtum, vel ſuccum cancrorum fluuialium extractum, cum aqua fl:tiliæ, aut ſimili, &c. Aceto quoq; roſaceo, vti dictum eſt, vtemur, donec periculi magnitudo imminuta ſit.

Succus ſedi & aſtacorum.

REFRIGERATORVM VICTVS RATIO.

QVi ob refrigerationem de gangræna periclitantur, adiuuantur maximopere Roſaceo aceto, & pipere longo, vna cum vino generoſo, in potu datis: quin & ea conducunt, ſi cibaria ijs quoque condiantur. Qui vero iam morti propinqui ſunt, Aqua vitæ cum Theriaca & radice tuſsilaginis contemperatæ, ſunt nutriendi, ijsq; in ſatis magna copia vtendum. Vbi iſta ad manus non ſunt, Zinziber: Garyophyll: Cardamom: Grana Paradiſi, &c. vino incocta, ac calida pota, proderunt maxime, ſi dein ad ſudandum ſe compoſuerint, quo frigus extrà ferri denuo poſsit.

Aqua vitæ cũ Theriaca.

DE

DE MORSV CANIS RABIDI.

CAPVT I.

Canum morsus triplices. Rabiosorum. Iratorum. Ludentium.

CAnum morſus triplices ſunt: Rabioſorum, Iratorum, ac Ludentium. Omnium periculoſiſsimi Rabidorum ſunt: nam rabies per morſum ad interiora fertur, ſicq; duplex malum iunctum eſt. Poſt hos iratorum morſus periculoſi ſunt: nam & ira cum vulnere iungitur quoque, vnde venenum exiſtit. Sine inſigni periculo ſunt, qui à ludentibus inferuntur: namq; curationem facillime recipiunt. Idem iudicium erit de morſibus Luporum, Aprorum, ac ſimilium beſtiarum, verū omnes ij ad Morſus iratos referendi erūt, eodemq; quo canini modo curandi.

Rabies vt fiat in demorſis. Imaginationes corporeæ. Imaginatio Magnetica.

Rabidi vero homines efficiuntur, ex morſu rabioſi canis, hac ratione. Canis rabioſi omnes cogitationes, omniſq; malignitas, dū mordet ad hominem, atq; locum in quem morſum infert, intentæ ſunt: viciſsim homo dum mordetur, metuit, omneſq; ſpeculationes ad eundem locum refert: iam morſus tempore eodem in loco ſunt, ac iunguntur canis imaginatio, ac hominis ſpeculatio, atque tum hæc ab illa per contagium inficitur, quemadmodum fumus ſeu exhalatio iucunda à fœtida corrumpitur: nam etſi imaginationes iſtæ tactiles non ſunt, ſunt tamen corporeæ, (id eſt, aëreæ, vti ventus) atq; ſic earum mixtio accidit. Imaginatrix ſeu phantaſtica facultas interim in homine, Magnetica quadam attrahendi virtute pollet, qua alias imaginationes (vt caninas in hoc caſu) ad ſe attrahit, non aliter quàm colorem ac ſonum, quem alter communi ſenſu percepit, alter per viſum ac auditum in ſe recipit, eodemq; reponit. Sic præſenti in caſu Imaginatio humana, per vulnus attrahit caninam imaginationem venenatam, atq; viciſsim ab ea inficitur, eiuſq; naturam induit. Nam quemadmodum aquam multam, pauco croco tingi videmus, ſic hominis totam rationem, à canina phantaſia corrumpi putandum eſt.

Signa rabiei.

Hæc humanæ rabiei origo eſt, quæ his ſignis cognoſcitur. Canum inſtar obuios mordent, canina appetentia corripiuntur, alijſq; malis exagitantur, quæ à nulla cauſa intrinſeca excitari poſſunt, ſed à ſola iſta quam dixi praua imaginatione. Quamobrem morbus iſte naturalis nullo modo dicendus erit, imò naturæ aduerſiſſ: appellandus, neque morbus ſolum, ſed & omnia eius ſymptomata, calor, phlegmone, intemperies, &c. Quin & ij qui ſuperueniunt morbi, diuerſiſſ: ſunt ab ijs, qui alijs vulneribus iunguntur. Itaque in curandi ratione, tantum à vulgato modo declinabimus, quantum hoc vulneris genus, cum ſuis ſymptomatis, ab alijs euariare videbimus.

Itaq; in

Curandi ratio.

Itaq; in curanda rabie, primum ſcopum eſſe Bilis euacuationem ſuperiora teſtantur: verum cùm cholera in tantum inficiatur in rabie, vt niſi eam detrahas, ſummum periculum metuendum ſit. Eam non per aluum ſolum, ſed & ſupra vacuare oportebit, quantò valentius, tantò melius: nam hic mediocritas nil promouet. Purgandum verò per ea quæ bilem ſolam, eamq; potenter trahunt: vt ſunt Rhabarbarum, Colocynthis, Agaricus, ſuccus corticis ſambuci, Eſula, &c.

Bilem purgantia remedia.

Interim etiam dum Bilis ex toto vacuatur, parti proſpiciendum quoq; erit, quæ affecta eſt. Vtiliſsima autem ad hunc ſcopum erunt, ea quæ Paronychijs ſanandis adhibentur: vt ſunt de ſtupefacientium genere Sperniola, oleum Mandragoræ, &c.

Stupefacientia parti adhibenda.

Quibus tantiſper vtendum erit, donec dolorem ſedatum eſſe cognouerimus. Vulnus vero ipſum Emplaſtro ſtictico (cui tamen pix Græca admixta non ſit) deligandum. Hiſce tribus remedijs, Catartico nimirũ, Emplaſtro ſtictico, ac Anodynis quemuis canis rabioſi morſum percurabis facile Obſeruandum tamen, rabiem, quæ difficulter cedit, Opiatis exhibitis medicamentis (inter quæ Sulphur vitrioli chemico modo paratũ, aliaq; multa numerantur) ſedandam atq; curandam eſſe, quidquid deblatterent cõtrà vulgares Practici. Deſcriptiones purgantiũ opiatorum, ac ſtupefacientium remediorum, etſi plurimæ annotari poſſent, ſufficit tamen ſimplicia, ex quibus ea componuntur, oſtendiſſe: compoſitionem enim vſus ac exercitatio ipſa docebunt.

Sulphur vitrioli opij vim refert.

Iratorum vero canum morſus, ſciendum intrinſecus aſſumptis medicamentis nil opus habere, ſed extrinſecus iam commemoratis facile percurari. Ludentium autem morſus curabis vulneris ſimplicis inſtar, quemadmodum II. Tractatu iam oſtendimus. Catholicum tamen in omnibus canum morſibus eſto, Emplaſtra primum locum in ijs curandis obtinere: dein Choleræ rabiem per opiata tẽperandam eſſe: tum cauendum maximè, ne vulnus ſiue morſus, in aliud genus morbi, vt vlcus, &c. abeat.

Opiata Bilis furorem tollunt.

DE MORSV SERPENTIS, VIPERÆ, *Lacertæ, ſimiliumq; Beſtiarum.*

CAPVT II.

Duum generum morſus venenoſi ſunt.

Iratorum curatio.

Singularem quandam malignitatem obtinere, hoc genus vulnera obſeruãdum. Quæ omnia in duplici differentia reperiuntur. Nam vel ex ira, vel ex rabie mordent: ex ira, cùm irritantur: ex Rabie, dum coniurationibus, id eſt, Exorciſmis vrgentur. Itaq; iratarũ ſerpentum, ac viperarum morſus, quia ipſis & ira, & venenum à natura implantatum eſt, morſus ſeu vulnus quoq; naturale habendũ eſt. verũ quod à Coniurationibus ortũ habet, longè eſt à natura alienum.

alienum. Etenim nihil quod ſecundum naturam eſt, exorciſmis vincitur: nam natura ijs non ſubeſt, ſed id quod coniurationibus cedit, incantatum eſt, & id quod ex incantatione adeſt, Exorciſmis pellitur. Hinc venari licet cauſam, quamobrem quædam viperæ Exorciſmis domentur, quædam non: & cur quidam ſerpentum domitores, optato fine potiantur, alij minus. Nam exorciſmus vnionem ſpirituum deſiderat, qui ex corpore non pelluntur, niſi per ieiunia & preces, id eſt, per Diuinam virtutem ac fidem, cui nihil denegatum eſt, ſine qua quæ fiunt coniurationes, exorciſmi veri non ſunt, ſed inutiles, quibus exorciſta cùm multum tribuat, nihil tamen efficit. Sciendum ergo, viperas dum coniurantur, in rabiem agi, non aliter quàm porci in Euangelio, qui à dæmonibus obſeſsi erant, quos eo ablegauerat Chriſtus: nam in Viperis dæmones habitant, qui per exorciſmos fatigati, ipſas in rabiem agunt, ac exagitant: ex qua dein veneno ſiſsimi morſus oriuntur. Et vt ſummatim dicam, nil coniurationibus domatur, quod dæmone obſeſſo non ſit, vel vt ipſe exorciſta dæmonium habeat oportet: habent autem ſerpentes dæmonia in ſe, quæ tractari ſe patiuntur, non ex vi Exorciſmi, ſed ſpe occaſionis, ad maius malum comparandum.

Naturales morbi ab exorciſmis non vincuntur.

Vnio ſpirituum in exorciſmis neceſſaria.

Viperæ à cõiuratione in rabiem aguntur.

Serpentes dæmonia habẽt.

Itaque obſeruandum in rabioſis iſtis morſibus, (cùm demorſa pars colorem, figuram, &c. viperæ quæ momordit induat) præternaturalem quandam affectionem adeſſe, à dæmonibus coniuratis inductam, ſic porci illi, qui à dæmonibus obſeſsi in mare ſe præcipitarunt, ſi aliquem momordiſſent, morſum inflixiſſent contra naturam, quemadmodum de ſerpentibus dictum iam eſt. Quin & hoc contradictione vacat, rabioſos canes à dæmonibus exagitari, vnde deinde homines demorſi rabiem incurrant: quia enim canibus non raro homines plus quàm pauperibus ac mendicis benefaciunt, ac miſericordes ſunt, non dubitandum eſt, ad vltionem huius peccati, Deum Opt: Max: canibus dæmonia immittere, hæc etſi capite priore annotanda fuerant, quia tamen illic naturalia tantum tractauimus, hunc in locum reſeruare maluimus. Coniecturam itaque de tali dæmonio facere poteris, ſi præſcriptis remedijs nil concedat malum. Contingit etiam non raro Lupos inueniri, qui homines ſimul ac iumenta mordeant, lanient, ac deuorent, nõ Luporum more, ſed plane dæmoniaca ſpecie, vt iam dubium non ſit, à dæmone obſeſſos eſſe: nam & reliqui lupi eos auerſantur & fugiunt, quemadmodum & nos à dæmonibus obſeſſos homines deuitamus. Etenim cùm venationibus nimiũ indulgeant homines, animarũ etiam ſalute poſthabita, credendũ eſt, Diuino permiſſu hæc accidere. quare in omnib. mediocritas obſeruãda, & meliora ſemper priore loco abſoluẽda. Quę iſtis in reb. dubitatio

Rabidi canes à dæmone exagitantur.

Lupi dæmonibus obſeſsi.

alicui

Coniuratione cur ferant obsessæ bestiæ.

Venenũ quomodo interiora petat.

Statim roborandum.

alicui ſuccurrere poſſet, hoc argumento facile tolletur. Etenim cùm hominum corpora à dæmonibus obſideri videamus, quis dubitet, beſtiarum, maximè Serpentum, quibus Deus ſuo ore maledixit, à ſpiritibus malis occupari? Itaque ſtudioſe cauendum ab obſeſsis iſtis animalibus: nam dæmones ea tractabilia, & hominibus morigera faciunt, quò ipſi tandem eorum imperio potiantur. Verum vt de naturalibus tandem iterum loquamur, conſiderandum quomodo venis læſis venenum in corporis intima penetret: nam aperta aliqua vena, per venenoſum huiuſmodi morſum, ſtatim iuxta venæ rectitudinem, per contagium intro ſerpit venenum, quod ſi itaq; caput ea vena reſpiciat, in cerebrum: ſin pectus, in cor: ſin hypochondria, ad hepar ſtatim venenum fertur, vnde periculi magnitudinem dein metiri in promptu eſt. Quare malo huic prǣcauendo ac curando, vtile erit ſtatim per aſſumpta, cor ac principes partes munire ac roborare. Extrinſecus vero vulneri attrahentia, ad oras vero vulneris Defenſiua applicare, veneni inhærentis, ac phlegmones quæ acceſsit gratia. Cæterum vbi ea per malignos ſpiritus facta ſunt vulnera, quomodo curanda ſint, hîc à me non docetur, ſed ſaltem vbi naturalia ſunt, quæ experientia didici prodeſſe, propono.

Landanum.
Aurum Diaphoreticum.
Materia Perlata.
Gemma diſſoluta.

Medicamentum intrò aſſumendum tale eſt: ℞ Metridatij ʒ ij. Theriacæ bonæ, ʒ j. pul. Coralliorum rubeorum ʒ j. ſs. detur quantum neceſsitas poſtulare videbitur: nam vera doſis, non niſi experientia addiſcitur. Quod ſi hæc parum proficiant, dabis aurum Diaphoreticum, vel Laudanum, materiam perlatam, vel gemmam diſſolutam: hæc namq; ſumma ſunt in iſtis malis ſecreta, in quibus certam ſalutis ſpem ponere potes.

Celeritas commendatur.

Exterius vulneri commodiſsimè impones, ℞ Emplaſtri ſtictici ex Lytargiro, gummi & mummia confecti quartarium j. gummi ʒ ij. mixta denuo coquantur in Emplaſtri formam. Hoc Emplaſtrum iuxta communem canonem impones, ac deligabis, donec in melius inclinare vulnus videbitur: tum enim ſufficiet ſimplex ſine gummi adiectitio vſurpare. Optimũ verò fuerit, celerrimè omnia adhibere, propter celerem veneni motum. Defenſiuum quoq; remedium, toti membro affecto impoſitum plurimum iuuabit. parabitur autem ex fl: Verbaſci, hyperici, Rũta, Roſis, in aceto ad tẽpus maceratis in Sole, epithema hoc calidum lineis pannis imponetur, donec intemperies, phlegmone, &c. in totum receſſerint.

Spirituum vulnera.

Quæ à ſpiritibus fiunt vulnera, curandi conſilium apud me nullum inuenêre adhuc: vnum hoc ſcio & moneo, ab exorciſmis abſtinendum eſſe: nam etſi non inſcius ſim, non niſi naturaliter venena tranſire in corpus vulneratum, tamen interim iſta perſuaſio apud paucos exoleuit. Itaq; Deum propter ſuperſtitionem iſtam, multa

multa dæmonibus concedere credendum eſt. Nam vti Scortatori ſcortũ, Aleatori talũ, furi occaſionẽ, prædoni viatorẽ: ſic Exorciſtę ſpiritum ſuum offerri diuino permiſſu (ad induranda corda infidelium ac flagitioſorum) manifeſtum eſt. Verum iſta opera ſuũ quęq; artificem iudicabunt, ac teſtabuntur in nouiſsimo die.

Superſtitionẽ Deus ſuperſtitione vlciſcitur.

DE ARANEORVM, RVBETARVM AC ſimilium animalium Venenis.

CAPVT III.

PRæter hactenus memoratas beſtias, alia ſuperſunt animalia, quę etſi vulnus facere non ſufficiant, tamen veneni ſui contactu aliquid huic ſimile efficere poſſunt. Itaq; venenorum imprimis natura, ac diuerſitas conſideranda, tum in animalibus, tum in terræ naſcentibus, quorum, cùm infinitam varietatem exiſtere non inſcius ſim, aliquorum vt Rubetarum ac araneorum, &c. vt quorum natura mihi perſpectior eſt, deſcribere opere pretium putaui: nam eorum quorum natura mihi incognita eſt, non meminiſſe prǽſtiterit, quòd de ijs nihil experientia didicerim.

Rubetarum & araneorum venenum.

Hoc vnicum de venenis pronunciare poſſum, nemini adhuc eorum naturam exquiſite cognitam eſſe, adeo vt dicere auſim, experientia me didiciſſe aliquod veneni genus exiſtere, à Theriaca inuictum. Quid de ipſorum diuerſitate dicam? Scorpio veneno inficit, ſed ſui ipſius mali remedium eſt, an vero aliquod huic ſimile inuenias. Arſenicũ & idem interficit, non tamen ſeipſum curat. Sic Mercurius venenum eſt, multis tamen medicina, vt iam iſta enumerare nil attineat, cùm impoſsibile ſit omnia memorare: quoniam omnibus venenis, quæuis alexipharmaca non repugnant. Ego quę vſu ac experientia addidici, contra Araneorum, Rubetarum, ac Salamandræ venena facere fideliter proponã. Verum Salamandram paulò aliam curationem obtinere puto: nam nullum vnq; ab ea demorſum vidi, ſed Chemiſtas quoſdam ſcio, qui cùm tincturã quandam, ad Rubrum ei ineſſe crederent, eam fictili cui canalis ferreus adherebat incluſam igne vrgebant, denique per canalem illum Mercuriũ infundebant, vnde poſtea fœtor, ſeu halitus venenoſiſſimus proſiliens, ſic miſeros illos auriquærulos inficiebat, vt quandoque cum facie totũ corpus intumeſceret, non raro etiã mors ſubſequeretur. Pro hoc mali genere quod expertus ſum valere, breuiter & quantum Chyrurgicum negotium patitur, annotabo. Ad hoc caput tamquam ad ſummum genus referendi erant omnes ij morbi, qui in aurifodinis, ac fuſorijs tabernis ob metallorum venenoſam vim, endemij habentur: verum quia ſingulari, & ad hoc deputato libro (de morbo metallico, ſeu ſubterraneo, Bergkranck.

Venenorum natura nemini adhuc ſatis perſpecta.

Salamandræ venenoſus halitus.

Salamandræ tinctura ad Rubrum.

beit)tum in minori Chyrurgia, omnia huc pertinentia abſolutiſſimè docuimus, eo diligentem lectorem remittendum putauimus.

Remedia itaq; ad Aranei, Rubetæ, ac Salamandræ venena, præſtantiſsima ſunt Terra ſigillata, & Solis axungia: hæc in Salamandræ, illa in Araneorum ac Rubetarum venenis, poſterius remedium ſuo capite, id eſt, ſub titulo de Arſenici ac Mercurij veneno tollendo annotatum reperies. hîc pauca quædam de terra ſigillata obſeruanda oſtendemus. Terra Sigillata noſtra, non ea eſt officinarum vulgaris, ex luto albo eloto parata, qua omnes totius Germaniæ ac Italiæ, imò Europæ officinæ ſcatent: non enim tam copioſa extat vera, vt omnibus vbique ac ſemper eam nanciſci promptum ſit. Nam hæc terra ſubtilis eſt, ac Mineralibus annumerata, metallorum inſtar ſubterraneos ductus, ac venas obtinens, inuentu difficilis, cognita paucis, multis prædicata, ea in trociſcos minutiſsimos redacta ſigillo notatur, ac TERRA SANCTI PAVLI nominatur: quæ quia etiam iam adulterari cœpit, ex præſcriptis notis cenſenda erit. Bis mihi eam videre licuit, ſemel in Croatia apud Arabem quendã agyrtam: tum apud Siculum quendam rerum Metallicarum peritum, ad Mariam Lauretanam, quæ ſuos ductus, tanquam metallum obtinebat. Sed hanc noſtram paucitas, ac præcium, illius vero copia, obſcurarunt. dolendum tamen, neque Germaniæ, neque Italiæ doctores Medicos, tantum adhuc didiciſſe, vt ſuum lutum, à vera ſphragyde antiquis tantopere prędicata, diſcernere poſsint.

Terra ſigillata eſt corpus Minerale.

Terra S. Pauli.

Terra ſigillata vera rara eſt.

Vſus terræ ſigillatæ noſtræ eſt, vt ea cum ſputo in pulticulam redacta, Aranei ac Rubetæ veneno imponatur, ſanat ſine periculo, non iſta ſolum, ſed & aliarum venenatarum beſtiarum morſus, ſi initio ſtatim adhibeatur. Axungia ſolis intrinſecus & extrinſecus vſurpatur, ſi Salamandra momordit vel læſit, exhibetur fere in vino diſſoluta bibenda, &c.

Axungia ſolis.

DE OSSIVM FRACTVRIS curandis.

CAPVT IIII.

Cauſæ fracturarum ſunt omnes Procatarticæ.

Fracturarum differentiæ & origo.

CAuſas fracturarum oſsium, ſcribere nil admodum referre puto, cùm externas ac violentas eas eſſe omnibus manifeſtum ſit: nam quemadmodum calybis, ſic & oſsis fractura vehementem cauſam deſiderat. Fracturæ vero origo ea eſt, quòd oſsium ſubſtantia inſtar Talci vel Auripigmenti aſſellata ſeu foliata exiſtit, vnde ea non per tranſuerſum ſolum, vt calybs rumpuntur, ſed & per longitudinem finduntur. Verum de curatione potior nobis ſermo eſt, in qua conſiderandum læſa quoque ſit cutis nec ne: nam vbi ea

inte-

integra adhuc eſt, accurata operatione opus eſt, vt ſingula iterum ſuum in locum reducantur, quo facto, tum demum ad ea quæ oſſa conglutinant, progrediendum erit. Sin oſsi fracto vulnus quoque complicetur, Emplaſtris ac Oleis Traumaticis vnà cum fracturas glutinantibus medicamentis vtendum erit. Conſtitutæ ergo iam duplices fracturæ, earumq; duplex curatio: ſimplex ſcilicet, & cum vulnere complicata. In omni vero fractura, bis in die deligandum eſſe præcipimus, omninoq; ſplenijs ac ferulis abſtinendum, verum noſtris vtendum inſtrumentis, circulo nimirum trochleæ incumbente, (quem modum quoſdam ex diſcipulis noſtris docuimus, aliâs ſcripto explicatu difficilem) quo commodiſsime omnem fracturã repoſitam ſuo legitimo in ſitu conſeruabis. Nam hoc Catholicum in fracturis putamus, ſiue ſint cum vulnere complicatæ, ſiue nõ, vt ſcilicet quotidie bis ipſa deligetur, (ad euentandum nimirũ calorem) loco non moueatur, ferulis non cingatur, &c. Quæ ſi non obſeruentur, varia ſubſequuntur mala, phlegmone, putredo, poſt hanc gangræna, non raro etiam mors, pro loci nimirum diuerſitate, & morbi magnitudine, auctis & imminutis omnibus. Intemperies itaq; omnium maximè præcauenda: nam eam ſubſecuta putredo difficulter ſoluitur, ſed ferè in Fiſtulas ac vlcera profunda, & fœtida abit. præcauebis autem commodiſsimè, ſi dietim bis malum inſpicias, nec tertio die deligaturã intermittas, quod Chyrurgorum vulgus factitare ſolet: nam etſi aliquos eo modo curaris, præſtat tamen maioris mali deuitandi cauſa noſtram methodum ſequi.

Fractura cum vulnere.

Fracturæ duplices.

Circulus Paracelſi pro curandis fracturis.

Ferulis vero abſtinendum eo nomine præcipimus, quòd ijs vti ſine commotione, ac repoſiti oſsis dislocatione non poſsimus. Adhæc ferularum vſus, fortem deligaturam requirit, faſciarũ quoque copia, phlegmones atq; intemperiẽ neceſſariò quaſi facit. Quin contingit non raro tumorem ex phlegmone ortum, mane in ſe reſidere, ex quo non poteſt non faſcia laxari, ac os repoſitum dislocari. Itaq; propter duo hæc incommoda, intemperiei nimirum plegmones, ac putredinis concitationem, tum fracturæ dislocationem, (ex qua claudicatio vel intortum membrũ ſequitur) ferulas neceſſario reijciendas putamus. Cætera quod attinet, ſcias, nõ vſq; adeo excellentis artificij eſſe fracturam curare, maxime in iuuenibus, in quibus vnica Symphiti radix contuſa, cocta & impoſita callum facit: ſic Ariſtolochia, ſerpentariæ, ac Traumaticæ herbæ quæuis vino incoctæ ac impoſitæ ſufficiunt.

Ferulis cur abſtinendum?

Symphitiradiorum contuſa fracturas curat.

Eſt præterea herba quædam, Herba Sophiæ dicta nobis, quę tam cruda, quàm cocta omnem fracturam ſanat. Idem de noſtris Oleis, Balſamis, Vnguentis, Emplaſtris, Traumaticis tibi confidẽtiſsime polliceri poteris, ſaltem vt præſcriptos canones obſerues: namq; natura leuiſsimo auxilio adiuta, plurimũ per ſe efficit. Duo

Herba Sophiæ.

Vulneris cum fractura complicati curatio.

præterea in fracturis ſtudioſe ſpactanda erunt, nimirum vt vulnus cum fractura complicatũ poſt oſsis repoſitionem demũ curemus, ſic vti vulnus curandum præcepimus, dein agamus per Symphitũ, Ariſtolochiam, &c. vti diximus: ſemper vero mane ac veſperi deligemus. Tum vt Ecchymoſin (de qua capite ſequenti) ſi quæ fiat, ex qua Tuſsis, Sternutatio, Punctorius dolor, &c. oriuntur, quàm citiſsime ſoluatur, ac ex corpore depellatur. Sciendũ quinetiam eſt, naturam in locandis ac reponendis quibuſdam oſsibus, vt coſtis, &c. noſtra ope minimũ indigere, in alijs, vt artuum, &c. noſtrum accuratum auxilium deſiderare. Symptomatum autẽ, vt caloris, tumoris, &c. ex quibus putredo, curandorum hæc ratio eſt, vt Oxyrrhodino calido reſtinguantur, ac oleo hyperici, vel florum Verbaſci, (quemadmodũ in Oleis vulnerarijs docuimus) ac ſimilium tumor diſcutiatur: nam cetera primarij ſcopi, vltrò ſecum trahunt, vt de ijs multũ diſſerere nil opus ſit. Sin, quod ob medicorum imperitiam frequẽtiſsimum eſt, Ignis ſacer, vlcus cacoëthes, vel fiſtula, &c. ſubſequatur, ſciendum nil ſpei amplius ſupereſſe, ſed vel membrũ amputandum, vel certiſsimam mortẽ expectandam eſſe. Deniq; obſerua, idem plane quod de fractis oſsibus diximus, in cõminutis ac cõtuſis iudicium eſſe, niſi quod hîc oſſa libera plane remouenda præcipiunt Chyrurgi.

Repoſitio vbi neceſſaria.

Symptomatum fracturarum curatio.

DE CVRATIONE ECCHYMOMATIS.

CAPVT V.

Ecchimomatis cauſæ & cauſata.

Ecchymoſis ſeu Ecchymoma, cauſas procatarcticas habet, ruptionem, contuſionẽ, caſum ab alto: nam iſtis de cauſis ſanguis extra vaſa effuſus, in parte dolente colligitur, in grumos abit, ac tandem putrefactus, vicinas partes erodit, ac vlcus facit, pro loci natura varium. Itaq; Ecchymomatis primarias differentias nos ſtatuimus à partium diuerſitate, vt aliud ſit partium internarum, aliud externarum, vt artuum, &c. hincq; duplex quoq; naſcitur curandi ratio. Nos ambas ſeorſim paucis abſoluemus. Sanguis cõcretus exteriorũ partium vti periculo plerumq; vacat, ita in interioribus collectus, propter apoſtemata, quæ minatur, ferè mali maioris author eſt. itaq; & propter hæc, tum propter impendentes obſtructiones, in omni etiam leuiſsima ecchymoſi interna, de diſſoluendo grumo, ſine mora cogitandum eſt. Sciendum quoq; in contuſione tam artuum quàm viſcerũ, ſemper de mundando ac expurgando ſanguine conſiliũ ineundum eſſe: nam ſemper (niſi forſan in admodũ iuuenibus) maius aliquod malũ in propinquo eſt, niſi hoc fiat: ſin præſtetur, iam omne procul eſt periculum. Itaq; ſemper primo grumi diſſoluendi, fundendi, digerendi: nam ijs manentibus, ſi curationẽ conficere pergas, Ignem ſacrum, putredines, inflammationes, &c. excitabis, malæq; medicinæ, quæ ferro perficitur, autor eris.

Sanguis concretus duplex.

Prædictio.

Sanguis purgandus & mundandus.

Diſſol-

Diſſoluendorum autem grumorum duplex eſt modus: per interiora remedia alter, alter per extrinſecus admota, tã in interiorum, quàm artuum, ecchymoſi: Grumi vt diſſoluantur.

OLEVM AD SANGVINEM CONCRE-*tum in artubus.*

Recipe fl: Verbaſci M. *j.* Fl: Hyperici M. iij. Rad: Aſclepiadis M. ſs. Mummiæ ℥ *j.* olei oliuarum recentis lib. ij. Terebinthinę lib. *j.* Vini rub: opt: ſextarios duos, coquantur omnia per horas vij. pòſt vaſe vitreato probe occluſo macerentur ad ſolem, ad tempus, ac exprimantur, & babebis oleum ad hoc malum incomparabile, ſi eo pars affecta vnguatur manè & veſperi.

PVLVIS AD DISSOLVENDOS GRVMOS SAN-*guinis circa interiora collectos.*

Recipe Rhabarbari electi ʒ ij. Mummiæ ʒ. ſs. Laccæ rub: Spermatis ceti ana ʒ *j.* Boli Armeni, Terrę ſigillatæ ana ʒ ſs. rad: hyrundinariæ ʒ iij. fiat puluis ſubtilis, exhibeatur ʒ *j.* in aqua fl: tiliæ vel conſimili, valet ad ecchymoſin, tam intrinſecã quàm extrinſecã tollendam: nec eſt vt plura remedia requiras, duo hæc nunq̃ te, etiam in ſummo periculo, deſtituent, certò ſcio.

AD AMBVSTA EX LIGNO-*rum flamma.*

CAPVT VI.

Duſtionis differentiæ variæ ſunt, atq; hinc eius curandi rationes diuerſę. Nam quemadmodum medicamenta ad ſolẽ cocta alias vires adipiſcuntur, quàm ad ignem parata: alias ad flammã, alias in prunis cocta, vtq; alia eſt ſulphuris, alia aquæ vitæ, alia lactis, alia mellis flamma in præparandis remedijs: ſic aduſtiones à flamma ſimplici, lacte, aqua, puluere tormentario, ſulphure, metallis, fulmine, fulgure, &c. aliæ ſunt ab ijs, quæ à vapore, metalli fuſionibus, aqua ſalis, vitrioli Aluminis, &c. fiunt, imò omnes à ſe inuicem diuerſæ putandæ ſunt, diuerſamq; curationem requirũt, quam etiam commodioris doctrinæ gratia, ſuis diſtinctam capitibus proponemus. Et flammæ ſimplicis lignariæ curatio quidem talis eſt. Primum omnium calorem, ad exteriora attrahes hoc modo. Recipe Butyri recentis, quantum ſufficit, calefiat, calidiſsimum aquæ frigidæ infundatur, ac agitetur, donec niuis inſtar inalbeſcat, pòſt abiecta aqua ſeruetur ad vſum, in forma vnguenti, valet ad omnem aduſtionem ſimplicem à ligno, Lacte, Oleo, Butyro, Reſina, &c. factam. Vſus tẽpore quotidie bis, ter, quatérue, aut pluries locũ affectum eo perunges, ſtudebisq; ſemper pinguem ex butyro ſeruare

Vſtionum differentię.

Vnguentũ ad ambuſta.

partem affectam, nec vnq̃ patieris exficcari, donec plane percurata ſit, hoc vnguento quamuis maximũ calorẽ facillime extrahes: quin vbi aduſtio tanta fuerit, vt vlcera fiant, ipſum ſufficiet ſi Emplaſtro ſtictico iũgatur, nec opus eſt multum aliјs inſudare remedijs inquirendis, hoc vnico, ſed certiſsimo, tuto cõtentus eris. Obſeruabis tamẽ in aduſtione per pingues res, vt Oleum, Butyrũ, &c. factas, maiorem paulò Emplaſtri ſtictici vſum requiri.

Pinguium vſtio vt curetur.

DE ADVSTIONE EX METALLIS, AQVIS *mineralibus, ac ſimilibus curanda.*

CAPVT VII.

Metallica ac Mineralia, ſingularem quandam veneni communicandi rationẽ obtinent, ipſis à propria natura implantatam, atq; hinc propriam quoq; curandi methodũ, quę etſi ad omnia metalla generalis eſt, in particularibus tamen quandã diuerſitatem obſeruat: nã reſtinctio caloris diuerſa eſt, in Mercurio, Sale, Vitreolo, ac Alumine, tũ in rubigine, quibus etſi ea, quæ ad ſimplicẽ aduſtionem præſcripta eſt (priore capite) etiam cõuenire poſsit, tutior tamen eſt, quam pòſt annotabimus. Venenũ de quo diximus, metallis peculiare ſimilẽ quodammodo peſtem adfert, ac Rabioſi canis venenũ: itaq; non ſolum de calore extrahẽdo, ſed & de veneno extirpando, cogitãdum. namq; ipſum, quod à Vitreolo, Alumine, Sale, ære, &c. generatur, fere vlcerum, quæ cachoëtę vocantur, cauſa exiſtit, non raro quoq; lepram faciunt: Lepram non verã quidem, ſed ſpuriam, legitimæ non abſimilem, à qua totius temperatura diſſoluitur. Ad extrahendũ autem, ac reſtinguendũ calorem, ſeũ vſtionem Metallorũ, ℞ Adipis ſuillæ, id eſt, lardi quantũ ſufficit, liquefiat ac incaleſcat, pòſt calidiſſ: infundatur in áquam Solani, agitetur dum conſiſtentiam vnguenti nactus fuerit, hoc vnguento peruncťum malum, ſine aliorum remediorum acceſsione percuratur.

Metallicarum aduſtionum curandarum vna Methodus.

Lepra ſpuria ab vſtionibus Alum: Vitrioli, Salis, &c.

Vbi à Mercurio quis vſtus eſt, locum affectum in lacte calidiſſimo intinctis pannis, vicies vel vltra fouere conuenit, ſic vt vbi refrixerit ſemper immutetur, pòſt vnguento ex Butyro parato calorẽ extrahere, Emplaſtro de Colophonia, cicatricẽ facere oportebit. Hic vſtionis modus rarus eſt, contingit tamen ſi Amalgamata quæ vocant parẽtur. Singularia hic affectus ſymptomata habet, Odontalgiam ac Tremorem, quæ abſtinentia à contactu Mercurij vſu Aquæ vitæ in lotione manuum, tum gargariſatione ſeu oris collutione, cum aqua Lauendulę, ſine negotio curantur: frequentia hæc ſunt iјs, qui Cinnabarim parant, Mercuriũ per deſcẽſum prępararãt, Metalla ſeparant, alijsq; Metallorũ artificibus, &c. Vſtiones porro ab aquis ſalinarum, fontium Aluminis & Vitrioli, quocumq; tandẽ modo ęę fiant, periculoſiſsimę ſunt: niſi enim accuratè empyreuma, id eſt,

A Mercurio vſti vt ſanentur.

Symptomata huic vſtioni ſingularia.

id eſt, calor extrahatur, grauiſsima ſubſequuntur mala. Nos pro his certiſsimũ remedium, ſub vnguẽti forma proponemus. Habet autem Olei nucum, lib. ſs. Seui ceruiui, lib. j. Butyri præparati vti præcepimus, lib. j. ſs. miſce, fiat vnguentũ. vtatur quotidie bis, mane & veſperi, donec nihil doloris, phlegmones, ac caloris ſuperſit. Deniq; ſi iſtis non plane cedat: Balſamo, vnguento, vel puluere traumatico, cicatricem facias, deliges autem medicamenta, quæ maculas quoq; fieri prohibent. Hæc remedia ijs quoq; vſtionibus, quæ tinctoribus accidunt, non incommode adhibebis.

Empyreuma Salis Vitrioli, &c. vt tollatur.

DE VSTIONE PVLVERIS TORMENTARII, *Salnitri, ſulphuris, & aquæ regalis curanda.*

CAPVT VIII.

Duſtionis iſta ſpecies, præter cœleſtẽ vſtionem, longe omniũ periculoſiſsima eſt, quemadmodũ & ea quę à vehementibus Chemicorum aquis, vt Mercureali, Gradatoria, Regali, &c. excitatur: hęc tamen magis ob Corroſionẽ, quę à venenorum acrimonia excitatur, quàm alia de cauſa grauis eſt. Illa vero multis modis: nam & admodũ penetratoria eſt, & reſtinctu difficilis, propter Salnitrũ & Sulphur, quorum calor non niſi à ſeipſis conſumi poteſt. Nos de iſtis ſingulari capite differere non infrugiferum putauimus. Itaque vt primum quis à puluere tormentario vſtus fuerit, vtile erit hoc vnguento locum paſſum perungere.

Tormentarij pul: vſtio cur curata difficilis.

Recipe Butyri lib. j. Ol: nucum, Seui ceruini ana lib: ſs. Medullę Tauri quartarium j. liquefacta ac feruida infundantur in aquam Nympheæ ter quaterue, agitentur probe, & fiat vnguentum, quo vngatur ęger, vbi incaluerit, renouare conuenit, donec dolor quieuerit, ac deniq; vt vulnus ſimplex curare.

Vnguentum pro vſtionibus pyrici pulueris.

Sin à Chemicis aquis, vſtio facta ſit, præter hoc, oleis traumaticis, vel ſtictico Emplaſtro, Corrodentem vim frangere enitendũ eſt, tandemq; curare. Ego in huiuſmodi caſibus, ſi quis alius, remediorum varietate abundo, ſed iſtis quæ ſcripſi, vim primariam tribuo, expertus.

Chemicarum aquarum vſtio.

DE AMBVSTIS A FVLMINE ET *fulgure, curandis.*

CAPVT IX.

Materia huius ignis ex qua Firmamentale Sulphur ac Salnitrũ eſt: nam quemadmodum ex terra prodeunt Sulphur ac Salnitrũ, ex quibus deinde in vnũ coactis ſingularis oritur ſubſtantia: ſic cœleſtes materias huic reſpondentes eſſe, omnino putandũ eſt: ſi enim pluuia & nix in cœlo generantur, quid prohibet ignem quoq; ac Salnitrum illic naſci? Itaq; Fulmen eiusq; ignem, cœleſtẽ quandã compoſitionẽ eſſe ad exemplũ huius terreſtris, à ſyderibus

Sulphur & Salnitrum cœleſte.

comparatam pronunciamus. Quamobrem ſciendum, quemadmodum cœlum elementa ſuperat, ſic huius ignis malignitatem longo poſt ſe ſpacio, omnes reliquas Elementarij ignis vſtiones relinquere. Nam ferè vel præſentaneam mortem adfert, vel indubitatam alicuius membri iacturam: quidquid enim contigerit, vel deſtruit totũ, vel corrumpit, ignis noſtri exemplo, qui ligna vel omnino in cineres redigit, vel in carbones mutat: nũc vti ex carbone, nedum ex cinere, lignum fieri impoſsibile eſt, ſic huiuſmodi membra vix in priſtinum ſtatum reduci poſſe putandũ erit, ne impoſsibilia polliceamur, ac in artis operibus aberremus. Duplex ergo fulminis curatio eſt: nam ijs, quæ iam quaſi in carbonem abierunt, omnimoda ablatio, reliquis quæ mediocriter ſe habẽt, alteratio, ac priſtini ſtatus inductio cõpetit. Hoc interim meminiſſe decet, quandam huius ignis ſpeciem eſſe, quam extinguere ante Sulphuris & Salnitri cõſumptionem impoſsibile ſit. Ego quæ quinta vice, (pluries enim huiuſmodi caſibus nõ interfui) expertus ſum, fideliter proponam.

Similitudo pulcra.

Fulminis duplex curatio.

Medicina itaq; in hoc malo ſit, quæ antequam empyreuma extrahatur, vehementiſſ. refrigeret: nam niſi ea adhibeatur, vrẽdi nullus finis eſt, quemadmodum hoc ipſum in puluere tormentario ſæpiſſ. experimur. Reſtinctorij illius medicamenti formula talis eſt: Recipe Spermatis ranarum, ſucci Sedi, Aſtacorum fluuialium, ana partes æquales, Myrrhæ, Vitrioli modicum, mixta omnia, imponantur membro affecto, donec calor remittat, quo reſtincto, vnguentis præſcriptis ad vſtiones, curationem perficito.

Refrigerans remedium optimum.

Sin eouſq; malum ſæuijt, vt iam omnia inſtar carbonum vſta ſint, hoc emplaſtro vtere, tum pars emortua à ſana abſcedet ac decidet.

Recipe lib. j. Colophoniæ, lib. ß. Picis communis, quartarium j. Ceræ olei, & Terebinthinæ modicum, malaxetur, & fiat Emplaſtrum, quod impoſitum, viuum à mortuo ſeparat: tu dein ad curationem abſoluendam Emplaſtro ſtictico contentus eſto.

Vt pars emortua à ſana abſcedat.

DE EMPYREVMATE A GLANDIBVS tormentarijs facto reſtingendo.

CAPVT X.

Empyreuma ſiue vſtio hęc periculoſa exiſtit multis modis: nam eius calor diuturnus eſt, & metallicam quandam venenoſitatẽ comitem habet, tum ex violento ictu difficultatis quid contrahit. His curandis malis primum omnium ad refrigerandum glandem, reſtinguente medicamento vtendum erit, cuius etiam vſus erit, quamuis non in corpore amplius glans inhæreat. Huius generis autem ſunt, Acetum roſaceum, Succi Solani, Nympheæ, Semperuiui, &c.

Glandis calor vt reſtinguendus.

uiui, &c.

uiui, &c. ſuccus Aſtacorum, tum Sperneolæ ſi per ſyringam inijci-antur ſępius, donec calor reſederit, quo facto, vnguentis, balſamis &c. vulneratis, tamq; puncturã ſimplicem curare conueniet: verũ tum propter ea, quæ vna cum glandibus penetrarunt extrahenda, tum alijs multis de cauſis emplaſtrorum Sticticorum vſus contem-nendus non erit

Verum refrigerantium magna vbiq; copia eſt, vt Limacum, Ranarum, Aſtacorum, inteſtinorum terræ, ſuccus Sperneolum, & ſimilia. Succi tamen herbarum Nymphеæ, Solanni, Semperuiui potiores habentur, neq; contemnendum etiam atramentum ſutori um. Omium verò pręſtantiſsimum parabis, ex aceto roſaceo, & ſuc-co Aſtacorum inuicem mixtis: horum vero non hĩc ſaltem ſed & in pulueris tormentarij vſtionibus vti licebit. Accidit quinetiam non rarò vulneratos perterrefactos aquæ ſe immergere totos, vel frigida vulnus fouere, quod vbi factum fuerit, ſufficiet vnguento ad ambuſta ſuperius præſcripto curationem perficere. Sciendum deniq; hanc vſtionis ſpeciem interim lethalem fieri, ſi calor interio-ra ac principalia mẽbra, vt cerebrũ &c. petat, quo in caſu ſalus nulla ſperanda amplius. Sin lethale adhuc malũ non eſt, intrinſecus per potiones datas calorem reſtinguere enitendum eſt. Potiones autẽ in totum refrigeratoriæ ſunto, aqua, lac, zythum, ſuccus pomôrũ, pręcipue verò commendatur aqua prunorum Cypriorum minorũ (quæ Germani Cepartem vocant) pota à vino autem omnino ar-cendi erunt ægri.

Succi herba-rum refrig:

Lethalis vſtio.

AVRIVM TINNITVS, VISVS HEBETV-
do ex vſu Tormentorum Bellicorum nata, vt curentur.

CAPVT XI.

Maiorum tormentorum fragor, Campanarum ſonitus, Molen-dinorum tumultus, vtpote excellentia & vehementiora ſen-ſibilia audiendi facultatem corrumpunt, quandoq; & auriũ quen-dam tinnitum efficiunt: nam auditus organi ſtructura ſubtiliſsima, iucundos tantum, lenes & harmonicos ſonos ſine iactura cepit, à re liquis acutis nimiumq; grauibus illæſum vix permanens. Simile de oculis eſt iudicium, qui cùm tantum luminis ſaltem requirent, quantum ad diſcutiendas tenebras ſufficit, ab excellenti quoq; ful-gore, vt Solis & Ignis, &c. facile deſtruitur. Hinc ignis ſubitus è tormentis erumpens, etſi corporaliter oculos non ſubeat, quia tamen ſubitus ac præfulgidus eſt, eos non poteſt non lædere. His itaq; incõmodis, quomodo mederi oporteat, paucis aperiam. Vbi aures tinniunt, Auricularum frequentes ſcarificatus fieri, Luna in-feriora ſigna percurrente, vtile erit, quibus ſi nil perfeceris, cucurbi-tulas poſt aures appones: quod ſi ne ſic concedit malum, ad venæ

Auricularum ſcarificatio.

ſub

ſub lingua ſectionem, tamq̃ ad vltimum remedium confugiendum erit.

Oculorum affectorum curatio.

Oculis præterea affectis, conueniet frequens fomentatio ex viciarum vel hordei farina à furfuribus non mundata, vt nimirum ea in aqua coquatur, & calidus vapor in oculos recipiatur, donec lachrymas fundere deſinant, quo facto in canthum maiorem, aliquoties mane guttam Olei laterini immittere haud infrugiferũ fuerit.

Ol: Laterini vſus.

REFRIGERATORVM CVRANDI RATIO.

CAPVT XII.

DVpliciter quis refrigerari poteſt: nam refrigeratio alia eſt ex diuturno vſu frigidarum rerum, vt inambulatione in aqua frigida, quæ non poteſt non conſequenter defluxiones in artus concitare. Alia refrigeratio eſt, ex hyemalis frigidi ambientis gelu facta, quæ finita hyeme, fere in manifeſtum morbum degenerat. Eſt & tertia ſpecies, quę effectum ſuum ſtatim prodit, vt cum mors ſtatim eos apprehendit, vel membrum aliquod in totum perit.

Refrigerationis differentię.

De refrigerationibus, quæ vel hyeme, vel mora in aquis frigidis contrahuntur, quæq̃ paulatim in alios morbos abeunt, quia Medicorum potius, quàm Chyrurgorum opera ſanantur, nihil hîc præcipere animus eſt. De ea tamen ſpecie quæ manifeſtum malum ſtatim facit, non tam medicis quàm Chyrurgis propria, in præſentiarum quædam docere conuenit. Quoniam autem fere ijs in locis, quibus morbi frequentius ac peculiariter quaſi fiunt, optima mali remedia habentur, tamen in hoc affectu longe alia ratio eſt. Nam apud Alpinos, Heluetios, & Monticolas, rude hominum genus, hic affectus frequentiſſ: eſt, apud quos tamen nullum adhuc vtile reperias remedium, anilia, puerilia, ſtulta omnia ſunt, quæ apud ipſos expiſcari mihi licuit. Ego quæ ijs in locis aliquandiu commoratus, expertus ſum, proponam. Membrum ergo extremè refrigeratum, mortuum eſſe dubium non eſt: nam ad priſtinum ſtatum reducere illud impoſsibile eſt, ſed putreſcit ac decidit, quaſi in lepra. Etenim ſine controuerſia conſtat, lepras frequentes ob refrigerationem fieri. Quamobrem iſta membra cùm ſui ablationem neceſſario oſtendant, nil in eorum curatione ſudandum erit, ſed omni ſtudio in id incumbendũ, vt emortuum à ſano ſeparemus, ne pars ſyncera trahatur: quin hoc tentandum, vt quamprimum ad deperditi reſtitutionem properemus, ſi modo id reſtitui poſsibile ſit: nam in digito vel ſimili membro, fruſtra hoc tentari quis ignorat.

Lepræ frequẽtes ex refrigeratione.

Medicamenti autem eius quo vtimur deſcriptio hæc eſt. ℞ Piperis longi, Cardamomi, Granorum Paradyſi ana ℥ j. Euphorbij ℥ ij. Maſtiches, ℥ j. ß, redigantur in puluerem, ac coquantur in

Vrinæ

Vrinæ pueri, vel hominis Ruffi ſextarijs duobus, donec octaua pars ſuperſit,pòſt colentur,ac eo quod ſupereſt,membrum refrigeratum,ter quotidie vngatur,& abſcedet mortuum à viuo,pòſt per vnguenta vulneraria claudatur vulnus. Mira huic vnguento calefaciendi vis ineſt:nam eo aliqua parte perunctus, mirum ſi illa die frigus ſentiat. In præcauenda vero refrigeratione, à varijs varia vſurpantur,pelles ab alijs,ab alijs corium, ſed omnia iſta longe ſuperat, Papyrus complicata, calceamentis ac tibialibus impoſita, omnem aëris inclementiam in extremo gelu arcet, omnes pelles,ac coria antecellit,ſed ne humectetur,cauendum.

Vt viuum à mortuo abſcedat.

Papyri vſus contra frigus.

Quibus omnimoda refrigeratio ad mortem vſq; penetrauit, ijs Theriacam & Camphoram cum aqua vitæ mixtã exhibere,ac in ſtratis componere vtile eſt, Zinziber quoq; & Calamus vino incocta mirifice pota proſunt. Item aqua vitæ,in qua crocus intabuerit. Aromata præmanſa frigus arcent,&c. Præter hæc nil de refrigeratione curanda, vel præcauenda penes me eſt, ſed ſufficient iſta ſine dubio in omni caſu. Notandum deniq; quandam refrictionis ſpeciẽ eſſe,quæ tam periculoſa,quàm ipſa eſt, eſſe non cernitur,ſed ea detenti,plerumq; per ſomnum extinguuntur. Membra deniq; refrigerata leproſorum inſtar inſenſibilia efficiuntur, ac magnis refrigerationibus ferè cutanea mala,ſcabies ſcilicet, Pſora,&c. ſuccedunt.

Aromata frigus arcent præmanſa.

DE SINGVLARIBVS QVIBVSDAM *Chyrurgicis obſeruationibus.*

CAPVT XIII.

ETſi ſumma fide,accuratiſsimaq; diligentia, tribus his libris totum vulnerum curandorum negotium tradidimus, tamẽ quia & alij quidam idem ſtadium decurrerunt, ſua ſinguli placita proponentis,admonendum duximus, noſtrum ſcriptum, & certiſsimis fundamentis niti,& abſolutiſsima experientia contineri. Nam etſi Chyrurgorum,quædã cautelæ nondum à nobis expreſſa ſunt, tamen nihil de operis perfectione detractum puto, cùm vſus,exercitatio ac experientia,quàm ſcripta de ijs admoneant rectius. Nam quæ ex libris diſcuntur, verarum cautelarum, ſeu obſeruationum nomen non merentur, ſed quæ vſu & exercitio comparata ſunt. Ego quę hoc ſeculo certiſsima,optima,nobiliſsima ſunt,ſcripſi, nõ inſcius poſteriora ſecula plura obſeruatura eſſe. Nam hora,dies,annus, ſeculum, noua ſemper produnt, quæ omnia ſcriptis mandari nequeunt,ſed ad obſeruationes referuntur. Itaq; ſi tu illis noſtram Medicinam applicaueris commode,obſeruationum vſum cognoſces. Sic miranda ſæpe vulnera fiunt in cladibus,de quibus nil apud antiquos,vel recentiores ſcriptum inuenias, ijs particulariter me-

deri

Particularis methodus vt ex vniuersali deducatur.

deri etsi non docuerunt alij, generaliter tamen descriptam methodum, tu si specialem feceris, curandi modum inuenies. Nam hic artis vsus elucescit, si temporis, ægri, &c. imò omnium particularium ratione habita, medicinam feceris. Quin non raro vidi, adeo miranda vulnera, quæ nulla vnquam medici industria curari potuissent, nisi optima remedia præsto fuissent: verum ea est naturæ industria, vt si aptis remedijs adiuuetur, sic omnia disponat, vt medici diligentiam plurimum superet. Quare sedula nauanda opera in præstantibus remedijs conquirendis, pòst in experientia ac naturæ cognitione non minus laborandum. Obseruandum etiam, hydropicorum, Ictericorum, Arthritide, ac Podagra laborantium vulnera, exsiccandæ aquæ, ac sedandorum tumorum rationem requirere: nam vbi humiditas peristit: nunquam speraueris vulneris glutinationem. Sic Paralyticorum, ac Podagricorum vulnera, magnam medici industriam requirunt: nam pro subiecti diuersitate euariant. Nunc salubria sunt, nunc noxia: nunc curatu facilia, nunc difficilia. quamobrem Medicos peritos in consilium adhibere tutissimum fuerit.

Humiditas glutinationi aduersatur.

Hactenus omnia quæ ad Chyrurgiam pertinent, absoluisse mihi videor, tanta quidem diligentia, vt nihil desiderare possis. Nam vsu, exercitatione, experientia, tantum nactus sum peritiæ, vt plus nemo vnquam, pauci tantundem adepturi sint. Nil ergo te moueant, quæ Doctores bullati contra me eblatterant: nugæ enim sunt & næniæ, ac de rebus illis inexpertis, inania verba, quibus nil nisi Doctoris titulum prætendere possunt: sed de his satis.

Peroratio.

Absoluta iam nobis est Diuina gratia vulnerum Chyrurgia, non quidē omnibus placitura: sed eos ego qui meliora sciunt, vt ea proferant, etiam atq; etiā rogo. De meis ego scriptis, hoc vere pronūciare possū, satis superq; ea vsu, ac exercitatione comprobata esse, & illum qui paria possit, videre vt liceat opto. Gloriari ac iactari reliquis familiare est, & promptum alios præ se contemnere: verum si rei natura, ac experientiæ magnitudo pensitentur, illis forsan non minor ero. Vnicum hoc studium Deos testor mihi fuit, damna ægrorum præcauere, quod dum conor, varijs me expono iniurijs. verum Pharisæorum, ac Hypocritarum istorum calumnias nil moror, quibus nil nisi controuersias serere propositum est. Medicis præsenti opere me satisfecisse persuasum habeo. Etsi enim polito, ac arduo dicendi genere vsus non sum, nil admodum refert, patria, ac vernacula lingua, quæ Heluetica est, quàm Rhetorico stylo vti malui, cùm non linguam sed artem docere institutum esset, tum quod sufficeret ad experientiam meam, toto orbi proponendam, qua & Medicis & ægrotis innumeris adhuc prodesse animus est. Rogatos interim Medicos omnes velim, meam in illustranda medicina operam meliorem in partem interpræntur. Ego vicissim illis omnia fausta fœliciaq; in Practico opere, tum veram veræ Medicinæ cognitionem ex animo precor.

Paracelsi studia.

Paracelsus Heluetius fuit.

FINIS PRIMÆ PARTIS CHYRVRGIÆ MAGNÆ *Philippi Paracelsi, Medici & Philosophi summi.*

CHY-

CHYRVRGIAE MAGNAE PHILIPPI PARACELSI MEDICI CLArissimi, pars Secunda, de Vlceribus cognoscendis, & curandis.

SERENISSIMO AC POTENTISSIMO PRINCIPI, DIVO FERDINANDO, DEI GRATIA Romanorum, Vngariæ ac Boemiæ Regi, Archiduci Austriæ, &c. Domino suo Clementissimo.

CVM DEVS OPT: MAX: NVLLO HABITO PERsonæ respectu, à mundi vsq; origine, morbos eorumq; causas mortalibus omnibus communes esse voluerit. Hinc Iulium Cæs: Augustæ Maiestatis tuæ antecessorem, grauiss: morbo conflictatum esse Historiæ testantur, eius successores omnes morbis, plerosq; vulneribus extinctos esse, docent, omnes remedijs indiguisse, nemine à Medicinæ ditione liberum fuisse legimus. Quia, inquam, omnes sub iugum medicinæ misßi sumus, imò ipsi quoque Medici ei subiecti sunt, rationi consentaneum est, Medicos maxime in morbis præcauendis, ac curationibus eorundem, occupatos esse debere. Quòd officium Medici cùm sit, REX INVICTISSIME, Imitationem Medico, nisi vbi genuinæ Medicinæ fontes perspexerit, necessariam non esse, extra dubiū esse puto: nam cùm opinionibus, cōtradictionibus, ac sectis Medica facultas abundet, interim autem de ægri corio res agatur, manifestum est, eam quę vulgo in scholis traditur, ac in chartas refertur, veram medicinam non esse. His de causis ego hunc secundum Chyrurgiæ nostræ librum scribendum suscepi: in quo absq; omni errore, vel contradictione, & artis & naturæ posßibilitas declaratur. Et quamuis non ignoro, qualia sint aliorum de istis iudicia futura, maxime vbi originem, & causas vlcerum quas nos aßsignamus, censebunt: nedum curationes quas plane non intelligent. Verum cùm consydero erranti nil nisi suum dogma placere, & omnes sui similes fieri in votis esse, ipsorū nugas ne pili quidem fecero.

Iul: Cæsar ægrotauit.

Omnes sub iugum Medicinæ misßi sumus.

Imitatio à Medicina exulare debet.

Ego Canones ac Methodum, aliaq; Pseudomedicorum scripta, aliquando & colui, & honoribus prosequutus sum. Sed cùm & alios mecum viderem frustra sudare ac laborare, de alia ratione cognoscendæ, ac faciendæ medicinæ inuenienda cogitare cępi, quam multis tandem laboribus ac vigilijs consecutus sum, quibus parcere maluissem, si vulgatam Medicinæ methodum certam ac firmā

Preuilegia Medicis ab imperatoribus cōcessa, noxia.

Lex Aquilia.

Medici olim Roma expulsi.

perspexissem. Verumenimuero, indulta ac preuilegia Medicis collegijs, iam olim ab imperatoribus concessa, iam ab ijs vsurpantur, quos adhuc erroribus intricatos esse manifestum est, quos in ęgrorum perniciem agere quotidie experimur, adeo, vt si iam certo constet, ægrum medici inscitia perijsse, tamen Rescripto legis Aquiliæ excusetur Medicus. Preuilegia non damno, sed ab immeritis vsurpari doleo. Consulem Romanum quondam Medicos interfecisse, ac vrbe expulisse memoriæ proditum est, quòd impunè quemcꝫ interficere nemini licere vellet: quod idē si & iam caueretur, de multis ægris melius ageretur. Verum donec huiusmodi immunitatibus imperiti gaudebunt, nemo ad Medicinæ perfectionem vncꝫ aspirabit. De meo scripto vt loquar iam, Clementissime Cæsar, nollem quemcꝫ putare, me contradicendi studio, vel ex petulantia aliorum canonibus reiectis hæc scribere: sed hoc potius sibi persuadeant omnes cupio, me quem metipsum meorum operum rationem reddere oportet, quàm longissimè ab errorum labyrinthis, abesse cupere, tum pubici commodi gratia, meam diuturnam experientiam alijs quoque vtilem reddere conari. Hos autem labores meos, sub tuæ Augustæ Maiestatis nomine apparere volui, vt meę erga tuam Maiest: obseruantiæ pignus essent: tucꝫ vicissim mei meorumcꝫ laborum patronum ageres. Sperans, me & T.M. & Reipubl: laborem nec ingratum, nec inutilem sumpsisse. Datum Augustæ 11. die Augusti, Anno 36.

T: Rom: R: Mt:

subditiss:

Theophrastus ab Hohenheim, vtriusꝫ Medicinæ Doctor.

THEOPHRASTVS PARACELſus Lectori beneuolo S.

QVIA ab ineunte ætate ſalutis ægrorum ſupra quàm dici poſsit, ſtudioſiſſ: fui, quomodo illis impendentia pericula auerterẽ, ſemper meditatus ſum, ac quo pacto ſalutis comparandæ rationem, quæ Dijs ac mortalibus placeret, oſtenderem cogitaui. Quo in labore dum verſor, omnia omnium, qui ante me fuerunt ſcripta relinquere coactus ſum: nam nil vtilitatis ex ijs conſequi fas erat, quòd nullis certis inniterentur fundamentis, ſed omnia rimarum ac ruderũ plena eſſent. Nauſeam forſan hæc tibi mouebunt amice Lector, ſed mihi crede, omnia facile certiſſ: argumentis confirmarem, ſi tibi moleſtum non eſſe ſcirem. Adhæc Medico cui ægrorum ſalus cordi ſit, hæc forſan auditu non ingrata ſunt, vtpote vera. Iudica quæſo L: beneuole, aduerſarij mei quales ſint, odij cauſam inquirere ne pigeat: neminem ſanè inter omnes reperies, qui ægrorum ſalutis cauſa, me odio habeat. Deum precor meliorem illis mentem infundat, ſe metuo ne illorum corda indurare velit: tam enim bilis in illis turget, vt nil ſupra. Ego odij radices paucis exponam. Non medici iſti, ſed pſeudomedici, ſi tantum lucri ex me haberent, quantum incommodi ex detectis à me illorum erroribus, ſentiunt nunquam, mihi crede, inuiderent, ſed tamq̃ Dianam quandam colerent. Tu macte virtute Lector, ad laudem ac Medicam perfectionem ſummam enitere, ac noſtra ſcripta ſine ſtomacho iudica, inuenies quæ legiſſe non pigebit,

Vale.

Antiquorum ſcripta cur reijciat.

Paracelſus cũ Medicis exoſus.

THEOPHRASTI PARACELſi in vlcerum Chyrurgiam

Proœmium.

Contrarius Paracelſus.

DVM Chyrurgica ſcribo, plerique me Medicis CONTRARIVM appellant, meq; illis ex oppoſito ſemper conſtituunt. Ii quidem mea ſententia bene dicunt: nam illis contrarius ſanè ſum, at naturæ interim familiaris. veſtrum iam iudicium eſto, an ſi naturæ familiaris ſum, non immerito illis contrarius dicar. Malo ego tamen naturam me non accuſare, quàm eos qui naturæ contrarij ſunt. Verum oſtendat quis, quomodo contrarij nomen mihi cõueniat, Medicinam artium præclariſsimam conſtituo, eam ex ſummis artibus, Philoſophia, Aſtronomia, Chymia, Phyſica, ceu è fontibus petendam aſſero: an non hæc naturæ conſentanea ſunt? relinquitur igitur ijs tantum me contrarium eſſe, qui non ex Lumine naturæ medici extiterunt.

Medicinę verę fontes.

Adhæc illud frequentiſsimè mihi vitio verti audio, quòd permanentem manſionem nullam habeam, quòd ſcilicet non poſt fornacem, quod mei contrarij faciunt, domi deſideam. Sed cùm à Cl. I. C. ac amico intimo Dn. Zacharia Pirer intelligam, Medicum in Iureconſultorum libris perambulanum appellari, ex vi vocabuli colligere poſſũ, medicos non intra mœnia naſci, ſed peregrinationibus perfici. Itaq; vt paucis dicam: tantum inter me ac illos intereſt, quantum inter nigrum & album. Ars hæreditate non comparatur, non ſola lectione librorum, ſed Ruminatione ac maſticatione, hoc eſt, vſu ac experientia, quæ non domi, ſed extrâ fieri debet, perficitur. Quare ſi quis me illis contrarium dicat, ad alium iudicem non prouocabo, quòd tale iudicium mihi honori, illis vitio ſit.

Medicus Perambulanus eſſe debet.

Dicat quis, rectè ne fecerim, an peccarim, quòd peregrinationibus meis didicerim morbos ac vlcera curare, ac quæ à meis aduerſarijs male curata ſunt, reſtituere? Iſtá ne cõtemptũ mereri quis putet? eſto, contemnat quis, contemptum hunc nõ ex rei indignitate, ſed inuidia ac ſcientiæ odio eſſe, quis non cũ ipſorum met philoſopho pronunciet? Qui ſcientiæ vnicũ hoſtem eſſe ignorantiam prodidit.

Quamobrem cũ Diuina benignitate, tantam rerũ experientiam adeptus ſim, quam & vtili propoſito alijs cõmunicare animus eſt, quis æquior iudex non meus conatus commendet, ipſorumq; calumnias reprimendas iubeat? Verum illos nil moror amplius, ſi

noſtra

noſtra non placent, ſuam pingant ac fingant ſibi Lucretiam, vel ſi malunt, Troianam Helenam: ſed cùm non ſcriptis ſaltem, ſed & opere artis cognitionem teſtatam facere medicus debeat, nil illi impedient, quo minus vinum mihi ſapiat. Te Lectorem monitum ac rogatum volo, rem, non verba: opus, non loquacitatem vt ſpectes, & eris nobis æquior.

THEORIÆ VLCERVM PAracelſicæ Fontes.

NOva dogmata temerarij ingenij argumenta eſſe, omnibus decantatum eſt, nec mihi ignotũ, ſed æquitas in iſtis normæ loco eſſe debet: nam conſuetudo ars non eſt, ſed Ars illud verè dicitur, quod opere ipſo demonſtratur. Itaque conſuetudine relicta, non ſtatim ars repudiatur. Verum hîc mox nobis obijciat quiſpiam, & ante me etiam vlcerum curandorum ac cognoſcendorum rationẽ cognitam fuiſſe, nec medicinam ſolum mihi, ſed ante hæc ſecula multis, ac nunc quoque plurimis cultam eſſe. Huic nos reſpondendum hac ratione ducimus, Originem & cauſas vlcerum à nemine vnq̃ ante nos ex veris fontibus traditam eſſe, quod conſequenti ſermone patebit. Adhæc vlcera curata non negamus, at quomodo? vt ex decem vix vnus curaretur æger: adhæc tanta temeritate in ægrorum perniciem, quiuis quoduis attentaret: quæ mala extirpare, noſtra oratio ſibi proponit. Præterea quæ de cauſis & origine vlcerum ab ipſis prodita ſunt, tam pugnant cum eorum curandi ratione, vt nil ſupra. Verbi gratia, remedia quibus vtuntur, ſunt Mercurius, Lythargyrum, Alumẽ, Vitreolum, Minium, Ærugo, Terebinthina, Reſina, Gummi, &c. Iſta quis mihi intueatur ſimplicia: Mercurius quomodo in Choleram, Pituitam, Melancholiam & ſanguinem agit? (& ſimiliter de reliquis.) Iterum, ſi Choleram cathartico deijcias, an vlcus curaſti, edoce, quem vlcere laborantem, tuo Rhabarbaro, cortice ſambuci, Clyſtere, Roſarum ſyrupo, &c. curaſti? Quomodo ergo dicis, cauſam veram te oſtendiſſe vlcerum, cûm iuxta tuos Canones, ac Regulas vlcus curare tibi ſit impoſsibile? Purgas, ſed cauſam non tollis: Clyſtere aluum ſoluis, at mali radicem non attingis: per podicem inutilia extrahis, interim noxio corpore ad vlcus confluente.

Conſuetudo non eſt Ars.

Cauſas vlcerũ veras Medici ignorant.

Catharticis vlcera non curantur.

Sed originem ſeu primum vlcerum fontem quem facis? Epar nimirum. At dicas nunc, ſi in Epate mali radix eſt, cur non illic vl-

cus fiat, vel in ſplene,ſi eò originem referas? verum vel ſub axillis, vel ad inguina,&c.certo ſcilicet aliquo in loco?cur quæſo ſi à capite humor defluit,pituita ſcilic,etbilis,vel alius,cur non potius in capite,quàm ſubiectis partibus vlcus facit? an ne inter defluendum eam nanciſcitur acrimoniam? Sed reſpondes: ſic ſcriptum in meo codice eſt:Ergo,&c.Item ſic pro lectione profeſſorem aſſerente audiui:itaq; ſic ſe habet. O miſeram conſequẽtiam, ſi ſic res comparata eſt,vt in libro deſcriptam legis?quid cauſæ ſubeſt,quòd non ſanentur ægri? Verum remedia veſtra contra vlcera (vt tandem fucum aperiam) ab aniculis, ruſticis, agyrtis, carnificibus,qui veſtros Canones ne viderunt quidem,didiciſtis, emendicaſtis,ſuffurati eſtis. Si tam certò originem tenetis, cur non ex veſtræ artis fundamentis formulas remediorum deſcripſiſtis? an emendicari oportuit? Sed quia fundamenta claudicant,illinc nil boni eruere potuiſtis. Veſtros codices tantopere prædicatis. ſed mihi credite: Si Lignum(nam totam ligneam feciſtis artem)Si Mercurius non eſſent,tam rari eſſent Medici,quàm eſt Aſinus cæruleus rarus.Itaq; ſi iſta duo remedia ſola artem perficiunt,quid tanto librorum aceruo opus eſt?D.Brandt,certe ſæpiſsimè me veſtrarum Bibliothecarum admonet, in ſua ad Narragoniam nauigatione.Ridiculum ſane eſt,propter duo hæc remedia Lignum,ſcilicet & Mercurium tot chartas commaculatas eſſe,cùm minimo libello tota ars veſtra comprehendi potuiſſet.

Medicorum probationes ridiculæ.

Vulgares Medici vnde ſua remedia habeant.

Guaiacum & Mercurius ſũt Medicorum tota Medicina.

SECVN-

SECVNDÆ PARTIS CHYRVRGIÆ MAGNÆ PH: PARAcelſi, Tractatus Primus,

DE ANTIQVORVM MEDICORVM, TAM VERORVM QVAM PSEVDOMEDICORVM AD VLCERA EXPERIMENTIS.

DE VVLNERARIORVM REMEDIORVM *vſu inutiliter in vlceribus attentato.*

CAPVT I.

POST inuentam vulnerum curationem, cùm & vlcera paulatim fieri inciperent, remedia vulnerum in vlceribus vſurpari cœperunt, ſecundo quandoque, quandoq; improſpero ſucceſſu. Maxime vero potiones, olea, vnguenta, traumatica, ac Emplaſtra, in vſum recepta ſunt: inter omnia tamen plurimum valere Emplaſtra experientia docuit, vnde nõ mediocris laus illis conciliata eſt. Verum enim domeſticum hoc ſemper malum fuit in Medicina, rerum cauſas & origines ignorari, quod & hic contigit. Eius mali cauſa fuit ſemper, oſcitantia, lucri & voluptatis ſtudium inter medicos, qui tibias, Cytharam, cantum, magis quàm ægrorum ſalutem ſectati ſunt, quod in alĳs mechanicis artibus non contigit: eæ enim ſemper cultores habuêre, quibus virtus ac laus maiori quàm emolumentũ curæ eſſet. Hic vero promixi dilectio ſtatim extincta eſt, ac præceptum quo non tam noſtræ quàm proximi ſalutis ſtudioſi eſſe iubemur, omnino neglectum: cùm tamen hoc præceptum omnibus ſanis, inquirendi conſilĳ pro ægris, neceſsitatem imponat. Quin ipſe met Deus naturæ huius author, quærere vt inueniamus præcipit, cûm inquit: Diſcite ex me, quia mitis ſum, & humilis corde. Quamobrem diligens remediorũ indagator nunquam deſperare debet, ſed eius quod quærit inuentionem ſibi certò polliceri: nam nihil tam ſecretum natura habet, quod ipſi denegatum ſit. Hinc in paucis quibuſdam fraternæ charitatis ſcintillæ enituerunt, qui canum exemplo ægrorum vlcera lingere non exhorruerunt, ac ſanitatem ſummum bonum poſuerunt, omni pompa ac voluptatis ſtudio poſthabitis: diligẽs dein indagatio iſta docuit, acriora ac vehemẽtiora vlcerũ, quàm vulnerũ remedia eſſe debere: edocti quinetiã hinc ſunt, magnã vlcerum varietatẽ eſſe, ſuamq; ſingulas ſpecies curationẽ propriam deſiderare: tandem per indicationem contrarĳ

Medicinæ domeſticum malum.

Vulnera quidam lingere non exhorruerunt.

Putredo vlcerum quibus arcenda.

remedij, vlcerum putredinem, aqua ſalis, fabrorum ac ſimilium, arcere tentarunt: non ita multo pòſt Chelidoniæ, fol: quercus, ac muſci, craniorum, reſinæ, ac Terebinthinæ vſus innotuit. Verũ curationis perfectio ſemper deſyderata adhuc eſt. Donec tandem adulterata ac Sophiſtica Medicina, nugis ac loquacitate, ſic falſa remedia palliauit, vt paſsim pro veris haberentur: ſed quia Sophiſtæ vẽtris ac gulæ tantũ commodum quærebant, nil ſolidi indagare ſolliciti fuerunt, ſed ruinoſis fundamentis contenti, neſcio quas nænias ſuperſtruxerunt. Iſti tamẽ vt maxime vulgata remedia extenuare conati ſunt, tamen Deus Opt: Max: ea tali effectu donauit, vt paſsim ijs vti quàm fucatis (quæ medici falſarij obtrudebant) vulgus mallet.

DOLOR VLCERVM, QVAS INQVIRENdi remedij occaſiones dederit.

CAPVT II.

Mala Medicina.

DOloris magnitudo, malam medicinam, vt ſcilicet contrarium contrario, malum malo pelleretur, primum omnium induxit. Hinc illa per acres ac rodentes medicinas, Salem, Vitreolum, Lixiuium, ex herbis Radiculam & Chelidoniam, &c. curandi ratio orta, ſed ferè vbi grauius aliquod malũ erat, inutilis ea fuit, quamuis in vulgaribus nõ omnino contemnenda eſſet. Poſt hæc ad ſectionẽ ventum eſt: verum quia radix mali reſecari non potuit, ſua ipſorum explodenda temeritate cognita, mox eam abiecerunt, ad Vſtionem ſe conuertentes, in qua tanta luſerunt varietate, vt nil ſupra, alij candente Metallo, auro ſcilicet, argento vel ferro: alij liquefactis, Plumbo ac Stanno in vlcera infuſis, mali radicem fruſtra exurere conati ſunt. Et ſane meo quoque tempore fuerunt, qui ipſum attentarent, ſed fruſtra omnia: nam niſi quandoque Natura ipſis remedijs efficacior vlcera curaſſet, nullus vnquam ſanitati ab illis reſtitutus eſſet. Fuêre qui non irrito conatu, Mercurium calidum vlceribus infunderent, & ſane non ſpernenda ſalutis ſpes in hoc remedio apparebat, niſi Tremor & odontalgiæ quæ ſequebantur, curationis hanc rationem abijcere coẽgiſſent. Atq; ſic ſubinde in eo laboratum eſt, quomodo minus malum, per maius incommodum tolleretur, ſed à Medicinæ veris theorematis, hoc alienum eſſe, facile palàm fecero. Contrarietatis iſta indicatio certe non malum remedium oſtendit (nam malum malo ſimile potius eſt, quàm contrarium) ſed bonũ, clemens, benignum: nam iram patientia, nõ ira vincit: irã à maiore ira vinci, ac pelli contrà dicunt illi. ita ſane: nam nec ego hoc inficias eo, ſed cruenta victoria eſt: etenim ſi fortis à forti vincatur, victoria non ſine incommodo paratur: ſic ſi malum vlcus

Rosio. *Sectio.* *Vſtio.* *Mercurij calidi infuſio.* *Malum malo non rectè pellitur.*

vlcus à malo remedio superetur, talem hęc curatio memoriam post se relinquit, vt æger se non curatū mallet. Quamobrem omni studio in id incumbendum, quo pacto leni remedio malum euincas, qua in re quid ego præstiterim, sequentes tractatus testabuntur.

ALCHYMISTARVM IN MEDICINA *vlcerum labores & inuenta.*

CAPVT III.

Cvm Alchymistæ didicissent, Medicos per acria, ac rodentia medicamenta vlcerum curationem tentare, ipsi Chemico more remedia illa parare cœperūt, ac summas illis rodendi vires inducere, sunt conati. Sic salem cōmunem, & salem petræ ac gemeū per Reuerberatorium in calcem redegerunt, Vitreolum quoq; calcinatum, medicis vtendum exhibuerunt, qui deinde ad vsum adhibitis remedijs, non parum virium ad sanandum inesse illis experti sunt, maximè vbi ea mali radicem attigissent. Verum cùm varietas quædam vlcerum appareret, istis particularibus relictis, ad vniuersalia animum adiecerunt, inter quæ Mercurius sublimatus palmam tulisset, nisi ob intensissimos dolores quos creabat, contemptui habere cœpisset. Secundum locum Arsenicum meruit: pòst Realgar, aliaq; deinceps Corrosiua, quibus omnibus in quibusdam singularibus personis, suas vires non deesse obseruatum est. Atque hinc Physici perspecta varietate ista, iuxta diuersitatem remediorum vlcerum differentias quasdam meditati sunt. sed omnia manca, ac mutila erant, quòd originem morbi non intelligerent: originem dico quam Astronomia ac Genealogia, non hominum modò, sed & cœli indicant. Nam cœlum (in cuius consideratione Medicum perpetuo versari decet,) subinde mouetur ac senescit, suasq; operationes senis hominis instar, accuratius ac seuerius perficit. Humana vero Genealogia, semper in deterius abit, veneno per parentes cōmunicato, vt iam posterior priore semper morbosior sit & habeatur. Hæc huius secretioris philosophię ignoratio, omnium illorum errorum mater est.

Alchemistarū præparationes.

Mercurius.

Arsenicum. Realgar.

Astronomia & Genealogia nouorū morborum causæ primæ.

Verum sciendum omnibus seculis Medicinæ vehementiam affectatā esse, hoc est, malo malū pellere attentatum, sed decebat considerasse iram nullam, quamuis maximā sibi opposita, patientia non euinci. Etsi enim vlcera venenata esse, certum erat, non tamen ideo venenis ea curare statim oportuit, cogitandum potius erat, duo contraria, iram scilicet ac lenitatem in eodem corpore inesse posse. Sic in Mercurio, (qui in vlceribus curandis primas tenet) duas contrarias facultates, dulcē scilicet & corrodentē inesse videmus, itaque per Mercurij dulcedinem non corrosionem curandum esse

Venenum nō statim veneno pellendum.

Mercurio duę aduersę insunt qualitates.

scire

Scorpio ſuimet veneni eſt remedium.

ſcire debebant, ſed quia dulcedinem ignorabant: nil mirum eſt ſi hoc modo egericat. Scorpio item, veneni ſui medela eſt, ſed certe non qua venenoſus eſt, ſed quia duas diuerſas naturas obtinet. Hæc in eum finem protulimus, vt oſtenderemus, vulgatum illud quaſi Axioma, Malum malo pellendum eſſe, in Medicina non valere: ſed cum in quouis corpore bona & mala quædam natura inſit, malam ſeparandam ac bonam Medicinam faciendam eſſe.

DE COMPOSITIS MEDICINIS EX CORRODENTIBUS & Vulnerarijs, earumq; Vſu ac noxa.

CAPVT IIII.

Corrodentia Eſcharam faciunt.

COgnita iam ac perſpecta corrodentiũ medicamentorũ natura, quomodo ſcilicet ea Eſcharã facere nata eſſent, porrò illa vulnerarijs medicamentis admiſcere tentarunt, ac vtiliſsime ea Reſinoſis ac Emplaſticis remedijs, iungi & miſceri didicerunt: vnde poſtea innumera Emplaſtrorum, ac vnguentorũ deſcriptiones extiterunt. Sed quia nec iſta vera Methodus erat, qua vlcera curari oporteret, varia & hic acciderunt aduerſa ſeu mala, quæ curationẽ turbarent. Namq; immenſus hic eſt errorum Oceanus, enauigari impoſsibilis: etſi enim Eſchara ſatis magna decidebat, nil tamen de radice mali adhuc ademptum erat. Nam in origine ac radice mali inquirenda ac tollẽda, omnes, & Phyſici ac Medici à ſcopo aberrarunt, in quo tamen attingendo ſcriptores plurimi ſtrenue laborarunt: verum quia ex ijſdem fontibus, argumenta ſua (ex quibus & priores) haurirent, non minus quàm illi ſpe ſua deiecti ſunt. Interim ſi quando Naturam per ſe vlcus curare accideret, illi iam perſuaſum habebant, rem acu ſe tetigiſſe.

Vulneraria Corroſiuis vtiliter miſcentur.

Sciendum porrò vulnerariam medicinam hic magnum vſum præſtare, Corroſiuis dulcibus iunctam, ſed ſemper ad originem reſpiciendum, quod niſi fiat, oleum & operam ludes: nam nulla plane medicina proficiet, fonte mali neglecto, ſed ſi hic vlcus ſanes, alibi aliud protrudet natura, priore longe peius. Itaque & illa quorundam perſuaſio ſtulta & ridicula eſt, qua quidam vlcus in vſtionem, vel vulnus tranſmutare conati ſunt, ipſumq; dein tamquã vulnus vel vlcus curare: nam roſio, ſectio, vſtio, non ſunt legitimi curandorum vlcerum modi, quemadmodum Phyſici ac Chyrurgi nonnulli prodiderunt. Neq; ea curandi Methodus, quã abſtinentia & vſus Ligni Guaiaci imperatur, vera ac cum mali fontibus conſentiens eſt: nam niſi vltrò iam natura curare vehit (tum enim non contemnendum auxilium putamus) nil ea proficies. Hæc eo nomine dicimus, vt admoneremus, curationem quæ tempore, occaſione, ab ipſamet natura perficitur, non expectandam. Ea enim vera Medicina eſt, quæ & ipſam natũram celeritate præuertit.

Vlcus, non recte in vulnus tranſmutatur.

QVO-

QVOMODO ARTIFICES QVIDAM STVDIO *ſanitatis, varia remedia inuenerint, per quæ multorum morborum cauſæ innotuerunt.*

CAPVT V.

VEterum Chemiſtarum tanta fuit in inueniendis ac inquirendis remedijs diligentia & induſtria, vt eam non celebrare ac memoriæ mandare indignum videatur: nam etſi amſi non ſemper quod ſperabant conſequebantur, tamen hac occaſione Magnalia Medicinę innotuiſſe manifeſtum eſt. Per ipſos enim metallorum viliorum tranſmutatio tentata eſt, quam etſi naturæ impoſsibilem eſſe non aſſeram, pluribus tamen difficultatibus obrutam conſtat. Nam ferrum in Cuprum, Venerem in Saturnum mutari, nemo eſt qui ignoret, &c. Illi ergo miranda hac ſpecierum tranſmutatione obſeruata, eam in medicum agrum transferre voluerunt: nam cùm Tincturas ſuas malè curatas, à gallinis domeſticis deuoratas, id efficere caſu obſeruaſſent, vt plumæ deciderent, nouæq; ſuccreſcerēt, (quod & ego teſtari poſſum.) Experiri placuit, an in humano corpore ſuperflua, ſic quoq; abſumpta irent, vnaq; vlcerum radices tollerentur, & ſanè, vti in tractatu de curatione vlcerum oſtendemus, non plane irritus conatus fuit. Huiuſmodi experimenta facere, naturæ non inconſentaneum eſt, ſed maxime gratum: nam & illa ipſa quandoq; hac ratione vires ſuas oſtentat. Etſi autem per huiuſmodi experimenta curatio vlcerum, non plane inuenta eſt: nam ſtatim ea per ſophiſticam quatuor humorum commentationem, adulterata ſunt, partim omnino contemni cœpta (etenim quamprimum loquacitas in medicina dominari cœpit, veræ Medicinæ fontes turbati ſunt.) Tamen donec iſtis Arcanis inquirendis inuigilatum eſt, lumen quoddam naturæ illuxiſſe credere licet. Nam quid maius in tota medicina eſſe poſsit, iſta expurgatione, qua omnes ſuperfluitates totius corporis radicitus euellūtur, conſumūtur, reſoluuntur. Illa enim vulgata purgatio, an purgationis nomen meretur, cùm ea ſaltem detrahat, quæ paulo temporis momento regenerari poſsunt? In ſumma, ſi ſemen primarium mundum reddatur: tum iuſtam purgationem factam eſſe dicendum eſt. Nam etſi ab antiquis quæ ſingulos humores purgent, deſcripta inueniantur, ſcripta tamen inania, & ſine pondere ſunt, eo argumento, quòd etſi humores purgaſſe ſe glorientur, morbos tamen curaſſe teſtari non poſsint. Verbi gratia. In quartana, etſi Melancholiam vel Choleram aduſtam expurges, non tamen cedit febris. At ſi antiquatū ſanguinē expurges, regeneres, nouū facias (quod in Liene effici oportet) iā quartanā curaſti, quod niſi præſtes, nunq; quartanariū quemq; ſanitati reſtitues. Similiter Hydropis curatio contingit, ſi nouus

Metalla tranſmutari.

Expurgatio ſeu renouatio.

Purgatio quæ vera ſit.

Quartanę curatio quomodo fiat.

Hydropis curatio vt fiat.

ſi nouus ſanguis generetur, qui deinde reliquum corruptum inueteratumq́ expellit. Sic dẽtes eroſos, putrefactos, quos nullis remedijs curare poſsibile erat, per huiuſmodi Arcana ex aluolis extractos, ac nouas dentium radices regeneratas ſcimus, atq; eadem ratione ſciendum in quartana Lienem ſic renouari debere, imò in omni morbo, maxime verò in vlceribus ſemen illud, in quo morbi radix latet, expurgandum eſſe: nam ſine hoc medio, curatio omnis irrita erit.

CAVSÆ VLCERVM QVAM VARIIS MODIS
inuentæ. Et cur radices eorum quandoq; loco cedant.

CAPVT VI.

MAla illa Medicina de qua ſuperioribus capitibus ſermo fuit, quæ malum peiore malo pellit: etſi per ſe noxia eſset, egregiarum tamẽ inuentionum ac experimentorum occaſionem prębuit. Nam Aquæ Gehennæ & Mercuriales, cùm in vlceribus vſurpatæ eſſent, ob nimium quem faciebant dolorem, etiam vlcerum cauſas ac radices ad ſuperficiem eduxerunt. Ea enim eſt Corrodentium medicamentorum (ob ſpirituum quos continẽt penetrationem, ac tenuitatẽ) vis, vt per vlceris occultos meatus intrò ferantur, illicq́; mali radices diſcutiant ac reſoluant, extraq; ad vlceris oras pellant. Sed quod ſępe hactenus monuimus, non mediocre periculum ſubeſt: nec niſi à rerum peritiſsimo artifice (qui ſuperuenturis ſymptomatis reſiſtere poſsit) ac in robuſtiſsimo corpore, ijs vti licet. Ego ſanè, qui periculorum illam multitudinem expertus ſum, omnes, vt ijs abſtineant, hortor. Eſt inſuper alia quoque Naturæ actio quæ Magnetica quaſi facultate per aſſumpta medicamenta, vlcera curat: nam aſſumpta medicamenta cauſas vlcerum intrò ad ſe trahunt, vt poſtea leui admodum remedio cedant, ſed pſeudomedicorum ambitio, ac auaritia huic arti exitioſæ fuerunt. Quamobrem hortor, vt denuo omnes in recolendis huiuſmodi remedijs operam locent ſuam. Nam prodigij certe inſtar eſt, tales morbos exteriores per intrinſeca pharmaca non aliter quàm alium aliquem morbum, Icterum ſcilicet, hydropem, aut ſimilem alium, percurari poſſe, obſcurata autem hæc medendi ratio eſt, per peſtiferum illud medicorum dogma, quo extrinſecos morbos, exterius ſaltem adhibitis remedijs curandos præcipiunt, quo dogmate recepto, vſtio, ſectio, corroſio, ac aliæ mille ægrorum carnificinæ, ac peſtes introductæ ſunt. Adhæc in vſu corrodentium remediorum, alius adhuc intolerandus error dominatur, quo omnibus perſuaſum eſt, officinarum medicamenta, non artificioſas Chemiſtarum præparationes vſurpandas eſſe, cùm tamen luce Meridiana clarius ſit, pharmacopolia iſta nil niſi peſtifera medicamenta ſuppeditare.

Sed

Aquæ Gehennæ.

Corrodentiũ facultas.

Error medicorum exploſus.

Pharmacariorum remedia peſtifera.

Sed ſic res nunc ſunt comparatæ, vt ſi quis medicamentum etiam præſtantiſsimum habeat, niſi ipſum à pharmacopæo præparatum ſit, pro veneno habeatur ac explodatur.

NOVORVM MORBORVM ORIGO, VT *cœptam curandi rationem innerterit.*

CAPVT VII.

NOuorum morborum, ac prius ignotorum ortus, tum ipſorũ inter ſe complicationes ſeu ſyndromæ, nouorũ remediorum inquiſitionem cùm requirerent, variorum iterum errorũ ſeminaria prębuerunt: quemadmodum enim humanum genus nouitatis ſtudioſum eſt, & varietate delectationem capit: Sic facultates illę morborum effectrices, noua ſubinde machinantur mala. Itaq; ſimiliter vt Mechanici artifices noua ac varia opera, quæ placeant & delectent architectantur: ita & Medicos, perpetuo in inueniendis nouorum morborũ remedijs occupatos eſſe decet: nouus enim morbus nouũ deſyderat remedium. Vt iam veterũ ſcriptis nemo contentus eſſe poſsit, ad medicum opus faciendum, niſi forſan in vulgato, ac antiquis noto morbi genere. ſed ad initium redeat oratio noſtra. In ortu nouorum morborum Chemiſtæ ac Empyrici homines diligentes ac laborioſi, quopacto noua remedia experirentur ac inuenirent, operam dederunt: & certè inſtitutum eorum fructu nõ caruiſſet, ſi nõ ſophiſtica illa ac loquacitatis ſtudioſa Medicina, vnâ irrepſiſſet: ſed de ſingulis effectus ſatis ſuperq; teſtatur.

Veterum libri ad cognoſcendam & faciendam medicinam non ſufficiunt.

Morbum Gallicum, iam verbi gratia, conſideremus, vnde is originem duxerit. Ex coitu nimirum Leproſi Galli, cum ſcorto impudenti, Bubonibus venereis laborante, quod deinde ſcortum cõtagio omnes infecit, qui poſtea in eius amplexus venerunt, atq; ſic ex Lepra & Bubone venereo, Gallica iſta Lues orta, per contagium totum perreptauit orbem, quemadmodum ex Equi & Aſinæ coitu Mulorum genus extitit. Neque vero inter initia alio quàm per venereos amplexus contactu, malum contagioſum fuit. Luis venereæ exemplo, quis dubitet per coitum alios quoq; morbos mixtos, ac complicatos extitiſſe? Cùm omnibus manifeſtum ſit, veneris vſum multorum morborum hæreditariorum matrem ac radicem eſſe. Hos itaq; morbos, ſi cum vlceribus complicentur, accuratè diſtinguere oportebit, quo facilius aptis adhibitis remedijs curationẽ recipiant. Nam hoc iam experientia docuit, in omnibus vlceribus cum morbis venereis complicatis, Mercurium tamq; ſacram anchoram ac Patronum eſſe, & vnicum Arcanum, de quo Venus gloriari poſsit.

Morbi Gallici prima origo.

Mercurius eſt Arcanum Veneris.

VNIVERSALIA QVÆDAM VETERVM MEdicorum *ſecreta pro vlceribus remedia, quomodo reperta.*

CAPVT VIII.

Lues Gallica aliam quam vulgare vlcus curationem requirit.

DE vlceribus hactenus fermo fuit, cum quibus quia per venere os amplexus, Gallica lues complicata quandoq; eft, quidā luē gallicam ijfdem cum vlceribus remedijs curandum magno errore putarunt: cùm enim alia huius origo fit (venus nimirum) alia vlcerum reliquorum, non poteft non diuerfa remedia ab ijs defiderare. Semper tamen Mercurius fublimatus in hoc cafu pro vniuerfali feu catholico remedio habitus eft, quòd eius mirifica facultas omnibus nota efset. Hoc de eo experientia manifeftum fecit quoq;, illum per os afsumptum ptyliafmo concitato malū curaffe, non quòd caufa morbi faliua effet, fed inerat in ea tamen. quemadmodum crocum aquę iniectum, aquam tingendi virtute donat: nec tamē aqua tingere dicitur, fed ex ambobus mixta effentia. Mercurij virtutibus hac ratione publicatis inuidum Sophiftarum genus, vt eas obfcuraret, correctiua quædam medicamenta, nil ad rem pertinentia (Nā in folo vnico Mercurio (mihi crede) totus curationis thefaurus conditus eft, qui correctione nulla eget (adiecit: ficq; eius vfum verum ex manibus medentium excuffit, vt iam fola Gallicæ luis remedia in omnibus vlceribus vfurparētur, fed quanto malo norunt omnes: nam cùm venerea non effent, hoc remediorum genere iuuari neutiq; potuerunt. Hæc propterea admonere placuit, vt often derem, Gallicę Luis curationem, tanto mortalium multorum incō modo in vlcerum chyrurgiam introductam, rurfus eijciendam, ac intra fuos limites pellendam effe. Etfi enim vlcera quoq; variantur, commifcentur, ac cum alijs morbis complicantur: tamen nifi venerea aliqua concaufa acceflerit, neutiq; Luis Gallicæ curationem ijs adhibendam effe manifeftum eft. Imò etfi veneris vfu vlcera quodammodo immutata viderentur: nullum tamen manifeftum morbi Gallici fignum apparet, Mercurio abftinere præcipimus. Gallica enim lues non folum ex naturalibus caufis, fed Diuino permifsu originem duxit: ficuti enim Peftis non folum naturaliter fæuit, fed pœnę loco à Deo immittitur: fic luem veneream, diram Scortatoribus pœnam à Deo Opt. Max. conftitutam effe putandum eft, adeo vt perfuafum habeam, Sophiftas ac Pfeudomedicos iftos quoque ceu carnifices diuinæ pœnæ adiunctos effe, vt fcortatores falfis fuis curationibus magis adhuc excrucient ac torqueant. Verum in vlceribus alijs, folum naturales caufas agere certum eft, nihilq; pœnarum adeffe.

Mercurij verus vfus & abufus.

Mercurio quādo abftinendum.

Lues Gallica fcortatorum eft pœna.

VLCERVM CAVSAS MINERALES ESSE, *nec humoribus adfcribendas.*

CAPVT IX.

BReuem hîc ac fuccinctam caufarū vlcerū explicationē, non prolixam difputationē expectabis, amice lector, vberiorē omnium tractationē fequēti libro accepturus. Corrodentē itaq; quandā vim

ipfi

ipſi quoq; ſenſui non abſconditam, in humano corpore conſiſtere, mirum quoſdam non animaduertiſſe: ego planioris doctrinæ gratia eam, quàm poſſum, dilucide exponam. Sudorē hominis ſalſum ſapore eſſe, nemo eſt qui ignoret: at ſudorem Sal non dixeris recte, Salis tamen excrementum ſi appelles, nil à vero aberraueris. Sal ille vbi lateat inquirendum vlterius eſt: nam ex eodem fonte, & vlcera fieri, & ſudorem emanare conſentaneum eſt. quia autem ex venis ſudor prodit, venas ſalis illius receptacula eſſe, vna & vlcerum primas origines continere manifeſtum eſt. Iam vero Salem iſtum in venis contentum, iuſtam multitudinis portionem, ad opus ſuum perficiendum obtinuiſſe, & quidquid ſuperfluum eſt, per ſudorem deponere, à natura edoctum eſſe, credibile eſt. Quoniam autem fatalis quædam ataxia ſeu inordinatio omnibus rebus ineſt, quæ ad corruptionem deducit, eam quoque Sali huic natura impoſuit, quam præcauere, vel factam immutare, medici officij fuerit. Iſta itaque inordinatio ſi humanum corpus apprehenderit, eius quandam efficientem cauſam adeſſe conſtat, quæ aptam temperaturam deſtruat, eam autem ſanguinem eſſe, conuincere non difficile foret. ſanguinem dico ſalſum ac Mineralem, in quo Sal iam præualet. quamobrem non eſt, vt humoribus hanc actionem tribuamus, ſed Minerali corpori: quàm vero abſurdum ſit, Mineralia humores appellari, quis ignorat? non minus quoque temerarium eſt, cùm vnica ſit vlcerum cauſa materialis, quatuor tamen eorum differentias, iuxta humorum diuerſitatem, conſtitui. Nam neque Melancholia, nec bilis, nec pituita, vlcerum cauſam continere comprobari poteſt, verum in ſale, qui per ſudorem ad locum affectum deffluxit, eam reſidere ex iam dictis, puto manifeſtum eſſe. Cur vero certum aliquem locum occupet Sal iſte, cauſa eſt, cùm per inordinationem illam quam dixi, Harmonia totius corporis diſſoluta eſt, Sal ille turgens in eum locum decumbit, qui propter excellentiorem inordinationem ad ſuſcipiendum aptiſsimus eſt. Quò vbi peruenerit, contra naturam pugnans, ſi ſuperior euadat, iam in illius loci venas ſe inſinuans, illic radices agit, vnde poſtea paulatim illius loci temperie corrupta ſe prodit, vixq; tandem à natura, niſi præſenti auxilio, euincitur iterum.

Sudor eſt Salis excremētum.

Sudoris & vlcerum eadem eſt materia.

Salis corruptio fatalis.

Vlcerum unica cauſa materialis.

Vlcera quomodo fiant.

DE SEMINE SENII CAVSA EFFICIENTE, *quodq; ad futuros morbos faciendos prædeſtinatum eſt.*

CAPVT X.

STatim in primo noſtro ortu, ipſaq; etiam conceptione ad mortē nos prædeſtinari, notū omnibus eſt. Ex quo ſequitur, nos in morbos incidere, qui non ex noſtra natura, ſeu eſſentia proueniant,

Ad mortem omnes ſumus prædeſtinati.

ſed extrinſecus nobis ingenerantur. Verbi gratia, Peſtilentiam cõtra ac preter naturam eſſe ſcimus omnes, itaq; ſemen eius ab extrinſeco nobis cõtigiſſe patet, ſicq; de reliquis morbis iudicandũ quoq;, ſingulos ſcilicet à ſuis colonis, quorum infinitus numerus exiſtit, nobis implantari. Homo enim ad Dei imaginem ſanus ac perfectus creatus primo eſt, in qua perfectione cùm non perſtitiſſet, tantum miſeriarum ſibi contraxit, vt Deum etiam, quòd eum creaſſet, pœnituerit: poſt illum ergo lapſum, Deus hominibus omne morborum genus inſeminauit, vt iam quiuis homo in ſuum morbum prędeſtinatus oriatur ſeu naſcatur.

Coloni morborum.

Cùm ergo ortus ille, morbum ſeminarium fato quodam ſecum adducat, illum primam omnium morborum cauſam, hunc finẽ ac terminum vitæ rectè dicemus. Hæc autem nil ad eum morbum, circa quem medicina verſatur, pertinẽt: nam morbus is quem medici obiectum facimus, ortus ſui cauſam, extra iſtam prędeſtinationem habet, ſeminaturq; à noſtra corruptibilitate. Sed vt & in materia vlcerum, negotium teneatis, ſciendum eſt, nullam ἀταξίαν in humano corpore eſſe, quàm quæ à ſemine primo excitatur, quod tamq; ſeditioſus in republica, ſic ipſum in humano corpore, agit: nam quemadmodum ſeditionum origo inſenſibilis eſt, ſic vlcerum primã cauſam videre impoſsibile eſt: nam vti cõceptus mentis ſenſibus, ſic & naturæ iſtæ operationes nobis incognitæ ſunt. Eſt ergo quiddam, quod nemo verbis exprime poteſt, quod habilitatem illam ad actiones ſuſcipiẽdas efficit. verbi gratia, Sal, quid in ſanguine continetur, habilitatem habet, ad cutem & carnes errodendas. Itaq; quantum Lumen naturæ de iſtis colligere cõcedit, in eam ſententiam deuenio, interiorẽ quendã hominem in nobis eſſe, à Deo Opt: Max: eã induſtria donatũ, vt nocendi varias artes calleat: vult enim Deus varijs nos calamitatibus affligi. Vtut ſit, hoc indubitatum eſto, aliter quàm demonſtratum eſt, primas morborum cauſas indagari non poſſe, hocq; certum eſſe, ex Sale vlcera naſci. Vnde vero illam habilitatem Sal nactus ſit, vt hoc vel illo modo agat, aliter explicare neſcio, quàm quòd occultos quoſdam harum actionũ architectos imaginari oporteat: nam & in ſemine ex quo arbor naſcitur, quis illum certæ formæ ſculptorem, aliter quàm imaginatione concepit vnq; ? Itaq; intrinſecum quid omnium rerum habilitatum præſtans in homine, mente concipiendum eſt.

Morbus qualis Medici ſit obiectum.

Homo internus nos deſtruens.

Architecti occulti.

DE ELEMENTIS, EORVMQVE IN *humano corpore actionibus.*

CAPVT XI.

IN humano corpore quatuor humorũ harmoniam antiqui ſomniarunt: iſtam autem commentationem vanam eſſe, multis argumentis

mentis conuincere promptum eſt. Etenim cùm humanum corpus ad exemplum maioris illius mundi creatum ſit, quatuor elementa non humores in ſe continere manifeſtum eſt. Elementum dico nõ calidum, humidũ, frig:ſicc:&c. qualitatem ſcilicet, ſed veram ſubſtantiam, quę non vnicam tantũ qualitatum ſyzigiam obtinet, ſed omnes vnà comprehendit. Vt verbi gratia, Elementum terræ voco, non quod frigidum & ſiccũ ſaltem in ea eſt, ſed & quod, frig:& hum:call:ſiccum:calid:& humidum eſt, omnia ſcilicet quæ terra cõtinet, Elementi terræ nomine veniunt. Sic, aqua, quę ex aqua fiunt, quæq́ in aquam reſoluuntur, aquæ Elementum dicũtur. Aër, ventus, &c. aëris elementi nomen ferunt, non complexionis ſolius, ſed totius ſubſtantiæ ratione habita. Item ignis elementum voco Firmamentũ, & quæ in eo inſunt omnia: calidum ſcilicet, & frigidum, vt Sol ac Luna: humidum item ac ſiccum, vt nix, aqua, &c. Idem de homine iudicandum eſt, ex quatuor ſcilicet Elementis ipſum compoſitũ eſſe. Vt verbi gratia. Ignis in homine eſt anima: Terra, quidquid è ſicco corpore naſcitur. Quòd vero ex Liquore naſcitur, Aquę eſt Elementum: ſic quod ex vacuo, vbi nulla ſubſtantia eſt, oritur. Aëris Elementum voco, ex quo ſequitur colicam ab aëre fieri, & Melancholicos rectius Lunaticos, Cholericos Martiales, Phlegmaticos Aquarios appellari, ſicq́ de reliquis, quæ in pręſentiarum memorare nil refert: ſufficiat quæ vlcerum negotium attinent tetigiſſe. Sciendũ quoq́, Epatis morbos Epati, Capitales capiti, Spleneticos Lieni, non Bili, Pituitæ, Melancholiæ, Sanguini, &c. aſſcribendos eſſe: ſiquidem multi iſtis in partibus morbi accidunt, nullo iſtorum humorum præſente. Quamobrem phantaſtica illa humoralis Morborum origo explodenda eſt. Longè alia etenim cauſarũ morbificarum ratio eſt, quàm hæc in iſtorum cerebro enata phantaſia. Siquidem in confeſſo quaſi iam eſt, Stellas Morbos inducere poſſe, & quidem omnes, valeant ergo humores illi: nam Morbi ex hominis corpore, tamq́ plantæ ex terra exiſtunt, quomodo ergo ex Melancholia, &c. morbum eſſe dicis? Intollerandus eſt error dogmatis illius apud medicos, quo ex temperaturę ſimilitudine morborum cauſas arguũt. verbi cauſa, Morbus iſte Melancholicus eſt, inquiunt, cauſa: quia frigidus & ſiccus, eiuſdem ſcilicet cum Melancholia temperamenti. O inſignẽ philoſophiam, quaſi vero Elementi, & Elementati diuerſa non ſint temperamenta. Flammulam ex terra natam, quis quæſo dixerit ſrigidam? filium diuerſi à parente temperamenti eſſe, quis non ſexcenties obſeruauit? Itaq́ ſic ego iudico ex terræ, quod in homine eſt, elemento, calidum, ex Aquæ Elemento ſiccum (exemplo lini paluſtris in maiori mundo) morbũ naſci poſſe. Similiter quę rationis oblæſionem in homine efficiunt, ex ſuo Firmamento veniunt: nec eſt vt quiſpiam dicat ab aliqua

Elementa non humores in noſtro corpore ponenda.

Terræ Elemẽtum quid.

Ignis Elementum.

Lunatici. Martiales. Aquarij.

Stellæ morbos inducũt.

Error Medicorum explofus.

Curaturus cū ſtellis debet pugnare.

quatuor qualitatum malum extitiſſe, ſed diuerſitas ex ſtella effe-ctrice auguranda erit, Luna ſcilicet vel alia aliqua. quare in curando non humores purgare, ſed contra ſtellas pugnare intentio eſto. Nam quemadmodum ferrum vulnerat, non quòd ipſum frigidum calidúmue eſt, ſed quia acutum, ac ad vulnerandum prædeſtina-tum: vel ſicuti lapis, inter volucres aut canes coniectus, eos ad fu-gum vel iram concitat, non qualitatis ratione, ſed quia lapis eſt: ſic de morborum cauſis tam internis, quàm vlcerum externis iudican-dum erit, neq; quidquam Humoribus acceptum ferendum.

EMPYRICORVM SECRETIORA, PER FI-dem ac imaginationem, tum naturalium facultatum conſiderationem, inuenta.

CAPVT XII.

Via experientiæ in cōſtituenda medicina primas me tribue-re, non ſemel profeſſus ſum, tempeſtiuum fortaſſe iam fuerit, eorum qui idem ſenſere, ſententias adducere: itaque artes illas per quas illi ſibi rerum experientiam compararunt, breuiter enarrare inſtituo. Superiori capite antiquorum dogmaticorum, experientię adulteratos fontes, ſatis ſuperq; aperuimus, vt iam in illis cōfutan-dis, nil operæ amplius ponendū eſſe videatur. Quare experientiam liberam à rationis imperio eſſe debere, cùm iam oſtenſum ſit, mo-dos comparandæ eiuſdem hos tenete. Primum omnium magna in iſtis Fidei authoritas eſt, hinc quidam viſiones per lapides, Berillū ſcilicet & ſimiles affectarūt. Verum ſciendū hic quid illud ſit, quod in huiuſmodi viſionibus apparet. Nil hic contra naturam eſt ſanè, neq; quidq; contra creaturarum eſſentialem proprietatem: at num ſic ſe res habeat, vel minus, ipſorum Fidei relinquitur. Tantum hic admonuiſſe ſufficiat, quòd conſtellatus aſcendens, eius qui ſecreta naturæ (quæ Dei opera ſunt) ſtudioſe inquirit: quia cum ipſo arti-fice (ſi modo bonus artifex ſit) cognationem habet, iam omnia illi ſecreta aperit, pro cognationis magnitudine nimirum, hinc ſummi ac integerrimi artifices, qui experimenta per Berillos, Specula, vn-gues, volucres, &c. inquiſiuerunt, quia excellenti fide præditi fue-runt, ſuos viciſsim Aſcendentes habuerunt, qui fidem ipſorum prę-clariſsimis inuentionibus remunerarunt. Hic modus varia, ſalu-bria ac inſalubria, certa ac incerta remedia ſuppeditauit, iuxta cu-iuſuis artificis, ad ſuum aſcendentem, genituram. Hæc qui intelli-git, non iam ignorat pſeudomedicorum experientiam, vtpote ma-tri experientiæ oppoſitam repudiandam eſſe. Quinetiam & ipſa met natura per Anatomiam, Chyromantiam, Phyſiognomiam, ſe-ipſam ſatis ſuperq; contemplandam propoſuit, dum hoſtem eiuſq; victorem

Viſio per la-pidem.

Aſcendens eſt ſpiritus con-iuratus.

victorem ſemper coniungit: nam nullus morbus eſt, quin ſuam formam habeat, quæ forma ſuum quocp remedium oſtendit ſtatim. Exempli gratia: Ocidorum Anatomia, & Euphragiæ herbæ anatomia ſimilem plane rationem obtinent: nam ex eodem plane ſemine oriuntur, ſoloq́ꝫ viſu diſcernuntur, quę cognatio iam oſtendit Euphragiam omnia oculorum vitia præcauere ac curare. Quãobrem ſedula opera nauanda erit medico, in Anatomiæ ſtudio cognoſcendo: ipſa enim cuiuſuis morbi remedium oſtendit cognationem hominis, cum exteriore natura innuens. Nam quiuis morbus cum ſuo remedio ſimilem Anatomiam, Phyſiognomiam, ac Chyromantiam obſeruat. Quod niſi quis conſyderet, oleum & operam in inquirendo ludet. Etenim ſi inuenire propoſitum eſt, certe per medium id fieri neceſſe eſt. medium autem illud Lumini naturę cognatum ſit oportet, ſiue Aſtronomicum illud ſit tandem, vt Fides, ſiue naturale per formarum ſimilitudinem: nam propter iſtos duos inueniendi modos, nullus artificialis ſupereſt, niſi caſum (de quo ſequentibus capitibus docebimus) etiam annumerare placeat.

Obſcura hæc ſunt, atque ex anatomicis Paracelſi diſcenda.

Euphragiæ & Oculorum ſimilis eſt Anatomia.

Duo ſaltem ſunt inueniendorum remediorum modi præter caſum.

REMDIA VT MIRABILITER INVENIantur, *& quomodo is qui ea prodit, ignotus lateat.*

CAPVT XIII.

PSeudomedicorum, in gradibus medicamentorum inueniendis, de quibus multa Dioſcorides, Auicenna, Serapio &c. conſcripſerunt commenta: etſi ad oſtendendam vlcerum curationem non plane nullam coniecturam continere videantur: tamen ſi quis penitius rem introſpiciat, artis fundamenta ridicule ab ipſis tractata cognoſcet: nam per illorum gradationes quibus diu noctuq́ꝫ defatigantur, nemo vnquam artis opem ſentiet, cùm & arti & naturæ aduerſiſsimæ ſint. Qua de cauſa ego aliam inueniendorum remediorum rationem oſtendere permotus ſum, & quidem de ijs quæ caſu inueniuntur, ſic ſentiendum exiſtimo, à ſummo bono ea proficiſci, quod tamen pro datore (liceat ſic loqui) haberi non vult. Quemadmodum enim eius, qui eleemoſynam dat, ſiniſtra neſcire debet, quid faciat dextra (hoc eſt, prædicari beneficium ſuum, à nemine debet) ſic huius præcepti autor Deus, idem quod iuſsit obſeruat, hoc eſt, clam beneficia impertit, ex quo patet hypocriſin vitandam eſſe. Nam & Deus ſecreta ſua, ac natura mirabiliter, ſed clanculum hominibus patefacit: hinc quoſdã Chemiſtas vidimus, qui necvſu, nec eruditione prȩditi, ſed vnica ſpe, ac ſimplicitate, nixi admirandorum operum inuentores fuêre: quorum dein vſum alij ea excoluerũt. Hæc eo nomine prolixius proponere placuit, vt oſtenderemus pſeudomedicorũ, in remediorũ

Gradus Medicamentorũ à Dioſcoride & Auicenna male ſunt diſtincti.

Caſu quomodo inueniantur remedia.

Spes Chemiſtarum.

experientia comparanda, errorem, tum vt noſtræ methodi certitudinem teſtatam faceremus. Quamobrem, cùm Deus Opt: Max: clam remediorum inuentionem largiatur, omni ſtudio in id incũbendum erit, vt ea quocunque tandem modo id fiat, experiamur: vt iam & Aſtrologiam ac Geomantiam non omnino repudiandas horum cauſa putem. etſi enim artes ipſæ per ſe ridiculæ ſunt, ſi tamen ijs mediantibus vtile aliquid præſtari poſsit, quis eas plane contemnendas dicat?

Aſtrologia, & Geomantia remediorũ inuentionem adiuuant.

MEDICO ANTE OMNIA MORBOS CREAturarum maioris mundi, pòſt humani corporis inquirendos eſſe.

CAPVT XIIII.

CVm omnes medicorum ſcholæ, in vlcerum cauſis explicandis, ad vnam Humorũ τετρακτὺν ſuam recurrant, quæ tamen nusq̃ ad radices mali oſtendendas ſufficere poteſt, aliam illis viam monſtrare (per Philoſophiam ſcilicet exteriorũ terræ naſcentiũ) haud inconcinnum fuerit. Nam & illa terreſtria ſuos morbos habent, humani corporis affectionibus reſpondẽtes, vt iam in eo ſolo, Philoſophi ac Medici differentia conſiſtat, quòd ille in cognoſcenda exteriorum natura & affectione, hîc in homine morbos & naturas indagando occupatus ſit. Quamobrem qui bonus Medicus eſſe volet, philoſophiæ cognitione inſtructus ſit oportet: idem enim quod ligna, herbas, frutices, &c. lædit, in homine idem cauſare putandum eſt. Verum quemadmodum in herbis, &c. nemo humores ineſſe recte dixerit, ſed vnica illic humiditas adeſt, quã nos liquoris nomine afficimus. (namq; omne corpus ex liquore, Sale, & Sulphure conſtructum eſt, neq; ipſorum vnum abeſſe, neq; quartum aliquod ſuperaddi poſſe manifeſtum eſt.) Sic in homine Liquor, non humor aliquis ineſſe dicetur, qui cum reliquis duobus, quę totum corpus conſtituunt, omnium morborum interna cauſa conſtituendus erit. Atq; hæc de morborum materia in præſentiarum dicta ſufficiant. Quæ vero ipſorum efficiens cauſa ponenda ſit, primum Philoſophicis, pòſt Phyſicis rationibus indagandum veniet: etenim niſi per Phyſicas rationes, ad veræ Medicinæ faſtigium euadere datum eſt, quòd ſi alia via in Medicam artem quis ingrediatur, irruiſſe, non veniſſe: furtiuè ac clanculum, non precario eam occupaſſe dicemus. Quare philoſophiæ ante omnia ſtudendum erit: nam quemadmodum is cauſas putredinis, cariei, &c. in ligno explicat, ſic Medicus in Microcoſmo, hoc eſt, in homine morborũ efficientes cauſas oſtendit.

Philoſophus quid à Medico differat.

Liquor non humor recte dicitur.

Phyſica ad Medicinam neceſſaria.

Itaq; Philoſophicis rationibus manifeſtum eſt, vlcera alia à

Sale

Sale fieri,alia ab aſtris imprimi.Illa philoſophus, hæc Aſtronomus conſyderat.ſed quoniam Medicus non vnice ſpeciali,ſed omnibus vniuerſalibus cauſis inhiat, præter philoſophiæ peritiam, Aſtronomiæ quoque cognitionem eum habere decet. Hæc paucis proponere placuit, tum vt fontes veræ Medicinæ monſtrarem,tum vt Humorariam illam Medicinam,nullis principijs veris innixam, explodendam meritò eſſe oſtenderem. quæ hîc præterea dicenda fuerant, ex Philoſophicis noſtris libris, ad quos te remittimus, petes.

Aſtronomiæ peritia medice neceſſaria.

MEDICI GENERATIONEM, VT RAtionalis ex irrationali eſſe.

CAPVT XV.

HOminem ſine vllo ſapientiæ,intellectus, artiumq; habitu in hanc lucem prodire, mirabilium tamen operum autorem ac effectorem fieri, atq; in artibus, tum vtilibus, cùm noxijs (omnes enim æquè ex ratione proficiſcuntur)mirum in modum proficere manifeſtum eſt.Contrà tamen pſeudomedici hoc nobis perſuaſum volunt,nullas deinceps inuentas iri poſſe, ſed eas;quæ iam extant, ſaltem excolendas eſſe iubent. Verum rectius ſentientes Medici, ſubinde in requirendis nouis verſantur, non ignari poſteriora ſecula prioribus ſemper aliquid ſuperaddere poſſe: nam pictores modernos primo pictore,&c. præſtantiores eſſe pronunciare quis dubitet. Sed nihil horum admittit Medicorum vulgus, imò hoc vrgent,Auicennãeiusq; ſequaces,ſic in Medicina ſuſpiciendos eſſe, vt vel latum vnguem ab ijs diſcedere nefas habeatur. Verum quia nobis conſtat illorum doctrinam imperfectam eſſe, iam tandem fundamenta humanæ ſapientiæ, eiusq; doctores declarare tempeſtiuum videtur. Cœlum ac terra homine mediante, hominem generant:nam terra corpus, cœlum mentem ſuppeditat: corpus, vt ex terra eſt, ſic in eam rurſus abit:at Mens, quia cœleſtis eſt, & in firmamento conſiſtit, ac in idem mutatur. Veruntamen propter iſta tertium adhuc ſupereſt, Diuinum ſcilicet donum, quo homo non iuxta firmamentum, ſed per illud viuit. Verum de naturalibus nobis hîc ſermo eſt. Etſi enim Dei Opt: Max: dona iſta ſunt, tamen interim ex naturæ præſcripto quodammodo fieri intelliguntur. Nam homo artes diſcit, ac fallitur viciſsim ab aſtris: namq; & ab aſtris homo ſic procreatus eſt, vt ad artes, vel non artes, ad ſapientiam vel ſtulticiam inclinatus videatur. Ex quo manifeſtum fit, quamobrem homines alij plurimarum artium inuentionibus inclaruerint, atque adhuc clareant, alij Sophiſticis nugis ſe intricauerint. Nam Firmamenti natura bona vel mala,hoc ipſis ſuppeditauit. Sic Chriſtus ad bene faciendum

Auicenna nõ eſt Medicinæ princeps habendus.

ciendum natus eſt, Iudas ad proditionem, ſed his non naſci melius erat: nam ex malis aſtris nati ſunt, quorum inſtinctu ſcribunt quoque, docent, omniaq́ iuſtorum exemplo faciunt. Sed Chriſti regula nos ipſos diſcernere docet, qua iubemur ex operibus illorũ ipſos iudicare. Quamobrem (vt iam de Medicis loquamur) eum Medicum imitandum (ceu iuſtum) nobis proponemus, qui opera ſua ad verum finem deducit, prædeſtinationemq́ conſequitur: namq́ ex his iudicabimus, ex bonis aſtris eum natum eſſe: vti contrà ex malis aſtris ortum eſſe dicemus, cui contrarium acciderit. Sed ſciendũ, virum ſapientem, omnia aſtra ſiue bona ſint, ſiue mala, cùm ex Deo ſit, ſuperare, ſoliq́ Theodidacti, non etiam naturæ periti, hoc præſtare poſſunt. Nam qui à Deo docti ſunt, doctiſsimi ſunt, multoq́ ſpacio poſt ſe relinquunt eos, qui ab aſtris inſtructi fuerint: medio inter hos ſpacio ſunt, qui ex LVMINE NATVRAE Docti euaſerũt. Tres itaque modi diſcendi ſunt, ſeu vt rectius dicam, Doctores, à quibus diſcimus. Iis tamen ſemper à latere adhærẽt falſarij, à quibus Pſeudomedicos ſuam artem edoctos eſſe, pronunciare non dubito: nã nec de aſtris, nec de Lumine naturæ quidq́, pauciſsima verò de Deo in ipſorum ſcriptis inuenire poſsis.

I. Deus docet. II. Aſtra docent. III. Lumen naturæ docet.

ANTIQVIS MEDICIS INSIGNIORIBVS, *quomodo multorum remediorum vſus innotuerit, absq́ principiorum etiam cognitione.*

CAPVT XVI.

Aſtra medicos genuerũt.

ASTra ſic medicos in Lumine naturæ conſtitutos genuerunt, vt ſuopte marte, cogitando ac ratiocinando varias artes indagare non deſiſterent, in vlceribus curandis præcipue. Primus autẽ fons inuentionum iſtarum, in conſtellationibus ac influentijs erat, qui in Alchymiam deriuatus, non mediocri acceſsione artem Medicam locupletauit. Eſt autem Alchymia Pyrotechnia quædam Medica, qua mirandæ præparationes, tranſmutationes, transſubſtantiationes, &c. rerum medicarum artificioſe producuntur. Hac itaq́ ratione inuentis remedijs, acceſsit quoq́ diſpoſitio quædam remedij inuenti, cum ipſo vlcere. Talis enim eſt Firmamenti conſtellationis, cum terreſtrium corporum natura, cognatio, vt is qui cœleſti doctrina inſtructus ſit, terreſtrium rerum cognoſcendarum ſtudio non deſtitutus ſit: quibus coniunctis, tandem cœlitus influentia illa copulatur, ſicq́ ex tribus iſtis ſimul iunctis, verus medicus exiſtit: quo modo ſi Medicus generatus ſit, numq́ illum remedia etiam ſubitò, ac in rem præſentem neceſſaria, deſtituent. Sed aliud genus Medicorum iam ad artis gubernacula ſedet, quod ſophiſmatis inani loquacitate, magnis conſcriptis centonibus, ſuas nugas tuetur. verum ij Aſtronomiæ nullam niſi voluptatis cauſa operam impen-

Alchymia quid.

Origo veri Medici.

impendunt, cùm tamen præ omnibus aliјs artibus illi ſtudendum eſſet. Ea enim ars, ſi quæ alia, certiſsima eſt, maximumq́ ad communem vitæ vſum, commodum præſtat: ipſa namq; cuiuſuis hominis ſiue ſenis, ſiue recens nati, naturam ac inclinationem monſtrat, cuius reſpectu poſtmodum ad quaſuis actiones aptitudinem ſuam cognoſcunt homines. Et ſanè ſi noſtro ſeculo (nam priſcis tēporibus hoc præſtitiſſe aſtronomos, teſtantur tot admirandæ magnorum ingeniorum inuentiones) accuratius Aſtronomię cognoſcendæ inuigilaremus, multo ſapientiores, doctiores, ingenioſiores homines euaderent, quàm fiant aliâs: nam ſi quis ad ſuę inclinationis, ac naturę contrariā artē detrudatur (quod nō poteſt non ſępiſſime accidere ex Aſtronomiæ ignorantia) peruerſus, hebes, ſtupidus potius, quàm artificioſus, ſeu ingenioſus euadet. Atq; hæc omnis mali in omnibus Religionibus, Facultatibus, Artibusq́ radix, atq; origo ſemper extitit, cuius mali deuitandi gratia, maiore certe ſtudio in Aſtronomiam incumbendum eſt: hæc enim vnicus theſaurus totius orbis exiſtit, ſed hominum oſcitantia, magno malo iſta in deſuetudinem venerunt.

Aſtronomiæ vtilitas.

DE NOVORVM REMEDIORVM INTER Medicos vero vſu, ac abuſu.

CAPVT XVII.

Medici vulgares non ita pridem repudiatis antiquorū, ac ſuorum præceptorum remedijs, alia in eorum locum receperunt reſcripta, Ligni nimirum, vnctionum, fugimationum, ac lotionum vſum. Sed nō quemadmodum verè geniti (vt priori capite monuimus) medici, ſed vt ſpurij re male cōſiderata, hoc perpetrarūt. Nam quaternitate humorū propoſita, iuxta eam ſua remedia partiti ſunt. veruntamen cùm cauſam mali non ad humores, ſed ad Sales referenda ſit, ipſos toto cœlo erraſſe, non poſſumus non pronunciare. Hinc & ſuis remedijs, vel nouos induxêre morbos, vel illos ipſos longè grauiores efficêre. Remedia ipſorum primaria ſunt Guaiacum & Mercurium, qui non iuxta humorum differentias, ſed pro Salium varietate diuiſionem ſortiuntur. Itaq; Salium diuerſitate conſiderata, iam dicta remedia ſuis ſingula ſpeciebus applicata proderunt, atq; Medicina à calumnijs libera reddetur, quibus illa iam pridem notata fuit, ob inconcinnam curationem, quę non aliunde, quàm ex Humorum quaternione orta eſſe videtur. Quamobrem tandem Humoribus repudiatis, vlcerum differentias pro Salium diuerſitate conſtituamus: hinc enim cognoſcemus, quæ vlcera vſum ligni, vel in aquæ, vel in liquoris forma, eumq́ cū vel ſine abſtinētia poſtulēt, quę Mercurio per ſuffumigia, vnctiones, loturas, &c. hoc vel illo modo iuuentur. Hęc in mediū adduximus, vt Pſeudomedicis

Humorum quaternitas.

Remedia iuxta Salium diuerſitatē ſunt partienda.

domedicis

domedicis peruerſam ſuam mentem aliquo modo emendaremus, quo abiecta ſua Humoraria quaternitate, aliquando reſipiſcerent, ac noſtram diuidendorum morborum; tum præparandorum remediorum rationem, æquiore iudicio cenſerent: nam ea vnica eſt, quæ certam ſalutem polliceri ægris nos patitur.

NON QVALITATVM CONTRARIETATEM, *ſed actiones, in curando ſpectandas eſſe.*

CAPVT XVIII.

CVm morbus omnis non ex Elementi qualitate, ſed ab actionibus eius, curationẽ recipiat, quid opus eſt frigidus ne vel calidus ſit morbus, multũ inquirere? Exempli cauſa, Febris calida eſt, quam tamen frigus non pellit, ſed Medicamenti actio potius, in hanc igitur inquirendum accuratius erit: nam frigus in calido morbo, calor in frigido, potius ad diętam, quam ad ipſum medicamentum referri debet. Itaq; in omni morbo Medicus virtutes, ac actiones primum omnium conſyderabit: eæ namq; ad curandum ſufficient. Atq; idem ſpecialiter in vlceribus præſtabit quoq;: etenim quòd antiquitus ipſorũ alia frigida, humida, calida, ſicca, &c. iudicata, ac per contrarias qualitates curata ſunt, quàm ſit inconcinnũ, curationis ipſius finis teſtatum facit. Quamobrem ſi vlcus calore exuperet, non ipſum vlcus, ſed Salem, qui vrticæ inſtar vrit, calidum dicemus, cuius actio ſi euicta ſit, iam vlcus curatum erit. Sic humiditas non per ſiccitatem tollitur, ſed coagulatione curatur. Sciendum ergo, Exſiccationem à coagulatione non parum diuerſam eſſe: nam illa ſaltem ad riuos, non vt hæc, ad fontes (liceat enim hoc exemplo vti) penetrat. Iterum, ſiccitatis curatio non in humectando, ſed in diſſoluendo nobis conſtituitur. In ſumma, omnis curatio virtuti ſeu facultati, non qualitati accepta ferenda eſt. Quo falſo dogmate, dum medicina imbuta eſt, plurimorum errorum occaſiones non deerunt. Quis autem tam ſtupidus ſiet, qui non humiditati potius quàm frigori, vim extinguendi ignis tribuat? Simili ratione nec Incarnandi, Purgandi, &c. vim quiſq; ad frig: cal: hum: ſicc: retulerit. Itaq; omnibus modis Medicos admonitos velim, ne multum in qualitatum contrarietatibus inquirendis operæ ponant, vel maxime tamen in vlcerum curatione eam auerſentur: etſi enim iſtis quandoque aliquid moueant, nil promouent tamen. verbi cauſa, Camphora in vlceribus, quibus phlegmone iuncta eſt, calori auerſatur quidem, verum non extinguit, quemadmodum Atramentum ſutorium, Myrrham, Thus, &c. id efficere videmus. quare omni ſtudio in id incumbendum erit, vt nõ qualitatum ſaltẽ reſpectu habito, medicamenta conficiamus: imò potius vt vbiq; vniuerſalia remedia adhibeantur, efficiamus, quæ & Salium acrimoniæ

Febrem frigus non pellit.

Coagulatio humiditatem curat.

Coagulatio ab exſiccatione differt.

Diſſolutio ſicci curatio.

Camphoræ vſus.

moniæ primum reſiſtere, tum Incarnationẽ promouere nata ſunt, quibus procuratis, omne genus ſymptomatum ſine negotio, poſtea tollemus. Quę dicta hactenus ſunt, de morbis, non ſymptomatis intelligi volumus: nil enim prohibet ad mitigandum calidum dolorẽ frigidis, ad frigidum calidis vti: ſic phlegmonas quæ vulneribus, fracturis, &c. ſuperueniunt, tantum abeſt, quòd curare prohibeamus, vt etiam refrigerantibus mitigari non ſemel præceperimus hactenus. Diſtinguendum quamobrem inter morbum, & ſymptoma erit. Nam Morbi per ſe Elementa ſunt, pugnant autem inuicem ignis & aqua, aqua & aër, aër ac terra, &c. Itaq; in morbis ipſa elementa, non qualitates inuicem opponi debent, at in ſymptomatis quæ morborum (vt fumus ipſius ignis) excrementa ſunt, qualitates non omnino aſpernamur. Quemadmodum aũt fumus ignẽ, ſic ſymptoma morbũ oſtendit: atq; vt nemo ignẽ reſtincturus de fumo ſollicitus eſt, ſic nemo de ſymptomate curando laborare debet.

Morbi ſunt Elementa per ſe.

Symptoma & morbus vt differant.

SINGVLARIA QVÆDAM IN VLCErum cognitione obſeruanda.

CAPVT XIX.

SImultates quæ mihi cum pſeudomedicis exercentur, cùm hinc ortæ ſint, quòd faſtu ac ſuperbia, quibus ſuam velabant inſcitiam, manifeſtatis, ipſorum reditus non parum imminuerim (cùm tamen ipſis præmia laborum non inuideam, ſed id agam potius, vt virtutis, quàm inſcitiæ præmia malint) Hoc præſenti libro veterũ, de vlceribus ſententiam commemorare: ſequenti verò, ex Aſtronomiæ ac Philoſophiæ fontibus demonſtratam poſtliminio in ſcholas medicorum reducere propoſitum eſt. Itaq; quòd ſæpius antea, & iam quoq; monendum putamus, ſine cognitione Philoſophiæ, (quæ Elementorũ ac Elementatorum Maioris mundi cõtemplatio eſt) neminẽ in perfectum medicum euadere poſſe. Eam itaq; primum quis ſibi cõparabit, pòſt per Phyſicã (phyſiologia aliâs) humani corporis abſolutam cognitionẽ, quę illi exteriori mundo, omni ex parte reſpõdet, venabitur. verũ quia & vtriuſq; cognationis ſcientia ad curandos morbos mirificè cõducit, hanc quoq; (quam Aſtronomiæ nomine nos afficimus) ad Medici perfectionem pertinere, affirmare nõ dubitamus: nam altera hominis pars terrea, ex terra per Phyſicam, alter cœleſtis ex cœlo per Aſtronomiam cognoſcenda eſt. Verum vt de Phyſica (quę vna ad Medicinæ cognitionem plurimum facit) dicamus, ea quadruplex eſt, iuxta Elementorum numerum: vna eius ſpecies Hydromantia, id eſt, aquatiliũ corporũ, Philoſophia eſt. Altera Pyromantia de igneis corporibus, Aſtronomia eſt. Tertia ſpecies, quæ de terræ naſcentium naturis ſolicita eſt, Geomantia dicitur. De quarta parte, quæ Aërearum rerum contemplationẽ continet, nil admodũ ab antiquis annotatum

Philoſophiæ definitio.

Phyſica.

Phyſica quadruplex.

Hydromantia.

Pyromantia.

Geomantia.

inuenias, nihilo minus tamẽ reliquis addiſcenda. Hic autẽ non poſſum non animaduertere, in quorundam ſophiſtarum ridiculã phyſiologiam, qui Geomantiam in punctis, Hydromantiã in aquatilium ſortilegijs, Pyromantiam in igneis quibuſdã Augurijs conſtituerũt, hiscꝫ nugis magnũ Philoſophię malum conciliarũt, cõtẽpto plane NATVRAE LVMINE. Sed iſtis nugis Medicus nil moueatur moneo: hoc illi curæ potius ſit, quomodo Deo ſuam artem, omnesꝙ actiones (quæ certe de huiuſmodi rebus friuolis eſſe non debent) comprobet. Cùm enim Deus nos ratione, atꝙ intelligentia præditos voluerit, rerum optimarum (qualis humanæ naturæ eſt) cognitionẽ nos exerceri vult, &c.

ADHORTATIO AD NOVAM HANC

Medicinam vlcerum capeſcendam.

CAPVT XX.

MEdicinam deſcripturo, quot, quantæꝙ difficultates obſtent, vel vnica iſta, quam iam attulimus Philoſophiæ quadripartita diuiſio manifeſtum facit: etenim nulla eius pars hactenus (ne vel minima quidem) ſine erroribus tradita eſſe inuenitur, cuius rei cauſam nos omnem ad LVMINIS NATVRAE cõtemptum referimus, quòd niſi nobis ſcopum proponamus, facilime in ſummos errores impingemus: illius ergo tenebras diſcutere, ſi Deus faueat, animus eſt. Scio tamen, quantam impatientiam quorundam ſubire cogar, in iſtarum quatuor partium declaratione, ſed nil iſtis permoueor. In hunc quaternionẽ medicę perfectionis, Chemiam refero quocꝫ multis de cauſis: ipſa namꝙ eſt, quæ vera, ſimplicia, Magnalia, Arcana, Myſteria, Virtutes, Vires, imò omnia, quæ ad Remediorum ſcientiam pertinent, ſuppeditat, multò quàm vulgata Pharmacopœia perfectius. Sed apud omnes Alchymia male audit, obijcis. bona verba quæſo: alię quocꝫ artes, Aſtronomia ſc: Philoſophia &c. contemptæ ſunt, nihilo tamen ob id imperfectiores. Adhæc de illa ſaltem Chemia, quæ in præparationibus Magnalium, extractionibus Myſteriorum & Arcanorum, tum in ſeparationibus puri ab impuro conſiſtit, ſermo hîc eſt, per quam Medicinam habere datur, omnibus modis abſolutam, puram putam perfectamꝙ. Nam etſi Deus Opt: Max: omne genus medicamẽtorũ de terra creauit: non tamen ſtatim ea perfecta voluit, ſed illi placuit, vt in illis perficiendis, & nos aliquam operam poneremus. Nam vt panem quotidianum, quem oramus ſubinde, largitur: non tamen ſine noſtris ſudoribus colenda terra eſt, ferendum, metendum, molendum, pinſendum, &c. ſic medicamenta nobis præſtat, quæ nos ad perfectionẽ dein, ad quam prædeſtinata ſunt, deducere tamen vult. Perficiet itacꝫ medicus remedia ſua, ope Alchimiæ nõ Pharmacopœię, quæ vile tantum ac inutile Medicinæ ſeruitium eſt. Nec eſt vt

Sine Lumine naturæ craſſiſsimi errores cõmittuntur.

Chemiæ præſtantia.

Chemiæ contemptus.

Deus nos remedia perficere voluit.

mihi

mihi quis vitio vertat,quòd tam varias artes,facultates,ſcientias ad Medicinam refero. Si enim in medico vniuerſarum rerum ſcientia requiritur,certe Philoſophiam,Phyſicam,Chemiam,vt potiſsimas artes Medicum callere neceſſe erit: nam omnium hominum in rerum natura, naturæq; Lumine,medicus perfectiſsimus exiſtit,tum conſilio,tum auxilio.

Cur tot artiũ peritiam in Medico requirat.

Peroratio.

QVÆ hucusq; præſenti de vlceribus opere à nobis commemorata ſunt,prima huius Medicinæ incunabula,tum theorica,tum practica,continet. In eo vero qui mox ſubſequitur tractatu, Cauſas atq; originem omnium vlcerum copioſius deſcribemus,in quo ſi ab aliјs diſſentire viſus fuero, ne mirere:nam vt maxime virulentis in me conuicijs detonare ſoleant antagoniſtæ mei,manifeſtum tamen faciam,illorum iſtis de rebus ſcripta nil ſolidi continere, ſed mera figmenta, errônea dogmata, hominumq; peſtes eſſe. Etenim cum Exitus acta probet(quod aiunt) haud difficile mihi erit,noſtra tum dogmata,tum remedia ipſorum nugis potiora eſſe demonſtrare. Quamobrem,humanæ lector, ne præcipiti iudicio in cenſendis noſtris ſcriptis, vt ſis,oro, ſed opera quæ de ſcriptis abunde teſtari poſsint, expecta ac inſpice. Cæteros qui vel rerum ignari,vel ex deſidia,vel auaritia artem conuiciantur,nil moror: cũ enim non in ea paleſtra, in quam nati ſunt, ſe exerceant, indignos iudico qui reſponſum mereantur. Itaq; Lector optime,ſine bile ac ſtomacho iſta legas velim, amore potius erga ægros permotus iſta intelligere ac diſcere,in votis ſit tibi,quo ſi præditus ſis, omni ſuperbiæ, odio, inuidiæ, auaritiæ valedices.

Argumentũ ſequentis tractatus.

FINIS PRIMI TRACTATVS SECVNdæ partis.

DE ORIGINE ET CAVSIS VLCERVM, D. PARAcelſi Tractatus II.

Præfatio.

QVAMVIS multi multa hactenus de origine, cauſis, materia, eſſentia, ac curatione vlcerum ſcriptis tradiderint: tamen cùm duabus præcipuis in rebus mihi non ſatisfaciant, noſtrum laborem inutilem fore non mihi perſuadeo. Alterum eſt, quòd ijs fundamẽtis, quibus Medicina nititur, vt ſunt Philoſophia, Chemia, Aſtronomia, &c. deſtituti penitus, penitusq́ue fuerint, fidem dictis faciunt nugæ illorum, quas in chartas retulerunt. Alterum vero, cur in vlcerum medicina ſeueriorem cenſuram nõ ſuſtineant, eſt illud, quòd nulla plane rerum experientia præditi, magnos centones ex tonſorum, ac veterinariorum tantũ placitis deblaterarunt, in quib. ſi forte quid inſit laude dignum, non ex ſeipſis, ſed ex alijs ſuffurati illud habẽt: fuit enim hoc ab aliquot ſeculis ſcriptoribus ſolenne, vt alienis plumis corniculas ſuas ornarent. Verum non tam hoc deteſtandum, quàm illud admirandum eſt, tanto tempore neminẽ extitiſſe, qui fucum ſubolfaceret: nam vnanimi conſenſu ab omnibus in horum verba tamq́ue ad ſacra Euangelia iuratum erat. interim non inficias eo, quædam ab ipſis (quorum tamen parum ſemper extitit) recte intellecta, bona fide propoſita fuiſſe. Omnium vero maximè medicinæ nocuit illud, quòd Imperatorum etiam edictis, ad horũ Magiſtrorum placita, diſcipuli aſtringebantur, atq́ue iſtis canonibus ea autoritas tribuebatur, vt quę iuxta eos adminiſtrata eſſent, etiam in ægrorum perniciem, rata rectaq́ue haberentur. Verũ ſic ego iudico, quòd magis ex re Medicæ artis foret (ſiquidem Euangelia non ſunt, quæ de ea ſcripta inueniuntur) ſi in inquirenda veritate, cuilibet laborare licitum eſſet, atq́ue nouis ad vetera ſubinde adiectis artẽ locupletare. Etſi enim quod Chriſtus inquit: Diſcipulus nõ eſt ſupra magiſtrum, tamen cùm vnicus ſit Magiſter, pater ſcilicet qui in cœlis eſt, nec iſti Magiſtri nobis (quos ſuperare conari non liceat) habendi erunt: imò in Medicina ſic agendum, vt ipſe met Chriſtus præcepit, cum inquit: Exemplum dedi vobis, vt ſicut ego facio, ſic & vos faciatis. Si ergo Chriſtus nobis imitandus eſt, dicta cum factis iungenda erunt: nam & ipſe, & verba, & opera adhibuit ſimul. Itaque qui inani loquacitate ſophiſticis diſputationibus, nullo adhibito opere, tempus terunt, Chriſti imitatores non ſunt: hinc

Duabus in rebus qui de vlceribus ſcripſere, deficiũt.

Preuilegia Medicinę nocuerunt.

Chriſtus in Medicina imitandus.

hinc nec veri Medici habendi, ac plane relinquendi. Alia quinetiam Medici ac Theologi ratio est: nam qui diuina loquitur, etsi diuina non faciat, Theologus tamen habetur. At Medica qui dicit, nisi medica faciat, Medicus dicendus neutiquam erit. Ars ipsa perfecta est, nos vt perfecti simus, vt & pater noster cœlestis, studeamus. quòd si ob nostrum naturæ corruptionem, neque ab hominibus, neque ex Lumine Naturæ consequi eam possumus, ab eo discamus, qui dixit: Discite à me omnes, quia mitis sum, & humilis corde.

Medicus à Theologo vt differat.

Hæc hactenus.

DVPLEX ADDISCENDÆ MEDICINÆ METHODVS: HINC duum generum Medici existunt.

CAPVT I.

DVPLEX via seu Methodus addiscendarum omnium artium est: altera quæ ad certitudinem, altera quę in errores deducit. Errorum causæ mens ac ratio aberrantes existunt: aberrant autem, si ni mium sibi tribuant. Certitudinis causæ sunt, ea quæ experimentorum nomine veniunt, quæque naturæ consona habentur, talesque actiones producunt. Hinc alij Medici autodidacti sunt, alij à natura edocti. Atque his duobus modis omnia quæ in Philosophia, Medicina, Astronomia, &c. scripta sunt, tractantur. Vtriusque methodi originem ac causas ostendimus, quò manifestum faceremus, Medicinam, quæ & ipsa Methodo tradenda est, non phantasmatis ac speculationibus, sed per experientiam docendam discendamque esse: non enim decet, vt homo qui ad Dei imaginem factus est, Medicinam quæ & ipsa diuinum opus existit, pro libito, ac rationis suæ iudicio torqueat. Expellendi itaque ex medicorum scholis erunt, qui animi tantum gratia de Medicina disputare, ac pro & contra arguere solent: cætera nil opus est, eos refellere, cùm suam met inscitiam celare non posśint. Sunt præterea quemadmodum Methodi, duo discipulorum genera: alij enim phantasmatis se dedunt, alij Empyriam sectantur, quæ sanè vnica veritati, perpetuo iuncta est. quòd vero ratiocinatio colligit, nō raro vacillat. Sensibilibus namque obiectis solis natura cognosci vult ac potest, nil ratione indigens. Exempli causa: in montis visceribus quid contineatur, neutiquam ratiocinatione, sed sensibus cognoscimus, qui manifestè ab obiectis mouentur, rerumque naturas nobis patefaciunt. Sic in religionis quoque

Certitudinis artium causæ.

Medici autodidacti.

Disputationes medicorum explosæ.

Empyriæ laus.

negotio beatitatis,seu vitæ sempiternæ negotium aures à Christo hauriunt,nec opus est nostra vt ratio plura confingat.

Astronomia experientia nititur.

Similiter in cœlestiũ motuũ doctrina, sane nil nisi quod experientia manifesto sensu prodidit (reiectis ratiocinationibus) dominatur.Itaq; quidquid homo vel dicere,vel scribere vult,vt alios doceat,illud nõ nisi mediante experientia facere debet,quod vt in alijs omnib.sic maxime in ijs,quę vitã ac sanitatẽ concernunt, obseruandum erit.Cõstat itaq;,naturã non rationẽ nos artes docere.Exemplo rẽ manifestiorem reddamus.

Aristotelis Meteorologici libri mendaces.

Scripsit Aristoteles de cœlestibus impreßionibus librũ,quem de Meteoris inscripsit, in quo à capite ad calcẽ vsq; nil nisi mera mendacia,anilibus ratiocinatiunculis confirmata,prodita inuenias:quorũ Mendaciorũ cultores habuit,Petrum Tartaretũ, &c.& sexcentos alios huius farinæ philosophastros,ne dicã fatuos. At certè si ex naturæ penetralibus Meteororum causæ,vt sunt:pluuiarum,niuis,tonitrui,&c.eruantur,multò alię eę apparebũt,quàm ab Aristotele ꝓditæ sint.

Astronomia corrupta.

Huius generis phantasmata Astronomicã quoq; scientiã inuaserũt,eiusdem cũ Aristotelicis Metroris valoris, vt sunt quę de Augurijs,Geomãticis,alijsq; id genus sortilegijs prodita habẽtur.

Albertus de Metallis.

Sic de Metallorũ generatione Albertus: sic de morborũ causis Auicenna disputarũt, ratiocinationib.nimirũ,cũ experientia ex diametro pugnantib.vsi. Quamobrẽ cũ Medici subiectũ sit corpus humanũ,animę sc:domiciliũ,cõsideranda illi erit eius nobilitas:nã cùm ipsum Deus crearit,Medicoq; subiecerit(vt et sanitatẽ sc: & morbos in eo cõseruat, vel depellat)nihil opus est,nouis excogitatis phãtasmatis ac ratiocinationibus id ꝑficere,siquidẽ ars Medica nõ in contemplatione,sed in actione potius constituta est.

Medicina per experientiam nata.

Ideoq; non tã rationibus,q̃ experientia firmãda.Cùm.n. medicina instar omniũ actiuarum artiũ,ꝑ experientiã nata sit,Experientia duce ꝑfecta opera in ea efficere,et quę de eius veritate testẽtur,cõueniet.

Medicinæ primus magister.

Est itaq; primus iã Medicinę Magister,corpus ac materia naturę,ex quib.non ex temetipso discendũ,si discere animus sit. Sic etiã in rebus metallicis,ꝑ experientiã admirandę artes innotuerũt, quas nemo vnq; ratione consecutus esset:hinc ex ipsis metallis, plurimæ artes extiterũt.Itaq; cùm Medicina in natura consistat,sic vt natura ipsa sit Medicina,sane illa ipsa nullibi, quã in natura disci ac inquiri debet:nã quemadmodũ ex luto & igne figulorũ ars:ex ferro & igne fabrilis (ꝑ malleũ) extitit:vti inq; ex igne, ac cinerib.vitriariorum artificiũ,ex lana & fuso textrina, ex argento et igne aurifabrorũ ars nata est: sic ꝑ experientiã natura Medicinã,omnesq; artes absq; ratiocinationũ adminiculo ꝓduxit.Hęc Sophistę,q repudiata experientia,suis rationib.q̃duis cõfingunt,accuratius cõsyderẽt velim, vt tandẽ Lumini naturę tenebras offundere desinant.Meminerintq;

Medicus ex igne generatur

Medicũ à natura ꝑ ignẽ generari:nã ignis & in igne labor,naturam

mani-

manifestã faciunt:itaq; vt Fusores ex ære aurum & Argentũ, sic & Medici mediante igne ex corporib. Arcana, Mysteria, Magnalia, essentias, etc. pducere debẽt, per separationẽ aliaq; vulcania opera. Quin & Microcosmus ad medici generationẽ plurimũ quoq; confert: nã per ignẽ resolutio, ex quib. ille (tribus primis videlicet) cõpositus sit, manifestũ facit. Ex igne ergo Medicus quid homo, quid medicamentum sit, discit, & extra ignis disciplinã nulla alia schola est, per quam Medicinã addiscere liceat. Quare non immerito forsan ad operis nostri, limen duplicẽ discendæ medicinæ methodum explicuimus: cõtemplandi enim ac cogitandi ansam, de repurgãda ab erroribus medicina, Medicis nos dedisse persuasum habemus.

Microcosmus ad Medici generationem valet.

DE OMNIVM MORBORVM GENERALIBVS CAVSIS. CAPVT II.

IN morborum, vlcerũ vero pcipue causis indagandis, multi varijs rationib. laborarunt, multorumq; erroneorũ dogmatum semina sparserunt, cùm tamẽ vnica omniũ sit causa Corruptio, quam Deus Opt: Max: omnibus Elemẽtaribus, ac sublunaribus corporibus sic implãtauit, vt omnia corrũpi, interire, morte dissolui, experiẽtia docet. Huic corruptioni cùm homo assidue subiectus sit, semp occurrere debemus: q̃d si ea ingruat, Morbus iã à Medicis appellat. Itaq; corruptio ista, quę ineuitabilis contrarietatẽ consequitur, omnium morborum mater dicenda erit. Ea aũt quib. modis fiat, Anatomia plurimarũ partium, ex quibus hominis cõpages cõstat, edocet: partes illę, quia tẽperaturas cõtrarias inuicẽ obtineant, non possunt nõ corruptionis seminaria fouere: nam oẽs vnica cutis mẽbrana conclusæ, certam, tum qualitatẽ, tum quantitatem obtinẽt quidem, sed cõplexione, essentia, actionibus, mirum quàm inuicẽ pugnẽt. Aliud Epatis, aliud Pulmonum, aliud ventriculi, aliud vesicæ munus est, aliaq; substantia, alia humoris, alia partis ratio est, alio loco hoc, alio illud cõtinetur ac subsistit: hæc tanta diuersitas, quomodo non corruptionẽ aliquando moliatur? Cæterum nõ ista solum, sed & hereditaria à parentibus seminaria per generationem communicata, ac subinde in natos ppagata, Morborum manifestas occasiones præbent: nam semper nati parentibus, quod sanitatẽ attinet, deteriore fuerunt conditione. Sic Abelus & Cain, minus quàm Adamus & Eua, illi filijs magis, hi nepotibus plus valuerut. Adeo vt nisi Deus auertat, cõijciam fore, vt aliquando futuri sint morbi (ex ista hæreditaria veneni cõmunicatione) plane incurabiles. suspicionẽ Pestilẽtia auget: hanc enim iam crebrius fieri, pluresq; quàm olim corripere apparet, sic vt iam quinto ferè anno recurrat, cûm olim vix quinquagesimo repetere visa sit: tum mille iam eo corripi videas, quorum vix 110. antiquitus correpti fuissent. Accedunt adhæc tot morbi Epidemij, tantaq; vlcerum frequentia.

Corruptio omnium morborum causa.

Morbus est corruptio.

Parentum seminaria morbi

Quamobrem cùm ea ſit humani corporis conditio, vt tum generationis, tum creationis ratione perpetuo ad corruptionem declinet, adeo vt ſi omnes actiones optime quis proficiat, ſibiq; probè valere videatur, corrumpi tamen pergat, neceſſario tamen morbum aliquando incidit, hinc non inconcinne OPORTET, omnium morborum cauſam, dixerit quiſpiam: nam tam ea quæ intrinſecus inſunt, quàm ea quæ extra ipſum corpus circumſtant, ſic in corruptionem conſpirant omnia, vt vnica Medicina excepta illis reſiſtēdi omnis ſpes adempta ſit. Itaq; Medici officium erit, corruptionis modum, & differentias, & ad curandum, & ad præcauendum neceſſarias memoria tenere: diſcet autem eas quemadmodum faber ignem ac ferrum per ignem addiſcit, hoc eſt, per ſenſum & experientiam, ſine omni ficta & fucata Phyſicæ iactatione. Ex quo ſequitur, cùm nimirum corruptio, tam ſenſu percipi poſsit, quàm ignis calor tactu percipitur, vlterius naturam Microcoſmi inquirendam eſſe, vt quomodo morborum cauſas effectrices in ſe contineat, ſciamus: nam cùm contra illas medicamenta pugnent, neceſſariò cognoſcendæ erunt. Sic vbi morbi ab Aſtris facti ſunt, ex aſtris eorū cognitionem venabimur, ex eo nimirum corpore in quo inſunt: eſt enim hoc in omnium rerum ſcientia comparanda vniuerſale, vt illinc vbi res ineſt, petatur: ſic Piſcationem aqua docet, cœlum cœleſtia, terram terreſtria, morbum morboſa, iuſticiam iuſta, ignē ignea oſtendunt, quidquid verò aliter, vel docetur, vel diſcitur, ſtultum eſt, ac repudiandum: nam nemo qui ex Diabolo eſt, de Deo loquitur, nec infernales de vita beata diſſerunt, ſed ex eo omni in quo eſt, addiſcitur. Patet ergo duo eſſe, ex quibus generetur medicus: Morbum & Medicamenta: Morbum per morbum cognoſcit, Medicamenta verò per Medicamēta: hoc eſt, vnumquodq; ex eo quod eſt. Cognoſcit autem Anatomiæ ope: hæc enim apertum illi hominem, Corpus phyſicum ſcilicet omnibus ſuis partibus abſolutum proponit, quod corpus Phyſicum ſi cognoſcat, iam verè Medicophiloſophus erit. Atq; tum vbi philoſophus definit, ibi incipit Medicus, hoc eſt, vbi morbum cognoſcit, philoſophus adhuc eſt: at ſi morbum curet, iam verè Medicus practicus appellabitur. Hi ergo duo modi ſunt comparandæ Medicinę, ad quorum priorem Anatomia mundi, ac Aſtronomia: ad alterum, Alchymia & virtutum naturalium cognitio referendi ſunt. Nam quòd alij de rebus medicis ſcripſerunt, cùm in Theoria ſolos humores, in Praxi ſolum Macrum cum Lumine Apothecariorum ſciant ac proponant, nec fidē nec laudem vllam mœrentur.

Oportet eſt omnium morborum cauſa.

Medici officium.

Anatomiæ vſus.

Vbi Philoſophus definit, ibi incipit Medicus.

Lumen apothecariorum.

DE CAVSIS NATVRALIBVS corporis ægri.

CAPVT III.

VT autem aliquando naturam corporis ac materiæ, ex qua vlcera oriuntur, quantum eius in Physico corpore natura, ac experientia nos docuerũt, aperiamus. Sciendũ hominis corpus eiusq; singulas partes, ex tribus corporibus, Liquore, Sulphure & Sale cōponi. Ex quib. Sulphur siccarum rerum, Liquor humidarũ est, & utrorumq; coagulatio p Salem facta, Physicũ corpus cōtinet. Atq; hęc cuiusuis corporis, tã animati quàm inanimati cōpositio est: humidũ sc: Liquor est, q̃d ardet Sulphur, q̄ verò post vstionẽ remanet Sal, omnia iusto pondere, quouis in corpore creata à Deo, quæq; Vulcani beneficio, qui qdquid in Physico corpore est, eruit, ad oculum demonstrari possunt, siue ex igni, siue aqua, seu aëre, vel terra sit: nam in vniuersum omnium corporum tria ista prima materia, vltima materia, initium, medium, finisq; sunt. Hæc etsi philosophica magis quàm medica sunt, tamen quia omnium vlcerum causam Salẽ constituimus, de eo breuibus disserere oportuit. Cùm autem omne corpus, siue viuum sit, siue mortuum, vt à putrefactione tutum sit, causã requirat, Balsamus quidam omnibus rebus perfusus à Deo creatus est, qui si non esset, statim putrefactio subsequeretur. Sic in cadaueribus quæ Balsamo peruncta sunt, putredinem arceri videmus: sicq; in Physico corpore naturalem quendam ac congenitum Balsamum esse auguramur, qui si homini non inesset, viuens integerq; à putrefactione tutus non foret. Balsamum hunc nemo nisi mors aufert. differunt autem inter se Balsamus iste, ab illo verè vocato Balsamo, quòd alter viuorum, alter mortuorum conseruationi inseruiat. Quò autem rectius Balsami huius naturam sciamus, intelligendum est, Salem de quo diximus, vitæ necisq; Balsamum esse, cuius dein varię species iuxta corporum diuersitatem existunt. Itaq; quemadmodum carnes Sale conditæ à corruptione immunes esse videmus, à Balsami virtute, qui in Salis naturam abire solet: sic intrinsecus in nobis Sal gustu percipitur: cuius beneficio à putredine conseruamur. Hæc de Sale vlcerum causa dixisse sufficiat, quæ Corollarij vice in vnam summam colligemus. Tria corpus nostrum constituunt: Sal, Sulphur, & Liquor, quorum hæc ad vlcerum generationem nil pręstant. Sal vero Balsamus corporis Physici, vlcerum causa hoc loco cōstituitur. Est tamen & hoc notandũ, Salem coagulare, duriciemq; conciliare omnib. corporibus, metallis, sc: lapidibus, lignis, homini, omnibus nimirũ iuxta coagulationis mensurã. Verum cùm nil tam præstans in rerũ natura inueniatur, quod labe ac vitio careat. Huic quoq; Balsamo duo inhærent non vulgaria mala: vnum quòd ipse interitui, ac corruptioni ęquè ac alia sublunaria (quorum nullum suę corruptionis terminũ transgredi potest) subiectus sit. Itaque si corruptio illi Balsamo accidat, iam causam vlceribus præbet: namq; vt primum ille alterationem sense-

Corpus nostrum ex Mercurio, Sulphure & Sale cōpositum.

Liquor quid. Sulphur. Sal quid.

Balsamus à Deo creatus.

Balsamorum differentiæ.

Sale à putredine tuti sumus.

Balsami vitium I.

senserit, illius membri seu corporis putredo sequitur, membri dico: nam Balsami variæ species sunt, quemadmodum & partes variæ, hinc Epar, hinc pulmones sine aliarum partium detrimento putrescere quandoq; videmus. Alterum Balsami vitium est, quod ipse Sal est, Sal inquam diuersus, nunc dulcis Sacchari vel mellis instar, nunc acer & acetosus, in summa, tam multiplex quàm sunt sapores varij, quæ temperamentorum diuersitas in causa est, vt Balsamus iste Corrodendi nonnunquam facultatem adipiscatur, quam dein calor, febris, phlegmone, &c. consequuntur, pro natura scilicet salis peccantis. Hæc generalis theoria est causæ ac peccantis materiæ in vlceribus, ex qua particularia multa, eaq; vtilia documenta haurire licet. verbi causa: vlcerum diuersitas, informa, figura & imaginibus magnam Salium differentiam innuit, eamq; in Physico corpore, accuratè à Medicis discendam & inquirendam monet, vt ex formę habitu de materia peccante pronunciare poßint. Sed de istis in singulorum generationis modo, specialiter & accuratius disseremus postea. Hîc notabis, vti aquarum variæ species sunt, omnes tamen aquæ generaliter dicuntur, sic hominum varia genera inueniuntur, quæ tamen omnia hominum nomen merentur, ita vlcerum varia genera existere, quæ ex naturæ diuersitate formam, ex Physionomiæ differentia alios mores habent: nam alia figura aliam significationem, alia forma aliam essentiam, alia imago aliam proprietatem ostendit.

Balsami vitiū alterum.

Physionomia vlcerum.

His quæ de Salibus dicta sunt, non sine vsu excrementorum rationem subiunxero fortasse. Itaq; sciendum, Liquorem sua excrementa per Poros, Sulphur per Intestina, Salem per vrinam deponere. Vrina itaq; si in terra nitrescat, Salem nitri efficit percocta: hoc quidem in animatis Salis excrementum est, in inanimatis vero Salis excrementum dicitur Alkali: extrahitur autem Alkali hoc ex eo quod post Salis, Sulphuris, Mercurij separationem residuum manſit corpore. Hæc ad ostendendam Salis & Balsami naturam in medium adduximus, quæ multis alijs adhuc rationibus confirmare non difficile fuerit. Nam cùm in nutrimento & nutrito similitudo quædam insit, omnia autem nutrimenta ex Sale, Liquore, pinguedine seu sulphure constēt, manifestum est, illud quod nutritur ex similibus compostum esse. Simile enim simili nutritur, itaq; Sulphur Sulphure, Sal Sale, Liquor Liquore nutriri dicimus. fit autem nutritio, cùm ingesto in ventriculū alimento, Archeus vi Vulcani coctam materiam digerit, & ad sua loca transmittit.

Liquor vt excrementa deponat. Sulphur. Sal.

Alkali est Salis excrementū.

Nutritio vt fiat.

REMEDIA QVOMODO A FORMÆ ET *imaginum similitudine ostendantur.*

CAPVT IIII.

Vlcerum

VLcerum generationis modum, etsi aliqua ex parte in Physico corpore ostendat philosophia, sciendũ tamen alios adhuc duos modos, quib. vlcera fiunt superesse: Impreſsionis sc: & Fontis, quos sic intelliges. Homo varijs externis iniurijs expositus est, corporalibus, Spiritualibus, Elementis, Firmamentis, visibilibus & inuisibilibus, ex quibus facile corrodẽs influentia sequi potest, à Firmamẽto & syderibus exagitata. Etenim si Solis calorem in tantũ augeri quandoq; vidimus, vt nemora & segetes adureret, & in flammam conuerteret: si conspicillis cutis cauterisari, ac pustulæ excitari possunt: certe & ab astris hominum corpora sic affici per influxum cogitandum est, quasi actuali cauterio cutis vsta esset. Et sane huiusmodi impreſsiones consideratione dignæ sunt: nam quemadmodum fulmen turrim, vel arborem, vel (quod non raro accidit) hominem tangit, sic & huiusmodi impreſsiones fieri solent, quæ ob id Metaphoricè fulmina, ac fulgura dici poterunt.

Impreſsionis vlcera.
Corrodens influentia.
Cutis cauterisatio per conspicilla.

Fontis vlcera quæ vocauimus, vt fiant, exemplo, & analogia declarabimus. Fontes ex petris quemadmodum erumpere videmus, sic in humano corpore fluxionem oriri posse, quæ aliquem in locum decumbens, tandem erumpat, cuius fons & origo nemini nota sit, atq; hinc seminaria, ac radices mali eruere impoſsibile habeatur, credibile vtiq; est. Atq; vt verorum fontiũ alij calidi sunt, alij frigidi, alij Sulphurei, alij Aluminosi, &c. sic & in humano corpore factas fluxiones analogia quadam partiri licebit. Sunt autem & præter iamdictas, ac superius commemoratas, vlcerum causæ aliæ, quæ in corruptione Salis ac Balsami radices habent, adeo vt ex seipsis malitiæ suam causam habeant, huius generis tres sunt: Pestis, Bubo, & Pleuritis.

Fontis vlcera.
Pestis, Bubo, Pleuritis, quã causam habeant.

Alia insuper vlcera sunt, quæ Balsamo vim faciunt, cuiusmodi ea, quæ à bestiarum morsibus, vulneribus, & Erysipelate fiunt. Superest & sextum genus, quod ex raucedine ortum habet. Vltimo deniq; loco vlcerum duo adhuc habentur genera, Gangræna sc: & Elephantiasis. Atq; hæ in vniuersum sunt vlcerum differentiæ, quæ extrinsecus apparent. Sunt qui & viscerum vlcera his annumerare velint, Hepatis puta, Pulmonũ, Renum, Vesicæ, Oesophagi, &c. verum istis, quia accuratior eaq; medica magis curatio competit, nil admodum immorabimur, cùm hic exteriora tantum, & quæ Chyrurgi opera curentur, tractemus. verum ne nihil de ijs dixisse videamur, vnico saltem capite ea edisseremus.

Viscerum vlcera ad Chyrurgiam non pertinent.

Notandũ insuper ad vlcera cognoscenda, maximopere conferre ipsius affectus, operationẽ, formam, figurã & imaginẽ accuratè cõtemplari: nam nihil in rerũ natura sine forma generatũ, perfectũq; est, nihil est, quod operatione careat: itaq; p formam ac operationẽ cuiusuis corporis, suam essentiam expiscamur, sic omnia quæ terra mariq;

Affectus ipsius forma.

mariq́ generantur, ſuas eſſentias per formam ac operationem pro- dunt. De operatione exemplum tale eſto. Salia corporis Phyſici exterioris vnam eandemq́ cum ſalibus Microcoſmi (ſi ea ad vlcerum generationem pergant) operationem habent,atq́ ob id ſimilitudo operationum, inuiſibilem ex uiſibili indicat. hoc eſt, exterior figura, interiorem quandam præfigurat, vt ſalia exteriora, internorum indicationē habent. Atq́ ſic quæuis exterior figura imaginationem, id eſt,æqualem formationem de interiore quadam oſtendit. Per haſce ergo operationes, earumq́ ſigna cuiusuis vlceris differentiæ manifeſtæ fiunt, vt ſcilicet ex quo genere ſalium, vitriolato ſcilicet, Aluminoſo, &c. vlcus ipſum ſit,cognoſcamus,ad quā cognitionem mirificè quoq́ conducit formarum contēplatio: nam qualis forma ſalium exteriorum à coagulatione ſit,talis quoq́ in homine efficitur, ſed tamen in forma reſoluta: eſt enim formæ ad formam ſua ſimilitudo, ac coagulata forma ſignificatur à forma reſoluta. itaq́ cuius generis fuerit forma exterior coagulata,eius generis cēlebitur forma interior reſoluta: coniunges ergo formarum ſyzigias cum operationum ſimilitudinibus. Hæ namq́ concordantiæ expeditam atq́ ab erroribus tutam habent dignotionem,nec vlla phantaſtica indigent ratiocinatione:ſunt enim hæc (formam & operationem puta) ex lumine naturæ deſumpta: imò ipſum lumē naturę ſūt,iuxta quod iam tandē morbis nomina impones,nimirū qualē formarū ac operationē inuenies in phyſico corpore,tale nomē tibi cōfinges, atq́ ſic ab omnibus erroribus te liberū cōſtitues.

Sales corporis Phyſici & Microcoſmi eandē operationem obtinent. — *Figurarum cognatio.* — *Obſcura ſunt hæc.* — *Nomina morbis vt impo- nenda.*

De ARTE Signata.

Obſeruandum autem & hoc ſedulo eſt, nihil plane naturam produxiſſe, cui non ſuæ effectionis ſignum impreſſerit. pro exemplo hominem ſumamus,huic nulla ineſt facultas animalis,naturalis vel vitalis,quæ non exteriore aliquo vel geſtu,vel habitu,vel membro, lingua ſcilicet,oculis,auribus &c.conſignata ſit:ſed iſta iam relinquo,vt de quibus in libro de Proportionibus Phyſiognomię diſſeruerim,tum quòd hunc ad locum non omnia pertineant.Quę diximus,etſi in homine appareant manifeſtiſsime (eſt enim homo pluribus affectibus refertus) non deſunt tamen in aliis quoq́ corporibus.Sic plantago quæ neruis referta eſt,ſuam virtutem oſtendit. Sic Sauinæ forma vſum ipſius prodit. Atq́ etiamſi in homine viſus manifeſtiſsime de appetitu,aures animi voluptate,Lingua de cordis agitatione ac affectu teſtentur:tamen hæc omnia,& in floribus,& iis,quæ linguarum loco ſunt, inueniuntur. Quamobrem qui in Medicina experientię titulum ambiunt,ii ſtudeant hanc artem, qua natura in exterioribus interna deſignat, addiſcere: hæc enim ſunt Medicæ artis Scholaſticalia,quibus ſi quis principio deſtituatur,verū ac optatū artis finem nunquam conſequi poterit.

Plantaginis forma. — *Sauina forma.*

DE

DE MORBIS QVI EX TEMPORVM alterationibus fiunt.

CAPVT V.

ANtequam particulares vlcerum deſcriptiones aggrediamur, pauca quædam ad rem facientia præmittere viſum eſt. Itaque notandum, naturam in omnibus metallis producendis, anteq; ea perficiat, alteratione temporis florida reddere, ſicuti arbores anteq; fructus producant, florere videmus, hoc & omnibus mineralibus commune eſt, & à Salis generatione non alienũ: nam & ipſe dum generatur, ante perfectionẽ floret, quod illius tempus ſtudioſe medicis eſt obſeruandũ. Quod de exteriore mundo dictum eſt, in homine ſimiliter ſe habet: cùm ergo talis in homine minera contineatur, ea ſi floreat (quod tempeſtatem hîc appellat) certe agitata, ad corruptionem inclinat, quod tamen in exterioribus non accidit: nam ea ſi floreant, fertilitatem potius quàm corruptionem portendunt: nam ea hominis cum maiore mundo cognatio non ſemper materiata eſt, ſed ferè ſpiritualis, qui ſpiritus etſi corpus contineat, differt ab illo tamen, vt caro à ferro, quorum vtrumq; corpus quidem eſt, diuerſa tamen exiſtunt. Ex quo ſequitur, ſi hominis minera effloreſcat, corpus concuti (concuſsio illa accidit tum propter ſenſum, tũ ea ratione, quòd in tam minuto corpore, vniuerſę maioris mundi proprietates concluſæ ſunt.) itaq; ſi homo tũ obſtructionibus laboret, rigores ac horrores fiunt. Vbi itaq; talis tempeſtas ingruit, frigus ſentitur (nam omnis tẽpeſtas cũ frigore incipit) quod totum corpus peruadit, ſimiliter vt Boreas aërem refrigerat: hinc itaq; horrores oriuntur, qui eousq; durant, donec huius venti omnis eſſentia abſumpta ſit, qua abſumpta, tandem ex ea quæ in rigore facta eſt, agitatione, calor corpus apprehendit, isq; etiam totum corpus peruadens, nõ prius remittit, donec omnis materia abſumpta ſit. Quòd ſi ſupra modũ corpus incaleſcat, fumi ad caput feruntur, atq; quandoq; rationem oblędũt, quandoq; ſoporem faciunt, maximè vbi illa tempeſtas ſtupefaciente natura participet. Vt autẽ tandem quomodo vlcera fiant oſtendam: obſeruandum eſt, vbi vẽtus ille vehementiſsime materiam exagitarit, in eum eam locum decumbere, vnde locus ſtatim in tumorem attollitur, phlegmone accedit, rubedo accreſcit: quòd ſi tantum virium nondum habeat, vt erumpere poſsit, locum relinquit, ac turgens huc illucq; fertur, rubicundo colore ſe prodens. quare ſi tempeſtas illa adhuc debilis ſit, ſolutu facilis eſt: ſin iam radices egerit, & aliquo loco fixa hęreat, negotium medico faceſſere ſolet, atq; fere ſub hypochondrijs firmari ſolet, & illic partem aliquam rodere ac exulcerare. Tempeſtates hæ ferè in ſanguine conſiſtunt ac fiunt primum, ſed paulatim

Mineralium floreſcentia.

Floreſcentię interioris ab exteriori differentia.

Rigor & horror vt fiant.

Febris vt fiat.

Sopor & paraphrenitis vt fiant in Febre.

etiam in solidiores partes agere incipit, ibiq; venas neruosq; erodens, tumorem facit, ac vlcus, sæpe cum vento totum corpus peruadens. Eius varia nomina apud Germanos sunt, Latini Erysipelata appellare solent.

Erysipelas.

DE SIGNIS AC GENERAtione Fistularum.

CAPVT VI.

Fistulę ex Sale petræ fiunt.

EST vlcerum quoddam genus, quod ex Sale Petræ oritur, is Sal clemens est, nec vsq; adeo acris ac erodens: nascitur autē in hunc fere modum. Terra Salis Balsamum in se continet, quæ si purum ab impuro separet, & excrementa deponat, contingit ea quandoq; foras erumpere, atq; tum ab aëre & sole exsiccantur, & in nihilum abeunt: sin in terræ meatus ac remas detrudantur, quâ nec aër, nec calor, nec Solis radij penetrant, tum formam quandam turbinatam, & oblongam deorsum propendentem nanciscuntur, indurantur, ac in Salem Petræ mutantur. Itaq; Sal petrę terræ excremētum est, ex Sale & Balsamo natū. Simili ratione in homine Sal (qui Balsamus est) existit, qui corpus conseruat, cùm excrementa sua per poros deponere diximus: quòd si pori illi obstructi sint, vel natura non excernat, corruptio quædam subsequitur: nam illa excrementa intrinsecus in lacertorum cauitates decumbunt, ac cum ijs in locis propter calorem coagulari in turbinem non possint, resoluuntur, & ab intrà exteriora versus rodunt, ac depascuntur circumiectas partes, donec ad cutem peruenerint, ibi demum vlcusculum, vel pustulam faciūt, quod sensus iudicio leuem curationem requirit. at vbi curationem aggressus fueris, tum demum morbus se prodit, intus basim extra conum ostendens, non aliter quàm de Sale petræ diximus: nisi quòd Salpetræ corpus est, hoc cauitas. Verum loca in quibus generari possunt, multa sunt. verbi gratia: iuncturæ omnes, contiguæ diuersæ partes, (id est, vbi ligamenta, nerui, tendones, &c. carnem contingunt) nares, oculi, aures, costæ, malleoli, in summa, nullibi ferè non generatur. Vbi ergo iam aliquo in loco vlcus factum est, subinde excrementa eo deponuntur, non solum naturalia, sed & quæ ex inconcinna dięta auctiora fiūt, perpetuoq; madet locus, ac ferè vbi iam confirmatum malum est, nullo dolore amplius molestat. Hoc mali genus à Fistulæ similitudine Germani cum Latinis Fistulam appellant.

Sal petræ quid fit.

Fistulę quibus in locis fiant.

Fistulæ dolore carent.

DE VLCERIBVS QVÆ EX SALE Nitri corporis fiunt.

CAPVT VII.

SVperioribus capitib. monuimus Salē sua excremēta per vrinas deponere (eū Salem nimirū, qui princpiū partium cōseruationi

subser-

ſubſeruit) Excrementum hoc, vrina ſcilicet, vbi in terra copioſum collectum fuerit, in pultem abit, qui Nitrũ Latinis appellatur, quod ſi coquatur, Salem quendam ex ſe fundit, quem Salemnitri dicunt, eius prima origo ex Balſamo animati corporis eſt: is enim Balſamus cùm ſubinde ſe expurget per vrinam, cauſa eſt illius Salis, qui acrimoniam Balſami obtinet. Quamobrem ſciendum, cùm neceſſario corruptio nobis incũbat, & huius excrementi non debitã euacuationem deſtructionis cauſam fieri: nam niſi per vrinam deijciatur, in carnoſas partes decumbit, illicq; paulatim alienã naturam cõtrahit (quemadmodũ de Nitro oſtendimus) donec tandem ad effectũ ſuum perueniat, quem antequam contingat, Schyrrhoſos multos tumores excitat, qui paulatim magis magisq; indurantur, ac attolluntur, nõ aliter quàm in nitri præparatione conos fieri, & magdaleones apparet. Itaq; vbi iam aliquandiu hic detenta iſta excrementa fuerint, & ſua ipſorum acrimonia, tum inſiti caloris acceſsione rodere incipiunt, donec tumores illi ſinguli, in ſingula caua vlcera abeant, quæ omnia coaceruata videntur, quemadmodũ & Salnitri gleba plura tubera oſtendit. Familiare iſtis vlceribus eſt, vt nunc humida, nunc ſicca ſint, pro ſymptomatum nimirũ varietate: hoc tamen à prioribus differunt, quòd hæc non vt illa perpetuo madeant, ſed ferè vbi humectata fuerint, ad exſiccationem ſe iterũ accingunt. Hoc mali genus Schrophulas Latini nuncupant, ſed rectius quis forſan Nitri vlcera ea quis vocauerit, à materia ſcilicet, quæ illa facit.

Nitrum ex vrina fit.

Schyrrhi vt fiant.

Vt ab alijs vlceribus differant.

Schrophulæ.

Vlcera, Nitri.

DE VLCERIBVS QVÆ DOLORE *nullo moleſta ſunt.*

CAPVT VIII.

QVamuis acris & calida Salium natura eſt, tamen quandoque calor ipſorum ſuperatur: nam cùm ad ſummum ſuæ malignitatis peruenerint, nec vltra progredi poſsint, ipſa met emoriuntur, maximè vbi ea ad Salis Gemmę naturam acceſſerint: horum namq; ea eſt proprietas, vt vires ſuas non exerant, niſi vbi iam interficere volunt: itaque eorum actio non vitalis, ſed lethalis eſt, & quod dolore perficere debebat, hoc inſenſibilitate efficit. Huius rei ea cauſa eſt, quòd Salis ſpiritus vt animalia noxia, ſemper negotium diffe-runt, quò tandem ſubito ingruentes, ægrũ opprimere poſsint. Sed cùm ex improuiſo mors accidat, nec ipſi quod propoſitũ erat, efficere poſſunt. Sciendum quapropter eſt, vlcera hæc ex morte eiusq; operatione (quæ putrefactio eſt) originẽ ducere: non quòd totus homo moriatur, ſed vnum ſolummodo membrũ emoritur, quemadmodum manus abſciſſa ſine totius corporis interitu, emori videtur. Quapropter obſeruandum medico erit, vt omnium rerũ quæ

Salis ſpiritus corpus deſtruere conantur.

Putrefactio eſt mortis operatio.

in homine sunt, scientiam habeat, vt si contingat aliquod membrũ ad interitum suum inclinare, nec per vitales actiones, sed per lethales corrumpi, sciat in huiusmodi casibus nil contra vitales actiones attentandum, si vitales sint, nec contra lethales, si lethales sint: in hoc enim vlcerum curationes differunt maximè. Sed huiusmodi vlcerum causas manifestius declaremus. Coquitur in nobis suopte marte quidam sal, quem gemmæ salem vocant, qui purgandi tum sui ipsius, tum aliorum humorum facultate pollet: in quam actionem dum non satis intendit, ab alijs euincitur, quæ victoria ipsius interitus, ac mortis causa euadit, qua occasione ex Sale gemmæ fit Alumen scissum, quod si emoriatur, Entali appellari solet. Veruntamen etiamsi operatio ipsa emortua sit, non tamen ab operationibus statim quiescit omnino: nam mortua æquè ac viua, quadam actione participãt: nam donec aliquid plane in nihilũ abierit, ipsum nunquam à generando quiescet. Etenim mors nil nisi primum vitæ spiritum aufert, manente interim secundario spiritu, qui pro sua natura agere non desistit.

Sal gemmæ in homine.

Sal Entali.

Itaque in humano corpore ad huiusmodi generationes vlceratio sequitur, quæ sensu omni vacat: nam ferè illic colligitur, vbi tangendi vi minimum homo pollet. verbi causa: sub genu, & intra cubitum. quia autem Sal gemmæ naturam Grandulationis obtinet, pluribusq; lapllis, & angulis scateat, idem ergo & in hac resolutione fieri videmus, vt nimirum ad exemplum grandulationibus sparsim per totum membrum vlcera parua fiant. Quapropter in curatione sedulo obseruanda erit ista mortis differentia, quæ neglecta multis imposuit, multis grande malũ conciliauit: nam etsi lethalis aliqua operatio ingruat, nihilo minus tamen operatio alia nõ quiescit: nam mors primæ operationis vires frangit quidem, statim tamen alias generat: mors enim nullã morbi causam aufert, morbi propositũ si frangat, è vestigio aliam producit causam. Hęc ratio etsi Sali gemmæ singularis, ac propria non est, sed & omnib. Salibus cõmunis, tamen quia reliqui Sales, hoc modo affecti, non vnam aliquam partem, sed simul vniuersum corpus occupant, hîc vni Sali gemmeo eam facultatem tribuere placuit. Istorum vlcerum nomina cùm tam varie in medicina vsurpentur, hic reticemus, sufficiat tibi ea vlcera ex Sale gemmæ orta, nuncupare. hæc vera nominis ratio est: nam ipsa ex Sale gemmæ per putrefactionẽ generata sunt, cùm ipse in summo gradu, sua operationis morte præuentus esset.

Grandulatio.

Mors causam morbi non aufert.

Salis gemmæ vlcera.

DE VLCERIBVS EX PHYSICO VITRIOLO.

CAPVT IX.

Fiunt etiam vlcera, quæ & forma & operatione sua Vitriolũ referunt. Est autem vitriolum minerale corpus, ex coctura ad eam

quam

quam refert conſiſtentiam percoctum,maioris vſus gratia. Huius inquam ſimilitudine vlcera in humano corpore oriuntur, in tibijs ferè firmata: nam ſi Sal ille Vitriolatus corrumpatur,iſta in loca decumbens, primum varices facit, quæ Vitrioli domicilium factæ ipſum retinent,donec ex ſeipſo Erodentem vim nanciſcatur,quam vbi nactus fuerit,paulatim partes illas in tumorem attollit, dein tumores illos erodens,caua vlcera facit,quæ poſtea inſtar Vitrioli circumiacentes partes depaſcuntur. Et notandum hîc,vitriolum raro abſq; dolore agere, niſi forſan vbi iam ex corpore effluxerit,quod etſi factum ſit, tamen ſtatim iterum coaceruatur,nec prius æger intermittit, quàm vniuerſam tibiã in vlcus conuerterit, ac ſi quid vlcerationem effugiat, illud ipſe ſtupidum reddit: nam omne vitriolum Sulphur ſtupefactiuum in ſe continet.

Varices vitrioli domicilia.

Vitrioli ſtupefactiuum Sulphur.

Euenit tamen non raro,huiuſmodi Salia & Vitriolum ad Eroſionem nõ peruenire,propterea quòd ad tantam acrimoniam,quæ corrodere poſsit, non euadãt: quòd ſi fiat,facile Spaſmi ac punctiones accidunt. Vitreolum enim intus concluſum Sinoniam inflammat,quæ inflammatio poſtea Spaſmos,ac puncturas cauſare efficax eſt. Quin non raro accidit, Vitriolum ſuperiora verſus per illas venas ferri,donec ad earum radices peruenerit,vbi dein conſiſtens lethale vlcus facit. Adhæc cùm ea Vitrioli forma ſit,vt in lapillos cõcreſcat,etiam in humano corpore multas ſtrumas, ac ſcyrrhos lapillorum ſimiles & forma, & duritie efficit: quorum dein alij,qui corrodendi vi pollent,in vlcera abeunt: alij qui ea deſtituuntur, integri permanent. Operatio Vitrioli ſequitur,quæ numq; non (ob prohibitam euentationem) putredinem ac fœtorem facit: ea enim omniũ Salium natura eſt, vt quò calidiore ac humidiore loco ſunt, eò citius putreſcant: contrà in loco calido,ſicco,accidit,vtut ſit, Vitrioli ea ſemper natura eſt, vt caua vlcera facere ac fluere deſideret.

Vitriolum concluſum Sinoniam inflammat.

Scyrrhi à Vitriolo efficiũtur.

Similis plane vitriolo, in carabe operatio exiſtit, eo ſaltem differens, quòd pauciorem inflammationem, nullumq; ſpaſmum, maiorem vero dolorem efficiat: cognoſcuntur vlcera hæc ex defluente aqua citrina, cui quandoque ſanguis concretus copulatur: aqua enim illa ſanguinis grumos vnà educit ſecum. Peculiare huic vlcerum ſpeciei eſt, quòd ea laborantes,acerrimo viſu,capiteq; integerrimo ſint, antequàm tamen ea aperiantur vlcera, capitis dolores, ac viſus debilitas ægros habent: cuius rei cauſa non ad decumbentes fluxiones,ſed ad ſurſum elatos vitrioli vapores referenda eſt: at vbi iam apertum vlcus eſt, vapores non aſcendunt amplius, itaque morbi ſoluuntur. Atque hinc patet,vlcera hæc claudenda non eſſe, niſi prius omnis vitrioli ſubſtantia radicitus euulſa ſit.

Succini albi operatio.

Vitriolata vlcera non ſunt claudenda.

DE VLCERIBVS ALVMINOSIS.

CAPVT X.

SVnt porrò vlcerà quæ primum cum tumore,ac inflatione ſine calore & eroſione ſe produnt. Primum enim tibiæ in tumorem humidum attolluntur,humor is facile exſiccationem admittit, ſucceſſu tamen temporis putreſcere incipiens, ex qua putredine poſtmodum fœtor,ac fluor,vlceraq; oriuntur. vlcera hæc Alumini com

Alumen vlcera curat per ſe, facit per accidens.

parantur:etſi enim per illud neq; tumor,neque putredo cauſatur: imò ad eorum curationem non mediocre auxilium præſtat: tamen eatenus,qua calore quodam participat,putredinis cauſa fieri per accidens poteſt:omnis namq; putredo à calido eſt,& rectè calor Mater putredinis nuncupatur.

Calor mater putredinis.

Vlcera quæ tractamus hic,raro dolore moleſta ſunt, inſignem tamen tumorem,humiditatemq; præ ſe ferunt,non in ſchyrrhos vel œdemata excreſcunt, ſed potius ex diuturna putredine inuicem ortus cauſam præbent: ampla & profunda ſunt,non raro totum crus occupantia, diuturna omnium vlcerum maximè ſunt,ac ſi non debitam victus rationem præſcribas,fere in hydropem vniuerſalem conuertuntur: at vbi diæta legitima obſeruata fuerit,proſpera admodum valetudine homines ſunt, his vlceribus laborantes:adhæc magnam quoq; in Peſte,Pleuriſi, ac Lue Venerea,præſeruationem præſtant.

Aluminoſa vlcera in hydropem abeunt.

Vlcera quinetiam inueniuntur(vt iam antea meminimus)quæ diuturnitate temporis in ſyderationem abeunt,quam intenſiſsimi dolores conſequuntur, frequens hoc eſt in vitriolatis:etenim vbi Alumen,ac Vitreolum ſemet ipſa in calcem redigerint,vi inſiti caloris,aliam plane quàm antea adipiſcuntur eſſentiam:at moram requirit hæc calcinatio,qua humor omnis abſumitur,ſolumq; alumẽ ſiccum relinquitur,non aliter quàm Alumen & Vitriolum vi ignis in calcem redacta,acriora,rodentiora,magisq; dolorifica fieri videmus:ſic & hîc intrinſecus vitreolum calcinatum,ſubter cutim cauitatem facit,oſſa arrodit. quæ omnia mala primum quidẽ à fluxione fiunt,at ea poſtea exſiccata,exareſcũt vlcera, niſi quando ex improba victus ratione, collecta excrementa illac euacuantur:tum enim & humida apparent. Similiter de Alumine in calcem redacto iudicandum,quòd ſi iuxta calcinationis ſuæ naturam agat,hyderum nõ facit,ſed exſiccat potius,ſitimq; inexhauſtam efficit. Huius generis vlcera à Sale communi fiunt quoque, ſi ipſe corrumpatur,humida ea primum apparent, mox intrinſecus exſiccantur, maiore quàm Aluminoſa dolore affligunt, calore vero nullo participant. Cauſa horum vlcerum eſt corruptio Salis communis, à calore humido, quem natura dum expellere conatur,in artus detrudit,vbi ſi exitum inuenerit,à fonte ipſius,vſq; ad oſtium illi natura viam præparat, per

Sitis inexhauſta ab Alumine.

Salis communis vlcera.

per quàm ſubinde effluere ſolet. Salium horum non vnum genus eſt, omnes tamen communes appellantur, eodē omnes modo agūt, eodemq; curantur. Qui ſi ſuopte marte (vti illis peculiare eſt) exſiccentur, facilem curationem faciunt: ſin calcinentur omnium difficilime ſanari ſolent. Conſiderantur itaq; vlcera Aluminis, vitrioli, ac Salis communis bifariam: vel cruda enim ſunt, vel calcinata.

DE VLCERVM PESSIMO GENERE, *quod difficilimè reſtinguitur.*

CAPVT XI.

Svnt præterea Sales quidam, qui in principibus humani corporis partibus conſiſtunt, quemadmodum in Auro & Luna Arſenicum, Sales iſti, ſi ſua ipſorum virtute à partibus, quibus inſunt, ſegregātur, (vti per ignē Realgar ab Auro) cū ſpiritus Microcoſmi vitales, eos in exteriores partes propellunt, ceu ventus à Deo excitatus, fumum (qui & ipſe mobilis eſt) exagitare ſolet: ſunt enim Realgaria hæc ſimili quoq; natura prædita, vt à corde ad exteriores artus facile ſe propelli patiātur: imò vltro ferantur, tot tantisq; affectionibus, ac periculis expoſitus homo eſt, vt vel eo nomine iuſtiſſimè Microcoſmum illum appellemus, vt qui omnia maioris mūdi pathemata in ſe contineat. Atqui Realgaria iſta in homine creata ſubſtantialiter eſſe putandum non eſt: nam poſtmodum in eo generari cōtingit, vt exempli cauſa: Realgar, Aurū, Chymus, tria hæc æs vnum ſunt, quorum quoduis ſingularem virtutem obtinet, quam tamen dum vnà conſiſtunt omnia, neutrum exerit. Similis planè in homine Orizon eſt, ſubſtantia non viribus. Sed ad exemplum redeo. Homo itaque à diuina prouidentia, ac prædeſtinatione per artem impellitur, vt Aurum per ſuum Fulmen, Chymum in Scoriam, Realgar ſub forma fumi, in ſublimatum corpus ſeparet, vt iam Aurum, Realgar, Chymum, loco viribus, ſubſtantiaq; ſeparata ante oculos conſtituat. Quæ de exterioribus dicta ſunt, de internis etiam accipienda ſunt, vt ſcilicet intelligamus, intrinſecus in nobis eſſe aliquem, qui corruptionis huius efficiens cauſa ſiet. hunc nos deſtructorem Archeum vocamus, nouo vocabulo & in audito hactenus: nam nunquam adhuc vſq; Medicina per Philoſophiam adoleuit, vt deſtructorē hunc, quis nam eſſet, intelligeret ac agnoſceret. Notandum itaque hunc Archeum intrinſecus in homine omnia Vulcania artificia diſponere, facere, ac perficere, ac quamuis rem in vltimam ſuam materiam deducere. Vltimam autem alicuius rei materiam voco, ſi ipſa ad ſuam iubilationem, ac exaltationem perueniat, vt in ſuperiore exemplo, Aurum in ſuam virtutem, à reliquis duobus ſeparatum in vltimam materiam deductum eſſe dicimus. Hac ratione per Archeū in igne Vulcani, ab

Realgaria in homine ſubſtantialiter nō inſunt.

Archeus deſtructor corporum.

Realgaris plures ſpecies.

orizonte Realgar quoddam ſeparatur, quod dein pro ea qua pollet natura vlcus facit: ſunt namq; variæ Realgaris ſpecies: nam præter dictum, aliud eſt Realgar Lunæ, alud Mercurij, aliud Iouis, aliud Veneris, aliud Saturni. itaq; quot Realgaris ſpecies, tot ſunt horum vlcerũ differentiæ, diuerſis proprietatibus præditæ: ſunt quæ bulimiam quandam congenitam habeant, adeo vt carnes ipſas in quibus conſiſtunt, vel etiam alias exterius admotas, aliaq; edulia depaſcantur: alia corrodentem venenoſam materiam nacta, pro eius veneni natura agunt, quaſi exterius admotum Realgar eſſet. Quinetiam ſunt Realgaria quæ ex Salibus fiunt, ſimili modo, ac in artificialibus ſeparationibus Sales produci videmus: nam dũ illi expurgantur, ſordes ſuas à ſe expellunt. itaq; aliud Realgar à ſale communi, aliud à vitreolo, aliud ab Alumine ſe expurgante generatur. Realgar ergo hoc ſingularia quædam vlcera producit, quorum ſymptomata pro materiæ diuerſitate euariant: nam vlcus à Realgare vitriolato factum, bulimiam: ab aluminoſo, corroſionem comitem habet. Quare quamcunq; partem Archeus præparauerit ac ſeparauerit, ea excellit, atq; in operationẽ erũpit, realgarinũ vlcus peſſimũ ac venenatũ efficiens, cui nemo vnquam per officinarũ putidas compoſitiones auxiliabitur: nam antiqui cùm originem mali non intellexerint, nec remedia ijs adhibere docere potuerunt, &c.

Bulimia à Realgare vitriolato cauſata.

DE VLCERIBVS FACIEI, ALIARVMque partium arſenicalibus.

CAPVT XII.

Fuſor & fuſoria officina in homine.

ADmirabũtur ſcio, & ridebũt non pauci, ſi viderint me in Microcoſmo fuſorem (quem Archeum apello) ac fuſoriam officinam conſtituere, ŋ admirari quæſo deſinant: nam iſta in ægrorũ commodum (cuius omni ætate ſtudioſiſsimus fui) facilius probauero omnia, quàm mei antagoniſtæ vel vnicum, de humoribus ac ſex rebus naturalibus dogma confirmare queãt: qui cùm tot ſectas, hæreſes, Schiſmata, inter ſe alant, mirum ſi quid certum cõſtansq; apud illos ſit: ſed miſſos iſtos, qui contra ius fasq; in Apollins cathedra ſedent, faciamus. Vlcera de quibus hîc nobis ſermo inſtituitur, varijs modis Medicorũ vulgus partitur, varijsq; nominibus inſignita profert: ſed nullus iſtarum diſtinctionũm vſus eſt. vos iſthæc ſigna obſeruate potius, quæ Realgarinorum vlcerum patognomonica ſunt. Dolor intenſiſsimus ſi vexet, ſi comparatione aliorũ vlcerum maxima deformitas adeſt, ſi caro, cutis, oſſa, nerui, ligamenta, &c. exeduntur, ſi ſtatim ac aliquem locum materia occupauerit, varij colores apparent, iudica Realgarinum vlcus eſſe, quod omnibus veterum remedijs reſiſtit. Quamobrem ego, qui à natura ab iſtis Hæreſibus ſeparatus ſum, atq; ad deſperata reſtituenda dona-

Apollinis cathedra.

Signa vlcerum Arſenicalium.

da donatus,per Vulcanicam pharmacopœiam iſtorum auxilia inquirere vt queam,omnem mouebo lapidem,vti infra apparebit.

Poſt ſignorum explicationem tempeſtiuum fuerit locum affectum quoq; oſtendere.itaq; ſciendum vlcera hęc varijs in partibus conſiſtere,ac enaſci poſſe:nam quę à Realgare Lunæ ac Veneris fiunt,faciem ferè occupant,labia,naſum,mentũ, malas,&c. non raro oculos aureſq; depaſcẽtia:quæ vero à Realgare Iouis fiunt,& Mercurij,omoplatas & ſternon exedũt: Martis realgar in dorſo ac ventre vt plurimũ ſæuit:Saturni deniq; ab inguinibus ad plantas vſq; tota crura obtinet. Vlcera hæc etſi omnia periculoſa ſunt, & non niſi artis auxilio pelluntur, alia tamen alijs remedio magis obediũt. faciliora curatu ſunt ergo, quæ à Mercurij,Solis & Iouis exiſtunt: quæ vero à Veneris,Lunæ,Saturni, & Martis realgare facta ſunt, accuratiſsimam artificis induſtriam requirunt:alioquin ſpiritus vitales inficiũt, mortemq; ineuitabilem inducunt. Generationis modus,quo hæc vlcera fiunt explicandus adhuc ſupereſt, qui talis vt plurimum eſt. Primum,ſi Realgar per caminum Vulcani euadere conatur,nec exitum inuenit,puſtulas paruas, cum perpetua ſcalpẽdi neceſsitate excitat,quæ nunc tardius,nunc celerius ad maturitatem perueniunt,prout vel ſcalpendo,vel inconcinnis remedijs magis minusq; irritantur: quòd vbi factum fuerit,illo loco centrum ſuum nanciſcitur,cui adhæreſcens dein Realgar incipit partes exulcerare,vrere,dolore torquere,ac vel in latum,vel profundum depaſcere, pro ſuæ nimirum eſſentiæ proprietate, vnde quoque horum vlcerum differentiæ conſtituendæ ſunt. Itáq; quæ in facie & collo ſunt, Syreia appellantur:quæ inter clauiculas & inguina,ante & retro ſunt,Cancrum vocare ſolent:quæ vero ſub hypochondrijs ſunt,omnia Malum S.Ioannis nuncupant Germani, forſan ex eo, quòd diuinam potius quàm humanam opem requirant. Atqui nõ raro euenit, verrucas ac dura tubercula eadem ex cauſa oriri,quæ tamen vtilia potius quàm noxia putanda ſunt:itaq; non vt vulgus Medicorum facit,Corroſius irritanda ſunt,ſed relinquenda:ſiquidem tentata ſtatim efferantur: eſt enim ea Realgaris ex Salibus natura,vt ab huiuſmodi externis obiectis inflammetur ac ſæuiat,non ſecus ac de Realgare metallorum iam dictum eſt. Vltimo loco ſciendum, præter iam dicta Realgaria, aliam Realgaris ſpeciem adhuc exiſtere,quæ nunc ex Antimonio, nunc Plumbagine,nunc ex Margaſita,vel Thalco,vel Kakimia,alijſq; huius generis Minerali-bus ortũ ducat: verum cùm ab ea effecta vlcera, eandem cum ſuperioribus curationẽ requirant,nil opus eſt multum de ea laborare.

Locus affectus varius.

Caminum Vulcani.

Syreon quid.

Malum S. Ioannis.

DE VLCERIBVS TRANSMVTATIS.

CAPVT XIII.

Iterum

Mel crudum cum præparato viribus pugnat.

ITerum quoddam vlcerum genus explicandum eſt, quod exemplo hoc innoteſcere poterit. Cùm homo in exteriori mundo, tam varijs artibus inſtructus ſit, vt etiam ipſas rerum formas tranſmutare poſsit, cuius rei locupletiſsimum teſtimonium in melle crudo & præparato, quæ & ſubſtantia, & viribus, ex diametro quaſi pugnant, habemus. Si, inquam, in exterioribus talia perficit homo, quantò magis intrinſecus in minori mundo, in quo omnes theſauri reconditi ſunt, & ex quo omnia quæ exterioribus efficit, proficiſcuntur, talia præſtare ipſum poſſe putabimus? Si itaq; homo extra ſe naturas contra naturam tranſmutare poteſt, & illa ars ab intra procedit, quæ in attentando conſiſtit, quam dein experientia comitatur.

Remedia vt inueniantur.

Sic enim artes inueniuntur: primùm dum homo ex ſe attentationem, ex maiore mundo experientiam aſſumit, atq; tam diu laborat, donec vtriuſq; ſimilitudinem comprobarit. quare nemo vitio mihi vertat, quòd hominem intra corpus ad tranſmutationē naturarum tantum, quantum extra, laborare dicam: nam de interioribus quàm de exterioribus maior mihi ſollicitudo eſt. Adhæc ſciendum, hominem dupliciter agere: in exterioribus corpore, in interioribus ſpiritu: illic externarum rerum, hîc humani corporis decorem ac vſum reſpiciens.

Adech ſpiritus in homine laborans eſt.

Spiritum interius agentem diſtinctionis cauſa, Adech vocare ſoleo.

Itaq; ſunt in exterioribus Sales quidam, magno artificio compoſiti, vt Alkalia, & Sales ſublimati, hi ſales ad naturæ defectus ſarciendos, neceſſario ab arte fiunt:

Natura non omnia perfectè producit.

nam natura non omnia ſimplicia perfectè creauit, ſed aliqua etiam arti perficienda reliquit, pro libito, & ad eum quem deſiderat finem, conſequendum, vt iam ars rectè altera natura ſit, & dicatur. Hæc ſi in maiore mundo fiunt, etiam argumento ſunt, in minore mundo, ab Adech huiuſmodi tranſmutationes tentari: atq; hac ratione quandoq; vlcera non ſimplicia, ſed compoſita (nam ad tranſmutationes compoſitionem molitur natura) oriuntur, de quibus meritò hoc loco paucis ediſſeremus. Itaq; (vt iam dictū eſt) ſi homo in exterioribus bona malaq;, vtilia & noxia efficit, quid prohibet, idem intrinſecus fieri, dicere? quare ſi ita intrinſecus laboret Adech pro loci natura ſimplex vel compoſitum, mitè vel corroſiuum vlcus facit; cuius dein forma, formam illius Salis, à quo factum eſt, imitatur. Formas haſce nil opus eſt hic multis depingere, atq; ab inuicem diſtinguere: infinitus namq; labor foret, parumq; ad curandum vtilis. In hoc genere mali deſcribēdo antiquitas (pro more quem in obſcuris rebus ſemper tenuit) mira verborum inutilium profuſione multis paginis diſſeruit. Ego negotium paucis expediam.

Artifices ſeu fabri in homine.

Artifices interni, dum ad opus aliquod ſe accingunt, loca ſibi deligunt, in quibus ſimplicia compoſitis ſuis idonea inueniant, quæ vbi nacti fuerint, talibus formis exornant,

quales

quales & ipforum naturæ, & inftrumentorum habilitas ferunt. Spirituales ifti artifices variis arcanis ornati funt, bonis fcilicet ac noxiis, quæ pro loci natura diuerfa fabricant. Operum horum iam prognoftica paucis aperiantur. Si itaq; contigerit homines multo quàm ipforum ferant prudentia, mores, ac naturæ, morofiores euadere (quod fieri non raro animaduertimus) variisq; morbis incognitis antea conflictari, Cœlum malè difpofitum iudica, à cuius peruerfa operatione non ita multò pòft Peftem caufatam iri, metuendum. Quod de vniuerfalibus dictũ eft, in particularibus quoque confiderationem meretur. itaq; fi vlcera cacoëthe appareant, internos artifices in opere aberrare fcias: etenim quandocunq; exterioris mundi negotia claudicant, interiorem periclitari non poteft non verum effe. Hæc de morbis tranfmutatis hactenus dixiffe fufficiat, in quibus non tam vniuerfaliter, quàm de vlceribus fpecialiter admonendi mihi fuiftis.

Peftis à cœli infaufto pofitu oritur.

DE VLCERIBVS QVÆ COELITVS *imprimuntur, ac influunt.*

CAPVT XIIII.

COElum eiusq; influxus contemplari, (propter eos morbos quos à Firmamento imprimi omnibus in confeffo eft,) Medicum debere, non minus quàm fimplicia ea, quę ad remediorum cõpofitionẽ adhibet, ex eo manifeftum eft, quòd cùm quatuor fint, quæ Medicum perfectum reddunt, Philofophia, Aftronomia, Alchymia & Medicina: Aftronomia, quæ circa cœleftium verfatur contemplationẽ, eam nobis ad Medicinæ perfectionẽ neceffariam oftendat. Sunt qui tribus repudiatis vnà, Medicina contenti effe velint, eo argumento, quòd nusq; Galenus de cœleftibus impreffionibus (etiam in Peftis cõfideratione, quę tamẽ omnibus ad cœlũ refertur) verba fecerit. Quafi vero nõ vitio potius quàm virtuti tribuendũ fit, eũ, qui principatũ Medicinæ affectarit ac vfurparit, ifta ignoraffe, fine quib. in Medicũ perfectum euadere non datur. Sed noxiũ hoc artis Medicę dogma eft, quod vni homini tantũ tribuit, atq; imitationẽ rationibus pręfert: ex eo enim accidit, vt omnes impunè Medicos fe effe profiteantur, ac ex arte rem faciant, qui alias artes vel defidia, vel ignorantia relinquere coacti fuêre. Verũ iam tandẽ oftendam, quomodo cœlum vi fua attractrice multorũ vlcerum efficiens caufa fit. Magnetem, Succinum, Maftichem, Refinas, aliaq; huius generis: ferrum, fordes ac fimilia attrahere videmus. Sic in cœlo ftellæ plurimæ exiftunt, quæ in homine recondita, ac fibi familiaria (fiue humores fint, fiue quid aliud) ad exteriorẽ corporis regionẽ educũt atq; attrahunt: certũ enim eft, nihil in hoc fub lunari globo effe, q nõ Stellis aliquid de fua natura cõmunicare cogatur,

Medicũ quatuor artes perficiunt.

Galenus cœleftium impreffionum non meminit.

Cœlum quomodo vlcera faciat.

gatur,

Stellæ ab inferioribus nutriuntur.

gatur magno suo malo: vti enim solem ex humidis humida extrahere eaq; arefacere videmus: sic quælibet stella ex suo corpore cui dominatur, attrahit quędã, quibus deperditis, ipsum corpus ad interitum inclinare apparet. Huc respicere manifestum est eos, qui non nisi inspecto prius cœli situ, ligna cædunt, ac lutum fodiunt: quippe non ignari, cariem, aliaq; vitia à superioibus accidere. Quin & illud

Saphirus Anthracem aperit.

experientia docuit, Saphirum gemmã Anthracem aperire attrhendo, donec vlcus fiat manifestum: quod si ea lapidis natura est, eaq; in astris quoq; tribuere; vt scilicet ab ipsis Carbunculum, Anthracem, Apostema, &c. fieri dicamus, cùm Gemmæ eam virtutem non nisi ab astris habeant. Longè alias harum effectionum causas adferunt pseudomedici. verum quia omni occultioris naturæ cognitione destituuntur, quid mirum cœlestium influxionum effectus illos non

Angelica Vrsina est Cardo patia seu Carlina.

intelligere? Iterum, cùm angelicam vrsinam ijs quos Radijs suis apprehenderit, omnem virtutẽ subtrahit, non video quomodo non Firmamento illam quoq; vim tribuamus: siquidem iam constitutum sit, nil in Elementari orbe esse, quod non in Firmamento existat quoq;. Quamrbrem notandum, si vlcera fiant lethalia, vel quæ methodicam curationem non admittant, curandi rationem inuertendam esse, aliaq; remedia vsurpãda: nam in ijs cœli influxum prędominari certissimum est. in hoc ergo vlcerum genere nil sane spei in vulgatis medicorum libris ac pharmacopœorum officinis ponere licet: putida enim ac inutilia sunt, quæ ipsi præscribunt ac com-

Astronomica Medicina.

ponunt remedia. Itaq; ad Astronomicæ Medicinæ canones recurrendum erit, illicq; remedia petenda. Quæ diximus hactenus, vberiore explicatione non indigent: vnicum enim argumentum à maiore omnem dubitationem tollit. nam si cœlum pluuiam, niuem, tonitru, fulgur, &c. efficit: si cœli tempestas alterationem corporibus inducit, vt iuxta eam magis minusq; valeamus: manifestum est, cæterorum quoq; morborum, maximeq; vlcerum efficiendi potestatem ei tribuendam esse, quidquid Galenus eiusq; sequaces deblatterent.

DE VLCERIBVS FONTIS (appellatis.)

CAPVT XV.

Vlceris hoc genus, quod fontis vlcus appellauimus superius, explicaturus, exempli loco adducam illud. Fontium calor frigusúe, siue ex cœlo sunt, siue à terra, à calido & igneo fonte sub tera latente, suasq; actiones perficiente, consistunt, augenturq;. Atqui

Caloris frigorisq; cœlum causa est.

nihil in his inferioribus, vel calidum, vel frigidum est, quod non caloris frigorisue sui causam cœlum agnoscat: at terram interim ceu concausam istarum qualitatum augmentum ac decrementum pro-

curare

curare non negauerim, Radix tamē, vt dixi, in cœlo eſt, quæ in prima rerum creatione ſic vt apparet, eſt ſegregata, iterumq́; terreſtribus mutua cognatione iuncta. Simili plane ratione, de fluxionibus humani corporis iudicandum eſt, eas ſcilicet à cœleſtibus operationibus dependere, vt dirimi facile non queant. At vt maximè difficulter ab ijs alienentur, atq; medelam accipiant, tamen hominem coactè illas impreſsiones ferre non fatemur, ſed per Aſtronomicam Medicinam reſiſtendi præſidijs confirmari poſſe, contendimus.

Catarrhi à cœli influxū dependent.

Generationis quoque horum modus fontibus aquarum omni ex parte reſpondet: nam quemadmodnm illæ ex Petris ſcaturiunt, ortus tamē ſui rationē, ac ſemina manifeſta non habent, ſed perennes fluunt ſemper, ſic & iſtæ fluxiones humani corporis, ex nullo, vel ſaltem obſcuro ſemine emanantes, perennes quaſi ſunt. Iſtis ſanè ſingularem curationem adhibēdam eſſe, differentia horum ab alijs vlceribus (quæ ortus ſui manifeſta ſeminaria habent) innuit. Homo cùm ex terra ortus ſit, terræ quoq; naturam refert. atqui terra Flammulam, Linum Aquaticum, &c, cauſtica & puſtulas excitantia producit. Ergo in homine ſimilia quædam germina naſci poſſunt, quæ huic ſenſu moleſta ſunt, illi ob craſsitiem inſenſibilia.

Flammula vim cauſticā habet.

Itaq; fontium hac analogia conſtituta, notandum deinceps eſt, quemadmodum fontium varia genera ſunt, temperie, actionibus, accidentibus varijs inuicem differentia, ſic & harum fluxionum nō vnam eſſe diſtinctionem, ſed plurimas, quas curandi ratio ſtudioſè obſeruandas innuit: nam frigida, ſtupefaciensq́; defluxio à calida longè aliam curandi methodum requirit (CVRATIO.)

Etſiamſi autem iſtis fluxionibus curationem adhibere, & impoſsibile ſit, & inconueniens: (nam nemo fluminis impetū in fonte ſuo remorari poteſt, vti radicitus ex ſemine ortam plantam euellere licet) tamen non deſunt ad ſuſtentationem remedia, neq; Medicum eſt, ſtatim de curatione deſperare. Etſi enim pſeudomedicorum decreta incurabiles iſtas fluxiones pronuncient, tamen eæ conſultationes, quæ cœli influxum præſupponunt (quas neq; apud Galenum, neq; alios eius farini logodædalos inuenias) aliquid ſpei adhuc ſupereſſe quandoq; oſtendunt.

Cautio in prædictione obſeruanda.

DE VLCERIBVS QVÆ CVM VVLNERE, *fractura, ac morſu complicantur.*

CAPVT XVI

VLcerum quæ vulneribus, fracturis, morſibus, alijsq́; non bene curatorum vulnerū ſymotomatis ſuperueniunt, hinc fere radices trahunt, quòd dum illis medicamur, niſi probè ab externis iniurijs ea muniamus, ex ſua natura, vulneris ſcilicet in alienam abeūt, ac in vlcera trāſmutantur. Veluti ouum cuius putamen confractū

Cauſæ.

eſt, facile quoq; putredinem contrahere apparet. Sic & homo ſi ab extra illius corpus apertum fuerit (id eſt, vnitas ſoluta) tum externa elementa, ac aër circumſtans in interiora agere incipiunt, eaq; corrumpere: eſt enim exteriorum multo quàm interiorum natura durior, adeo, vt inter ea ſimilis ac inter Silicem ac Carbunculum gemmam comparatio ſit, itaque corruptio facilis exiſtit, ac ſtudioſe præcauenda. Etenim cùm ea ſit immundorum natura, vt mundis ſemper quoque labem aliquam inferre conantur, ſummo ſane ſtudio in tuendam mundiciem incumbendum erit, maxime ſi à Firmamẽto alterata eſſe Elemẽta intellexerimus. Ex quo ſequitur, humani corporis continuitate ſoluta, ſiue per Arma, morſum, vſtionem, fracturas, &c. ipſum corpus externorum & circumſtantium Elementorum iniurijs expoſitum eſſe, & in vlceroſam diſpoſitionẽ facile prolabi. Quamobrem Medicamenta parietis inſtar collocãda inter corpus & circumſtantia, Elementa erunt: quod niſi & ipſa medicamenta ſint ritè præparata, ſed æquè ac externa elementa immunda, facilior multò erit ad vlcus tranſitus. Atq; hinc nata putredo corruptionis vehementis cauſa euadit, quam auferre, niſi tota ea parte, quam ipſa occupauit, ablata, impoſsibile eſt. Actiones iſtæ Elementorũ externorum ſumma diligentia propter curandi rationem obſeruandæ ſunt: nam ab impreſsionũ ac Saliũ actionibus nõ parum diuerſæ apparent, quas quia Humoriſtę illi medici ignorarunt, nõ eſt vt multũ vtilitatis ex ipſorũ lectione reportaturos nos ſperemus. Etſi enim non negauerim, ipſorũ curationes confirmari poſſe, ſi eæ eſſent cauſæ quas illi aſsignant: verũ illi eas indemõſtratas aſſumpſerunt, atq; hac ſumptione totam artem fœdiſsime conſpurcarunt. Vos hoc axiomatis inſtar habete. Quemadmodum reſpiratione ac inſpiratione corrupti aëris, hominis interiora inficiuntur, ſic & per vulnera nõ probè munita, venenũ ambientis aëris communicari nobis poſſe. Atq; hoc vt in quauis vnitatis ſolutione catholicum eſt, ſic in venenatis morſibus, ac vulneribus ab intoxicato telo factis, vnicè conſiderandũ: etenim veneno cum ambientis intẽperie conſpirante, celerrima ingruit deſtructio. Quin & in fracturis, (vbi eæ perperam curatæ fuerint) cum vlcere cõplicatio admodum periculoſa exiſtit, ac fere curationis ſpem adimit. Itaq; vbi tale vlcus oblatum fuerit, ſciendum, curationem per Elementa (id eſt, ipſorum Elementorum remedia) faciendam eſſe: ſemper enim ex eadem claſſe, è qua morbus eſt, remedium petere cõuenit, quod qui nõ intelligit, ſed ſemper de cõtrario remedio cogitat, is vt à curatione abſtineat, admoneo.

Corpus vulnetarum Elementorum iniurijs eſt expoſitum.

Cauſas non demonſtratas Humoriſtæ aſſumunt.

Curatio per Elementa.

DE VLCERIBVS QVI EX PROPRIA

conſtellatione generata ſunt.

CAPVT XVII.

Acci-

Accidunt quandoq; vlcera, quorum infectio ex ſua ipſorũmet conſtellatione originem ducit, nulla accedente vel cœleſti vel Elementari cauſa procatarctica, huius generis ſunt vlcera mammarum, quæ ab vtero oriuntur. verbi gratia, Cor ſuam conſtellationẽ habet, habet & ſuam vterus, quarum ſicut Archeus interior ad exteriorem ſe habet vtraq;. Vteri itaq; Syderea virtus ſi à vero tramite aberret, totam illius regionem, quanta ea eſt, ad deſtructionem diſponit, ac inficit, haud aliter quàm Anthracem à cœlo accendi videmus: nam & ſic quoq; vterus, hîc ex irtrinſeca illa ſua influentia vlcera creat, putredinem in lacte vberibus &c. efficiens. Simili ratione Bubones fiunt, corrupta ſcilicet Oſei conſtellatione. Nam Oſei operatione ſuum met Sydus corrumpente, ac quaſi efferata deſtruente, Peſti ſimile hoc malum oritur: etenim quemadmodum cœleſtis illa influentia partem ſibi cognatam inflammat, ſic radios Syderis Oſei hîc ſe habere cogitandũ eſt. Peſti ſimile malum dixi: nam ſunt quædam ſingularia loca, in quibus frequenter Bubones peſtilentiales fiunt, cuius generis & Oſei regio eſt. Quin & ſydus Oſei interna quædam peſtilentialium ſtellarum conſtellatio eſt: verum ſuperiori tandem conſtellatione accedente, tum demum exterioris Oſaicæ Peſtis cauſa euadit (obſcura omnia ſunt.)

Cordis conſtellatio. — *Bubones Venerei vt fiant.* — *Oſaica Peſtis.*

Itaq; quod ſupra monuimus, ſcilicet in Phyſico corpore totum contineri Firmamentum, ipſumq; iuxta cœli Phyſici regiones diuidi, hic denuo memoria reddendum eſt, ac obſeruandũ prẹterea. Quod ſi ex cœleſti conſtellatione peſtis fiat, ſuo ad quem eam influxus deſtinauit loco, eaq; lethalis nõ ſit, ſed loco cẹdat ac ſoluatur, nec plane tamẽ, quòd, inquam, niſi ea concinne ritis adhibitis remedijs, percuretur, vlceroſa ac fiſtuloſa ſequatũr diſpoſitio: ac dein interiore deſtructo ſydere alia ſuperueniat peſtilentialis conſtitutio, ab illa diuerſa quidem, ex ea tamen orta. Quamobrem moneo in peſtis curatione ſedulo in conſolidatione laborandum eſſe, quòd ſine ea nulla curatio abſolui poſsit. Pauca hæc exempli quaſi loco ad oſtendendam conſtellationis vim, in medium attulimus, monentes interim, & huius generis alia innumera exiſtere, & iſtis conſideratis facile cognoſci, quid Aether Olympius, ac Phyſicũ ſydus poſſint. Hæc ſcio Medicos Firmamenti ignaros non intelligere, ſed ipſimet huius inſcitiæ cauſa ſunt.

Bubones peſtilentiales in Fiſtulas abeũt. — *Aether Olympius.*

VLCERA QVÆDAM PER INCANTAtionem à Lamijs fieri.

CAPVT XVIII.

Vlcera per incantationem à Sagis fieri poſſe, vel facta deteriora effici, etſi vulgo incredibile ac fabuloſum putetur, ſapientioribus attamen non plane fictum videtur. Et ſane duo omnino modi

ſunt quibus iſta fiunt: vel enim à ſpiritibus, vel ex incredulitate accidunt, quæ ambo cùm extra LVMEN NATVRAE poſita ſint, naturaliter, ſeu ex naturæ fontibus, de iȷs diſſerere nemo poterit. Spiritus autem quomodo huiuſmodi operationes perficiant, ſcitote, quòd Sacrę literę admonent de hoc caſu in Hiſtoria Iobi: is enim antecꝗ à diabolo tẽtaretur, integra & fortuna & ſanitate fuit, ſed poteſtati diaboli ſubiectus, toto corpore vlcerato eſſe cepit, à ſatana nimirũ percuſſus. Hęc ſi concedamus, vt certè inficiari nefas eſt, quis dicat iam tum huiusmodi tentationes deſiȷſſe, nec ad hæc vſqꝫ tempora, imò ad finem ſeculi durare ac duraturas eſſe? Sane non contemnenda Satanæ potentia eſt, vt qui mille fallendi ac tentandi artibus præditus ſit, & qui, Scriptura teſte, ſemper rugiens obambulat ſicut leo querens quẽ deuoret. Quamobrẽ firmiter credendũ, nõ tantũ animæ, ſed & eius domicilio, corpori ſc: noſtro ipſum acriter inſidiari, cũ & experiẽtia cõſtet, & Euãgeliũ doceat, ipſum corpora noſtra obſidere, ac miris modis deformare poſſe. Stat itaqꝫ ſẽtẽtia, Satanã diuino permiſſu omnis generis plagis humanũ genus affi- cere poſſe. Atqꝫ quemadmodum homines variȷs artibus præditi ſunt, quas omnes ex rebus à Deo creatis, ac per ſenſum & rationẽ cognitis, faciũt, exercent, perficiũt. Sic Spiritus homines lõgo interuallo ſuperare cõſtat: iȷ namqꝫ ſimplicia ac ſpecies ſuas nõ ex corporeis, ſed ex incorporeis, cœleſtibus, ac Firmamentalibus, quibus æque ignis, ſulphur, ac Salpetræ ineſt, ac iſtis Elementaribus corporibus deſumunt. Quod ſi ergo vt hominibus, ſic & Satanæ ſcientiam componendi largitus Dominus Deus eſt, certum eſt ipſum vẽtum excitare, ignem accendere, ex ſalepetræ & ſulphure grandinẽ ac fulmina efficere, quibus omnibus nos fortunis exuat, poſſe: nam quò ars à Deo repoſita eſt, illic ipſam vigere probabile eſt. Sic ergo Iob, ſic aliȷ, quos in tentationem induci Deus permiſit, à Satana afflicti, tractati, percuſſi ſunt. Sciendum itaqꝫ eſt, eam quorundam hominum peruerſitatem eſſe, vt cùm toto corde, & ex tota anima Deum diligere deberent, ad ſatanam conuerſi, eius mancipia euadant, ac odio proximi flagrare incipiant. Qua dein maleuolentia cum malis ſpiritibus iuncta, eorum ſibi ſcientiam vſurpat: atqꝫ ſic ſpirituum miniſterio conceptum odium in proximos euomit. Sed prę- mium huius nequitiæ æquale cum Iuda proditore ferent omnes iȷ, & ſanè quicunqꝫ tales ſunt, ſub exitum vitæ huius rei manifeſtiſsima indicia produnt: eſt enim æqua cum labore ipſorum merces. Veruntamen nec in illis quibus mala à ſpiritibus infligũtur, ſine diuino permiſſu quidquam proficit hoſtis maleuolentia: at ille ipſe qui proprio Filio non pepercit, nobis quoque crucem ac afflictionem à proximo imponit, ac conciliat, &c.

Spiritus quomodo vlcera faciant.

Imaginatio ſeu incantatio vt lędat.

Iudę proditoris præmium.

Porrò nunc incredulitas, quæ horum malorum cauſa altera nobis conſtituta fuit,expedienda ſupereſt , qua de re dilucidiſſ: *Incredulitas eſt vlcerum cauſa.* Chriſti verba in Euangelio extant, cùm inquit: Si fuerit fides veſtra,ſicut granum ſinapis,& dixeritis huic arbori,&c. Ex iſtis enim conſequitur,ſi fidem habuerimus in Chriſtum, fore, quæ ille pollicitus eſt:ſin fidem in Satanam habeamus, itidem illius promiſſorum participes futuros: vtroq; enim modo Diuina operatur potẽtia, teſte Chriſto,cùm loquitur de Pſeudoprophetis & Antichriſto. Signa & miracula facient (inquit)per Satanam,& ego Satanæ ſcientiam ac poteſtatem tribuam, vt ipſorum miracula de illis teſtentur:nam propter fidem ipſorum Satan talia perficiet miracula per ipſos. Quapropter,in Satanæ poteſtate aſſerenda, nemo nimium ſit incredulus:nam quemadmodum Deus de pijs teſtimonium perhibet per miracula, ſic de impijs Sntan. Itaq; non immerito de incantatione & ſimilibus,per quæ vlcera quandoque infliguntur, hoc loco diſſeruimus.

DE VLCERIBVS QVÆ EX ELEMENTIS duobus, igne & glacie fiunt.

CAPVT XIX.

VLcera quæ ex Elementorum manifeſtis qualitatibus,(id eſt, intemperie)oriuntur,cùm ſingularem curationem requirant, ſingularem quoq; theoriam non immerito ſortita ſunt. Quapropter quod initio diximus, hominem tribus è rebus compoſitum eſſe,quarum vna Sulphur eſt,ſciendum,hoc genus vlcerum in Sulphure radices ſuas habere. *Sulphuris inflammatio.* Itaq; ſi Sulphur inflammetur,iam operationem ſuam auſpicabitur,ac in igneam degenerabit naturã, igneasq; actiones producit,hoc eſt,cauſtica ſua vi puſtulas excitat quãdoq; membrum,non raro totum corpus adurens.Neq; eſt, vt quis admiratione ducatur,ſi audiat Sulphur me in humano corpore cõſtituere. Etſi enim ad oculum non apparet, ineſt tamen omnibus ſuis facultatibus in corpore Phyſico, non aliter quàm de Salibus dictum eſt hactenus,quorum eſſentia quoq; etſi conſpicua non eſt, tamen virtus & actio latere nequit. Sic etenim in prima rerum creatione comparata ſunt omnia, vt Sulphur quandoq; caro fit, quandoq; lignum, &c. *Sulphur quid in homine.* Sed omne id quod ab igne euincitur,Sulphur putandũ eſt:reliqua vero duo (Sal ſcilicet & Mercurius)igni reſiſtunt,ac in vltimam materiam reducuntur. *Corpus primo Sulphur fuit.* Quia ergo ex carne,oſſibus, & ſimilibus Sulphur generari diximus, quod dein inflammatum vlcera faciat: Scitote,quòd corpus ab initio omne Sulphur fuit,à quò dein in mediam materiam perductum eſt, vt iam caro, ſanguis,&c. eſſet, vnde illę partes corruptibiles effectę,intrinſecas *Caro & ſanguis media materia corporis ſunt.*

Caro & ſanguis media materia corporis ſunt.

concitarunt incommoderationes, vt iam homini ſuæ met ipſius ſubſtantiæ aduerſentur, ac ſubinde appetant rurſum reductionem ad primam materiam: nam media creatio primæ omnino inimica eſt, ambęq; mutuam corruptionem ſatagunt, atque prima alterius in ſe reductionem machinatur, qua facta, homo denuo in terram ac puluerem, ex quo (media creatione) factus erat, redit. In quo puluere etſi manifeſte Sulphur non apparet, nil refert: nam & ex terra lignum fit, cùm tamen terra lignum nec ſit, nec dicatur.

Affectus locus & cauſa primum cognoſci debent.

Itaque omnibus modis primum corpus, in quo morbus inhæret, cognoſcendum eſt: pòſt, cauſa morbi, & quę rurſum ad primã materiam corpus reducere cogitat, contemplanda: ſic namq; omnes prædeſtinati ſumus, vt varijs modis corrumpamur, ac in primam materiam relabamur, corruptionis inquam: huius quædam ſpecies Sulphuri quoq; ineſt, qua à media creatione ad primã inclinat, ac Elementariam inflammationem contrahit, vt rectè ignis iſto in caſu corruptionis materia dicatur.

Ignis ergo iſte per quem Sulphur hoc accenditur, varijs modis naſcitur, quemadmodum & externi ignis ortus varios eſſe conſpicimus: hic ex ſilice excutitur, alter per ſpeculum adurens concipitur, tertius ex motu (quod in funiculis apparet) nonnullus alia ignifera arte comparatur.

Ignis internus varijs modis exiſtit.

Sol in homine internus.

Eodem dico modo ignis interior inuiſibilis exoritur: nam ſilicum ignem refert is, qui fit per cœleſtes impreſsiones, Solis interioris, qui Sulphur accendit. Solem illum, vt qui nec diem nec noctem faciat, Galenici medici non intelligunt, quippe cuius naturam numq; didicerunt. Verum ſi Sol externus lignorum Sulphur accendere poteſt, rectè interiori noſtro ſoli eandem vim tribuimus.

Alter modus inflammationis Sulphuris.

Sunt porrò in homine motus quidam, qui pro natura ſua Liquorem exſiccare valent, ac Salia in calcis formam adurere, à qua poſtmodum membra in Sulphuream naturam deducta, vi caloris inflammantur. Accenſionum genera etſi plura exiſtunt, iam commemorata duo tamen præcipua quaſi ſunt, & reliqua in ſe continent omnia. Quæ ambo (vt ſummatim omnia quæ diximus colligam) corpus primum inflammant, & ad primam materiam retrudere conantur, (vnde poſtea ad conſpiciendam flammam aptum redditur, &c.) Quòd hominem ab igne conſumendum pono, non vſq; adeo inſolens putandum eſt: nam & huius rei terra quoq; documenta manifeſta prodit: quoties enim terreſtres ignes emicant? qui ſane medicum commonefaciunt de hominis igne. Etſi enim non eadem ratio eſt primæ ac mediæ creationis, ac materiæ, terræ ſcilicet & hominis, ignis ſcilicet terreſtris, ac humani, attamen eorum æquales Operationes eſſe, experientia docuit: nam vt maxime ignis terreſtris, qui corporeus eſt, ac viſibilis, interno hominis igni (qui ſoli ei in quo eſt ſenſibilis, omnibus inuiſibi-

lis cognoſcitur) æqualis non videatur, eſt tamen iuxta hanc diffe-rentiam amborum eſſentias metiri facile. Verbi cauſa, Montes plurimi ſunt perpetuo igne deflagrantes, alij nō perpetuo quidem, ſed eouſq; durante, donec omnimoda ad primam materiam reductio facta ſit. Sic in Styria vidimus ex male curato igne nocturno totos campos deflagraſſe, cùm ad ignis reſtinctionem fruſtra concurreret plebs. verum iſtas ignis externi cauſas indagare philoſophos relinquimus, ſufficiat nouiſſe hæc quandam ad Medicam artē præfigurationem habere. Simili ratione igneas operationes quæ in Adoptis fiūnt Chemiæ (cuius Medicum peritum eſſe volumus, antequam ad artem accedat,) conſiderandas volumus. Harum conflagrationum exemplo, contingit in humano corpore, poſt diuturnas vlcerationes, Sales quandoque calcinari, atque Sulphurea corpora in primā materiam reduci, tandemq; accendi. Quin & idem ex inconuenientibus adhibitis remedijs accidere videmus, maxime à Mercurio viuo: itaque Medicos hortor, vt Chemico ſtudio ipſius venenoſitatis ſcintillas tollere diſcant. Adhæc poſt diuturnas ægritudines huiuſmodi inflammationes accidere poſſunt, verum vbi in ſanis factæ fuerint, atque vbi nulla in remedio culpa eſt, ſciendum mali cauſam eam eſſe, Sydus illac influere, ac impreſsionem facere velle: ſumus enim ſuperiorum influxibus recipiendis non aliter ſubiecti, quàm elychnium ad ignem è ſilice excuſſum excipiendum. quæ dico noua ac impoſsibilia non ſunt: etenim ſi arbores, ædificia, &c. cœlo fulmine tanguntur, an non & noſtra corpora huiuſmodi ignes excipere queant? hoc ſaltem intereſt, hîc inuiſibiliter fieri, illic omnia ad ſenſum apparere.

Hiſtoria.

Operationes in Adoptis.

Mercurij venenoſæ ſcintillæ.

DE CAVSIS ET GENERAtione Lepræ.

CAPVT XX.

AD vberiorem Lepræ intellectum, ante omnia Leproſæ putredinis, à quauis alia differentiam obſeruare conuenit. Eſt enim Leproſum corpus putridum, omni Balſamo ac Sale priuatum, vita tamen, Sulphure, & liquore non deſtitutum. Reliquæ vero putredines ſine Balſami vel Salis interitu accidunt, quamobrem minus periculoſæ habentur. Sciendum itaque, vbi in Balſamo vita non ineſt amplius, iam & Salem quoque deperdi, quo deperdito, reliqua duo, Liquor ſcilicet & Sulphur, pro ſua natura, ac conditione agere incipiunt, & ſic ſine Sale generant, quod generatum nos LEPRAM appellamus: quæ etſi in putredine conſiſtat, omnis tamen adeo diuerſa eſt, vt nunquam in duobus

Leproſi corporis deſcriptio.

Lepra quid ſit.

similis appareat. Diuersitas hoc se modo habet, artifex manuarius iuxta varias dimensiones opera diuersa producit, ex insita sua virtute. Sic putredo hęc pro varietate complexionum ac conditionum, diuersi generis venenositates concipit: sunt enim corruptionis nostræ causa miris modis differentes, veneni diuersitas omnis ad insitam refertur dispositionem, quarum omnes quidem vnam causam habent, sed varijs modis se produnt.

I. Dicimus itaq; Lepram fieri per putredinem sine Sale & Balsamo causatam, ab operationibus Sulphuris & Liquoris: duo enim hæc si tertio (Sale scilicet) destituantur, non possunt nisi Lepram efficere.

II. Neque vero hoc saltem modo Lepra generatur, sed & si Sal naturam suam deperdat, quod per cœlestes quandoq; influentias accidit, Lepra quoq; fit omnium pessima.

III. Quin & vbi Balsamus per magnas corporis refrictiones congelatus corrumpitur, Lepra fieri potest, vti & in vino per magna frigora abeunte, corruptionem quandam inemendabilem fieri videmus.

IIII. Lepræ deniq; nonnullæ fiunt in generationi subseruientibus partibus, quæ si in posteros propagetur, omnino incurabilis est.

Lepre quæ incurabiles.

Nam vbicunq; Balsamus corrumpitur, vel absumitur, nulla amplius sanationis spes superest: nam quemadmodum cinis, non amplius in ligneam substantiam reduci potest; sic nec vllum corpus, cuius Balsamus absumptus est, pristinæ sanitati restituere Medicus poterit: etenim sine eo tanta est reliquorum trium corporum malignitas, vt eo absente, viuum corpus sic putrefaciant, vt cadauera post mortem putrescere solent. Itaque magna huius morbi varietas & malignitas existit, quandoq; vniuersum corpus, quandoq; vnicum membrum, sępius solos pulmones, vel manum solam inuadens. Ea tamen malignitate est, vt etsi vnica in parte consistat, integram tamen corpus inficere, sensu priuare, ac stupefacere queat. atq; hoc in correptis infallibile signum futurę in aliqua parte lepræ est, si illa pars stupore corripiatur, deinde sensum paulatim amittat.

Lepræ futuræ signum.

Sciendum tamen Balsamum (qui lepræ causa dictus est) corpus suum non amittere, sed vim saltem, id est, formam solum abire per putrefactionem) cùm autē forma quæuis à Salis corpore fiat, Salis corruptionem fieri debere manifestum est, ex qua vlcera, pustulę, duri tumoros &c. oriuntur, omnia pro loci & temperaturę diuersitate euariantia. Est autem Lepra talis affectus, qui etiamsi pro sua natura omnibus animantibus accidere queat, vni tamen homini euenire solet, vel quia vnus homo ad talem corruptionem constitutus est, vel quia ciborū quorundam talis effectus est: hinc videmus porcos qui temperie ad humanam naturam bestiarum omnium proxime accedunt, ab hoc malo non vsq; quaq; tutos esse.

Lepra soli homines corripiuntur.

Sed plura de lepra hominis, vt quę nec præcaueri, nec curari posit, scribre supersedeo. Attamē quę ex perfrictione fiūt, tū ex cœlestibus

influentijs, lepræ per Medicinas cœleſtes curationem admittere videntur: illæ vero quæ vel hæreditario factæ ſunt, vel diuinitus immiſſæ (vt immitti non dubitamus) ad mortem ferè comitantur. Denique non ignorandum, intrinſecas quaſdam lepras eſſe, quæ vix poſt duodecimam generationem ſe prodant, ac ſi prodeant, finiuntur, & in perfectam ſanitatem abeunt: veruntamen frequenter raucedinem, ſcabiem, mala vlcera efficit, quæ quia ex lepra (etſi imperfecta ea erat) originem habent, curationem non admittunt. Itaq; Medico accurata cōſideratio adhibenda eſt, in huiuſmodi incerti iudicij occultis morbis, ne forſan ſanabiles pro incurabilibus, & viciſsim pronūciet, cuius generis erroribus multas occaſiones præbent falſa & inconcinna Pſeudomedicorū, de Lepræ iuxta humores differentijs ſcripta, itaq; ab illorū lectione abſtinendū iubeo.

V. Lepræ interiores.

DE VLCERIBVS QVÆ CHAOS INtrinſecus in nobis generat.

CAPVT XXI.

Flatuum ac aëris retentionem (eſt autem aër chaos quoddam, corruptionis cauſam continens) vlcera facere, exterioris mundi theoria oſtendit. Aër namq; exterior Firmamento circumſcriptus, intra eius circumferentiam coactus eſt, ibiq; omnia que ſunt peruadens, etiam in homine agit: nam cū ipſe corruptionis cauſa ſit, imò ipſemet corruptus venenum concipit, quod dein omnibus corporibus, quæ ipſe contigerit, cōmunicat: hinc in pomis putredines, in arboribus caries, in homine vlcera oriuntur. Sic in homine cutis exterior firmamentū eſt mundi minoris, in quo chaos æquè ac in maiori mūdo inſunt, & ex ſeipſis, & à maiore mundo corrūpi idonea, ex qua corruptione interiorū partium vlcera naſcuntur, multò quàm in exterioribus frequentiora, ac grauiora: nam illic ſenſus vegetior eſt, & facilius immundicies colligitur. Generatio putredinis in hūc ferè modū contingit: vbi pars aliqua venenū illud concepit, iam inflāmari incipit, ac ſuppurari, vnde vlcus oritur, quod interius ſaltē conſiſtit, nec vnq; extrà fertur. hinc morbi iſti periculoſi, ac lethales habentur. Et quò maior partis dignitas, ac cum corde cognatio eſt, tanto periculoſius malum eſt: nam dignitatis partis ratione morbi Acuti, Chronici lethales ac ſanabiles euadunt. Porrò quæ de generatione ac virtutibus ventorum alibi diximus, ad hominē quoq; hic referenda ſunt: nam & in homine venti generantur, qui cùm ventis maioris mundi cognationem habent: hinc ſequitur, exterioribus corruptis, interioribus quoque illam corruptionem communicari, neq; tamen exterioribus ventis vim generandorū vlcerū tribuimus, ſed interioribus ſolum: verū niſi hi ab illis irritarentur, nec iſti operarentur, perinde ac Silicis ignis, igni pulueris pyrici

Chaos eſt Aër.

Cutis hominis eſt firmamentum Microcoſmi.

Venti in homine generātur vt in maiore mundo.

pyrici iunctus, flammã facit, hoc eſt, in ſilicæ ignis eſt, eſt & in puluere tormentario, attamen niſi ille in hunc conijciatur, ignis non fiet, ſimili plane ratione de ventis iudicandum eſt. Notandum etiam, ventorum quamuis multæ differentiæ ſint, vnicam tamen ſaltem eſſe vlcerationem, cuius tamen differentiæ ex hoc petendæ ſunt, quòd alia aliarũ partiũ ſubſtantia ac eſſentia eſt. Verum quòd ventus ille externus non omnibus ex æquo nocet, cauſa eſt diuina prouidentia, quæ membraneam cutẽ pro propugnaculo oppoſuit, tum quod regiones earumq́ ſitus magnam diuerſitatem habent, vt in vnica noſtra Germania centuplex & vltra inueniatur, omnis à cœleſtibus conſtellationibus dependens. Quamobrem Medicus iuxta conſtellationum diuerſitatem Aſtronomicis rationibus mũdum partiri debet, totiusq́ mundi, iuxta eaſdem deſcriptionem conficere. Nam in populoſis vrbibus cœli cum hominibus conſpirationem videre eſt, vt iam vbi venti illi climata illa peruaſerint, eos homines inficiant: ſin nulla conſpiratio illic ſit, ſine noxa illas regiones tranſit. Atque hæc de vlceribus internis, earumq́ ex Chao ortu dixiſſe ſufficiat.

Mundus iuxta conſtellationũ diuerſitatem partiendus.

Peroratio.

QVÆ hactenus de cauſis ac generatione vlcerum prodita à nobis ſunt, quàm difficulter locum apud pleroſq́ inuentura ſint, non me latet: tam enim mordicus tot ſeculorum conſenſu cõfirmatam quatuor humorum in vlceribus theoriam, pleriq́ retinere conantur, vt ſatis mirari nequeam, neminem hactenus extitiſſe, qui fucatam illam, ac Sophiſticam humorum quaternitatem accuratius cenſeret. Sed mali cauſa ea eſt, quòd cùm ad capeſſendam Medicinam maximopere neceſſaria ſit Philoſophiæ cognitio, paſsim omnibus perſuaſum ſit, ex Ariſtotelicis eam libris hauriendam eſſe, cùm tamen pro Græcorum more, quibus mentiri non inſolens eſt, nil niſi meras nugas, ac mendacia in libros effuderit Ariſtoteles ille. Adhæc Aſtronomię imperitia, ac Alchymiæ ignoratio, eiuſdem malis cauſam præbuêre: nam ſine Alchymia Medicinam facere velle, perinde eſt, ac ſi Architectus ſine norma, & perpendiculo ædificium conſtruere animum inducat. Fundamenta itaque noſtræ Medicinæ experientia iam confirmata ſunt, nimirum quòd Salium corruptio, & ex ea corrodens nata virtus omnium vlcerum cauſa exiſtat, adeo vt ſi plane ferreus homo eſſet, hac corruptione facta, ab vlceribus tutus non foret. Etenim tanta, vel non minor huius Salis reſoluti malignitas eſt, ac illa Aquæ fortis

Humoraria vlcerũ theoria.

Ariſtoteles pro more Gręcorum mendax.

Salium corruptio omnium vlcerum cauſa.

ex alu-

ex alumine & Salenitri præparati, nec vllus Sal calcinatione, præparatione, vel ſublimatione vehementior parari poteſt, Sale corporis Phyſici: hinc tanta vlcerum diuerſitas, tot diſtinctionibus abinuicem diſcreta, quæ tamen ad pauciora capita facile contrahi poſſet, curationis deſcriptionem diu multum ex antiquis me haurire poſſe perſuaſum fuit, ſed in caſſum omnia. Itaque ſtultum eſt, quòd tantum ſcientiæ antiquis tribuitur: nam ſi docta iuuentus fuiſſet, forſan erudita ſenectus iudicanda foret, ſed quale ſenium rudem iuuentutem conſequatur, omnibus manifeſtum eſt: hoc ego verè pronunciare poſſum, omnes antiquos ijs rebus ætatem triuiſſe, quæ ſcientiæ ac ſapientiæ primaria ſunt impedimenta. Quamobrem vos iuuenes ſenesq́ iam tandem labia comprimite, & me audite de morborum cauſis, ac curatione præſenti opere diſſerentem.

Antiquorum inutilia ſtudia.

FINIS SECVNDI TRACTATVS.

Ph: Paracelsi DE VLCERVM CVRATIONE, TRACTATVS TERTIVS, IN tres Partes diuisus: quarum Prima est

DE VNIVERSI CORPORIS RENOVATIONE.

Procemium.

Medicina præciosiss: thesaurus.

SVMMVM mysterium ac præciosissimum thesaurum in hac corruptibili vita esse Medicinam, quę in tollendis humani corporis morbis consistit, ex eo manifestum est, quòd post summum bonum (quod in dilectione Dei consistit) nil maius sit Dilectione proximi: an vero quidquàm est in hoc mundo, quo proximo tuo magis gratificari, ac commodare queas, quàm si auxilio artis Medicę, dolores ac morbos illi molestos, & tantũ nõ iamiam vitam eripientes depellas? Itaque cum huius dilectionis nos moneat Deus, imò eius gratia creauerit, summo studio manibus pedibusq; enitẽdum medico erit, vt in officio sit, hoc est, morbos ab ægrorum corporibus pellere discat. Ægri vero magnitudinem huius doni diuini, quo mediante à pœnis peccatorum ipsos liberari permittit, metiantur (esse autem morbos ac vlcera peccatorum pœnas, Morbus Gallicus argumento est,) nam Deus Opt: Max: dissimulata peccatorum labe, Medicinam humano generi largitus est, quo Lazari rediuiui instar, è faucibus Erebi eripiantur: hinc rectè proximus illorum Medicus, Medici Deus habetur. Medici ergo cùm ægrorũ proximi sint, exemplo Samaritani in Ierico, qui non solum vinum & oleum vulnerato infudit, sed iumentum, pecuniamq; suppeditauit, ac pro ipso fideiussit, ægros vt semetipsos diligant, quod nisi fecerint, rationem non præstiti officij, in nouissimo iudicio reddere cogentur.

Morbi sunt pœnæ peccatorum.

Medici ægrorum proximi.

DE TINCTVRIS SANGVINEM *gubernantibus, ac renouantibus.*

CAPVT I.

Philosophorũ antiquorum studia.

ANtiquorum Philosophorum in indagandis causis lõgæ vitæ, quantum studium, quantúsue labor fuerit, ex ipsorum in rerũ natura indaganda collocata opera colligere licet, quo omnia omnium gene-

um gene-

um generum remedia, eorumq́ vſum indagarunt, atq́ eo nomine ſapientiæ ſtudioſi appellati fuêre. Verũ perfecta cõponendorum, ac præparandorũ medicamentorum ſcientia deſtituti, eam ab Alchymiſtis petere nõ ſunt veriti, atq́ ſic vtrorumq́ coniunctis laboribus, tandẽ genuina præparandorum remediorum ſcientia exorta eſt, quę dein varĳs Chemicis experimentis, in Medicinam transfuſis, mirificè aucta propagatáq́ eſt. Ante omnia vero Tinctura, quã vocãt, excelluit, cui tamen deinceps non mediocrem infamiam cõflarunt Aurifices ac Chryſopœi, qui eam ad metallorum tranſmutationem imprimis vtilem cenſuerunt: ſed quantum & quid de iſtis quiuis ſibi polliceri poſsit, ac debeat, ex Naturę lumine demonſtratum nobis alibi eſt, itaq́ hîc ſicco pede tranſeundum. Tincturam illos confeciſſe, qua metallorum colores tranſmutarent, ſordes purgarent, &c. ſatis conſtat, vnde deinde de ea in Medicinam transfundenda cogitare cœperunt: ſic & Metallorum flores maioribus quàm ipſa Metalla virtutibus præditos videntes, eos Medicis vtiles facere ſunt conati. Itaq́ illis temporibus, ſiue ex cœli conuerſionibus benignis, ſiue ex ingeniorum fœcunditate hoc accidit, Tincturæ illæ inuentæ excultæq́ ſunt: quarum quanta fuerit efficacia, antiqui ea de re codices teſtantur, quos diu à pſeudomedicorum turba ſuppreſſos, nos publicos facere non dubitauimus. nobis ſane experientia cognitum eſt, ad ſanguinem purgandum mirificam illis facultatem ineſſe. Verum cùm ego de vlceribus curandis in præſentiarum agere conſtituerim, non præter rationem erit, ſi remedia noſtra, vnde ea ſumpſerimus, oſtendamus. Itaque ex Chemiſtarum ea ſcholis prodĳſſe fateri non dubito, attamen quæ in Chryſopœia, & Argyropœia conſpexi vtilia ad renouationem corporis eſſe, ſola, (repudiatis inutilibus) prodidi. Et quoniam Chemica ars infinitis erroribus ſcatere viſa eſt, qui vel ex tranſpoſitione, vel omiſsione inuidioſa irrepſerunt, vnde poſtea artifices, dum ſcripta ſequuntur, ſeducti, alias ſemitas, prioribus relictis, ingredi coacti, varia, noxia ac innoxia, & vtilia inuenerũt, illud quoque Augiæ ſtabulum repurgandi pro virili nobis laborem ſumpſimus. In quo eò felicius mihi verſari licuit, quòd ab ineunte ætate, magno artis ſtudio captus, ſumma diligentia ſub excellentiſsimis præceptoribus, adeptæ Philoſophiæ peritiſsimis, arte huic ſtuduerim. Præceptores fuerunt primum Vuilhelmus Hohenhemius, parens meus fideliſsimus, alĳq́ infiniti, qui ea qua debebant fide nil me cælabant. Adhæc plurimorum doctiſs: hominum ſcriptis non mediocriter adiutus ſum, Settgahĳ nimirum Epiſcopi, Erhradi Lauentalĳ, Nicolai Hipponenſis Epiſcopi, Matthæi Schachtĳ, ſuffraganei Phreiſingenſis, Abbatis Spanhemĳ, aliorumq́ doctiſs: Chemiſtarum. Quin & Chemiſtarum varĳs expe-

Tinctura ſummum remedium.

De Chryſopœia Paracelſi iudicium.

Metallorum flores.

Remedia Paracelſ: Chemica ſunt.

Chemia medica à Paracelſo repurgata.

Vuilhelmus Hohenhemius Paracelſi pater.

Paracelſi in Chemia præceptores.

Sigiſmundus Fueger nobilis Chemiſta.

rimentis locupletior factus ſum, inter quos honoris cauſa nominandus mihi venit, nobiliſsimus vir Sigiſmundus Fueger Schvvatzenſis, qui magnis ſumptibus pluribus miniſtris ſuſtentatis, magna artem Chemicam acceſsione locupletauit, alios, ne longior ſim, enumerare omitto. Quamobrem cùm experientia primum, pòſt Philoſophiæ cognitione, tum Vulcanicæ artis, ac corporis Phyſici ſcientia non fucata, præditus ſim, corrigendi hoſce errores mihi non immerito partes ſumpſi. Laboris noſtri ſpecimen ac rudimen tum in Tincturis hîc proponimus.

SIMPLICIA EX QVIBVS TINCTVRÆ præparantur, ſunt hæc.

AVRVM.	BALSAMVS.	VALERIANA.
MERCVRIVS.	CORALLI RVB.	GAMANDRAEA.
ANTIMONIVM.	MVMIA.°	CICHOREA.
SAL PHILOSOPHORVM.	MELISSA.	HYRVNDINARIA.
	CHELIDONIA.	

Omnium horum (ab auro initium facientes,) Tincturæ vt ſint extrahendæ, breuiter ac methodice docebimus, quo labore, ſi nos leuaſſent antiqui, quibus nugas quàm ſeria tractare ſemper magis arriſit, magnas illis gratias deberemus: verũ cùm illi deficiant, nos defectum reſtituere conabimur.

TINCTVRA AVRI PRO CVRANdis *vlceribus vt ſeparetur.*

CAPVT II.

Tinctura quid ſit.

Color eſt accidens corporeum ſeparabile.

Incturam auri voco, ipſius corporis colorem, quem ſi à corpore ſeparauerimus, vt corpus album remaneat perfectum opus erit. Sunt enim color ac corpus res abinuicem differentes, atque ob id ſeparari ſe patiuntur, hoc eſt, purum (quod color eſt) ab impuro, (id eſt, corpore) ſeiungi, quod niſi primum fiat, omnis labor inutilis euadit. Separatione ergo facta, ſtatim ad coloris clarificationem, ac ad ſummum gradum exaltationem, properandum erit. Gradus autem ad quem tinctura exaltari poteſt, quinquies duplus eſt, id eſt, quinquies in bis xxiiij. nam ſublimior nõ euadit. Tinctura hæc ſummũ in expurgando, renouãdo, reſtituendo, tũ membro affecto, tum vniuerſi corporis ſanguine, myſterium continet, cuius adminiſtrationem docebimus infra, iam præparationem dixiſſe ſufficiat.

Summus auri gradus.

PRAXIS.

Corpus auri primum per aquam Salis, à Malleatione, ac natura Metallica remoueatur, id eſt, corrumpatur. dein reſidentia per Aquam dulcẽ abluatur, color per Spiritũ vini extrahatur, ſpiritus deniq;

deniquè à colore eleuetur, & in fundo remanebit tinctura quam optas. AQVAE SALIS COMPOSITIO. Recipe Salem (absq; artis accessione ab ipsa natura) albissimum, quem aliquoties fundes, pòst in puluerem tenuissimum redactum, cum succo raphani mixtum agitabis, post resolutionem destillabis, destillatum cum æqua portione succi Sanguineę, destillabis adhuc quinquies. In hac aqua laminæ solis per Antimonium repurgatę in puluerem facile resoluuntur. Puluis deinceps hoc modo præparatus, aqua dulci destillata abluendus eousq; est, donec nullum amplius Salem resipiat: nam Sal cùm in ipsius substantiam non penetret, facile lotione abluitur. SPIRITVS VINI COMPOSITIO. Recipe vini generosissimi sextarium vnum, infundatur in vas circulatorium iustæ magnitudinis (hoc est, in quo vinum facile agitari possit) ponatur in Balneum Maris, ad profunditatem quam vinum occupat, ac fiat decoctio ad dies 10. commissuris vasis optimè circumlitis, ne quid expiret: dein cucurbitę indatur, ac lento igne Spiritus abstrahatur, qui vt primum transierit (quod ex suis signis cognosces) vrgere define: nam reliquum nil nisi vinum sublimatum est. Hunc itaque spiritum superiori pulueri, qui instar Alcool esse debet, infunde, vt palmum superet, ac vitro inditum, probeq; munitum in Balneo calido per mensem digerito, & separabitur color, ac Spiritui commiscebitur, atque in fundo remanebit puluis albus, his omnibus separatis funde puluerem, ac transmutabitur in aquam Metallicam, cuius spiritus iuxta artem euaporentur, & residebit in fundo liquor optatus. Cuius deinde gradationem auspicaberis, quam in Retorta iustæ magnitudinis quinquies, hoc est, ij. iiij. o. facies, fiet autem commodissimè per eleuationem, quæ valde attenuat.

Aqua Salis vt fiat.

Spiritus vini vt fiat.

TINCTVRÆ CORALLORVM PRO *mundificatione sanguinis extractio.*

CAPVT III.

Corallorum color seu tinctura mundandi sanguinis, tam secretam ac arcanam continet facultatem, vt cui eius vsus perspectus sit, Lepræ præcauendæ ac curandæ maximum teneat mysterium: tanta namq; illi virtus est, vt ne vel minimum vlcusculum generari patiatur, sed omnem omnium venarum sanguinem exquisitissime perpurget. Tincturę autem corallorum extractio, sic attentanda, vt solum id vnde coloratæ sunt, separare conemur: nam illud tincturam dicimus, non ipsum corpus. Itaque studiose considerandum medico, vt tincturas ijs ex rebus quærat, quæ excellentibus coloribus præditæ sunt: eæ namq; summam mundificandi sanguinis vim obtinent, quod in corallis facturus sic pro-

Corallorum tinctura sanguinem purgat.

Tinctura & corpus differunt.

cedes. Primum omnium ex Corallis in ſubtiliſs: Alcool redactis, per ſpiritum vini color abſtrahitur, dein præparetur ad ſummum ſuæ bonitatis gradum.

PRAXIS.

Corallorum color ſimili vt Auri ratione extrahitur, qui deinceps ſedecim vicibus igne aperto, aſcendat, ac denique in Balneo M: ſexies à fæcibus oleum abſtrahatur, ſeruetur& vſui, Exhibetur ſcrupuli inſtar cum ʒj. Aquæ Theriacalis.

Dosis.

AQVA THERIACALIS.

Recipe Spiritus vini ℥ v. Theriacæ bonæ ℥ ij.ß. Myrrhæ Romanę rubeæ ℥ j. ʒ ij. Croci Oriētalis ʒ ij. mixtis omnibus fiat deſtillatio, per alembicum, &c. Hac ratione exhibita Corallorum tinctura, ſeu myſterium, omnis generis Fiſtulas, Cancros, Syreia, Phagadenas, &c. radicitus curat.

DE TINCTVRA BALSAMI EXtrahenda & præparanda.

CAPVT IIII.

Vlcera in Lepram degenerant.

Arcanum Balſami.

Accidit non raro vlceratos vbi longo tempore vlcera perſtiterint, vel male curata fuerint, in affectis partibus Lepræ ſimilem quandam diſpoſitionem contrahere, vnde nullum dein reſtaurans vel renouans remedium, propter ſummam putredinem, proficere videmus, in quo caſu omnis deinceps ſpes in Arcano Balſami conſtituenda erit: ipſum enim ſolum, & hoc genus mali, & alia corrodentia vlcera, percurare potens eſt. Itaque Balſamo mirificam facultatem ineſſe, ſi vt docebimus adminiſtretur, dubitandum non eſt.

PRAXIS.

Recipe Balſami ℥ ß. Spiritus vini lib: j. ß. ℥ ij. circulentur in vaſe circulatorio ad menſem vnum, dein per alembicum (qui in hoc remedio Retortæ præſtat) deſtilletur, ac denuo cum ℥ ß. Balſami commixta digerantur, commiſſuris vaſis probe curatis. Et orietur mixtum quoddam à priore corpore alienum (hoc enim in omnibus rebus Gradandis catholicum eſt, vt ſui corporis naturam ac eſſentiam amittant.) Id& quater reiterandum erit, ſi ipſum volatile factum ſit.

Medicamentum hoc Balſami tanta penetrandi facultate pollet, vt nulla ſit humani corporis particula, quam non penetret, nullus morbus

morbus, nulláue corruptio quam non curet: corruptio enim necessario accidit, ac medici subiectum est: nam Deus est qui corrumpit, Medicus qui restituat: vult enim Deus hoc medio nos ad secreta naturæ perquirenda instigare, &c.

DE TINCTVRA ANTIMONII RE- *staurante ac renouante.*

CAPVT V.

INueniendorum remediorum, eorumq; naturæ indagandæ rationem, vel vnius Antimonij exemplo, quis facile addiscere possit. Quemadmodum enim primum arte Chemica, ipsi soli virtutem repurgandi Auri inesse, ac perfectam, quæ nullas relinquat sordes, inesse cognitum est. Sic Medici eiusdem vires in humano corpore experturi, illius Arcana inquirere non sunt veriti. Atq; hinc didicerunt, tincturam, quæ illi inest, extrahendam esse, quæ idem in humano corpore expurgando præstet, quod in Auro mundificando efficere ipsum apparet. Exẽpli gratia, Vrticæ, Flammulę, Cantharides, vi caustica pollere videntur, qua pustulas excitant, at Chemica arte si præparentur, non solum aquam in pustulas, sed certum quemuis humorem attrahent. Sic Magnes arte Chemica præparatus, ferramenta telorum è vulneribus attrahit, hinc stictica emplastra ex eo præparanda præcepimus. Atq; sane huiusmodi subtilibus secretis primam nostrę chyrurgiæ partem ornare animus erat, sed Alchymiæ contemptus, ac Pseudomedicorum Sophismata à proposito nos absterruerunt: at ne quid indictum nobis abiret, in minorem Chyrurgiam ea reseruauimus.

Mercurium Solpurgat.

Caustica per Chemiam parata melius agunt.

Sciendum præterea est, quemadmodum Antimonium solum aurum purificat, reliqua metalla omnia consumit, (adeo vt argento adhibitum, eius pondus mirum in modum minuat) sic solum humano corpori expurgando dicatum esse, non ita reliquis. Homo enim quoad vires ac perfectionem maximam cum auro similitudinem habet, atq; hinc Stibium Aurum tantum & hominem ad summum vsq; puritatis gradum euehit, reliqua omnia absumit: instar ignis enim est, qui quædam purgat, quædam penitus absumit. Antimonij huius itaq; natura cathartica est, sine fœcum ac excrementorum reiectione: et enim illud solum pellit (supra omnia reliqua Arcana) quod immundum hominem reddit, eumq; expurgatis omnium morborum ac vlcerum causis, ad summam sanitatem reducit. In elaborando illo summi Philosophi desudarunt, sed in cassum omnia: nostra tandem ætate, nostra inquam opera elaboratus perfectusq; est. Itaq; istud secretum est, quo omnis curatio auspicãda erat: multorum namq; perditio per illud pręcaueri posset, quam Pseudomici ac Opinionistę nostri ęgris conciliant. Eius pręparan-

Antimonium auro excepto omnia metalla corrumpit.

Mercurij natura purgatoria, & qualis.

di rationem Chemię peritis:(nam iuxta vulgatas pharmacariorum regulas tradi nequit) nos impertiemur.

PRAXIS.

Tincturæ Antimonij præparatio.

Recipe Antimonij in ſubtiliſsimo Alcool redacti quantum ſufficit, in clauſo reuerberatorio,ad ſpacium vnius menſis reuerberetur, & euadet volatile leue, primò album, mox luteum, dein rubrum, poſtremò purpureum, ſeu violaceum: quo facto,ab ipſius Lilio eſſentia ſua per ſpiritum vini, qui viginti digitis ſuperemineat,extrahatur,dein ſeparetur: ſeparatus iſte vini ſpiritus namq; nobilſsimam, precioſiſsimam, & tantum non diuinam Lilij eſſentiam ad omnes morbos percurandum pręſentiſsimam continebit. In quo perquirendo remedio,omnium qui ante me vixerunut Philoſophorum ac Artiſtarum labores vani fuêre.

Paracelſus Antimonij tincturã primus inuenit.

DE TINCTVRA SALIS PHIloſophorum.

CAPVT VI.

PHiloſophi veteres quàm indefeſſo ſtudio in perquirendis Arcanis naturę,ad ſanitatē facientibus, laborarint,omnibus manifeſtum eſſe puto, ſed an ij ad optatum finem vſq; peruenerint,apud pleroſq; dubium eſt. præparationis ſane ignorantiam intra metas ipſos continuiſſe certum eſt: itaq; ad nos vſq; perfectionis finis pertinuit, quamobrem nobis acriter in perficiendis ipſorū principijs incumbendum eſt:neq; eſt vt quiſq; de Humoriſtis me loqui exiſtimet:ipſorum namq; ars (ſi modo artis nomen meretur)iam dudum inuenta perfectaq; fuit. Ad priores noſtra iam redeat oratio: illi,inq;,quàm in excolenda Medic: ſudarint,(quia oſcitantia illius ſeculi annotatum non eſt,) nobis ſatis non conſtat. Ingentium tamen laborum certiſsima argumenta in Salibus habemus. Hos etenim cùm viderent,quicquid vſpiam eſt,à putredine tutum aſſeruare, non temere ratiocinati ſunt, ad humani corporis putredines præcauendas quoque vtiles futuros. Itaque Sales præparauerunt, ex primarijs Arcanis inuicem, ac cum Sale mixtis,vt Florib: Auri, Antimonij,& Corallorum,&c.(quos à ſe Philoſophorum ſales appellare placuit,) eoſq; ægris cum cibo exhibuerunt. Quin non ita multo pòſt ex omnibus rebus,Sales iſtos conficere didicerūt,quorum ſingulorum vires, cùm illis perſpectæ non eſſent,plures inuicem miſcuerunt,ac ægris exhibentes eorum effectus obſeruarunt: huius generis ſunt Sales Valerianæ Meliſſæ,Chelidoniæ, Angelicæ,Eryngij,&c. de quibus mox plura.

Sales antiquorum Philoſophorum.

Quoniam autem inuentiones variæ fuerunt,variæ quoq; deſcriptiones ac formulæ Salium iſtorum ſparſæ ſunt,in quibus deli-

gendis

gendis accurato iudicio opus eſt, nec ſufficit ad commendandum remedium, Salis philoſophici titulum habere. Salomon loquaci homini peccatum non deeſſe pronunciauit, per peccatum Mendacia intelligens. itaq; ſi aliqua huiuſmodi formula occurrit, verborum lenocinijs fucata, Mendoſam illam eſſe iudicabis: ſiquidē ſimplex eſt veritatis oratio. Verum quod ſuperius monuimus, optima quæq; Salium compoſit: adhibita eſſe, præcipuè vero Flores Antimonij, admonitos tamen vos velim interim, Fl: Antimonij vulgatam præparationem, vt & quintæ eſſentiæ Auri, à Rupeciſſa loquaciſsimo Monacho proditam, & à Raimundo Lullo hauſtam, genuinam non eſſe: nam vt verum fatear, nulla eorum deſcriptio ad me pertinuit, quam vſurpandam conſulam, niſi ea quam nos inuenimus, forſan alicui arrideat: ſed ad Sales redeo, quorum ex noſtra correctione ac præparatione duas formulas proponemus. Vt,

Loquacitas Mendacij argumentum eſt.

Rupeciſſa Monachus. Raimundus Lullus.

Sal I.

Recipe Salis Auri, Salis Antimonij, Salis Meliſſæ, ana ℥ ſs. Salis communis ℥ viij. miſceātur, ac ſingulis matutinis cum mica panis torrefacta modicū vtere. Ne mireris quòd Salem Solis, & Salem Antimonij dicam, cùm tamen Sales non ſint, ſi ſcires quæ ſcire debebas, admirari deſiſteres. Alius.

Sal II.

Recipe Salis Gamandreæ, Salis Cichoreæ, Salis Valerianæ, ana ℥ j. Salis abſynthij, ʒ ij. Salis Vitrioli, ʒ j. Salis communis lib: j. miſce ac vtere, vt ſupra. Reliqua quæ ſuperſunt in adminiſtratione docebimus.

CVR ISTA ARCANA PRODIderit Paracelſus.

CAPVT VII.

Tincturæ vt iuuenem facere dicantur.

Tincturas reiuueneſcere facere, dictum iam aliquoties eſt, quod quidam ſic intelligentes putabant, vti Gallinis ac volatilibus pennæ deciduæ fiunt, ſic cutem, pilos, vngues, &c. hominis abſcedere ab earum vſu debere: verum nō ſic accipiendum erat, ſed potius id eas pellere, quod pennis volatilium in homine reſpondet, humores puta, vlcerū cauſas effectrices. Itaq; humores iſtos, tamq; noxios ac ſuperfluos à tincturis pelli credendū eſt: nam ridiculum foret, de partibus corporis noſtri, quæ aliqua functione ac vſu non carent, quales ſunt cutis, pili, vngues, &c. intelligere velle. Etenim natura interim non paucis in locis quid in hoc caſu in homine poſſit, teſtatum facit, vt in Serpentibus ſenectas exuentibus apparet, (ſed hæc præſentis loci nō ſunt.) Sic Iſpida auis, cuius cutis quotānis poſt mortē etiam, nouas plumas producit, argumentū huius renouationis eſſe poteſt. Sic etiā Merulę, Turdelę, aliæq; aues, araneis veſcuntur ad corporis ſui renouationem ac reſtaurationem.

Iſpidæ auiculæ miranda natura.

Quia ergo in homine, qui & ipse eiusdem cum bestijs (quoad materiam) substantię est, aliquid hisce respondens inesse, extra dubium sit, (nam satis superq́ hoc testatum fecimus hactenus) quod scilicet à tincturis istis edometur, dico illud residuam humiditatem esse à Sale resoluto (nam de vlceribus nobis sermo est) pronatam: humor namq́ iste humori pennarum similis plane existit, quod ex eo innotuit, quòd eodem Medicamento, & ista humiditas in homine, & gallinarum pennæ deciderent ac eijcerentur. Hæc etsi ridicula pluribus videbuntur, quia tamen sensu & experientia confirmata sunt, fidem merebuntur. Nam si in effectu Medicinæ perfectio consistit, necesse est Medicum per exteriora obiecta rerum causas venari: huiusmodi ergo experimentis mirifice locupletatus, ego aliam Medicinæ constituendæ rationem ingressus sum, quàm in Medicorum scholis hactenus factitatum sit, quam etiam tueri mihi facile erit, cùm vel Cæsare iudice, saltem per effectus, facta, signa, &c. non verbis inanibus causam tueri, & actor & reus cogatur.

Tincturæ quid in homine efficiant.

Quamobrem præsentis huius tertij Tractatus primam partem, quę curationibus consecrata est, eo direxerimus: vt quopacto vniuersali ratione quorumuis vlcerum causæ ex suo loco radicitus euellantur, ac noua substantia generetur, ostenderemus, confidentes, omnibus cordatis medicis rem gratam nos fecisse: inscios enim ac ignaros non moramur.

DE VIRTVTIBVS AC OPERAtionibus *tincturarum.*

CAPVT VIII.

Homo solus Aurum est.

Cvm inter omnia animalia, homo solus aurum sit, hoc est, Auri similitudinem gerat, rationi consentaneum est, ipsum vt aurũ tractari debere, ex quo sequitur, quemadmodum Aurum à suis sordibus perpurgatur, sic & hominẽ à suis excremẽtis emundandũ esse. Quod si analogiam istam deserat Medicus, ac per solos Clysteres, syrupos, potiones, &c. humanum corpus expurgare instituat, iam in crassissimo versatur errore: nam non causam morbi, sed stercora sola pellere tentat. Cùm enim duo sint in homine, quæ morbos efficiunt, corruptio nimirum trium primorum corporũ, quam nos destructionem vocamus, & Stercorum collectio, inter vtraq́ accuratè distinguendum erit: nam vt stercora euacuentur, omnes omnium Humoristarum Medicorum libri scatent: at Destructionem quomodo tollere oporteat, nemo discere, nedum scribere, vel per somnum cogitauit, cùm tamen hoc vnicè in omni morborum generè considerandum sit. Verbi causa, Laboret quis vlcere, quid prodest singulis diebus stercora euacuari? quid confert tenuem diætam

Destructio & stercorum collectio duę omnium morborum causæ.

diętam præſcribiʕ an ne ſtercora morbum fouentʕ an crapula morbum fecitʕ minime gentium. itaq; aliò ſe conuertit medicus, vt nimirum per tincturam expurgare animum inducat: ea enim genuina curatio eſt,& vtilis. Itaq; cùm deſtructio quàm ſtercorum collectio cauſa vehementior ſit, magis quoq; in renouatione quàm purgatione Medico laborandum erit. Atq; hæc præcipua cauſa fuit,qua permoti deſtructiones omnes accuratius pertractauimus: hinc quoq; manifeſtum euadit, purgationem,clyſterem, abſtinentiam &c. genuinas curationes vlcerum non eſſe: niſi enim Tincturæ renouatio fiat,curatio nulla dicenda eſt: nam quæ aliâs fiunt curationes,fortuitæ ſunt. verbi cauſa: ſi ea in illud tempus incidat, quo ipſa met natura renouationem moliebatur (vt in Serpentibus & Merula &c: apparet fieri) tum enim expeditiorem curationem fieri non inficior,ſi ſtercora ſubtrahantur:at huic euacuationi curationem acceptam ferendam eſſe plane pernego. Exempli nobis loco Mercurius eſſe poteſt, qui omne vlcus, etiam à morbo Gallico factum,curat radicitus: ipſe enim purgat, ipſe reiuueneſcere facit, ipſe inuertit, ipſe renouat,atq; propter has cauſas ipſum curare dicimus, non quia virtus incarnatiua illi inſit: illam namq; Balſamo naturæ acceptam ferimus, ſed quia illum ipſum purificat,renouat, ab omnibus ſordibus expurgat: quo expurgato, purificato, renouato, vera ſequitur curatio, vti de curatione morbi Gallici manifeſtius patebit.

Renouatio quàm purgatio maius opus.

Mercurius quomodo omnia vlcera curare dicatur.

Neceſſaria itaq; Tincturarum conſideratio eſt: eæ enim non hominem, hominem faciunt, id eſt,ægrum ſanum efficiunt: nam qui excremẽtitijs ac noxijs humoribus ſcatet,iam homini vero non æquipollet. Quemadmodum ergo Aurum ſi ipſum ſinum non ſit, per Antimonium expurgatur, donec ad ſummum ſuæ bonitatis gradum perueniat:ſic Medico hominum corpora conſideranda veniunt, diſtingueudum ſcilicet illi eſt, quoto gradu ſanitatis quiſq; conſtitutus ſit:eo enim cognito,facile per Antimoniales Tincturarum virtutes quemuis hominẽ ad ſummã ſanitatẽ exaltare poterit. De gradibus iſtis à nemine hactenus quidq; proditum eſt, nos de ijs ſcitu digniſsima in noſtris Archidoxicis paragraphis annotauimus,iſta ſane cõſideratio & vtilis,& neceſſaria admodũ eſt,niſi parum referre dicamus,quantum quis ab optimo ſtatu declinarit nouiſſe. Immundities illæ,de quibus iam antea locuti ſumus,in duplici inueniuntur differentia: aliud enim ab aurea natura hominis, aliud à nutritione excrementum prouenit: etenim quemadmodũ in auro ſordes quædam ſunt, quæ ab optimo gradu ipſum declinare faciunt, quæq; per Antimoniũ expurgari debent:ſic in homine excrementa quoq; ab Auro, (liceat perpetuã analogiam obſeruare),pueniẽtia latent. At cũ homo in hoc aurũ ſuperet,quòd nutritione

Humanum corpus, vtâ Medico conſiderandum.

Excrementa duplicia auri & nutritionis.

tione opus habeat insuper, aliud quoq; excrementi genus colligere necesse habet. Hac itaq; excrementorum differentia obseruata, facilis erit superioris dubij solutio: vbi enim minerale excrementum fuerit crapula, morbi causam vix augebit: atq; hinc curatio per abstinentiam ac purgationem inutilis erit: nam in Minerali excremento expurgando, Mineralis medicina, quæ in solis tincturis, vtputa, Sole, Mercurio, & Antimonio, &c. consistit, necessaria est, quo expurgato, sponte reliqua stercora euacuantur. Tincturarum autem operatio (vt & illud aliquando annotemus) in hunc ferè modũ fit. Veluti ignem videtis, ligna ac similia corpora, quę nullam vt aurum &c. hominis figuram gerunt, in vniuersum facit absumere: sic & tincturas operari credendum est. Sic & quemadmodum Antimonium omnes auri sordes expurgat, ipsumq; perficit, ac ad summum gradum exaltat per cementationem. Similiter cementi similem naturam Tincturas ipsas obtinere manifestum fit, ex eo quòd huius ac ignis planè similes operationes perficiat. In tincturis cum igne coniungendis mire defatigarunt se antiqui artistę: videbant enim ex istorum coniunctione plane sacra Medicinam prodituram, sed frustra omnia.

Tincturę quo modo operentur.

Tincturarum cementatio.

DE TINCTVRARVM VSV ET ADMInistratione.

CAPVT IX.

VSVS TINCTVRÆ AVRI.

Administratio tincturæ Auri, ad tollendam vlcerum radicem huiusmodi ferè est: ʒ eius cum ℥ Theriacæ optimæ commiscetur, mixturæ huius ℈ j. ieiuno exhibetur, & in lectum composito sudor imperatur. In istis administrationibus obseruandum, vbi eæ factæ fuerint, noxios humores statim per ipsum vlcus, vel per hæmorhagiam, vel alium fluxum effluere, adeo vt in ipso met vlcere tincturæ operationem videre liceat. Sciendum tamen tincturam non diutius exhibendam, quàm donec humores per vlcus effluere desinant, quod ferè x. vel xij. die accidit, atq; tum curationem vlceris leuissimo quouis remedio perficere promptum est.

Sudor.

DE ADMINISTRATIONE TINCTVRæ Corallorum.

Arcani Corallorum vsus is est, vt in ℥ x. aquæ Cichorij vel Chamædrios ℥ j. ß. tincturæ Corallorum dissoluantur, ac vbi vsus expostularit, eius mixtura ʒ ij. 5. horis ante prandium, ac 5. à cœna exhibeantur, continuando per 6. vel 7. dies. Interim tamen accuratè cibandus æger est, edulijs Euchymis, à potu vel planè arcendus, vel

Victus ratio.

vel ſola aqua Cichorij, vel fumi terræ ſitis compeſcenda. Cætera quod attinet, ſciendum, ſi ex vlcere ſubito copioſus humor effluat, ac ipſum deinceps exſiccetur, ac dolere deſinat, iam ab exhibitione tincturæ deſiſtendum eſſe. Sedulo verò mali magnitudinem conſiderabis: nam iuxta illam doſim tincturæ attemperare oportet.

ADMINISTRATIO TINCTVRÆ BALSAMI.

Balſami tinctura exhibetur in ſubſtantia, doſi v. granorum, aliâs vino albo veteri permixta exhibetur, bis quotidie à ſumpto cibo: vſus eius continuandus eſt, donec plane exaruiſſe ac exſiccata vlcera videamus: nam fonte mali ſublato, tanta varietas vlceribus accidit, vt in contrarium plane ſtatum tranſijſſe videantur, atque illius operationem ab intra extrorſum fieri apparet, cuiuis obſeruandũ etiam, Balſami tincturam ſolam ad vlcera curanda exhibitam ſufficere, & leui remedio extrinſecus impoſito, ad tegendum ſaltem vlcus, curationem perfici poſſe.

ADMINISTRATIO TINCTVRÆ ANTIMONII.

Vindemiarum tempore, ℞ muſti boni, quantum ſufficit, ac ſingulis xx. ſextarijs, impone ℥ ſs. tincturæ Antimonij, deferbeant omnia, ac reſeruentur ad vſum. Atque vbi neceſsitas poſtulauerit, ægros ad Menſis ſpaciũ hoc potu ſuſtentato, nec quidque bibant præterea. Miram illius in repurgando, mundificando, incarnando, ac claudendo vlcere virtutẽ experieris: nam vlcus ceu vulnus ipſum eſſet, inſtar potionis vulnerariæ perfectè conſolidat, nec opus eſt extrinſecus, niſi vulgato emplaſtro vti. Optarim ſane loco omnium Receptarum ac compoſitionum vulgariũ, hanc vnicam potionem ſubſtitui, forſan non tam malè audiret Medicina, minusque periclitarentur ægri.

TINCTVRÆ SALIS PHILOSOPHORUM *administratio.*

Salis nomen meruit hæc tinctura, quod Sal ſit, & Salis inſtar vſurpanda veniat, itaque eo cibi omnes qui ægro exhibentur, condiendi erunt: nam eius vſu radix ac origo mali penitus extirpatur, ipſumque vlcus ab omni veneno repurgatur, vt deinceps recens ſanguis, qui affluit paulatim, ipſum conſolidare poſsit. Paulò diuturnior iſta, quàm reliquarum Tincturarum curatio exiſtit: tam vero certa ea eſt, vt nec Cancer, nec Fiſtula, nec Syreon, &c. ipſi diutius reſiſtat, ſed vt primum mali radix extirpata fuerit, ſine negotio conſolidatio ac incarnatio ſubſequuntur. *Sal quomodo agat.*

VT

VT POST CVRATIONEM FACTAM *sanitas conseruetur.*

CAPVT X.

Neutra dispositio in morbū est prona.

Æquinoctiorum obseruatio.

Tincturæ aliæ cur non pertractatæ.

Mercurij Tinctura.

CVm sanorum ad morbum prolapsus in procliui sit: multò magis eorum qui neutra sunt constitutione prediti, morbis accommodæ naturæ habentur, itaq; præcautionem seu prophylacticen illis prescribere officij Medici erit. Itaq; sanitatis conseruatio in ijs qui vlceribus obnoxij sunt, vel fuerunt, hoc ferè modo fit. Sole in primum punctum Arietis ingrediente, tincturę (quamcunq; tandē eligere placuerit) dosim præscriptam ea quo in administratione documus ratione adhibe, non secus ac si iam ex vlcere laboraret ęger, idq; quotannis itera, & erit ab omni vlcerum genere tutus. Etsi autem præter enumeratas tincturas aliæ plures habeantur, vt Asclepiadis, Mumię, Camedrios, Mercurij &c. eas tamen certis de causis describere omisimus: etenim Mumiæ eadem cum Balsamo pręparatio est, Irundinariæ verò, Gamandreæ &c. Melissę, Antimonij, vel Salis Philosophorum tincturam referunt. Adhæc cùm illorum operatio minus efficax sit, eas consulto reticuimus. Veruntamen Mercurij tincturæ summum secretum, etsi hic commemorandum fuerat, propter vlcera, tamen commodior de ea tractandi occasio in vlceribus morbi Gallici offeretur.

Epilogus.

Obscuritas vnde.

FVndamenta artis extrahendarum tincturarum ex Sole, Corallis, Balsamo Antimonio, & Sale philosophorum, omnibus cognoscenda esse, vel ex vsu ipsorum excellenti manifestum est, quæ etiam pro eo ac potuimus dilucidissime proponere studuimus. Etsi autem non sint defuturi, qui nostram in his obscuritatem calumnientur: tamen cùm Medicis scripserimus, medicos autem ista intelligere deceat. Atqui si nil aliud sciant, quàm in Medicorum scholis hinc inde didicerunt, nil mirum, etsi ista non intelligent, multò minus Chyrurgi ac Veterinarij vsum ex istis percipient, si saltem æreas suas theculas variegatis coloribus pueriliter exornare sciant. Summa hæc est, eritq; semper Medicinæ pestis, quòd Doctoris titulus omnium rerum scientiam perficere creditur, cùm tamen illi nugas tantum per omnem vitam didicerunt: quemadmodum & Chyrurgos artis suæ magisteriū consecutos vulgus persuasum habet, si æream suam pyxidem vnguentis vario calore distinctis implere didicerint. Proinde si quis Medicus perfectus esse velit, plura scire, discere ac cognoscere eum oportebit, quàm ij omnes, à quibus ipse didicit, sciuerint, ac cognouerint: quod si fieri debeat, ante

omnia

omnia illis perſuaſum eſſe debet, Pharmacopœiam ancillam ſaltem eſſe veræ illius præparandorum remediorum artis, ipſumq́ue Auicennam in cenſura ſeueriore Medici, nedum Principis nomen ſuſtinere non poſſe. Sed erunt plures, quibus hoc paradoxum videatur, Pharmacopœiam veram componendi medicamenta artem nō eſſe, ac Sophiſtas illos pſeudomedicos dici: verum illi meminerit, ſolos ignorantes ſcientiam hoſtes habere. Ignorantes dico, qui de ſcientia ſibi cognita falſo gloriantur: nam niſi illis perſuaſum eſſet, negotium ſe tenere, de addiſcendo vlterius ſolliciti eſſent, nec tantopere in defendendis ſuis fucis laborarent. Sed Magiſtratum aliquando ſeuerius in iſtos ſocios animaduerſurum confido: quòd ſi & huius quoque negligentia omnia, omnibus in poſterum, vt hactenus licebunt, mirum ſi non deteriora ægris accidant.

Pharmacopœia vulgaris eſt Chemiæ ancilla.

Ego ſummum bonum in iſtis pono, integritatem ac puritatem conſcientiæ.

FINIS PRIMÆ PARTIS TERtij *Tractatus.*

Ph: Paracelſi DE CVRANDIS VLCERIBVS, TRACTATVS Tertij, Pars II.

Prooemium.

ETsi ab illa prima curandorum vlcerum per Tincturas ratione, vtpote longe omnium tutiſsima ac certiſsima, ne latū vnguem quidem diſcedere decebat: tamen quia difficilis ea eſt, & à paucis hactenus cognita, tum quòd non raro contingit, radicem vlceris non intra corpus latere, ſed eo ipſo loco quo vlcus eſt, conſiſtere, (vnde illa tincturæ exhibitio fruſtranea eſſe poterat) particularem iam tandem omnium ſpecierum, eo quo præcedenti tractatu enumeratæ ſunt ordine, proponemus: ac quia ſine morbi cognitione curatio inutilis eſt, paucis quoq́ue ſigna ſingularum vlceris ſpecierum proſequemur. In qua tractatione, ſi non ea Methodo vtar, qua antiqui, parū refert: nam & de ijs rebus tractare me videbitis, quarū ne verbo quidem mentionem fecerunt illi, nedum vt perfectè deſcripſerint: adhæc cùm nulla in ipſorum ſcriptis certitudo inſit, Medicina autem certis innitatur fundamentis, non immerito

Tincturæ vbi inutiles.

Curationem dignotio vtilem facit.

iſtas partes mihi ſumpſi. Etſi autem tantum oneris me perferre poſſe non mihi tribuo, ſpero tamen non defuturos homines cordatos, qui auxiliares operas mihi ſint locaturi, difficile eſſe conceptam de pſeudomedicis opinionẽ ex hominũ animis euellere ſcio, maximè cùm tantam noſtræ Medicinæ amplitudinẽ perſpexerint: nam eius cognitionẽ intra 24. ætatis annũ nemo facile ſibi cõparauerit, quod in ipſorũ Medicina ſolenne eſt: nam illic oportet intra 24. annum Doctoralia inſignia cõſequi. quia autẽ oportet Doctorem fieri, ſane & nihil ſcire Doctorẽ oportet: nam iij. iiij. vel v. annis omnes Medicinę partes, vel per tranſennã inſpicere, nedũ penitus cognoſcere impoſsibile eſt: nam quomodo tantulo tẽpore Philoſophiã, Aſtronomiam, Alchymiam, Phyſicam, &c. quis addiſcat? vt interim illud omittam, quòd Parabolanum eſſe, plurimasq́ regiones peragrare ac perquirere illum oporteat. Proinde omiſsis illis, noſtra de vlceribus experimenta depromamus.

Medicina Paracelſi longo tẽpore addiſcitur.

DE PRIMO VLCERVM GENERE (IVXTA *diuiſionem ſecundi tractatus*) *curando.*

CAPVT I.

SI æger tibi occurrat, qui vlcus, vel plura etiam vlcera oſtendat, primũ omnium de prima inuaſione inquires: quod ſi reſpondeat, Primũ omnium rigorem, mox æſtum (idq́ aliquoties) inuaſiſſe, ac nunc hoc, nunc illo loco ruborẽ excitaſſe, tandem certo loco conſtitiſſe, phlegmonem, duritiem, vlcusq́ effeciſſe, hoc reſponſum ſi feras, iudica vlcus efflorEſcens ſeu tempeſtuoſum eſſe. Curandi illius rationem tripartitam facimus: alia namq́ tumori, alia vlceri, tertia conſeruationi deputata eſt. I. Si rigor corripiat, etſi peſtilentiali ſimillimus ſit, nullam manũ admoue, ſed expecta, donec calor ingruat, ac quem in locũ videris materiam decumbere velle, & morbi Centrũ facere, eũ hoc Epithemate fouebis: quod Recipit Myrrhę rubeæ ℥ ſs. Thuris albiſs: tantundem, ſingula ſeorſim duobus ſacculis in puluerem redacta includantur, ac in aceti opt: ſextario ſemis, vini albi opt: ſextario vno, percoquantur, linei panni in eo calido madefacti, ſubinde imponantur Centro, donec calor omnis remittat, præſtantiſsimum eſt in omni efflorEſcentia remedium, ac quod vnicum ad perfectã curationẽ ſufficere poſsit: nam ſic calorẽ omnem extrahit, vt de cætero nulla amplius ſollicitudo ſuperſit.

Vide cap. 5. ſecundi tractatus.

Efflorescens vlcus.

Centrum morbi.

II. Quòd ſi iam factum ex tumore vlcus ſit, eodẽ remedio phlegmonẽ, ſi quæ adſit, remouebis, ac dein an ſordidũ illud ſit, cõſiderabis, quo ipſum ſi neceſsitas expoſtulet repurges, ad quod ſequens mundificatiuũ conuenientiſsimũ erit. ℞ Aluminis vſti aceto reſtincti ℥ j. ſs. Aloes hepat: ℥ j. mellis ℥ v. puluerisatis, pulueriſandis fiat mixtura ad modum Emplaſtri, imponatur mane & veſperi. Sin iam inueteratum vlcus fuerit, Calcinati modicũ adijcies, & repurgabi-

Mundificatiuum.

gabitur optime, fietq; ad consolidationem aptiſsimum, quæ fiet in hunc mundum.

Rec: Emplaſtri ſtictici libr: j. cui malaxando commiſce, Calcinati ℥ ſs. croci Martis ℥ j ſs. deligetur vlcus bis quotidie, donec perfectè curatum ſit, &c. III. Curato deniq; vulneri, ne recrudeſcat proſpiciendum erit, quod fiet, ſi quotannis aliquoties venę varicoſæ, ſiue in ſuris eæ ſint, ſiue in malleolis, aperiantur. Quin & curationis tempore, ſi efflorescentes venæ putridæ ac leproſæ apparuerint, frequenter eas ſecare vtile fuerit. Præcautio.

DE FISTVLARVM CVRATIONE.

CAPVT II.

SI æger quiſpiam foramen paruum, ſeu ſtrictam cauitatem, perpetuo madentem, in corpore oſtendat, eam initio immiſſo ſyphone explorato: ſi namq; cauitatē intrinſecus ampliorem ſentias, quàm extra appareat, porrò interrogandus ęger erit, an ex vlcuſculo aperto primum extiterit: ſi enim affirmet, certò ſcias fiſtulā eſſe. Quod mali genus cûm nec priſca nec præſens ætas, ſuopte marte coaluiſſe meminerit, ſolis Medicamentis, ijsq; præſtantiſsimis curatio perficienda erit. Nos remedia eius in intrinſeca & exterius admota partiemur, intrinſecus exhibito potu, exterius admota aqua, vel emplaſtro, vel linimēto &c. nos fiſtulas curare ſolemus abſq; omni victus ac diętę accurata obſeruatione. Sequitur forma potionis. Fiſtularum exploratio. Fiſtulæ nullæ à natura ſanantur.

Recipe Ciclaminis M: ij. Saniculæ alb: M: j conſolidę medię M: ſs. fiat decoctio in vino albo, vaſe duplici occluſo, dein adijce ol: Garyophyllorum, per Alembicum præparati ℥ j. ſs. bibat æger ter ſingulis diebus, iuſta olei diuiſione procurata, hoc ſolo potu recentes Fiſtulæ curantur penitus: inueteratis verò præſens quoq; linimentum adhibendum, quod recipit. Potio.

Olei laterini ℥ iij. ol: Terebinthinę, lib: ſs. olei Caryophyllorum ℥ j. ſs. Thuris, Maſtiches, Myrrhæ ana ℥ ſs. Mummiæ, ℥ iij. vrgeantur omnia igne fortiſs: ac deſtilletur oleum, quod per ſyringam quotidie bis inijciatur, ac cauitas vino, vel aqua Salis ſubinde eluatur. Extrinſecus impones Emplaſtrum ex Calcinato præparatum. Sunt præterea & alia præſtantiſsima, ac certiſs: in Fiſtulis curandis remedia, oleum Saturni & Mercurij, cum aqua Mercuriali, &c. aliaq; plura. Oleum.

Notandum inſuper eſt, vbi loci incommoditas Emplaſtrum non fert, vt verbi gratia: ſi in oculis vel auribus fiſtulæ fiant, potionem & iniectionem illam ſufficere. Nec eſt præterea vt alijs remedijs ſollicitus ſis, omnia ea præſenti capite deſcripta ſunt, qui neſcit, diſcat.

DE VLCERIBVS NITROSIS CVRANDIS.

CAPVT III.

Signa. SI in ægro vlcera caua coaceruata vnum in locum plura occurrant, eaq; ſicca ſint, cum modico pure, originem eorum inquirito: Dignotio. nam ſi primum puſtulæ minutæ fuêre, deinceps autem in Scyrrhos tranſmutatæ ſunt, paulatimq; in vlcera degenerarunt, Scyrrhi non ſunt curatione irritandi. hoc qui ſequitur modo curabis. Obſeruandū tamen ante durationem eſt, ne Scyrrhos curare attentes, ſiue per digerentia, ſiue per corrodentia: periculo enim recidiuæ ambo non vacant, ſed potius expectæ, donec ex ipſis vlcera percoquantur à natura.

Conſolidandum vnà & mundificandum eſt hoc remedio. ℞ Vnguenti de vitellis ouorum, quartarium *j*. olei de Mercurio ℥*j*. miſce, vtere de horis xij. in xij. donec abſoluta penitus curatio ſit: vel ſi mauis, loco olei recipe duplum, id eſt, ℥ ij. Calcinati maioris: imò ſi ſticticum Emplaſtrum magis arriſerit, eo vti poteris: omnia enim æquè conducunt. Forma affectus huius. Forma horum vlcerum plurimum euariat, tum & ſitus: quandoq; enim in ventre cinguli inſtar corpus ambiunt, quandoq; in artubus colliguntur, ſed iſta curatiuas indicationes nō immutant, ſi omnia ex Scyrrhis extiterint: iſtud enim quàm illud conſiderare potius oportet. Quæ de iſtis vlceribus antiqui prodiderunt, ridicula, friuola, ac plane puerilia putanda ſunt, qui ſi noſtra remedia tenuiſſent, non tam in diſtinguendis illis luſiſſent: tot enim ſpecies eorum quilibet numerauit, quot remedia inutilia conficere potuit, &c.

DE VLCERIBVS EMORtuis curandis.

CAPVT IIII.

SI æger quiſpiam vlcus oſtendat, eiuſq; generationem, ac ſymptomata enumeret, ac dicat inter cetera, nunquā antehac, nec inpræ- Curationis ſcopi. ſens etiam, dolorē ſe ſenſiſſe, curationē vt ſequitur aggredieris. Primum mundandum vlcus, dein incarnandū, vltimo clandendum: mūdabis per Calcinata, incarnabis per Emplaſtrum ſticticum ſimplex, claudes croco Martis: iſtis tribus curandi modis ac remedijs, nullum vlcus eſt, quod reſiſtere queat. nos vberioris doctrinæ gratia ſpecialius omnia docebimus.

I. Mundificatio.) ℞ Vnguenti de melle, quantum ſufficit, Calcinati modicum, deligetur vlcus, donec nullus fœtor, nullaq; putredo ſuperſit amplius, quod fere intra v*j*. diem accidet.

II. quo facto, conſolidationē cum Emplaſtro Stictico de Lythargiro vel Colofonia auſpicare, ac cōtinua, donec conſolidatū ſit, renouando Emplaſtrū quinto quoquo die: q; ſi interea tēporis maiore mūdificatione opus fuerit cōſolidationem aliquādiu ſuſpēdes, ac eius loco mundificatiuo vteris.

III. Tandē vbi claudendū vlcus erit,

erit. Recipe Crocum Martis per reuerberationem præparatum, eumq; quotidie bis inſperge, quando autem ſecunda vice eum inſperſurus es, locum eluere ſequenti lauamento conueniet. ℞ Aquę fontis ℥ j. Aluminis ℥ j. ſalis communis ℥ ſs. mixtis omnibus lauetur locus, ac denuo inſperge Martis crocum, donec cicatricem feceris. Denique victum ægris prǽſcribere acuratiſsmè conueniet, ſanguinis miſsionem, ac Thermarum naturalium vſum imperare. *Lauamentum.*

DE PEDVM VLCERIBVS *manantibus curandis.*

CAPVT V.

SI ſub genu in tibia magnus tumor appareat, cum multis fumis, adhæc plurima vlcera ſerpentia ac erodentia cum duritie, aliisq; in figura affectibus, quæ mali prima origo fuerit, interrogabis: ſi ex pluribus puſtulis coaceruatis, atq; paulatim auctis primum extitiſſe audieris, talem curandi rationem ingredi properabis: nam malum hoc à ſeipſo numq; curatur, ſed ſubinde peius euadit. Curandi ratio quinque capitibus abſoluitur: fumigatione, tumoris ablatione, mundificatione, conſolidatione, & cicatricis inductione. nõ ignorandum tamen, ſi forte ex peccato in victu, fluxio quoq; complicetur, aliam curandi viam, de qua deinceps tractabimus, ingrediendam eſſe. *Curationis Scopi quinq;.* Fumigatio.) Recipe rad: Aſclepiadis ℥ ij. Saniculæ, Potamegeti, Muſci lapidum, & fl: Sambuci, ana M. j. coquantur in aqua fontis, & excipiatur fumus, non tamen lauandum eſſe ægrum memineris, quod ſi efficacius remedium deſyderes, adiicere poteris fl: Comomillæ M: ij. ſtercoris columbini, M. iij. Gallinarum M. ſs. fumigandum quotidie bis, mane & veſperi, antequam deliges. I.

Vt autem pes detumeſcat. Recipe fl: tapſi, hyporiconis ana M. ij. fl: Sambuci M. iij. fl: camœmeli M. ij. fiat decoctio in vini & aceti, ana partibus æquis, exprimatur materia, ac cataplaſmatis inſtar calida imponatur, eousq;, donec de expurgando conſilium capere tempeſtiuum fuerit. II. Mundificaturus deinceps vlcus, Recipe vnguenti de vitellis ouorum quantum ſufficit, acuatur cum Calcinato, ac quotidie bis imponatur, ſordesq; ſtudioſe detergantur, dum in fundo recens caro appareat, quo facto, ad conſolidationem progredieris, in hunc modum. III. Recipe Emplaſtri ſtictici de Coloſonia quartarium j. de Lithargyro lib. ſs. Reſinæ mundatæ ℥ j. ſs. coquantur lento igne, ac cum croco Martis malaxetur, fiatq; magdaleon: poteris, ſi ita viſum fuerit, calcinato acuere: vſus eius eſt, vt quotidie bis renouetur, omiſſa fumigatione, &c. IIII. Deniq; vbi claudendum ratio iuſſerit. Recipe putaminũ ouorum vſtorum ℥ ſs. Aluminis vſti cum aceto reſtincti, ʒ j. Croci Martis ℥ j. ſs. Thuris, V.

Myrrhæ, Maſticis, ana ʒ ſs. fiat puluis ſubtilis, inſpergatur, donec vera cicatrix fiat. Quoniam autem non raro accidit, vt pes tumere non deſinat, ſed perpetuo morbus in magnitudine ſit, nil adeo de eolaborandum conſulo: nam diuturnitate morbi hoc accidiſſe certum eſt. Interim tamen ſubinde ægri monendi ſunt, vt tempore conuenienti phlebotomia vtantur. Deniq; obſeruandum, ſi ex intemperantiore victu cum vlcere fluxio complicata fuerit, curationem euariare. Exhibenda ergo tum erit theriaca de Corallinis, vt ſupra infraq; deijciant, ac confortandi ægri cum Electuario Diacubebe, ſingulorũ doſim ex ægri natura, habitu, ac temperatura ipſemet metieris. Adhæc vt acuratiſsima victus ratione vtantur, præcipies.

Venæſectio imperanda ægris.

DE PVTRIDO AC FOETENTE vlcere curando.

CAPVT VI.

SI ægrotus offeratur, cuius pes putreſcat, cum magna fluxione, ſine tamen Errodentis alicuius materiæ ſigno, adſint quoque phlegmone, tumor, fętor, ac ſordes, eum de principio mali interrogabis, ſi ex violenta aliqua cauſa, vt vulnere, punctura, contuſione, &c. primum contigiſſe cognoſces, hoc modo curationem aggredieris. Mundabis primum, pôſt conſolidabis: in iſtis namq; duobus tota curandi ratio conſiſtit. Mundificatio hunc in modum fit.

Curationis Scopi duo.

I. Recipe Conorum ſeu Locuſtarum abietis recentium, Maio menſe, adhuc humore turgentium, collectarum, numero xxx. fiat decoctio, donec reſina omnis exierit, tum fiat expreſsio, ac reiectis inutilibus, coquatur reſina reliqua, vſq; ad aquæ conſumptionem. Reſina remanens cum ouis aliquot redigatur in formam vnguenti, cui prout res poſtularit, calcinati adijcere poteris, & ſic pro mundificatiuo adhibere. Mundato vlcere, ad conſolidationem procedendum.

II. Recipe ergo Ceræ lib: j. Colophoniæ lib: ſs. picis ſuperioris, quartarium j. liquefactis ad ignem, inſperge Ariſtolochię, ſymphiti maioris ana ℥ ſs. Maſticis ʒ ij. Myrrhę ʒ vj. Succini ℥ j. ſs. Fernicis ℥ ij. fiat vnguẽtũ, quo vngatur pars affecta bis quotidie. Sin inter conſolidandum mundificatione rurſus propter collecta excrementa indigebis, omnino illam non intermittendam ſcias: niſi enim fundus vlceris ſemper mundus ſeruetur, fruſtra cõſolidationem molieris. Sic vbi alia vlcera complicata fuerint, diſtinctione quoq; opus erit, & ſua quoq; ſingularis cura proprio capite deſcripta adhibenda. Deniq; curatione abſoluta, vtile fuerit, ęgro balneum Salinarum imperare, ad putredinis reliquias (quæ ex humida aluminis frigiditate prouenerant) abſumendas.

Fundus vlceris mundus ſeruandus.

Salinarum balneum.

DE

DE VLCERE CACOETHE CVRANDO.

CAPVT VII.

VLcerum hoc genus nullo alio ſigno, quàm ipſius met ægri relatione optime cognoſcitur. Proinde ſi æger de perpetuis, ſummiſq; doloribus, quales in Phagedena, cancro, &c. fiunt, conqueratur, curationẽ à mitigante remedio auſpiceris: cùm enim ob intenſiſsimos dolores impoſita medicamenta nulla ferat affectus iſte, manifeſtum eſt, dolorem ante omnia mitigandum eſſe, quod non conſiderantes nonulli, turpiſsimo errore iſta vlcera incurabilia pronunciarunt: nam cùm nec remedia tenerent, nec doloris cau ſam ſcirent, vt ſuæ inſcitiæ tegumentum haberent, Medicæ arti hanc notam inurere non ſunt veriti. Sed ad mitigationis formam pergo, quæ Recipit, Garyophylorum quartarium *j*. baccarum iuniperi quartarium ſs. ſulphuris virtiolati ℥ *j*. ſs. deſtillentur, vaſe probè occluſo, oleum, cui adde olei laterini dimidium, trium mitigantium maiorum ana duodecimam partem, deſtilletur iterum. Oleo hoc quemcunq; dolentem locum obliníeris, omnem dolorem ſtatim remittere ſenties. Mitigato dolore, ad renouanda vlceris interiora properandum, quod vt efficias, Recipe olei de Arſenico fixo ℥ v. olei de Garyophyllis ℥ iiij. Realgaris clari, perſpicui cryſtallini ʒ *j*. miſceantur omnia, in mixtura intingantur petiæ, ac loco paſſo imponantur, renouando poſt duodecimam horam, idq; ter iteretur, & videbis Eſcharam abijci à natura, ſub qua carnem viuidam inuenies, in qua quoniã ſordium aliquid ferè adhuc ineſt, mundificatiuo cum calcinato ſuperius deſcripto, ter, quáterue vlcus deligabis, & ſic ad conſolidationem deſcendes, quam ſimplici Emplaſtro ſtictico facile abſoluere poteris. Obſeruandum tamen frequentiſsime, peſsima ſymptomata hiſce vlceribus ſuperuenire: nam ferè venæ ac nerui eroduntur, oſſaq; cariem contrahunt: ſi itaque huiuſmodi oſſa carioſa occurrant, caue ne lima vel alio inſtrumento ea atterire vel frangere, iuxta carnificum tonſorum vulgatum modum, attentes: ſufficiat tibi ea mundaſſe, & ſi vſta vel inflam ta fuerint, extinxiſſe: nam facile deinceps carnem oſsi ſuperinducere tibi erit, nec eſt vt ſic miſeros ægros excarnifices. Remedium noſtrum quo oſſa erroſa, inflammata, &c, reſtituere ſolemus, Recipit olei de Camphora, per albumẽ oui præparati, olei Caryophillorũ, ana ℥ ſs. mixtis inuicem, iuxta reliqua remedia, vtor feliciſsime.

Mitigatiuum præſtantiſsimum.

Fundi vlceris renouatio.

Oſſa carioſa vt ſint tractanda.

DE VLCERE DEPASCENTE CVRANDO.

CAPVT VIII.

SI æger quiſpiã vlcus oſtendat in facie, omoplata, pectore, coſtis, vel ſimili aliquo humani corporis parte, quod circũiacentes par tes carnoſas omnes depaſcitur, atq; ad aures, dẽtes, maxillas, coſtas,

Olea Metallorum.

Dulcedo Mercurij.

ſcapulas,&c. vſq; penetrat,omnium vlcerum peſsimum genus eſſe iudica. Quæ duobus præcipue remedijs euincere poſsibile eſt,oleis ſcilicet Metallorum,ac dulcedine Mercurij:iſtis namq; quotidie bis ſi perungatur vlcus,Salem morbi cauſam radicitus extirpari ob ſeruauimus.Præcipua autem virtus eſt olei Saturni,dehinc Lunæ, pôſt Martis, deinceps Veneris, vltimo loco Iouis:omnia autẽ iſta longis interuallis ſuperat dulcedo Mercurij, & ipſa olei formam referens. Sunt tamen & alia remedia, quæ iſtis malis medeantur quoq;,vt Arcanum Regis, Aquæ Mercuriales,&c.ſed ea vt recentia vlcera curant,ſic in inueteratis ſola non ſufficiunt,ſed vt morbus magnus eſt, ſic vehemens requirit remedium. Proinde Medicos adhortatos volo, vt ijs comparandis animum adijciant. Sed præparatio ſubtilior eſt, & magnam laborantis induſtriam requirit, quam quia iſti Medicaſtri faſtidiunt,explodendam è Medicorum Scholis vociferantur,at vt primum nomen talis remedij audiunt, Alchimicum eſt,clamitant,reijcite: quaſi vero eorum non interſit iſta nouiſſe.ſed an iſti Medicorum nomen mereantur, ſuum cuilibet relinquo iudicium. Præparandi rationem breuibus aperiam: Metallorum Arcanum fit, ſi ipſorum eſſentia deſtruatur,quemadmodũ de Auri tinctura præparanda ſuperius admonuimus. Mercurij vero dulcedo,quæ oleitatem quandam omnis roſionis expertem refert,vt extrahere cõueniat,poſterioribus libris oſtendemus. Realgaris vero ac Aquarum Mercurialium compoſitionem,vtpote vulgo decantatam , nil refert commemorare.

Arcanum Regis.

Arcanum Metallorum.

DE VLCERIBVS TRANSMVtatis curandis.

CAPVT IX.

SI æger conqueratur,vlceris ſui formam primo talem fuiſſe,mox aliam factam, iterumq; aliam, ſicq; perpetuo mutari, nec vnq; ad priſtinam formam redire,ſed nouam ſemper ſemperq; fieri,iam ſufficiunt iſta tibi ad affectus ſpeciem cognoſcendam.quamobrem ſtatim ad id quod iam ſub ſenſum cadit, non ad id quod olim fuit, curandum animum adijcies. Curationem Mercurio ac Colophonia,Lythargiro, ac Gummis perficies : iſta enim perfecte conſolidant,ille vero ex centro etiam vlcus mundificat,ac ad recipiendam conſolidationem aptum reddit. Itaq; Mercurium coagulato per aquam Aluminis, coagulatum in tenuiſsimum puluerem conterito,ac cum vnguento fuſco permiſceto, atq; vlceris totam interiorẽ regionem perungito,donec interiora viuida plane appareant,tum ℞ Emplaſtri de Lythargiro lib:j. olei communis, Ceræ ana lib: j. Colophoniæ tantundem,lequefiunt ad ignem,liquefactis inſperge pul: Thuris albi ℥ j.ſs. Fernicis ℥ ij.ſs. malaxentur, & fiat magdaleon,de

Mercurij præparatio.

on, de quo pro more vulgato emplaſtra facies,& impones, nec ſollicitus vlterius ſis de curatione: iſta enim ritè adhibita, facile eam perficiunt: nam & ipſum vlcus è ſua natura curationem facile recipit: vt maxime autem tuta ſint vlcera hæc, tamen cùm de vna forma in aliam ſubinde degenerent, niſi præcaueamus, impoſsibile eſt illa non tandem in Lepram abire. itaq; hic Medicum ſui officij ſtudioſe meminiſſe decet. Lepræ periculum præcauendum

DE CVRANDIS VLCERIBVS A COElesti influentia impreſsis.

CAPVT X.

Vlcera hæc non niſi Aſtronomica ratione cognoſcuntur, itaq; ab ægro annus, menſis, dies, ac hora inuaſionis perquirantur, & ad illud tempus thema cœleſte erigatur, atq; tum apparebit, num ab aliqua cœleſti impreſsione vlcus factum ſit: quòd ſi cœleſtis impreſsionis vi effectum eſſe vlcus apparuerit, de curando illo cogitandum erit. Itaq; vel influxio à cœli iniquitate, vel tranſijt ac deſijt iam, vel durat adhuc: ſi illud ſit, vt ſimplicis vlceris curationem inſtitues: ſin hoc remediũ indagandum tibi erit, quod iuxta cœleſtes impreſsiones comparatum ſit. Apparet itaq; duplicem curandi methodum eſſe: naturalem ſcilicet, & ſupernaturalem. naturalis conſolidando ac mundificãdo perficitur: itaq; hoc genus vlcerum ad aliud quoddam caput referes, ac iuxta illius canones percurabis. Si verò impreſsio adhuc duret, per ea operandum eſt, quæ oculta quadam vi (vulgus incantationem eſſe putat) agunt, vt ſunt Perſicaria, Serpentaria ſylueſtris, Conſolida media, id eſt ſophiæ herba) adhibentur autem in hunc modum: primum eas frigida abluas, pòſt vlceri imponas, dein ſub fimum ſeu terram pinguem ſepelias, ac lapide contegas, vt cito putreſcant: nam vt primũ putreſcere incipiunt, vlcus quoq; curationem auſpicatur: vbi autem iam plane computruerint, & ipſum vlcus percuratum erit. Neque per incantationem iſta fieri quiſq; credat, ſed virtute potius cœleſti, quam Deus Optimus Maximus ſic diſpoſuit. verum iſtis curationibus malum nomen conciliarunt Pſeudomedici, qui cùm Aſtronomiæ ac Magiæ ignari penitus ſint, iſta quomodo intellígerent?

Aſtrologica vlceris dignotio.

Duplex curandi ratio

Perſicariæ ſupernaturalis actio.

DE FLVXIONIBVS HVMANI corporis curandis.

CAPVT XI.

Vlcera ex defluxionibus nata ſic diſtingues: ſi quis à parentibus hæreditario malum contraxit, à defluxione factum pronunciato: itidem ſi æger aliâs humida cõplexione fuerit, iudicandũ: contrà verò ſi diuerſum appareat. De horũ curatione longe quàm de reliquorum

Vlcerum ex fluxione ortorum dignotio

quorum, aliter cogitandum: nam quemadmodum fontem nemo ſupprimere, niſi in ipſa ſcaturigine poteſt, ſic etiam in hoc caſu aliquid nobis deeſſe credendum eſt. Atqui ſicuti ſæpius à ſole fontes exſiccari videmus, adeo vt plane nullus humor effluat, eodem modo ſoles quidam ſunt, (id eſt Medicinæ) qui harum fluxionum exſiccandarum vim ſimilem cum Sole habent. Adhæc ſunt quorundam hominum conſtitutiones admodum ſiccæ, vt facile iſtas humiditates diſsipent, ſicq; vlcerum cauſas tollant. Duo itaq; modi ſunt exſiccandarum fluxionum, à Sole alter, alter à propria natura, de quo nihil in præſentiarum. Curaturus ergo vlcera à cauſa iſta pronata, ante omnia tenuem victum præſcribendum ſcias: quid enim proderit ſolem exſiccare, ſi ſtatim pluat iterum? deinceps exſiccandum per crocum Martis erit: is enim naturalem Solis operationem in homine perficit. præter illum in huiuſmodi fontibus exſiccandis nil cognitum habeo: at ſufficiet iſte, ſcio, ſaltem eo procurato, vt ſubinde vlcus mundũ ac apertum ſeruetur, pro fluoris euacuatione, ſiue fluat, ſiue minus.

Fluxiones duobus modis exſiccantur.

Supereſt & alia curandi ratio, per deriuationem ad alia loca, ſed ferè ſtabilis ac diuturna non eſt: imò ſæpius priore malo peius aliquod naſcitur! Quin & purgationes ad exſiccandos hoſce fluxus non improbarem, niſi ea alio loco damnum forſan darent, priore peius.

Fluxionum deriuatio.

CVRATIO VLCERVM CVM FRACTVRA, *vſtione, vlcere, &c. complicatorum.*

CAPVT XII.

Vlcerum iſtorum cauſæ, quia manifeſtæ ſunt, facile ex ægri relatione cognoſcũtur: generationis tamẽ modus ferè ab inſcitia Chyrurgorum prouenit, qui vulnera, fracturas, &c. dum inconcinnis adhibitis remedijs curare tentent, in vlcera peſsima ea tranſmutant. Membrum proinde affectum, vel os ipſum fractum, an reſtitui ſuæ integritati poſsit, ex ijs quæ in vulnerum curatione dicta ſunt, dijudicabis: quod ſi ob corruptionem nequeant, ſanum ab ægro, mundum ab immundo, iuxta præcepta primæ partis ſeparabis, ac tadem eius impreſsionem per Sophiæ herbam, Perſicariam &c. vt monuimus, curabis.

Cauſa. *Prædictio.* *Curatio.*

VLCERA EX CONSTELLATIONE *nata vt curentur.*

CAPVT XIII.

Cognoſcendorum vlcerum huius generis hæc vnica ratio eſt, vt ſi nullis naturalibus remedijs, qualia ſunt, Mumia, Conſolida, Emplaſtra, vnguenta, &c. ea obediant, Conſtellata eſſe, ac huiuſmodi

iuſmodi quoque remedia deſiderare cognoſcas. Remedia hæc à ſua met natura conſtellata eſſe debent. verbi gratia: vt Chelidonia, Folia quercus, Plantago, &c. hæc enim certiſs: ac tutiſsime curant: quod ſi in ſubſtantia adhibita non proſint ſtatim, tum Recipe Chelidoniæ M: iij. fol: quercus M: ij. contundantur, & putrefiant in fimo, deſtilleturq́ oleum, quo vlcus abluatur, atque vt incarnetur, etiam eorundem exſiccatorum puluerem inſperges, donec curatio abſoluta ſit.

Conſtellata remedia.

Peroratio.

IN curandis vlceribus quibuſuis quatuor ſumma capita obſeruanda eſſe monuimus: primo Doloris ſcilicet ſedationem, ſecundo mundificationem, tertio conſolidationem, ac quarto clauſionem, eaq́ omnia abſoluta nobis hactenus ſunt, quorum rationem ſi Chyrurgi tenerent, nullum plane vlcus eſſet, (niſi forſan diuinitus inflictum) quod curationi ipſorum non obediret. Verum cùm auaritia, ſuperbia, inuidia, alijsq́ vitijs laborent, non illis, ſed ægris potius iſta ſcripſiſſe volumus, quos etiam monendos duxi, ne temere ab huius farinæ hominibus remedia recipiant, etſi ſub meo nomine circumferantur: cùm enim eorum præparatio ſit artificioſa, non facile niſi à rerum iſtarum peritiſs: hominibus ea confici poſſe ſciendum eſt. Doctis itaq́ hæc, non rudibus ac tyronibus ſcripſiſſe nos meminerint omnes.

Quatuor ſunt quibus omnia vlcera curantur.

FINIS SECVNDÆ PARTIS TERtij Tractatus.

Ph: Paracelſi DE CVRANDIS VLCERIBVS, TRACTATVS TERtij, Pars vltima.

Procœmium.

QVAMVIS ſecunda huius Tractatus parte, omnia ad vlcerum curationem pertinentia abundè ſatis explicata nobis ſunt, tamen cùm ea ſubtiliora ac difficiliora ſint, quàm quæ vulgus medicorum aſſequi poſſit, ad ipſorum me captum accommodare, amore ægrorum permotus, ac periculorum quæ illis ex perperam facta curatione imminent, territus, placuit, non quòd ipſorum hac in re pigritiem ac inertiam fouendam duxerim, ſed quia intelligo hebetiora ac rudiora quorumdam ingenia illis, quę ſupra dicta ſunt, per cipiendis non ſufficere. Proinde ſi qui ſunt Medicinam exercentes, qui ante dicta non intelligunt, ij iuxta ſubſequentes canones opus Medicum faciant, quo, ſi non omnino, ex parte tamen ægri leuamen ac curationem ſentiant.

Quas autem deſcripturus ſum remediorum formulas, ab antiquis quandoq; mutuatas, magno iudicio delectas, multa ac diuturna experiētia à me cōprobatas, artificioſa mixtione locupletatas ſcias velim: nam cùm ab antiquis quondam prima ętate mihi communicatas, & ego & non pauci alij in vſum adhibuiſſemus, tam periculoſas, inutiles ac putidas eas experti ſumus, vt de alia componendorum pharmacorum ratione cogitandum mihi putarim. itaq; ad illam animum adijciens, immutatis pleriſq;, ſic excolui, & experientia comprobaui, vt eorum vſu, quantum natura fert, ad omnia vlcera percuranda, non mediocre auxilium Medicis, ægriſq; acceſſurum ſit. Quia autem magni quidam morbi, vt Cancer, Fiſtulæ, Syreon, Mordax, Phagedena, &c. vniuerſalia Arcana ac Myſteria requirunt, (nam iſta particularia ferè contemnunt) moneo vt vel ab eorum curatione deſiſtant Chyrurgi, vel Remedia ſecundi Tractatus præparare ac adhibere diſcant.

Paracelſus antiquorum formulas excoluit.

Itaq; ſciendum, quæ deinceps deſcripturi ſumus, particularia omnia eſſe, atqui vt particularia deſcriberē, veſtra me coēgit ignorantia. Duplici autem ratione vti placuit: quarum prior omnibus vlceribus curandis communis eſt: altera particularium quorundā malorum, vt Cancri, Fiſtulæ, &c. curationem oſtendit, quibus eo modo vtaris hortor ac moneo, vt ſi non lubet, vel licet difficiliora

Particularia remedia.

illa

illa cognofcere,iuxta hos tamen canones procedendum tibi putes, ne fi illa vulgata medicorum via incedas, contra naturam in ægri perniciem laboraffe videaris.

DE VLCERIBVS PER MVNdificatiua curandis.

CAPVT I.

ANtequam autem cuiufquam morbi, feu vlceris curationem aggrediaris, diftinguendum tibi fedulo, inter morbos & remedia erit,ne quod vulgus medicorum factitare folet,dum varia, tibiq; incognita adhibes, vel damnum inferas, vel, fi forte fuccedat,cafu curaffe dicaris. Quamobrem fi vlcus Corrodētem Salem, caufam non habuerit,hoc remedij genus adhibere tempeftiuum erit:quod Recipit, Terebinthinæ lib:j.vitellorum ouorum,numero xx.agitentur,ac cum ęqua portione mellis coquantur ad ignem, fiat vnguentum,quo mane ac vefperi deligetur vlcus,& mundabitur ab omnibus fordibus. quia vero non folū mūdare,fed & perfectè confolidare,ac claudere vlcus oportet,fequenti quoq; remedio ad operis perfectionē vteris:quod Recipit, Vnguenti prioris lib:j. Terebinthinæ lotæ,ac agitatę lib:fs. calidè (ne ferueant tamen) coquantur ad ignem,ac inijciantur Galbani,Oppoponacis,Bdellij in aceto diffolutorum, ana ℥ j. pul: Ariftolochiæ ℥ j. fs. fiat mixtura, qua omnia vlcera,fine Corrofione facta,curare promptum eft.

Mundificatiuum.

DE CVRATIONE PER CALCINATA.

CAPVT II.

CAlcinata (ea intelligo,quæ corrodente vi carent) fingulari curandorum vlcerum, ex ipfis fontibus, facultate prædita funt. Atqui in eorum vfu diftinguendum prius inter vlcera eft: nam ijs folum conducunt,quæ à Sale Corrofiuo, iam olim emortuo,facta ac relicta fuēre. Apparet enim non raro nimborum inftar, in aliquem locum materiam quandam irruere, ac fubitò vlcus amplum, ac latum efficere, quòd fi indebitis remedijs quis curare attentet, periculo non vacabit, ne Sal Balfami inflammetur & aduratur, fiatq; vlcus diuturnum. Tu, fi fimile occurrat, per Calcinata in hunc modum curabis. ℞ Vitellorum ouorum, numero x. Terebinthinę ℥ vij.fs.fiat vnguentum,cui adijce Calcinati ℥ fs.deligetur hoc vnguento bis quotidie, & mirandum fucceffum experieris. Atq; vbi iam claudendum vlcus eft,Emplaftro fequenti vteris : quod Recipit,Refinæ lib:j.ceræ lib. fs. picis Græcæ quartarium j.liquefactis ac commixtis adijce Calcinati ℥ j. vtere. Hoc Emplaftro omne genus vlcerum recentium,nec ita profundorum, facilimè curatur:atqui vbi in latum ac profundū ferpere vifa fuerint,fuperius vnguen-

Calcinata qui bus vlceribus conueniant.

Vnguentum ex Calcinato.

Emplaftrum ex Calcinato.

tum in puluillis quoq; adhibere vtilißimum fuerit. Sciendũ quinetiam eſt, curationẽ non aggrediendam, niſi materia furere ac turgere deſierit: etenim videas vulgares Medicos, dum initio ſtatim curare volunt, doloriſſ: ac maximè diuturna vlcera efficere. Proinde Canonem hunc ſtudioſè obſeruabunt Medici.

Non curandum dum materia adhuc turget.

DE CVRANDIS VLCERIBVS PER Corrodentes Sales Calcinatos.

CAPVT III.

EST & tertia curandi ratio, per Corrodentes Sales Calcinatos, cuius generis ſunt, Alumen, Vitriolum, &c. quorum vſus ferè eſt, in perperam facta ante vlcerum curatione reſtituenda: cùm enim absq; fundamento viuido, nullum vlcus curari poſsit: (nam ſi eo deſtituatur, cui rei caro increſcat?) de deprauato illo reſtituendo per iſthac remedia cogitandum erit. Obſeruandum quinetiam eſt, hoc genus vlcera frequenter curata facilia apparere, nullis tamen interim remedijs obedire, in quo caſu inſpiciendus quoque vlceris fundus erit: nam ferè putridus eſt, atq; ſui ablationem oſtẽdit. quamobrem niſi illum antea remoueris, ab iſtis remedijs abſtineto: nam tantum abeſt (eo perſiſtente) aliquid vt proficias, vt etiam officias plurimum. Remedij formula cum correctione hæc eſt.

Quando vtẽdum Calcinatis rodentibus.

Fundus vlceris mundandus.

Recipe Aluminis vſti aceto extincti, Olei de Arſenico à propria reſolutione facti, ana quantum ſufficit, miſceantur. Iterum fiat vnguentum ouorum cum alumine miſtum. vel, ℞ Calcinati, Vitrioli ana quantũ ſufficit, miſceantur cum vnguento de Ceruſſa, vtere.

Quia vero plerumq; de vlceris profunditate putrida nõ conſtat, curationem ab vnguento de alumine calcinato auſpicari vtile fuerit: quod niſi intra quatriduum ad curationem inclinare vlcus videbitur, ad vnguenti de oleo Arſenici & Aluminis vſum deſcẽdes: ſin ne iſtis concedat malum, tandem vnguento, de Vitriolo vteris. neque vero putes ordinem hunc, ob id quod poſteriorum quàm priorum curatio velocior eſt, inuertendum eſſe: vt maximè enim cito cures, tuto tamen vt cures potiore loco reponendũ erit, &c. Sciendum porrò eſt, ſi neceſsitas poſterioris vſum imponat, Eſcharam fieri, quàm vt proijcias oleo Laterino, poſt hoc Butyro (ad diſſolutionem) vteris. veruntamen etſi ſtatim non abſcedat, non tamen ab vſu Calcinati deſiſtendum erit, ſed pergendum, donec Eſchara vltrò decidat, quo facto, nil niſi cicatricem ducere ſupererit amplius. Sunt huius generis Corroſiua alia, vt Mercurius ſublimatus, Arſenicum, &c. verum ab eorum vſu, ac carnificina omnes, vt abſtineant, moneo.

Eſchara vt decidat.

Neq; vero clam te habere poſſum, tutiorem, vtiliorem, ac magis ar-

gis artificiosam curationem horum vlcerum supereſſe,quam etiam publici commodi cauſa ſupprimere diutius nolo:modus eſt,vt abſque eſcharra fundus putridus abſcedat, quod bifariam accidit:vel enim putrefacere,vel ſi venenoſa materia illi inſit,eam extrahere ſine carnis oblęſione licet.Putrefactionem hoc remedio procurabis. Putrefactio. I.

Recipe aluminis vſti, aceto extincti ℥ ſs. ſalis armoniaci ʒ j. vitellorum ouorum numero iiij.mellis cochleare vnum,farinę hordei ℥ ſs. miſceantur omnia ad formam vnguenti, quo ſingulis viginti quatuor deligetur vlcus, ac impleatur, & ne denuo effluat, vnguentum panno craſsiore caueatur, idq́ iteretur quarto, & abſcedet omne,quod putridum eſt,relinquetúrue in fundo caro viuida, quam incarnantibus cuti adęquare deinceps licebit. Alter modus ſic habet. Recipe ſuccini in pollinem redacti quantum ſufficit, II. vaſe occluſo, ad lentum ignem liqueſcat, liqueſcenti tertia pars terebinthinæ infundatur,miſceaturq́,idq́ toties iteretur,donec pro ſingulis ℥ ſs. ſuccini, Terebinthinæ ℥ ij. habeas: huic materiæ ſi craſsior videatur, aliquantulum olei lini adijcies, vt linimenti formam acquirat. vſus eius eſt, vt cum puluillis adhibeatur,& extrinſecus vlcus emplaſtro ſtictico de colofonia cōtegatur, & abſolues curationem in diebus quatuordecim: poteris, ſi ita videbitur, poſt quintum curationis diem aliquid calcinati adijcere, ſed illud tuæ induſtriæ relinquimus.

DE CVRATIONE VLCERVM *per Tartari Balſamum.*

CAPVT IIII.

PRæſtantiſsimi huius remedij vſum, non mediocri infamia ac ſuſpicione onerarunt duo præcipuè errores: alter,quòd tempore, & loco indebitis, rerum ignari eum uſurparunt : nam cùm ſaltem curat vlcera, quorum radix in ipſo loco(non intrinſecus in corpore) exiſtit, fruſtra quis eo vtatur, ſi alibi mali origo conſiſtat. Alter error in præparatione eius commiſſus eſt: pauci enim vt illum natura deſiderabat, conficiebant,id eſt,ſolum calcinabant,calcinatum in olei formam reſoluebant, & hoc ſufficere putabant. Balſami vſus obſcuratus duobus erroribus. I. II.

Præparati certè legitimè Balſami huius mirifica facultas eſt, (ſi cuius alius remedij) in abſumendis ſuperfluis humiditatibus, phlegmonis, carne ſupercreſcente,&c. ante omnia verò in pedum putridis ac manantibus vlceribus excellens remedium eſt: vt maxime enim tumeant, putrida, antiqua, caua,atque eroſa ea ſint,vnico tamen hoc remedio perfuſa,vncta,illita,&c. ex ipſa vſque radice longè lateq́ percurantur:nam tumorem laxum primo abſumit,ac miranda ſua exſiccandi facultate morbum in vniuerſum enecat,adeo Balſami Tartari vires.

vt nullus Sal tam vehemens ſit,qui illi reſiſtere queat,ſed omnia ab eo exſiccantur, non ſecus ac ſolem paludes maximas quandoque combibere videmus.

Etſi autem multa paſsim ab antiquis remedia deſcripta inueniuntur,ad iſta vlcera ſananda, opinione hominum, ac prædicatione illorum,qui ea deſcribunt,vtilia:tamen quia nec illi ipſi,multo minus ipſorum diſcipuli in ijs curandis, vtilem aliquam operam ponunt,ſatis conſtare puto,ipſos rerum fontes non intellexiſſe, ſed ſaltem, vt de omnibus ſcripſiſſe viderentur, mendaciſsimo ore effuſiſſe, vel quia de rebus incertis conſultandum ſibi putabant, hunc laborem ſuſcepiſſe. At quia conſultationes ſaltem ſunt, non demonſtrationes,licebit nobis,relictis illorum nugis,meliora inquirere.Itaque de Balſamo noſtro hoc verè affirmo,ipſum, ſi vlcus pedum manans ſit (nam de cæteris non tam certa eſt mihi experientia)nõ tantũ ſuperficietenus,ſed ex ipſo fonte percurare. Præparatur autem in hunc ferè modum. Recipe ſalis petræ lib: j. Arſenici ℥ j. calcis viuæ ℥ iij. tartari, quartaria iij. puluerifentur omnia minutiſsime, & vaſe non vitreato calcinentur,calcinata ſoluantur, ac per filtrum deſtillentur,ſolutum illud deinceps vratur tribus vicibus, quod fiet ipſo coagulato, & cum æqua portione Salis petræ calcinato, idq; tertia vice: vltimæ calcinationi affunde aceti deſtillati quantum ſufficit,abſtrahatur igne fortiſsimo ad dulcedinem vſq;. dein,

Balſamus Tartari vt fiat.

Recipe olei huius quantum ſufficit, aluminis calcinati aceto extincti tantundem , miſceantur, & fiat pulticula, quæ (fomentato prius pede) imponatur ac deligetur, pòſt circa duodecimam horam locum conſidera,qui ſi rubeat admodum,caue ne properes: imò ſufficiat tibi viginti quatuor horis ſemel deligare:continuabis autem huius vſum, donec rubedo ac phlegmone vltrò remittant: quo facto,

Recipe olei ſuperioris quantum ſufficit,tragaganti in aqua roſarum diſſoluti pro libris ij. vncias ij. camphoræ ℥ ſs. mixtis omnibus vngãtur,ac perfũdãtur vlcera,eorumq; cauitates,ac ſine dolore ac periculo videbis pedem ſuę priſtinę formę reſtitui ac exſiccari. Quod ſi caua quoq; adſint vlcera, quæ incarnationem deſiderare videbuntur: tum Recipe olei præcedentis ℥ v. Mumiæ ℥ j. croci Martis ℥ j ſs. olei ouorum ʒ x. miſce,ac vtere, donec clauſum fuerit.Penitus abſoluta curatione, iubeo,vt adhuc ad ſpacium decem dierũ quotidie ſemel præſenti Balſamo (ſine adiectione) pes vngatur:quin ſingulis annis poplitis vel malleoli venam (ex conſilio periti medici)incidere, atque ſemel vnctione vti, magnum ad præcautionem auxilium præſtat.

Caua vlcera quomodo curanda ſint.

Venæ ſectio.

DE

DE CVRANDIS VLCERIBVS PER *præſectionem neruorum & venarum.*

CAPVT V.

FRequenter hoc in ægris euenit, vt ſuperiores partes excrementa ſua inferioribus tranſmittant, hinc quand oq; in tibijs vlcera eueniunt, mali origine in ſuperioribus exiſtente. Si ergo Sales non venenoſa qualitate, ſed ſola quantitate peccare contingat, nimirum quia copioſi in alieno loco continētur, manifeſtum eſt, alio in loco, quàm in quo conſiſtunt, curationem faciendam eſſe: quia autem curationis intentio eſt, ne in partē affectam defluant amplius humores, primi rerum inuentores conſiderato eo, quòd in affecto loco non ita in ſuperioribus partibus materia peccaret, ſecundum eos ductus retrogredientes ſupra affectum locum, venas, & neruos per ac iuxta quos defluxiones fieri animaduerterunt, non inutili inuento præciderunt.

Sciendum tamen, hoc curationis genere vtendum non eſſe, niſi in defluxionibus quæ ſupra affectam partem, nulla venenoſa qualitate participant: etenim aliâs vſurpata, duplex periculum exoritur: namq; vel alio ſuprâ loco denuo erumpit, atque tum cordi propinquius malum eſt, quòd natura fortior antehac in diſtantiores partes detruſerat, vel ſi forſan eſfloreſcentiæ Paroxiſmus ingruat, ſi non ad necem vſque, certe ad ſummum periclitabitur ęger. quamobrem diſtinctio illa ſedulo obſeruanda erit, ne tuum Medicari ſit potius dicendum Latrocinari. Vbi hæc curatio conueniat. Paroxiſmus eſfloreſcentiæ.

Modi huius curationis varij ſunt, ferè ſupra genu venæ commodiſsimè ſe produnt, vbi eas ſcalpello, cauterio, vel corroſiuo medicamento diuidere, ac vulnus amplum facere, atque inter vtraſq; vulneris oras callum generare ſolent, qui fluxioni viam præcludat. Atqui frequenter hoc contigit, fluxiones in alias venas decubuiſſe, vel alterum latus, non raro vtrumq; occupaſſe, vel intro pulſas, cachexiam feciſſe, ventriculum, Epar, &c. oblæſiſſe: imò ipſam quandoq; mortem attuliſſe. Proinde monitos Chyrurgos volo, meminerint ab inueteratis, atq; conſuetis fluxionibus omnino abſtinendum eſſe, recentibus vero magna ſollicitudine proſpiciendum, atq; vtilem phlebothomiam præſcribendam. Tres modi præſecandarum venarū.

Inciſionis modum nil opus eſt pręſcribere, cùm nullo artificio perficiatur, quemadmodum & vſtionis rationem, vt quæ ruſticis quoque nota ſit: hoc potius notandum, cauendum ne reliquo malo paralyſin quoque membri ſuperaddas, quod in inciſione frequenter accidiſſe memini. Corroſiuorum tandem vſum (inter quę Mercurius ſublimatus primas tenet) quibus Eſcharam generant, quid opus eſt annotare? cùm carnificinæ iſtæ plus ſatis Chyrurgis notę Inciſio. Vſtio. Eroſio.

ſint, nec niſi ſumma neceſſitate vrgente, vſurpandæ. Quæ ſi ijs vti cogat, ad curationem perficiendam meo conſilio exhibebis potionem traumaticam vulgaris vſus, quæ rurſus per vlcus emanare apparebit: ſi ergo incorruptam eam iterum effluere obſeruaueris, ſcito fontē ab vlcere non ita multum diſtare: itaq; in propinquo venas præcidendas eſſe: nam quò proprius, eò res habet melius, & ferè præſtat ſub genu quàm ſuprâ eas præcidi, quo facto, vnguentum parti vulneratę impones, dum callum faciat, qui quarta ſiue quinta perficietur hebdomade.

Potio vulneraria vulgaris exhibenda.

Iſtis abſolutis ad ipſius vlceris curationem deſcedendum erit, quæ Emplaſtro ſtictico, alióue vulgari quouis remedio facile perficitur. Quin non rarò vidi abſq; vllius medicamenti vſu quandoq; vlcera ſanata eſſe, at alijs in locis denuo erupiſſe, quę facile quoque Martialibus remedijs poſtea curarentur. Sed de iſtis omnibus docti Medici iudicabunt accuratius, an ex morbi benignitate, vel naturæ efficacia acciderit.

Martialia remedia.

VT PER BALNEA AEREA AQVÆ DVLcis, & pedilotia vlcera curentur.

CAPVT VI.

Particularis huius remedij ea eſt natura, vt ſi illud vlceribus adhibeatur, quibus hoc curationis genus non competit, ea multò deteriora efficiat, atq; multò periculoſiſsimam hæmorrhagiam cōcitet. Proinde acurato iudicio opus eſt, ne in remedij huius delectu aberremus. Sunt enim ſub hanc curationē, ea ſaltem vlcera referenda, quę ſub poplite ſunt, ampla, putrida, carne luxuriante abundantia, ac crebra hæmorrhagia (quæ leuiſsimo quoque contractu exaſperatur) moleſta, neq; in tibia ſaltem, ſed & alio quocunq; loco ſi fuerint, hanc curationē admittunt. Cognita ergo affectus ſpecie ſciēdū quid remediū hoc prȩſtet, nimirū putredinem omnē, ac ſanguinem ſuperfluum extraiht, neq; quidq; præterea efficit, itaq; ſtatim ac ab eius vſu deſiſtemus (quod fiet vbi iam bonus ac vtilis ſanguis fluere inceperit) conſolidandum erit. Remedij formula hæc eſt. Recipe conorum abietis recentium, ac ſucci plenorum M:ij. locuſtarū iuniperi, corticū fagi arboris, ana M:j. Chelidonię, potamegeti, fol: quercus ana M: ſs. rad: Aſclepiadis, Ariſtolochiæ, ana lib: ſs. fiat decoctio ſufficiens, in eo lauentur pedes mane & veſperi quotidie. Aliud:

Balnei natura.

Balnei formula.

Recipe Saniculæ, Limonij, Ophiogloſsi, fol: quercus ana M: iij. rad: Vincæ toxici M: j. ſymphiti, Ariſtolochiæ ana M: ſs. conorum abietis M: j. ſs. fiat decoctio, in qua per triduum lauentur pedes. Abſoluta lotione, Emplaſtris conſolidantibus ad operis perfectionem laborandum: non enim ſimplex lotio ſufficere poteſt. Interim dum

Conſolidatio.

dum lotionibus vtemur, curabimus, vt ad manus ſint ſanguinē ſiſtentia remedia, aliaq; ad hanc rem facientia, quo in omnem euentum præparati ſimus.

DE VLCERVM CVRATIONE PER *deſtillata olea, gummi, & aquas.*

CAPVT VII.

EST vlcerum quoddam genus punctorio dolore ſupra modum moleſtum, in quo curando, nulla nec corrodentia, nec calcinata remedia, vt Vitriolum, vt Alumen &c. ſufficiunt: quin nec vnguentis, oleis, emplaſtris, cæteriſq; hoc genus remedijs cedit, ſed medium, quod aiunt, digitum porigit, ac ſubinde deterius euadit. Huic ergo ſolis deſtillatis remedijs auxiliari poſſumus, nec ijs ſolum, ſed ſemper conſolidantia præſtantiſsima coniungere oportet: nam ſola deſtillata cùm ſaltem vlcus ad curationem ſuſcipiendam habile efficiant, non ſufficient, hoc meminiſſe te volo, ea ſaltem vlcera ſub hæc remedia pertinere, quæ alijs non obediunt remedijs, ſed calore, punctione, ſummiſq; doloribus, die noctuq; affligunt.

Deſtillata quid in vlceribus efficiant.

Remedia deſtillanda pauca ſunt, inter quæ excellunt oleum commune, Petroleum, Terebinthina, Caryophilli, Zingiber, Nux Muſcata, &c. Adhæc faciunt quoq; omnia ea, quæ fluxum Siſtoniæ ſiſtunt, queq; ad Solē deſtillata habentur olea: omnia namq; hæc mirifice dolorem ſedant, atq; ad curationē ſuſcipiendam aptitudinem inducunt.

REMEDIORVM FORMVLÆ *aliquot.*

Recipe Cariophyllorum ℥ v. Zinziberis ℥ j. Nucis Moſchatæ, ℥ ſs. deſtillētur per Alembicū, fiat ſeparatio per gradus, & pro magnitudine doloris alterentur. Aliud:

Recipe Olei cōmunis lib: j. Thuris albiſs: ℥ ſs. Caryophillorū ℥ ij. ſs. fiat deſtillatio per alembicū, & ſeparētur per gradus. Aliud:

Recipe Terebinthinę lib: j. Petrolei quartarium ſs. deſtillentur in Alembico, iuxta gradus.

ALIVD PRÆTEREA INCARNANS, *conſolidans, & claudens.*

Recipe Thuris, Maſtiches ana ℥ j. ſs. Caryophillorū ℥ j. Mumię ℥ ij. ſs. Bdellij, ʒ ij. Galbani ℥ j. deſtillentur, & inter deſtillandū fiat ſeparatio per gradus, dein deſtilletur oleū oliuarum quoq; per gradus, ac mutui ſinguli oleorū gradus cōmiſceantur, ac florib: Hyperici vaſa impleātur, ſeruenturq; ad vſum. Vtendi ratio eſt, vt cum

penna oleo intincta totum vlcus,ac circumiacentes partes tingantur quotidie bis,mane ac veſperi,quod ſi interea temporis dolor,ac calor recrudeſcant,nil prohibet remedium iterare.Extrinſecus autem imponendum erit Emplaſtrum de Calcinato, primo cap: deſcriptum:ſufficiunt namq; iſta ad curationem perficiendam.Sciendum ergo, cùm hæc vlcera nulla Attractiua (ne Terebinthinam quidem) Emplaſtra, vnguenta, &c. ſiue anodyna ac paregorica ea ſint,ſiue minus,perferre,exceptis per deſtillationem paratis.itaque non immerito in Medico Chemiæ peritiam requiro, vt ſiquidem pharmacariorum cocturæ non ſufficiunt, ipſe defectum ſarcire queat.

Vlcerum horum malignitas.

Collíria.

Sunt præterea Collíria, quæ cùm ad oculos parata ſint,tamen excellentem vſum in iſtis vlceribus perſanandis præſtant:nam cùm pinguia ac deſtillata ſint (ea enim præcipue commendo) Corroſiui Salis compeſcendi vim obtinent. Quinetiam Balſama nonnulla ex Corroſiuorum deſtillatione compoſita,mirifica in hoc caſu virtute pollent: etſi enim corroſiuam vim non plane exuunt, tamen diuturnitate temporis eam mirum in modum temperatam acquirunt.

Balſama Corroſiua.

VT PER THERMAS VLCERA SANENTVR.

CAPVT VIII.

Thermis ſeu aquis natura calidis,magnam ad humanæ vitæ ſuſtentationem vim ineſſe nemo eſt qui dubitet:etſi enim aquæ nulla penè autoritas eſt, tamen eius vſu certe quàm vini, meliora omnia conſeruari animaduertimus: ſic potus ceruiſiæ quàm vini ſalubrior habetur quoque, vt qui non tam frequentium morborū cauſa exiſtat. Quòd ſi vulgaris aquæ tanta virtus exiſtit, quantò maiorem efficaciam ijs tribuemus, quibus aliquam manifeſtā qualitatem impreſsit natura? quales ſunt Calidæ,Sulphureæ,Vitriolatæ,acidulæ,&c. Experientia ſanè docuit,quemadmodum terræ naſcentium variæ ad humanæ naturæ morbos curandos virtutes exiſtunt: ſic Aquarum, & quæ illis inſunt, ſalium varias facultates haberi, illis quaſi reſpondentes. verum negligentia Medicorum (qui ea quæ maximè cognoſcere debebant,flocci pendunt)aquarū virtutes, hactenus ferè incognitæ latuerunt. Nos de thermis,quātum ad præſens negotium facere videbitur,breuiſsime diſſeremus. Itaque ſciendum, eos ſolum vlceratos ad thermas mittendos eſſe, qui vlcerum radicem non intrinſecus in viſceribus, ſed in ipſa affecta parte habent, hac diſtinctione,vt Aluminoſum vlcus, Aluminoſo balneo,&c. curare velimus: niſi enim iſta concordantia obſeruetur, fruſtra omnis curatio attentabitur. Veruntamen iſtud quoque remedij genus tum recentibus (nam ea ſtatim curat) tum inuete-

Cereuiſiæ quàm vini potus ſalubrior eſt.

Vlcerati qui ſint ad thermas mittendi.

inueteratis plane,non incommode adhibebitur, maximè vbi illic nulla fluxio,nullumq; vehementius symptoma adfuerit. Cùm autē ipsæmet thermæ, Incarnandi,Consolidandi,&c. vires satis manifestas faciant,non difficile erit Medico dijudicare,quę cuiuis commodissimæ sint futuræ. Sciendum quoq;, vt maximè quis euelcis sit,tamen nisi in ipso vlcere origo consistat, à balnei vsu eum plane arcendum esse, nisi mortem quàm vitam malit. Sed ne ille auxilio plane destituatur,inspice an typicum malum fiet,quod si cognoueris,frequentes ac tempestiuas illi venæ sectiones ad præcauendam recidiuam imperabis. Thermarum delectus.

QVOMODO TEMPVS, QVOD IPSVM Medicus est, vlcera curet.

CAPVT IX.

Qvemadmodum (quod aiunt) post nubila Phœbus redit, sic quandoque vlcera apparent, quæ cùm diu multumq; sæuierint,tandem desęuiunt quoq;, atqui non plane remittunt:etsi enim tempus diuturnum,causam vlceris tollat,vlcus tamen ipsum plane curandū Medico relinquit. Proinde in hoc casu vnica hæc consideratio relinquitur,quomodo vlcus ipsum consolidetur, siquidem de causa sollicitū esse,nil refert amplius. Huius rei ignorantia ducti Medici quidam sexcenta in vlcerum curatione experti sunt, sine fructu tamen omnia: siquidem tempus legitimum nondū pręterierat,quibus deinde succedentes alij æquè imperiti leuissimis remedijs,fumigio sc:vnguento,lotione, vsu ligni,alijsq; huius farinę medicamētis adhibitis,vlcera illa percurarunt: hinc videmus quoque leuissima vlcuscula ab accuratiss:ligni vsu non euinci: vicissim maximos morbos anili remedio sanari, temporis scilicet ratione curationem concedente vel prohibente. Vbi ergo tempus elapsum de curatione monuerit, leuibus saltem remedijs vteris, vnctione scilicet, fumigijs, ligno:prę omnibus autē vnguenta traumatica,ac sticticа emplastra commendantur: ea namq; vbi vlcus sęuire desierit, quale illud sit,curare sufficiunt. Dignotio sic ferè in hoc casu habet. Si videris vlcus antea dolorosissimum ac peruicacissimum à doloribus & malitia sua subito desistere, tum curationem aggredi tempestiuum erit: habebis enim auxiliantem naturam, quod si succedat,ne statim de quouis vlcere curando glorieris:in omnibus siquidem singulare quiddam inest. Temporis cōsideratio. Dignotio.

DE VLCERVM CVRATIONE PER Sparadrapum.

CAPVT X.

Vlcera quæ in tibijs consistentia,causam fouentē intrinsecus in corpore latentē,illac tamen effluentē, habēt,singularē quandā curatio-

curationem obtinuerunt, quæ præfectioni venarũ fuperius explicatæ, quodammodo refpondet: impediũtur namq; deligaturis arte factis fluxiones, ne ad vlcus decũbant, atq; fic vni vlceris curationi inuigilatur. verum fucata quædam Medicina hæc eft, & in paucis vfurpanda: etenim ferè periculũ eft, ne alibi erumpat iterum, prio- re longê deterius malum. Itaq; fciendum Sparadrapi vfum folummodo conferre, fi à manifefta, ac procatarctica aliqua caufa fluxio concitata fuerit, vt à fcalpendo, contufione, &c. atq; fi hinc fluere illuc humores incipiant. Sparadrapi vfus modernus, qui per tenias feu fafcias fimplices fit, antiquitus incognitus fuit, & penitus omni artificio caret: antiqui namq; preparabãt ex fanguinem & Sinoniam fiftentibus remedijs: nos vt ea in vfum reuocentur, vnicam defcriptionem dabimus. Recipe putaminum ouorum vftorum, teftarum cochleę vftarum, ana ℥ v. lap: hęmatitis ℥ j. fs. Boli Armeni ℥ iij. terræ figillatæ, ℥ ij. fs. puluerifentur, ac cum tragaganto in rofacea diffoluto commifceantur in formam pulticulæ, quę fafcię inducta vbi fuerit, fiat deligatura ab inferni fis furfum verfus, iuuat mirum in modum. Facta deligatura, quia neceffario fupra eam humores colliguntur, de ijs educendis cogitandum erit, fiue per purgationes, fiue abftinentiam, fiue vfum ligni, &c. id fiat, exficcari certe oportet, nec antea fafcias diffoluere, quàm omnis humor abfumptus fit, omniaq; priftinæ fanitati reftituta: verum hoc nunq; fperare licet, fi fluxio à toto corpore fuerit, quamobrem moneo, vt antecq; curationem aggrediaris, de prima ac fouente caufa cogites.

Sparadrapũ quibus conueniat.

Purgatio.

Epilogus.

DEfcripfimus hoc tertio tractatu vlcerum remedia, quibus ferè vulgus medicorum abutitur, eo fine, vt fublato abufu, cuiusq; remedij genuinum vfum ofténderemus, monentes, ne vno remedio omnia vlcera curari poffe fibi perfuaderent: fed vt fingula fingulis conuenientia adhibere difcerent, ne fibi ignominiam, ægro damnum (fi fine delectu operentur) concilient. Sunt particularium horũ remediorum x. quibus etfi plura quis adiungere poffet, tamẽ quia commodiore loco (quarto nimirum de curatione morbi Gallici libro) defcribi poffunt, eò reiecimus. Optarim fane, omnes qui Medicinam facere cogitant, in iftis Particularibus ftudiofè exerceri, forfan melius & ægris & medicis confultũ foret. Rogatos quoq; medicos omnes volo, (fi modo exorari fe patiuntur) ne ipfos pigeat, ea quę fcribimus, perlegere ac difcere: fiquidem hoc folo fine fcripfimus, vt ex ipforum animis falfo conceptos errores euelleremus.

Decem particularia Paracelfi.

FINIS CHYRVRGIÆ VLCERVM.

CHYRVRGIAE MAGNAE THEOPHRASTI PARACELSI, PARS TERTIA,

DE VLCERIBVS ET TVMORIbus prӕter naturam, ſeptem libris abſoluta.

LECTORI BENEVOLO THEOP: Paracelſus S. D.

CVM AEQVVM SIT, OMNES MEDICOS EA quæ ipſi experientia didicerint,in aliorum quoque vſum publica facere,ſiue eam multam habeant,ſiue paucam.Hos de tumoribus prӕter naturam libros deſcribere eadẽ cauſa permotus ſum: maximè cùm Medicus,niſi ſingulari ingenio præditus, in ſolis aliorũ ſcriptis fidẽ ponere nequeat: nam nõ nuda litera,ſed praxis, multarumq́ꝫ rerũ experientia,in arte noſtra fidẽ facere ſolent. Adhæc praxis quàm theoria in Medico prior eſſe debet: ad illã namq́ꝫ hæc cõſequitur,non in Medicina ſolũ,ſed in philoſophia etiam: ad hæc igitur principia ſequentes libri, vt artis noſtræ initia,perfectionemq́ꝫ oſtẽdant, conſcripti à me ſunt. In quibus ſi breuior ſum, (nam quæ antiqui ſæpe triginta,quadraginta,imò infinitis capitulis deſcripſerunt,ea ego vno atqꝫ altero capite abſoluo) cauſam ſcias eam eſſe,quòd confuſionẽ deuitauerim. verbi cauſa: vlceratio ex Abſceſſu ſeu Apoſtemate facta,vlcus verum non eſt: itaqꝫ ſub vlcerum deſcriptionem non referenda. Sic Peſtis,Antrax,&c.non ad vlcera,ſed ad peſtilentiæ deſcriptionem referenda eſt. Similiter ex Hydrope facta vlcera,ad ſuum caput reſeruanda. Quamobrem ſequentibus libris titulum fecimus,de vlceribus,quæ æquè ac peſtis ſingularis morbus exiſtũt. Et quemadmodũ arbor quӕuis ſingularem,tum theoriam,tum praxin requirit:ſic vlcera ſuam ſingularem Theoriam & praxin hoc libro ſortita ſunt:quamq́ꝫ eſt inconcinnũ lapides,& ligna eadem theoria deſcribi,tam eſt inconueniens vlcerationes priores cum vlceribus iſtis coniungi. Etſi enim in praxi quodãmodo concurrunt,tamen in theoria neceſſario diſiungendæ mihi fuerunt. Vlcera autem præſenti opere appellabo eas ſaltem continui ſolutiones,quæ ex Corroſiuis tam viuentibus,quàm emortuis,tamq́ꝫ ex ſuo ſemine enatæ ſunt:nam non ſecus, ac ex ſemine ſuo Maiorana,ex flore ſuo Anthera exiſtit, de morbis iudicandum quoque eſt,vt ſcilicet ex ſeminibus ſuis deſcribãtur.Porrò monitos Medicos velim, ne intricatis ſpeculationibus poſthac ſe inuol-

Paracelſus cur iſtis in libris breuior ſit.

Vlceris nomine quid hic intelligat.

inuoluant, ſed ſimplici Theoria, quæ ex empyria primum extitit, contenti ſint, qua vtilia, noxia, præſentia, præterita & futura, inſtar naturalis Prognoſticatoris, nō tam in morbis (id eſt, philoſophia) quàm curatione (id eſt, Medicina) ipſorum dijudicare facile erit. Neque quiſquam cogitet Neotericus vel Moderniſta, qui ex antiquis hauſta profundunt ſolumodo, vel autoritate antiquorum, vel contradictionum reconciliatione litem noſtram dirimi poſſe: nam in ipſa radice diuerſi ſumus: ipſi namq́; cæcam Theoriam faciunt, hoc eſt, vt vno verbo dicam, Sophiſticam: ego verò ſenſibus præditam, id eſt, quæ à ſenſu ac experientia rationes producit. Medicinæ enim fundamenta ſine ſenſu ac experientia nulla ſunt: nam ſine illis veritas conſiſtere nequit. Differimus præterea in eo, quòd ipſi Praxim ex theoria architectẽtur: nos vicíſsim ex Praxi theoriā. Requirimus etiam in Medico non ſolum naturæ Microcoſmi, ſed & vniuerſæ naturalis philoſophiæ cognitionem, non ex phantaſmatis ac ſpeculationibus, ſed ſenſuum ac experientiæ iudicio exortam: hæc enim veritatis, illa Sophiſmatū ſtudioſior apparet. Itaq́; ſi meæ Medicinę ab illorū medicina differentiam intelligere placet, quantum ſomnia à rebus veris abſint, conſiderate: ſimilis namq́; plane inter nos diuerſitas exiſtit. Quamobrem Lectores humaniſsimi, quę vel breuitate, vel obſcuritate difficilia in hoc opere vobis videbuntur, vberius in opere de Apoſtematibus explicata inuenturos vos, polliceamini vobis. Interim rogatos omnes volo, ne ſine experientia diuturna quiſq́; de iſtis iudicare præſumat: nam Sophiſticis illis medicis quàm ingrata ſint futura bonorum de noſtris ſcriptis iudicia, animus pręſagit. ſed nil iſtos tenebriones ac impoſtores, qui nil niſi nugas ex ſuis cathedris, inſtar canum (qui noctu expergefacti latrant, cauſam latratus ignorant) detonare ſolent, moror, ſiue Doctores ſint, ſiue Magiſtri, parum refert. Experientiam & candorem non inanes titulos triente redemptos, deſidero. Vale. Colmariæ 8. Iulij. Anno 1528.

Paracelſus reconciliationē non admittit.

Praxis, theoriam præcedit.

Medicinarum duarum differentia.

Pſeudomedici canibus comparati.

PRV-

PRVDENTISSIMO VIRO D. CONRADO VVIKRAMIO, VRbis Colmarienſis Coſ: Dn: ſuo obſeruantiſsimo,

THEOPHRASTVS PARACELSVS S. D.

EXCELLENDI ac dominandi ſtudium diuinitus hominibus implantatum eſſe, neminem puto inueniri qui dubitet: cùm enim ſibi ſoli nemo natus ſit, nulla ratione pluribus prodeſſe quis poteſt, quàm ſi ipſe ad Reipublicæ gubernacula conſtitutus, publicum primùm commodum, poſtea ſingulorũ ciuium honorem ac emolumentum procuret. Atqui vt hoc præſtet, iuuandi ardens ſtudium requiritur, quo antiqua & noua, præſentia, præterita, & futura omnia conſiderando, quid quoquo loco conueniat, curet, ac promoueat. Quo ſtudio quia tuam dominationem mirificè excellere animaduerti, eam hoc loco alloqui viſum fuit. Functiones varias à Deo Opt: Max: mortalibus demandatas eſſe in eum finem conſtat, vt quiſque dilectionis præcepto commodius obedire poſsit: ſic pauper à mendico beneficium non ſentit, ſed à diuite, nudus ſolius veſtimentarij, æger vnius Medici opera indiget, vt iam quicunque functione ac officio careat, ei benefaciendi facultatem deeſſe certum ſit. Cùm itaque omnia in vſum proximi accommodanda veniant, manifeſtum eſt, Medico etiam vt excellat ſtudendum eſſe: is enim vnicus artis noſtræ triumphus eſt, vt quod Deus à nobis requirit, prȩſtemus. Triumphus iſte in tribus potiſsimum emicat: in Politia nimirum, Medicina, & Theologia: hanc ſuis patronis, illam tibi, viro ſcilicet Politico commendo. Medio loco conſtitutam, in quam ego natus ſum, qua vnica, dilectionis præceptum abundè præſtare occaſio eſt, ego pro virili excolere ſemper ſtudui. Diligentiæ itaque eius teſtimonia, hos ſeptem de vlceribus libros conſtitui, in quibus experientiæ potius quàm veterum authoritati ſtudui, vnde forſan non mediocri odio me onerari continget: verum T. D. ego teſtem aduoco, me nullius contemnendi ſtudio, ſed iuuandi ægros, tum abuſus ac errores, qui in Theoriam ac Praxin irrepſerunt, detegendi cauſa permotum iſta ſcripſiſſe. Quod ſi inuidię ſtimulis exagitentur, cuiuis iudicandum relinquam, an immerito craſsiſsimos illorum errores detexerim. Etſi enim nõ ignoro, lolium infœlix, ac Zyzania ex tritico penitus extirpari non poſſe, quemadmodum T. D. in Repub: adminiſtranda, idem experitur quotidie, tamen aliquid prȩſtare ſi non potui, certè volui. T. D.

Dominandi ſtudium diuinitus datum.

Functiuum varietas vnde.

Medicinæ Triumphus.

Paracelſi ſtudium.

ſpem mihi facit,ſe pro viribus vera dogmata propagaturam, errores ac Zyzania extirpaturam(hoc enim viri Politici officium eſſe nemo ignorat) cui me commendatum etiam atq; etiam cupio. Datæ Colmariæ 8. Iulij. Anno 1528.

TERTIÆ PARTIS CHYRVRGIÆ MAGNÆ PARAcelſi de Vlceribus

LIBER I.

Cauſam vlcerum Corroſionem eſſe.

Vlceratio nō fit à putredine.

Putredinis ampla ſignificatio.

CAVSAS corruptionis ſanitatis, incontinui ſolutionibus, quæ ad Chyrurgiam pertinent, externorum corporum exemplo diſcere licet: illic enim Erucæ, vermes, blattæ, aliæq; ſexcentę peſtes, quomodo cō-tinuum ſoluatur, oſtendunt. Etenim niſi in ligno (verbi cauſa) corroſiua quædam vis ineſſet, ipſumq; ex tribus primis compoſitum conſtaret, numq; morbus fieret. Nam putredini vlcerationem acceptā ferre quàm ſit incōueniens, hinc patet, quòd putredo nullum plane dolorem humano corpori inferre poſsit, cùm omnia putreſcentia ſenſum deſtruant. Itaq; vbi dolor, ac Eroſio perſiſtunt, virtute Salis operantis, qui in parte dolēte plurimus collectus eſt, omnis putredo arcetur. Atqui ſi liuida, nigra, fœtentia, &c. putrida quis dicere forſitan velit, is Medicè non loquetur: ſiquidem etiamſi admodum à Corrodente Sale pars decoloretur, niſi tamen ſenſu omni plane priuetur, putrida dicenda neutiquam erit, cùm nec illud putredinis veræ nomen mereatur, vbi omnis omnino vita euanuit: verū late patens putredinis ſignificatio eſt, ac ferè pro cuiuſq; arbitrio vſurpatur. Ego vero vlcera nullo modo à putredine originem duxiſſe, dicenda puto, vt maximè quidā contendant dolorem illum, qui ea comitatur, putredinis principiū eſſe: at illi Salis permixtionem eſſe non intelligunt. poſſet quidem putredinis rudimentum dici: propterea quòd omnis huiuſmodi contrarietas mortem efficere queat, cui poſtea putredo ſubſequeretur: ſed arte caret iſta loquendi ratio. Exulare ergo ab vlcerum theoria putrefactiones, à Praxi purificationes ac mūdificationes iubeamus. Conſideremus potius cōcordantiā ac contrarietatē Saliū ac remediorum, ex quibus noua temperies dolore ac calore longe expulſis inducitur. Veluti enim igne lignū depaſcente, aqua affuſa reſtinctio fit, ac vlterioris corruptionis cauſa prēcauetur: ſic in Microcoſmo hic accidere putandum eſt: imò quanto homo ligno præſtat,

præſtat tantum perfectius omnia effici. Proinde cùm veteres cauſam & effectum in vlcerum theoria omnino ad putredinem referant, eoq́ in Praxi omnia dirigant, iuxta ſuas ſcilicet Choleræ, Melancholiæ, &c. acidæ, ſalſæ, aduſtæ, &c. diſtinctionum rationes. Ego nil horum credendum penitus affirmo: ſiquidem & ratio & experientia docent, omnia cùm ſenſibilia, tum vegetabilia corpora ex Sale, Sulphure, & Mercurio, tanquã principijs initio extitiſſe. Ex ijſdem his tribus ſanitas ac morbus diuerſimode cauſantur. itáq; omnia theoremata Medica ac Philoſophica, iuxta ternarium hunc metienda ſunt, repudiatis quatuor humoribus, quos etſiamſi ſpecioſa quadam ad numerum ac temperaturam Elementorum analogia palliant, tamen à Philoſophia ac arte Medica plane abhorrent, ac aliena ſunt, cùm iuxta eam morbos partiri impoſsibile ſit: quòd enim de calido, frigido, &c. dicunt illi, inconueniens omnino eſt: nam quomodo Salem cal: ſicc: Sulphur calidum ſiccum, Mercurium cal: ſiccum, viciſsim verò Mercurium, Sulphur, Salem, frigidum & humidum, iuxta eos dicemus? quamobrem Elementa quæ in ſuo gradu fixa conſiſtunt, nec augentur, neque decrementum ſuſcipiunt, in aſsignandis morborum cauſis omittamus. Siquidem non ſecus, ac Sol omnia corpora eodem calore afficit, ſic & Elementa in omnibus hominibus æqualiter ſe habere conſtat. Verum quod complexiones attinet, duæ ſunt: Calida, ſcilicet, & frigida: hæc conſtans ac immutabilis, ceu nix: illa vt ignis permanet, à quibus omnium rerum vita exiſtit, nullaq́ ægritudo cauſari poteſt. Friuolum ergo eſt, morborum cauſas ex ijs deſumere, vt videlicet dicamus, hunc hominem illo frigidiorem vel calidiorem eſſe, cùm omnes æqua caliditate ac frigiditate participemus: quin multò magis temerarium illud eſt, iuxta hunc calorem, vel frigus hoc morborum gradus metiri velle, ſicq́ morbos ipſis Elementis ſubijcere, cùm tamen in eo vitam ac ſanitatem poſuerim antea: quomodo ergo ægritudinem tu illis conſtituis? Sane, ſanis omnibus æquus complexionum gradus eſt, ægris vero (vt qui iam à natura & calore declinant) admodum inæqualis: ſunt enim in alia iam diſpoſitione, orta à prima materia. Itaque ſanum corpus Elementis non ſine ratione contulerit quiſpiam (ſi complexionem ſpectet) non ita ægrum, quod ab horum eſſentia diuerſum factum eſt. Quis enim ignem Perſicum, ex igne ortum dicat, cùm eo loco ignis nullus ſit? ſed morbus ſaltem, qui abſq; igne venit, & quo veniente, ignis Elementum aufugit. Cedunt enim morbis Elementa ipſa, & vbi morbus eſt, ibi nullum Elementum ſupereſſe ſcimus.

Omnia ex Sale, Sulphure, & Mercurio compoſita.

Elementa in ſuo gradu ſunt fixa.

Complexiones duæ ſolū.

Complexio omnibus vna & æqualis eſt.

Ignis, Perſici ignis eſt Sal nitrum Sulphuris, ex eo ceu ex ſilice erumpens, & initar ignis artificialis noſtri omnia depaſcens,

Ignis, ignis Perſici.

imò ipſum omni ex parte referens. Quemadmodũ namq; ignis ex ſilice excutitur, in ſilice tamen non eſſe conſtat, ſic ex corpore morbi exiſtunt. item veluti ignis, è ſilice erumpens, Elementum non eſt, ſed arte factus ignis, illiusq; tantum imaginem ac ideam referens : * at corruptibilis interim contra elementorum naturam, cùm nullum Elementum intereat, ante cœli terræq; diſſolutionem. quod Maris exemplo addiſcere potes: ipſum ſiquidem non conſumitur, ac etſi in cacabo eius portionem concoquas, donec nil ſuperſit amplius, non tamen abſumptam rectè dices: nam per coctùram in Chaos, ex hoc iterum in aquam tranſmutatur. Sic terra, lapides &c. vſta, frixa, &c. quocunq; tandem modo tractata, ſemper in ſe redit. Similiter & aëris elementum conſumi nequit, quamque eſt impoſsibile elementum conſumi, tam quoq; difficile eſt de nouo fieri. Verum lignorum ignis corrumpitur, quia Elementum non eſt, ſed Sulfureũ corpus, vento quàm ſimilimũ, qui & ipſe aër verè non dicitur, ſed generatum quoddam corpus corruptibile. Elementum namq; ignis illud verè eſt, quod Firmamento excepto nemo nec generare nec corrumpere poteſt. Sic Sol cum ſuis aſtris Elementum eſt: nam illius calorem nemo augere, vel minuere poteſt. Itaq; toto cœlo aberrant medici, cùm Elementa quæ nil niſi vitam tribuunt, corporaliter nobis ineſſe imaginantur. Quia enim ſine calore, ac frigore vita non conſiſtere poteſt, ſiue in ſenſibilibus, ſiue in vegetabilibus, mirum eos ſic delirare vt in ijs ipſis morbos conſtituere velle, varijsq; nominibus humorum, qualitatum, complexionum &c. afficere. conſiderandum erat, morbos omnes corruptibiles eſſe, ac inſtar flammæ vel ſcintillæ conſumi, manentibus interim Elementis ac complexionibus illæſis. Elementa enim vt in hominem ingreſſa ſunt: ſic ex eo rurſus abeunt, terra ſcilicet in terram, aqua in aquam, chaos in aëra, ignis in Solis calorem, ibiq; permanent, donec cœlum ac terra diſſoluentur. Iſta inquam vera Elementa ſunt, quibus friuole admodum morbos adſcribitis, iuxta ea morbos calidos, frigidos, humidos, ſiccos &c. dicentes. Atqui non hæc, ſed id quod euaneſcit, morbum efficit: imò morbus ipſe eſt, Elementorum inſenſibilitatem efficiens.

Digreditur à propoſito, pro more.

Mare non conſumitur.

Redit ad propoſitum

Ignis noſtri cũ vento ſimilitudo.

Sol eſt Elementum.

Elementa perpetua ſunt.

Quod ſi omnino quis vrgeat, omnem morbum calidum, vel frigid: vel humid: vel ſicc: &c. eſſe, hoc eſt, cum cõplexione ſeu natura Elemẽtari conſiſtere: ei ſic reſponſum volo: ea quæ frig: & cal: &c. ſunt, vera elementa nõ eſſe, alioqui nil ſub cœlo eſſet, quod Elementum non foret: ſiquidẽ conſtat omnia Sublunaria corpora, ſeu vita prædita ſint, ſeu eadem deſtituta, neceſſariò vel frig: vel calida eſſe. Interim non inficias eo, in corporibus noſtris quatuor Elementa conſiſtere, verum in ſanis hoc eſt, non perinde in ægris: nam

In ægris corporibus 4. Elementa non inſunt.

nam præſente morbo calor ac frigus,&c. aufugiunt, ſicq; corpus Elemento deſtitutum Mortis imperio ſubiectū eſt.

Calor natiuus eſt Elementaris.

Calor natiuus qui in nobis eſt,ignis Elementarius eſt, non ſic calor præter naturam. Caro ergo quæ iam corroditur,viuit adhuc,ac tum demū vbi abſcedit à corpore,id eſt,quod vos illam facitis. Sin illa erroſa caro alia carne reſtituatur, ei calorem naturalem, ſeu Elementarium ineſſe non rectè quis dixerit, cùm calor ille non conſiſtat, non niſi in ijs quæ ex ſpermate generata ſunt, ſed calorem,ſi quem habet,aliunde ex vicinia mutuatur.

Calor præter naturam varijs modis fit.

Atqui vt de calore ac frigore præter naturam,ſeu morbido loquamur, ſciendum varijs modis accidere: primo ab exercitio vehementi, quandoque ab oppilationibus ſeu obſtructionibus vehementibus, alijsq; multis modis. verum iſtos calores,&c.nec complexiones,nec Elementa eſſe cogitabis:ſi enim complexiones forent,complexionē leui momento immutari poſſe contingeret, quod impoſsibile eſſe oſtenſum eſt. Perinde ſe ac in putrefactionibus res habet: illic enim ſtercus, etſi duplo calidius euadat (vt incaleſcere apparet) quàm ab æquo reiectum ſit, nemo tamen calorem illum Elementum appellat, &c. ſed digeſtum ſolummodo. Hæc pauca protheoremata ad veſtibulum operis de vlceribus præmittere placuit. Sunt & alij errores,qui incautis facile imponunt.

Sales ſolam vitam ab Elementis habēt.

verbi cauſa, Sales Elementum in ſe habent, cùm tamen iuxta illud non operentur, non recte quis Elementum illis curandis adminiſtrauerit: nam virtutibus Sales vacui ſunt, ſolamq; vitam, non operationem ab Elementis habent: quæ enim illis differentia ineſt, exempli gratia: quòd Alumen Roche à Plumoſo, Sal Armoniacus à Sale Maris differt, non ſuperabundantis Elementi ratione hoc fit, cùm omnibus æqualis inſit, imò potius propter acerbas, dulces, acres, ſalſas, &c. qualitates.

Sapores ſunt qualitates nō complexiones.

Itaque ſalſedo, amaritudo,dulcedo,ponticum,acerbum,acetoſum, &c. inter qualitates,non inter complexiones numerari debent: qualitates enim æquè ſunt, ac in homine pulchritudo qualitas eſt,quam, quis eſt, qui ad Elementa referat? Sic Sal gemmæ acrior eſt, quàm Sal Anathron, eoq; pulcrior quoque, ceu homo homine, lingua linguâ acrior conſpicitur, etſi in vtriſque eadem forma eademq; inſit materia. Hinc apparet cur diaphanes ſit: cùm enim in ſua ſit exaltatione, neceſſariò quoque purum ac pulcrum eſt. Diſcere quoque hinc licet, cur Sal Sale, homo homine fortior ac acrior exiſtat.

Camphora cur frigida.

Camphoræ quis frigiditatem inſpiciat, ea ab elemento certe non eſt, ſed à qualitate: item, Cantharidum cauſtica vis an elemento aſſcribenda? minime vero, cùm ne grij quidem ignis plus habeant, quàm camomilla. Sic vrtica vrit non elementi ratione, ſed propter formæ ſubtilitatem. Hæc, hec, illa diuina myſteria ac Magnalia ſunt, quæ ſi ex veræ Philoſophiæ fontibus hauſeritis, facile

vobis morborum originem, ac cauſas aſſignare fuerit. Atqui,illa Philoſophia non eſt,quam Ariſtoteles, Auerrhoës,Albertus, &c. docuerunt,qui Medicinæ nil,vel minimum tenuerunt:imò quę in chartas effuderunt,omnia abſq; experientia eblatterarunt.Itaq; verum illud dictum noſtrum eſſe apparet,cùm Philoſophum ex Medico(non autem viciſsim)generari debere pronunciamus.Sed fidem dictis faciunt ars veſtra,opera veſtra, facultates veſtræ.

Philoſophus ex Medico generatur.

THEOPHRASTI DE VLCERIBVS

LIBER II.

Salium differentiæ.

EX ijs proinde quæ præcedenti libro dicta ſunt,manifeſtum euadit, vlcerum cauſas non complexionibus, non Elementis, non qualitatibus, ſed Salibus, quorum differentię ſunt, Corroſiuum,acutum,acerbum, acetoſum, &c. adſcribendas eſſe, ea obſeruata ratione, quòd cùm nullum plane vlcus absq; corrodente virtute conſiſtere poſſe dicamus,Corroſio autem extra Sales nulla ſit, omne vlcus Salibus acceptum ferendum eſſe:neque tamen putandum eſt,Sales ſeipſis meliores,vel deteriores euadere (quemadmodum de ſuis complexionibus fabulantur pſeudomedici) ſed certò ſciendum,pro cuiuſq; Salis natura,atque mixtionis varietate, nouum ſubinde vlcus,ante incognitum oriri.Itaque obſeruandum,corporis ſani conſtitutionem ſeipſa meliorem numquam euadere, ſine naturæ propriæ corruptione, verum deteriorem facile fieri, propter cōgenitum corruptionis ſeminarium, quod dum Microſmus ſeparatus nondum eſt, in optima concordantia conſiſtit: verum vbi ſeparatus fuerit, à ſua temperatura alienum euadit. hæc ergo cauſa eſt,cur morbo ingruente totum corpus horreat: propter diſſolutam nimirum illam corporis concordiam:nam vt primum aliqua ſpecies ſeparata eſt, iam viribus ſuis integra exiſtit,quas in illa harmonia oſtendere non poterat. Illud itaque quod ſeparatur,Salis ſpecies neceſſario eſt, (ſi de Chyrurgicis iſtis morbis, ac vlceribus loquamur)cùm ergo conſtet,Sales vlcerum cauſas exiſtere,eorum plus centum ſpecies in corpore noſtro ineſſe, ignorandum non erit, ex quorum malignitate ac mixtione vlcera diuerſa euadunt,alia curatu faciliora,alia difficiliora, iſta hac,illa alia forma ac natura prædita,quemadmodum enim alia eſt Salis Vrinæ,alia ferruginis,alia Aluminoſi,&c. natura:alius Vitrioli, alius Salis communis,

Sanum corpus ſeipſo melius non euadit.

Salium plus centum ſpecies.

munis, Nitri, Aluminis, &c. ſapor: ſic alius aliorum dolor eſt, ſi à concordantia vniuerſi Sales ſeparati fuerint, inſtar Salis mineræ.

Sales ante ſeparationem quales ſint.

Obſeruandum tamen, antequam Sales ſeparentur, talem illorum temperiem eſſe, vt ſalem guſtu dijudicare nequeas, non ſecus ac varijs ſuccis inuicēm permixtis, de certa aliqua ſaporis ſpecie pronunciare impoſsibile eſt: at vbi ad ſeparationem res inclinare cœperit, quò fini propior, eò facilior dijudicatio apparebit: tandem verò ſeparatione abſoluta, manifeſtiſsime Salis ſapor apparet: etenim in omnibus tam terreis, quàm aqueis corporibus, integra manente compoſitione, vt certa ſpecies animaduerti non poteſt: ita facta ſeparatione illa, latere nequit:

Separatio quaſuis ſpecies producit.

ſeparatio enim ſpecies Metallorum, Gemmarum, Salium, &c. prodit. Quæ hactenus de Salibus dicta ſunt, ad omnes Catholica ſunt. iam ad ſpecialia deſcendendum. Sales ex Realgare progredientes, quales ſunt Arſenicalis, Auripigment: Vſneæ, Petreus, Aluminoſus, Vitriolatus, Maris & huius generis alij, pro ſui veneni malignitate tumores & punctiones vehementiſs: in vlceribus excitant, quos omnes ſales in humano corpore exiſtere ignorandum non eſt: tot namq; Microſmus Salium ſpecies obtinuit, quot maior mundus oſtendere poteſt. Sic quemadmodum per proprium Salem Venus in viride æris conuerti cernitur, eodem modo Sales ſeparati corpus deſtruentes, extrinſecus vlcera faciunt: verum ceu in ære argentum, plumbum, bona, mala, vtilia, inutilia, &c. nemo ante ſeparationem diſcernit: facta autem ſeparatione, Arſenicus, Realgar, Auripigmentum, Antimonium, Sulphur, &c. ad oculum apparent, quæ in compoſito venenum non erant, reſoluta autem, vel piſi magnitudine lethale venenum exiſtunt, (ſic Sales ante & poſt ſeparationem ſe habere intelligendum.)

Separatio Salium vt fiat.

Quamobrem iam tandem ſeparationis (quæ vlcerum antecedens cauſa eſt) modum oſtendamus. Sunt Sales quidam ſubtiles ac liquoroſi, qui in corpore conſiſtentes cũ reliquis, ex ſua ipſorum ſubtilitate corruptionem efficiunt: quod exemplo vini clarũ euadit, Vinum integrum, ſalſo omni ſapore deſtitutum, ſed inſigni dulcedine guſtui adplandiens apparet, quod tamen diuturnitate temporis Tartarũ acerrimum, ſc: Salem generat:

Tartari Sal acerrimum.

Cutis hominis eſt dolium.

ſimili modo in humano corpore cutis dolium eſt, liquores verò vinũ, qui ſi Salē (qui Tartaro reſpondet) deponant, is adusq; cutis membranã decurrit, cuius cùm non tanta (quæ lignorum in dolio eſt) durities ſit, ab illis eroſio oritur, ſicq; vlcus. Iterũ vinũ aceſcens conſideremus, q̃d amiſſo ſpiritu acorem contrahere ſcimus, at acetoſum ſaporem quis animaduertit prius? nemo. vnde ortus autem? ex ſeparatione nimirum: conſimile ergo plane de liquoribus corporis noſtri iudicium eſt, quorum cùm ſit infinitus numerus, aliquo tamen eorum

aceſcente, corroſiua facultas exoritur. Sed tantum ſalium numerum admirabitur forſan aliquis: verum mirari deſinet, ſi vlcerum varietatem intueatur, quam ab vna aliqua Salis ſpecie extitiſſe impoſsibile eſt. Phagedenã quis inſpiciat, ea ſi in viginti hominib. ſit, viginti Salium inſtar abinuicem different, quam diuerſitatem ſtultum ac puerile eſt, ad Choleram, Melancholiam, complexionem, &c. referri: tam enim cholera ac melancholia non ſunt, quàm inconueniens eſt ad lupum transferri, varietas illa aliò referenda eſt. Auri variæ ſpecies ſunt, Arabicum, fluuiatile &c. ſic ferrum, ſic ſtannum aliud alio durius, ac malleo magis obediens: huius diuerſitatis cauſam ſi cognoueris, vnde tam varia vlcera ſint, ſcies etiam. Corroſiuorum itaq; ſalium ſeparatio quomodo vlcera efficiat, exemplo Tartari & aceti dignoſcere facile fuerit: velut enim vinũ vino acrius ac durabilius eſt, ſic Sal Sale tardius vel citius, acrius, vel remiſſius ad ſuam exaltationem peruenit: atq; vt Minerale vnum alio velocius perficitur (quemadmodum in opere de generationibus demonſtrauimus) ſic morbus morbo citius matureſcit. Cùm itaque nil vlcus faciat, niſi corroſiuum ſit: nil corroſiuũ ſit, niſi ipſum & ſalexiſtat: quomodo non iſtis potius fundamentis, quàm inanibus Auicennæ & ſequacium deliramentis Medicus fidem adhibeat?

Phagadena in omnibus eſt diſsimilis.

Liber Paracelſi de generationibus naturalium.

Ne pigeat quæſo, naturæ operationes in ipſis elementis conſiderare. Aquam primo tibi propone, ac conſidera obſecro, quot Sales illa producat: Alumina ſcilicet, Vitriola &c. Terram dein inſpice, quàm varios Sales illa oſtendat in Pipere, Zinzibere, Arona &c. vt interim de Tereniabin & Noſtoch nil dicam. Atq; iſti Sales, horumq; Salium ſpecies, tam ab inuicem diuerſæ ſunt, vt vnam ab alia differre, & in quo differant, dijudicare promptiſs: ſit: non ſecus enim ſe habent, ac omne hominum genus: ceu enim illic vnum ab alio facile dignoſcere eſt, ſed duos inuicem omni ex parte ſimiles inuenire impoſsibile: ſic & Sales, ab ijsq; procreati morbi dignotionem facillimam obtinent, ſimilitudinem verò plus quàm difficilem. Conſideretur etiam, corpus omnes elementorum formas in ſe continere: quod ſi eſt, vt verè eſt, quomodo licet ergo in calidis, frigidis, humidis, ſiccis morbos fingere? hoc eò dictum eſt, vt meminerit quiuis in corpore vim producendi fructus, ac Mineralia bona, mala, vtilia, noxia, non ſecus ac reliqua Elementa obtinere, vti luculentiſs: in lib: de ſanat: & ægritud: Microcoſmi & Elementorum demonſtrauimus. Aurum fructus ſui Elementi eſt, Smaragdus item ſui, atq; hi fructus ſunt ſanitatis, perinde in homine res habet: alius enim alio longioris vitæ eſt, ob id quòd fructus ſanitatis huic creſcant, ille vero nulli. Sic aurum dicimus Lepram curare, aurum illud fructus ſanitatis eſt eorum, qui Lepram non patiuntur. Eodem modo ſi dicam: hic Elixir habet, pro vita longa, in eo

Sales.
Sales terræ.

Liber Paracelſi de ſanit: & morbis Microſmi & Elementorum.

Aurum fructus ſui Elementi.

Aurum vt Lepram curare dicatur.

Smaragdus

Smaragdus crefcit,non lapis,fed Smaragdus tamen. Medici ergo officium fuerit,horum fructuum(fi alicubi fit) defectum refarcire: contra verò generationem prohibere,vbi morbofi fructus generẽtur: nam & illos corpus producit. Verbi caufa, Arfenicum maior mundus habet,quod & in homine eft: illud ergo fi feparetur,mors fuperuenit, vt in Prunella. eodem modo qui Ictericia laborat, eius crocum Auripigmenti generatũ dicimus. Quia ergo corpora quędam exterioris mundi incorruptibilia quafi funt (velut aurum) quis non eum cui fructus talis nafcatur, longioris vitæ futurũ pronunciet? Vicifsim fi veluti in Elementatis, vt in ferro rubigo,& lephanteo caries,fic in corpore fimilis fructus nafcatur, fanitatẽ quis huic polliceatur? Atque fic in vniuerfum de omnibus Elementis iudicandum eft, quòd fcilicet & noxia & vtilia producunt: ipfa tamen per fe noxam non fentiunt, propter fingularem fuam Anatomiam, quâ infenfibilia corpora exiftunt. verum quia corpora noftra fenfu prædita funt, non ita horum fructuum venenum latere poteft,fed vbi feparationis tempus aduenerit (quod exemplo Tartari & Aceti cognofcere potes) morbi fubito prorumpunt, haud aliter quàm quandoq; ex Elemento quopiam vnico die Mineram prodire videmus, quæ vti fe produnt,fic & morbi proueniunt.itaque hos iuxta illorum ortum artificiofe diftingues: fi enim cognofcas tempus efflorefcentiæ Mineræ alicuius, facile morbos ex ea oriri folitos prognofticabis,quæ efflorefcentia quia ex feparatione oritur,manifeftum eft,morbos quoq; ipfos ex feparatione exiftere. Nifi enim feparatio in maiore mundo effet, nullum Metallum: in minori vero fi non effet,nulla nec fanitas,nec morbus oriretur, fed omnium æquabilis, ac perpetua temperatura foret. Ex quo patet, quantam operam Medicus in feparationis recta cognitione ponere debeat.

Prunella eft ex Arfenico feparato.

Anatomia Elementorum.

Separatio fi non effet,nullus morbus, nec vllum Metallum foret.

Porrò nunc oftendendũ fupereft,quomodo homo Elementũ effe,ac quatuor Elementorum formas in fe continere dicatur: ea enim de caufa ipfe quintum cœlum, ac quintum effe appellatur, nõ quòd hac vel illa complexione præditus fit:nam complexiones Elementum non conftituunt,& proinde nec quintum cœlum. Mineralia vero quæ inde nafcuntur,ea inquam funt, quę Elementum conftituũt. Atq; fic homo Elemẽtum dicitur,cuius Mineralia funt, fanitas & ægritudo, quæ ex corpore ceu ex matrice producuntur: femen autẽ matricis illud eft,ex quo omnia Mineralia exiftunt: fed de femine hîc tractare omitto,quòd ad Philofophiam quàm Medicinam pertineat rectius. Etfi autem non Ariftotelis ac Artiftarum lyra hîc cano, parum refert, natura mihi potior teftis eft, quæ vti hęc fiant, manifeftè oftendit. verum exemplo fequenti diuifio manifeftior euadet. Elementum aquę corpus fuũ in aqua habet,

Homo quintum cœlum dicitur.

Sanitas & Morbus funt Mineralia hominis.

Ariftotelis Lyra.

bet, ac ſua Mineralia ex ſe in aliud Elementum, terram videlicet producit. Similiter & terræ Elementum ſua Mineralia ex ſe in aëra protrudit. Atque ſic Elementum corporale ſua quoque Mineralia in alia educit Elementa, vt iam quæ ex Elemento aquæ prodeunt, conſiſtant in Phyſico Elemento corporeo: quæ vero in iſto, ea iam in lucem prodeant. Stante ergo eo quòd vlcera Mineralia ſint, ſciendum, quòd veluti in terra, quæ Mineralium corpus eſt, (materia rectius) hîc Aluminoſa, illic Vitriolata, alio loco Salia, nõ nullo loco nihil produci apparet. Sic in humano corpore facta Elementorum ſeparatione, ſanitatem vel morbum fieri: corpus enim inſtar Elementi terræ eſt, ſuſcipiendis reliquorum trium Elementorum actionibus ſubiectum. Sumus itaq; vniuerſum nos humanum genus, vnum corpus morborum, in quod pro regionum varietate Mineralia variè diuiſa ſunt. Atqui vt in vno homine ſolo non conſiſtunt, ſed in varijs diuiſa, ſic ſciendum, tot diuiſiones eorum eſſe, quot venæ ſunt in hominibus. itaque prout in venam aliquam inciderit, eatenus ſanus, vel æger homo videbitur. De quibus omnibus vberius in Philoſophia de Generationibus naturalium diſſeruimus, quam conſules.

Omnes homines vnum corpus ſunt.

THEOPHRASTI DE VLCERIBVS

LIBER III.

Apoſtemata quid ſint veteribus.

Vlcus & apertura Paracelſo differunt & non differũt.

NTEQVAM ad Morborum diuiſionem deſcendamus, docendi ratio poſtulare videtur, vt antiquorum de iſtis rebus ſcripta & placita producantur. Sciendum itaque, vlcera veteres Apoſtemata appellare ſolitos fuiſſe, magno ſane errore: nam ex illo deinde innumeri alij pullularunt, vt vere dicere iam poſsim, hanc primam omnium qui in Receptis illorum ſunt, errorum radicem eſſe. (Admonendus mihi lector es, vlcus hîc Paracelſo eſſe, quod alibi aperturam cutis, nouo apud Latinos Chyrurgos vocabulo appellat: etſi autem hîc vlcus ab apertura Germanis offner ſchaden diſtinguat: tamen cùm vlcus non raro hucusq; appellauerit, hanc continui ſolutionem nos quoque per totam hanc tertiam partẽ, vlceris, quàm aperturæ nomine vti maluimus, quod ſemel admonuiſſe ſufficiat.) Quapropter ſi iſtis nominibus confuſe forſan vſus fuero, ſcias cauſam in libro de ſuppuratione à nobis redditam eſſe. Nam alioquin apoſte-

apoſtemata ſub vlceribus pertractare animus non eſt, ne forſan in eam diffcultatem me quoq; conijciam, in qua omnes tum antiqui, tum recentiores inextricabiles hærent. Quinetiam ſunt quę ſub vlcera retulerunt antiqui, quæ nos ſub Syronibus maluimus comprehendere: viciſsim de nodis quædam habemus, quæ ad Apoſtemata ipſi referunt. Quamobrem etſi contingat, quandoq; nomina veterum excidere, ſeu ſtudio à me poni, memineris hac ſola cauſa id fieri, quòd pleriq; veſtrum illorum nominibus vti aſſueuerint: itaque ne in nominibus remora eſſet, cauere ſtudui. Alioquin illa nomina non vſurpo, quòd ea tueri velim, ivel defendi poſſe exiſtimem, cùm non me fugiat, nomina ipſorum quandoque cum rebus conuenire, vt album cum nigro: namq; ea perpetua ſunt, cùm interim infinitis vicibus morbus mutetur. Adhæc ex varijs linguis, Arabica, Syriaca, Caldaica, Hebræa, &c. conſarcinata, quarum hæc iſto, illa alio nomine eundem morbum exprimit: cuius rei ſimile quiddam inter Germanos accidit, vbi eiuſdem morbi nomina in locis etiam proximis inuicem varia exiſtunt: vt interim taceam, Ruſticos quandoq; morbis nomina imponere, nulla ſimilitudinis, cauſæ, vel curationis habita ratione. Quamobrem omnia peregrina nomina repudianda nobis duximus, & ea ſolum vſurpanda, quæ latina ſunt, & vel ex curatione, vel cauſa, vel ſimilitudine ad alium aliquem morbum extiterunt: nam reliqua quæ antiqua fuerunt, quia alia nunc morborum ratio eſt quàm olim, cur reſeruari oportuerit non video? qui eorum Patronos agunt, ipſi viderint quomodo defendant. Sane, ſi Aſtronomi eam ſibi meritò licentiam ſumunt, vt pro libito ſignis cœleſtibus nomina, ab hominibus & beſtijs deſumpta imponant, cùm tamen ſola figuræ ſimilitudine, non ratione formæ ſubſtantialis inuicem conueniant: quid prohibet in re medica morbis nomina affingere, iuxta ſuas cū Mineralibus, quę ex quatuor matricibus fiūt, ſimilitudines? cū nō hîc formas ſeu corpora intelligā, ſed ſaltem cognationē quam in operādo vident obſeruare. Etenim in Microcoſmo huiuſmodi formas ac corpora nō rectè quis cōſtituat, cū ipſorū tantū naturę & affectiones inſint. Itaq; Corroſiua Microcoſmi Salibus, Vitriolatis, Aluminibus, Arſenicis, etc. ſimilia nomina rectiſsimè obtinebūt.

Nominibus antiquorum cur vtatur.

Germanorū conſuetudo.

Aſtronomorum licentia in fingendis nominibus.

Sciendum itaq;, primam morborum diuiſionem ratione materiæ inſtituendam eſſe, dein ratione loci, pòſt iuxta motus diuerſitatem ſubdiuidendum. Hinc enim ſimilitudinem morborum cum motu, ac natura exteriore cernere licebit. Alia enim vlcera vt ventus fiunt, & abeunt: item quemadmodum ſigna Firmamentū percurrunt, ſic quædam mineralia totum corpus peruadunt: item veluti quidam fructus ſtatis anni temporibus florent ac creſcunt, ſic non pauca vlcera certo tempore florent, ſed hæc loci ferè ratione accidunt,

Diuiſionum varietas.

Anatomia cur ſit diſcenda. accidunt,itaq; Anatomia ſedulo Medicis perdiſcenda eſt,vt motu illo durante, vbi vlcus futurum ſit,præiudicare queant:ex anatomia enim Medicus diſcit morborum metas,ſemitam, motum, &c. vt in ſua arte Nauta, tabellio,venator. Adhæc augmenta & declinationes morborum, tam frigidè ab antiquis diſtincta ſunt, vt ex eorum ſcriptis te extricare nequeas: nam cæcum principium faciunt,ſtatum & decrementum oculatum,hoc eſt,illud ſola coniectura,hoc ipſo ſenſu manifeſtari aſſerentes. Sed ad mineralium materiam progrediamus tandem,& oſtendamus quomodo ea cum Mineralibus exterioribus conſentiant. Si ergo dicam:hoc Vlcus ex Realgare eſt,progrediendum vlterius erit,& quot eius ſpecies ſint, indagandum. *Realgaris quatuor ſpecies.* Et apparebit Realgaris exterioris quatuor ſpecies reperiri:nam terreſtre Realgar ſpongia eſt,aqueum Arſenicus,aëreũ ſeu ex Chaos Tereniabin quarta,Igneum coniunctio Saturnina. his itaque quatuor Realgaria Microcoſmi reſpondere neceſſarium erit, itaque ſpecies diſtinguere facile. Quę de Realgare dicta ſunt, ad alias quoque Mineralium ſpecies transferre licet. Diſtinctio originis morborum in duobus capitibus conſtituta fuit:in materia nimirum,& in materię motu:prior iam explicata,poſterior adhuc explicanda ſupereſt. Quamobrem obſeruandum, morbos quandoq; fieri inſtar Venti,adeo vt vlcera quandoque centrum faciant in loco,in quo cauſa multò, quàm in radice debilior exiſtit. cauſa huius rei eſt, quia morbus Elementi eius, in quo eſt, verbi gratia, ignis, motum ac materiam repreſentat:motum inuaſione, materiam cõſiſtentia. Ex quo manifeſtũ euadit, cur quęam luſtra in Microcoſmo *Nymphalis curſus.* Nymphalem curſum(ſeu motum)aliquot tempora terreſtrem, quidam Menſes igneum,nonnulla minuta,ipſius Chaos obſeruẽt: itaque in prædictionibus ac inquiſitionibus morborum, non iuxta vnum aliquod Elementum, ſed iuxta omnia quatuor pronunciandum eſſe conſtat,ſiue de præſentibus, ſiue de futuris ſentẽtiam feras:etenim motus ac impreſsiones in multiplici ſunt differentia, quemadmodum & coniunctiones:ſed quò & ante dicta,& poſt dicenda de ſeparatione rectius intelligas, Exemplum adducemus. Ferrum inſpiciamus, quo pacto diuturnitate temporis, Elementa rubiginem ex illo extrahant, quæ poſt ſeparationem manifeſtè ſe prodat: cauſa huius eſt, Motus quo ex non ente ens factum eſt: ſimiliter, inquã, in humano corpore,ſi talis motus ingruat,accidens quoddam ſuperuenit,à quo corpus exceditur (vt à rubigine ferrũ) *Noli me tangere.* veluti in Noli me tangere, accidere videmus, Iterũ aquam intueamur,quæ perpetuò ipſa decurrit, corpore aquæ perſiſtente, ac veluti fluxus ille creſcit,ac decreſcit:eadẽ ratione illud Elementum in Microcoſmo,moueri,augeri,minui,&c.putandũ eſt. *Chaos varie alteratur.* Sic & Chaos varie alterari videmus,varieq; agere:iam labia findit,iam cutim, vt

in leoninis,

in leoninis,&c.huic itaq; exteriori actioni, interioris ac sibi correspondentis actio similis apparet. Atq; quemadmodum terra aëris iniurijs,pluuiæ,niui,pruinæ,&c.subiecta est:sic humanum corpus sui quoq; Liquoris actiones suscipere cogitur. Ista exempla abunde ostendere causas, ac originem,loca & principia vlcerum mihi persuasum habeo. proinde Medicum decet, ex quatuor Philosophijs, & natura Microcosmi expertum loqui, vt vbi ad curationẽ ventum fuerit,proprietates matricum perspectas habeat. Sequitur ergo iam tandem vlcerum diuisio,non ab Elementis,sed à materierum proprietate desumpta.

Diuisio vlcerum à Materia.

Sunt itaque Materiæ tres in vniuersum, Materia scilicet Salis, Materia Realgaris,& Materia Kakimiæ:hæ inquam omnes omnium vlcerum subiectæ materies sunt, quæ & alias iam subdiuisiones sortiuntur. nam Sales sunt tres, Alumen, Vitreolum,Sal.Realg: duo, Arsenicum & Auripigmentum.

Salis species.

Kakimiæ itidem tres species habentur, Marchasita, Thalcum, & Kakimia. harum specierum deinceps aliæ habentur magis speciales,verbi causa,sub Vitriolo sunt Cuperosum viride: album, sub Alumine, Rochum, crudum, plumosum, entali, &c. Sales itidem varij sunt,vt Sal gemmæ,Petræ,Nitri,Alkali,quemadmodum & Arsenicum aliud Rubrum est,aliud album,flauum,&c.

Kakimiæ species.

Thalci species sunt Aureum,Argenteum: Marchasitæ, Aurea,Argentea,Mineralis,Granatosa,&c. Adhæc species istas,tam multipliciter inuicem complicari contingit, atq; pro loci ac regionis varietate alterari.Itaque pro istius diuisionis trimembris ratione, iam deinceps tres libri sequuntur,causas signa,& curationem singulorum vlcerũ continentes,in quibus ostendemus quoq; rationem, quamobrem alia Mineralia Metallica,alia Diaphona appareant. ista enim explicatio ad cognitionem causarum vlcerum, non mediocre adiumentum præstabit. Etsi autem vlcerum diuisionem,iuxta doloris rationem instituere potuissemus, vt alia dolorosa,alia dolore carentia constitueremus: tamen quia Corrosiuorum natura, operatio, motus,&c. ferè diathesin ad mortem obtinent, imperfecta fore videbatur huiusmodi diuisio. Notandũ præterea de Corrosiuis hoc est,ea ex quibusdam simplicibus fieri, quæ sua natura aliâs non rodunt,vt Alkali:causa est, quod cùm omnia in tribus primis constituta sint, nequeant tamen absq; ipsius simplicis destructione separari:nam in separatione, virtus Mercurij, Sulphuris, Salis euanescit,ac retrò in primam Materiam abit,vti extra Microcosmum videtis, Mercurium in fuliginem,Sulphur in oleitatem,Salem in Alkali transmutari. nam Oleum, Fuligo & Alkali,à tribus primis differunt: materiam enim primã, in vltimã materiam, sine medio non transire manifestũ est. Quamobrẽ nõ tam primã quàm vltimã materiam contẽplari medico incumbit, quod ex exemplo patere persuasum habeo.

Thalci species.

Mercurius vt in primam Materiam abeat.

Vbi itaque prima Materia trium primorum in vltimam eorundem materiam in Microcoſmo abiturire cœperit, fiet hoc iuxta naturam Elementorum, hoc eſt, Alkali corporis ceu terra, Alkali liquoris inſtar aquæ, Alkali Chaos inſtar Tereniabin, & Alcali ignis velut grando: nam omne corpus, quod ex materia prima fit, in vltimam abire tandem cogitur.

Vltima magna materia.

Itaq; vltima Magna materia, principium ſuum habet in fine augmenti primæ materiæ. proinde ſi corpus Microcoſmi in ſuam materiam tranſeat, tum vlcera fiunt ex tribus primis Salibus, qui tribus primis inſunt, quæ quidē virtus diatheſis dicitur: ſic ſi liquor Microcoſmi alteretur, ſuum Alcali facit, Chaos & ignis itidem ſuum. nam veluti Æthna terram in Alcali reducit, Elementum ſuum Diaphanon incinerat: Chaos ſuam Mannam: ignis ſuum Cryſtallum in calcem redigit: ſic de inuiſibilibus iſtis finalibus operationibus iudicandum quoq; eſt. Hucusq; propoſita diuiſio vlcerum, quę in Mineralibus Corroſiuis magnam quoque differentiam ineſſe innuit: nam Saccharum dulce eſt, Acetoſa acerba, Gentiana amara, Piper acre, Vitriolū rodens, &c. iſta tamen omnia Sales ſunt, ob id corrodendi facultate prędita. Veruntamen hęc poſterior diuiſio, vt in Theoria, propter diſtinctiones neceſſaria eſt: ſic in praxi non vſq; adeo ſingularē vſum habet. Cæterum obſeruare quoq; conuenit, non pauca vlcera in deſuetudinem venire aliꝭs inſuper nouis ac ſuperiori ętati incognitis ſuperuenientibus: cuius rei ratio, etſi ab elementis nulla adferri poteſt, ſufficit tamen Microcoſmi ſenſus & experientia, qui in generationibus omnes reliquas coniunctionibus ſuis longo interuallo ſuperat:

Microcoſmi excellentes virtutes.

nam vegetabilia ac ſenſu carētia corpora impoſſibile eſt, tantas vires continere, quantas Microcoſmus obtinet. Etenim vt de morbis recens ortis ac exoletis dicamus, ſciendum Microcoſmi virtutes aliorum corporum efficaciam longè anteire: nam Elementa duo (vt exemplo res clarior fiat) extra Microcoſmum coniungi, nedum generare ſimul impoſsibile eſt: nam ſingula per ſe ſeorſim manent, ac ſeminum ſuorum diatheſes ſeruant. at non perinde in Microcoſmo res habet: nam is non ſolus, ſed alio accedente generat. Ex hac autem coniunctione, duo elementa in ſuo procreato vnum elementum producunt. hæ ergo, ac huiuſmodi aliæ mixtiones nouorum morborum cauſæ euadunt. Nam contradictione hoc omnino vacat, ex duorum coniuncta operatione, procreari tertium ac nouum aliquod.

Morbi aliqui elementis ſunt implantati.

Etſi non inficior quoſdam morbos Elementis implantatos eſſe: ſed illud nil attinet, iſtam de cauſis morborum ex coniunctionibus tractationem. Iſta quæ diximus magnam ad intelligendum diligentiam requirunt: ſunt enim abſtruſiora.

Atqui iam tandem quid Sal ſit, Realgar, vel Kakimia explicare tempeſtiuum fuerit. Sunt itaq; Realgar & Kakimia, ſales quoque

& Salium

& Salium nomine veniunt: etenim quòd paulo aliter ſuperius ea diſtinximus, illud porpter curationem fieri oportuit. In ſumma, quæcunq; in vlceribus, ac carnis eroſionibus, cauſæ vim obtinent, omnia Sales vocantur. Sic ſalium quoq; nomine appellantur iam dictorum ſpecies, vt Sal petræ, gemmæ, &c. Arſenicum, Marthaſita, Verùm omnes ab inuicem ferè differunt, ratione accidentium: nam quod formam Arſenici refert, Sal Saturni vel metallorum eſt: quod acido guſtu prævalet, Aluminoſum dicitur. Sic Marchaſita, Sal Sulphuris nuncupatur &c. Atq; ſic de reliquorum dignotione Iliadus docet. Denique notandum ex tribus primis quoque ſingulos ſales produci: eſt enim Sal Mercurij alius à Sale Sulphuris, hic rurſus alius à Sale Salis corporalis, ex quibus ſingulis ſingulæ quoque vlcerum ſpecies exiſtunt. Iſtam prolixam theoriam, non ſemper opus eſt in Praxi obſeruare: ſufficit quandoque ad ſolam vim corrodentē, qualis qualis ea ſit, reſpexiſſe. Cęterū ſi cui forſan nomina Realgaris, Thalci, Kakimię, &c. negotiū faceſſant, vel odio ſa fuerint, is hoc ſuæ inertię, non noſtræ obſcuritati tribuet.

Arſenicum & Marcaſita ſunt Sales.

Sales trium primorum diuerſi.

Quæ præterea ad Medicinam vlcerum pertinent, ſequentibus libris accuratè deſcribentur.

THEOPHRASTI DE VLCERIBVS

LIBER IIII.

IAM porrò de operationibus Salium diſſerere neceſsitas poſtulat. ſeptem modi operationis ac dolorum in illis obſeruati in vniuerſum ſunt, iuxta nimirum ſaporum diuerſitatem: etenim doloris ac ſaporis ſpecierum numerus vnus idemq; eſt: itaque ab amaro & acerbo diuerſi dolores, ab acido & acri itidem diſsimiles fiunt. atqui quemadmodum ſapores linguæ aduerſantur, ſic & reliquæ carni: etſi enim reliqua caro guſtu non vt lingua prædita eſt, atamen dolorū perinde ac illa differentias dijudicat. Intelligendū proinde eſt, Morbos ſub Sale acido (ceu Alumen eſt) comprehenſos, quales ſunt Syreon, Fiſtula, Eſtiomenos, Polypus, &c. aſtrictorum quendam dolorem repræſentare. Quæ vero mala à Salibus acribus fiunt, vt ſunt Ignis Perſicus, Prunus, Cancer, Antrax, &c. aquis fortibus ac Mercurialibus ęquiparātur. Vicißim quę ex vrētibus Salibus exiſtunt vlcera, velut Formicæ, Eſſeræ, malum S. Ioannis. S. Quirini, &c. dolorem faciunt, qualis à Cantharidibus, &

Dolorum ſeptem ſpecies.

Dolores ad guſtuum ſeu ſaporum differentias accommodantur.

Sales acres.

Sales vrentes.

Vrtica excitantur. contra vlcera Rodentia,perinde ac Arona, & Zingib:doloris ſpeciem efficiunt. Vlcera dein putrida,& perpetuo manantia,quia à Sale amariſs:fiunt, ſub guſtum Colocyntides & amariſſæ referuntur. Quæ vero ſub Salibus corrodentibus cõtinentur vlcera,Eriſipelas ſcilicet,Cancrena,Cambucca (ex parte) Lupus, vlcera cum magno tumore & aduſtione, &c. Realgaris & Colchotaris inſtar dolorem inferunt. Denique ſi quæ ſunt vlcera quæ ex dulci Sale fiunt,vt ſunt Scrophulæ,Fiſtulæ,vlcera ex Scyrrhis,&c. facta,tum dolore carentia,Liquiritiæ ac Polypodij ſaporibus comparantur. Dolorum haſce ſpecies ſic dijudicabis; qualem ſcilicet dolorem res illa, ſi in vlcus conijciatur, fecerit: eiuſmodi dolor à re illa nomen accipit. verbi cauſa, Liquiritia quia ſapore nullo moleſta eſt, ſic vlcera quoque dolore carentia ſub eam referuntur, ac ab eadem nomen accipiunt:è contra Corroſiua vehementiora vti crura integra depaſcuntur,ſic à Salibus corrodentibus nomina ſua meruerunt,in omnibus ſcilicet ſimilitudine obſeruata.

Sales dulces dolorem non faciunt.

Notandum præterea eſt varias ipſorum in vlcerum effectione operationes exiſtere,quemadmodum & coloris,formæ,ac proprietatum ratione magnam quoq; differentiam animaduertimus: nam colorem & formam omnino à Salibus effici putandum eſt: nam vbi Sal non eſt,color nullus eſſe poteſt, quod in colorum ac tincturarũ extractione manifeſtiſsimè patet. Etenim perinde ac à Sale,color,herbarum, lapidum,aliorumq; corporum differentias ſortitur, ſic in homine ſiue ſano, ſiue ægro, à Sale prædominante colorem cauſari neceſſarium eſt. Quamuis autem nonnunquam ex putredine coloris alteratio accidere videtur,tamen illic non de vlceribus ac morbis, ſed de ſola putredine contentio eſt,quod ex fœtore teſtatum euadit:nam vbicunque fœtor eſt, ibi & putredo, vt in ſtercore:ipſum enim vbi à calore inteſtinorum putrificatum eſt fœtorem ac colorem contrahit, quo antea dum in ventriculo adhuc eſſet, omnino carueratatq; veluti homines, inter ſe varijs modis differunt, ſic fœtor & color diuerſiſs: euadunt. Formæ autem quod ex natura Salis prædominantis variæ ſint, Cryſtallus,Citrinolus,Saphirus,Granatus, &c. varijs & abinuicem differentibus formis præditi oſtendunt: ſicuti & Alumen, Vitreolum Sal: &c. humida,ſicca,granuloſa,&c.formis,à Sale donantur. Exemplo horum in corpore,vlcera alia longa,lata,rotunda,anguloſa, &c. euadunt,formam diſponente Sale prædominante. Sed formarum nõ adeo neceſſaria deſcriptio eſt,cùm doloris ſpecies peccantem materiam ſatis ſuperq; demonſtret. Adhæc Salis natura incorruptibilis eſt,ſimili ratione,ac in Elementis apparet, ex quibus quæ prodeunt omnia ab inuicem differunt,adeo vt in Elemento terræ non liceat

Forma vlcerum à Sale ortum ducit.

Color à Sale eſt.

liceat oſtendere duas plantas, omni ex parte inuicem æquales, in Elemento aquæ nunquam duos lapides omnino ſimiles inuenias, &c. Omnia namq; ſuam proprietatem à Salē ſuo ſibi implantatam retinent, vt in externis, ſic etiam in homine.

Optarem ſane, vt ex Pſeudomedicorum aliquo liceret mihi colorum ac formarum cauſas audire. Si Melancholia eſt, ſi Phlegma eſt id, vnde color eſt, oſtende quæſo colorum cauſas in generatione Metallorum, arborum, herbarum ac ſimilium: color enim in homine, & alijs quibuſuis corporibus ab vna communi cauſa efficitur. Vnde humores prodierunt, vt formam, colorem, proprietatem, &c. tribuant? ex prima certe materia iſta prodeunt, & ex vltima materia mores: quomodo ergo proprietates ex poſteriori deſcribentur, cùm poſteriora ex prioribus dependeant? namq; omnis vltima materia ex prima operatur. Exempli cauſa: vinum ſui generati vltima materia eſt, cuius prima materia, Sulphur, Sal & Mercurius ſunt. Ex quo ſequitur, Ebrietatem faciendi vim, non vino ſed Sali Mercuriali adſcribendam eſſe, qui & Lupulo eandem facultatem communicat. Item Aqua quod humectat, certe Sali Reſoluto hoc acceptum fert. Itaque tam inconuenienter Vino & Aquæ, ſine tribus primis quis iſta tribuat, quàm inconcinnè vos vlcerum radices humoribus adſcribitis. Atque ſi omnino humores conſti- Humores innumeri ſtatuendi.
tuendos vrgeatis, ſequeretur certe tot humores conſtituendos eſſe, quod ſunt morborum ſpecies: ſiquidem pro confeſſo habetur, quemuis morbum ex ſuo ſingulari ſemine prodire. vno eodemq; hoc argumento concidit quoque dogma illud veſtrum, quo Chyrurgicales morbos inſtar aliorum morborum, ex ijſdem internis cauſis deducitis: verum errorem iſtum alijs ſcriptis libellis nos refutauimus, ad quos lectorem ablegamus.

Cæterum accidit non raro Sales inuicem diuerſimode miſceri, ex quo dein formæ, colores, dolorum ſpecies, omnia ſcilicet mirabiliter permiſcentur. itaque in cauſarum diſtinctionem ſedulo tunc Medico intendendum erit, maximopere autem conducit doloris ſpeciem animaduertere. Etenim vbi dolores punctorij acci- Punctorij dolores Sales per mixtos arguunt.
dunt, quibus ægri ſe ceu cultro ſecarentur, vel pungerentur, affici dicunt, certiſsimum argumentum habebis permixtorum Salium: dum enim inuicem permiſcentur, in ſe mutuo agunt etiam, ac fure-re incipiunt, ex quo furore ebullitio, ex hac dolor ille punctorius exiſtit. Hinc ergo illa vlcerum inæqualitas, qua iam in profundum, iam in latum ſerpunt, nec vllam certam vlceris ſpeciem referunt, oritur: pugnantia enim illa nullam certam admittit generationem. Etenim perinde ac Mineralium, ſic & vlcerum magna varietas exiſtit: quod ſi omnia Mineralia in idem centrum concurrere contingat, neceſſe eſt cuiuslibet ſpeciei proprietates in forma, dolore, co-

lore,&c. cum congenitis ſibi tumore,calore, ariditate,humiditate, &c.vnà apparere. Itaq; deteſtandus error eſt,quo tam grauis morbus ex Sale ortus, ſub putidos humores refertur: quos tamen ad eum finem peruenire impoſsibile eſt, ad quem illi eos cogere conantur. Siquidem corporis regiones ante omnia partiri oportet, ex qua partitione deinceps manifeſtum euadit,qui nam Sales Corroſiui in quauis regione generari ac conſiſtere queant. namq; veluti orbis regiones aliæ,alios fructus producunt, ſic & corporis partes aliæ alijs abundant. Atquè quot in mundo Salium differentiæ notãtur, tot quoque in Microcoſmo oſtẽdere licet. itaq; formam vlcerum,humorum differentijs plane non reſpondere credendum eſt. Præterea ſciendum,vlcera non eſſe Emunctoria ſtatuenda, ſeu loca quædam appellanda, per quę corpus exoneretur. Nam non aliter hic ſe res habet, ac ſi corrodente medicamento os ſanũ excaues ac erodas,in quo, donec corrodens virtus operatur,omnis curatio inutilis eſt. Iã porro de foraminib. ſeu vlceribus aluminoſis, quorũ in profundũ ſerpere propriũ eſt,dicere cõuenit. Horum ergo radices in generibus Aluminum figuntur. atq; velut Aluminum variæ ſpecies ſunt, ſic & horum vlcerum magna varietas exiſtit. Namq; ſi Alumen à ſuo corpore ſeparetur, iam ſtatim corrodentem facultatem aſciſcit, qua (iuxta Salium corrodentium naturam) carnem ſubiacentem depaſcitur. Separatio hęc quomodo fiat, ſic intelligẽdum eſt,cum nil tam noxium ſit, quod non ſuum quoque ſingularem vſum obtineat. veluti Araneum videmus, præter ſuam veneноſitatem, mirificam quandam vim ad omnes Febres chronicas percurandas obtinere. ſimiliter Creticum vinum ,(ſaluberrimus aliâs potus)ſumme corrodens acetum,quod nil niſi Alumen eſt,in ſe continet, &c. Cum inquam ſic à natura comparatum ſit, ſciendũ eſt,ſemper ad Arcani conſtitutionem bonum æquè ac malum requiri: tam enim venenum quàm antidotus,tam dulce quàm auſterum corpori ineſt: nam corpori colores omnes, omnesq; ſapores ineſſe demonſtratum eſt. Etenim quemadmodum Saturno tres colores inſunt,flauus,albus,ruber:in Marte itidem tres,purpureus,ruber & niger,neque tamen Saturnus vel Mars color eſt,Sic de Salium coloribus per ſeparationem iudicandum eſt.atq; veluti rubedo Saturni,rubro,flauedo,flauo colore tingit, virtute ſcilicet ſeparationis:eodem modo Alumen,vt Alumen,Sal,vt Sal hîc in vlceribus agit. Quod ſi admirari ſubeat,quomodo ſic inuiſibiles Sal, Alumen, &c. in corpore ſubſiſtere queant,ſtatim ad acetum recurres: illud enim dubium tibi ſoluet. Quis enim in vino incorrupto acetum ineſſe ſenſu iudicauit vnquàm? attamen quis ineſſe dubitauit quoq;? Similiter in Venere Calchantum ineſt, imò ipſa Calchantum eſt,atq; ſeparatione in Chalchantum reducitur, nemo tamen

Vlcera non ſunt emunctoria.

Separatio vt fiat.

Maluaticum vinum acetũ acerrimum habet.

Separatio nō eſt ſpeciei ſed formæ.

men Venerem Vitriolum eſſe recte dixerit. Quamobrem ſic de ſeparatione iudicandum eſt, eam formæ eſſe non ſpeciei, quin & illa alia ſeparatio, Veneris, qua Venus in Sal, (quod Vitriolo multò vehementius rodit) conuertitur, non ſpeciei, ſed formę quoque eſt, & dicitur. Sed ſeparationem iam tandem miſſam faciamus. In eum itaque (quem diximus) modum ſeparatione facta, conſtat pro natura ſeparationis corroſionē diuerſam eſſe, aliudq́ dolorem, aliud vlcus (ſeu foramen) dici. Itaque Aluminis à viridi æris, ipſius crudi, ac vſti differentias conſideres velim: perinde enim ac in his vlcerum differentiæ ſe habent, Veruntamen hoc omnibus commune exiſtit, vt in profundum ſerpant. Quod ſi malignitate ſua Saturnina vlcera ſuperare videantur, iam certo ſtatuendum eſt, ſymplocin quandam variarũ cauſarum ſubeſſe, à qua non raro Lupũ, Eſthiomenum, Fiſtula, Scrofulas, aliaq́ huius farinę vlcera exorta eſſe animaduertimus.

Sales porro qui tranſmutationē à corporibus aliorũ mineralium ſuſcipiunt, ſimilem ferè ac prędicti dignotionis rationem habent, verbi cauſa: Sales qui à corporibus Metallicis extrahuntur, magnam cum Alcali cognationem habent. Sic in ægritudinibus quibuſdam in quibus ſola Planetarum loca obſidentur, vt in Noli me tāgere, in Ærugine &c. prima cauſa Sal eſt: at talis Sal, qui Martis naturam ſequatur. Atqui quemadmodum ex Marte tres vel quatuor Salis ſpecies extrahi arte poſſunt: ſic plures vna tentiginis (puto ferruginis legendum eſſe) ſpecies occurrere conſtat. In hoc itaq́ vlcerum genere curando (ſi quidem vulgata curandi ratio non ſufficit) ſedulo loca Planetarum in homine, tum ægritudines quæ illis in locis fieri poſſunt diſtinguere medicus debebit. Nos propter ſequētes curationũ canones breuiter loca & ęgritudines planetarũ diſtinguēmus, Mars faciē occupat, Sol vmbilicũ eiusq́ circũiacentes regiones, Luna ſpinā dorſi, Venus gēitalia ac in mulieribus vterũ, Iupiter occiput ac poſteriora cranij, Mercurius interiora viſcera, Saturnus vero artus. Pręter vmbilicũ aũt, obſeruãdum Solē quoq́ ſuo imperio cōplecti collũ, pectus, hypochondria, & quidquid inter inguina & clauiculas continetur. Lunā verò pręter ſpinā coſtas quoq́ ſcapulas & lumbos obtinere. Martem autē cum facie omnes reliquas partes carnoſas faciei reſpondentes: vt ſunt manus interiora, plantæ pedum &c. vna cum vulua muliebri ſibi vſurpare. Saturno inſuper tribuuntur etiam, canales omnes, ligamenta, nerui, medulla, iuncturę, occiput, nucha, cranium, frons ac oculorum cauitates cum ſuperiore naſi parte. Venus tamen præter pudenda Oſeum & quę generationi ſubſeruiunt membra nil admodum ſingulare habet. Mercurio denique ſine exceptione interiora omnia ſubſeruiunt, Lingua gingiuis ac paucis alijs, quę Marti tribuuntur,

Plantarum regiones in homine diſtinguuntur.

Solis regio.

Lunæ regio.

Martis regio.

Saturni regio.

Veneris regio.

Mercurij regio.

exceptis:quamobrem autem Mars interiora quædam ſibi vſurpet, ſuis locis in curationibus non indictum nobis abibit. Iam enumerata partitio maiorem in praxi,quàm in theoria vſum habet. Itaq; ſi cui ex arte opus medicum facienti (iuxta ſcilicet ſuperiorem Salium ſimplicium partitionem)res ſucceſſu careat,certò ſtatuendum eſſe,à Sale tranſmutato,qui à corpore Metallico ſeparatus,certum locum occupauerit,malum originem duxiſſe. Sic hæmorrhoides, ſic Saphenam,ſic Saluatellam,&c. aliis quàm ſuis locis vlcera cauſare obſeruatum eſt:imò ſanguis quandoq;,ac Liquor carnis (corpus Metalli non ſoluens) alius apparet,quàm eſſe debebat. itaque iſta diſtinctio non floccipendēda à quoquam eſt:nam ſanguis,medulla,Sinouia, cęteriq; Liquores reſpectu Metallorum diuerſa ratione,cauſæ ſunt. Etenim Morphea quandoque naturam Metallicam referre videtur,cùm tamen reuera eiuſmodi non ſit. Verum praua tentigo plane Martialis ſanguinis eſt. Non raro Hydrops in vlcus mutatur,atque ſic curationem ſuſcipit,non ſine opinione cōcurrentis virtutis Metallicæ. Adhæc Ictericiam ſæpius vidimus virtute Mercurii ſępiſsimè per poros cutis expulſam in ſcabiem & pruritum abiiſſe, cuius rei cauſam quoque rectiſsimè ad Metallicā vim Mercurii retulimus. Atque ſic in pluribus vlceribus Phyſica curatio cum Chyrurgica coniungenda erit, maximè vbi morbus Phyſicus in Chyrurgicum tranſmutatus fuerit. itaq; Medicus primum Phyſicum morbum,pòſt Chyrurgicum expellere tentabit, ſemper Sales tranſmutatos in Remediorum delectu, ac compoſitione præ oculis habens: etenim in hoc maximè curandi ratio differt, quòd aliam methodum curandi Alkalia,ac Sales Metallorum requirant,veluti ſequentibus libellis manifeſtum euadet.

Morphea metallica.

Icteritia Mercuriales.

D. THEOPHRASTI DE VLCERIBVS

LIBER V.

VT cauſas ſanationis vlcerum cognoſcamus, ſciendum ante omnia eſt, corpori noſtro Balſamū ineſſe, cuius virtute ipſum à putredine tutum exiſtat. Balſamum illud ſingulare omnibus corporis partibus ineſt:aliud namq; in ſanguine,aliud in medulla,aliud in arteriis, oſsibus, &c. oſtendere licet. Balſamo hoc integro & incorrupto permanente,impoſsibile eſt cutis apertionem fieri: at vbi per

Balſami officium in homine.

per Salium ſeparationem (veluti iam ante monuimus) ipſum corrumpi contigerit, iam corroſionis principia iacta ſunt. Itaque in curatione hoc vnice, vt id quod de Balſamo corruptione abſumptũ eſt, reſtituamus, ſtudendum erit: hæc namq; totius curationis ſumma exiſtit. Balſamum per quod iacturam illam reſarcimus, quia noſtro corpore inſufficiens ineſt, ex alijs Elementatis corporibus extrahere neceſſe habemus, illud inquàm Balſamum in exterioribus Elementis reperitur, eſtq; id, à quo & reliqua generata ſe à putredine tuentur. Quamobrem rectè quis Mummiam exterioris Elemẽtorum corporis, (id eſt, ſuorum fructuum) ipſum appellauerit. itaque vbi Balſamum Microcoſmi ad curanda ſua vlcera non ſuffecerit, ad Balſama corporum Elementarium recurrendum erit, quæ in radicalibus quorumcunq; naſcentiũ, Matricibus congenita inueniuntur: omne namq; vita præditum corpus, ex Balſamo hoc, vitale eſt. Quocirca in Balſami extractione primum hoc ſpectandum erit, quantum ſcilicet eius in ſubiecto corpore inſit: etenim non corpus, non forma, ſed vnicum Balſamum in corpore deliteſcens, ex quo ipſum viuit, inquirere animus eſt.

Mummia Elementorum eſt Balſamus.

Extractio horum Balſamorum ferè ſeparatione abſoluitur, nimirum dum Arcanum à corpore, quod ipſo Balſamo ſuſtentabatur, aufertur. Sciendum autem, Balſamum Elementare nil aliud eſſe, quàm quod in tribus primis Liquorem Mercurialem appellare ſolemus, ex quo conſequitur, omnem curationis vim in Mercurio ineſſe, Mercurius huiuſmodi manifeſtiſsimè in Thereniabin, & Noſtoch apparere ſolet, tum in Mineralibus aquæ, fructibus terræ, atque in aſtris. Hinc ratio eluceſcit quoque, quamobrem tantam vim ad vlcera percuranda Antimonium contineat, nimirum quia Liquore Mercuriali magis, quàm reliquæ Marcaſitarum ſpecies abundat. Hinc itidem Auri vis curatoria ſpectatur: etenim nullum corpus ex aquę Elemento productum copioſiorem, ac ſubtiliorem Liquorem Mercurialem obtinuit. Sic ex terræ naſcentibus nõ eſt ſecretius remedium, Liquore Mercuriali Realgaris Cheirini, atque ſimiliter de Chao ac Firmamento, pro ratione ſuarum operationum iudicandum erit. Ad cognitionem autem cuiuſuis Liquoris Mercurialis, ſcire oportet, metalla in huiuſmodi quandam materiam tranſmutari, vt Ferrum in Crocum Martis, Venus in florẽ æris, Stannum in ſpiritum Iouis, &c. atqui iſthæc veri Liquores nõ ſunt, ſed accuratiore iuxta ſuos canones ſeparatione opus eſt, qua ad vlcera quæuis perſananda ea apta reddas. Balſamorum variæ formæ, ac deſcriptiones iuxta claſſes Mineralium quatuor Elemẽtorum, apud antiquos extant: alij ſub Emplaſtri, alij ſub pulueris, alij ſub olei aquę & impreſsionis, &c. forma deſcribere ſolent. Verũ illas ego deſcriptiones vt ineptas, artificio omni carentes, & naturę plane

Extractũ Balſami.

Liquor Mercurialis.

Metallorum mutationes.

plane repugnantes,atque vnica diæta(ſeu vt vocant regimine)obſignatas(quæ tamen naturæ hoſtis verè eſt,& dicitur) omnino reijciendas putaui.quid enim opus eſt tanta confuſione,& ægrum & lectorem ſpe ſua fallere? cùm vnius Balſami vſus,id quod ſeparatũ eſt,perfectè expurget ac remoueat, ac corpus acceſsione noui Balſami,in priſtinam diſpoſitionem reducat. Quę commemorata ſunt hactenus omnia,quomodo præparare,ordinare,applicare,&c.cõueniat,tum addiſcemus, vbi Generata omnia, qua Balſami ſpecie ornata ac dotata ſint,cognouerimus,ac ſeparandi modum genuinũ tenuerimus, veluti conſequentibus exemplis abunde manifeſtum euadet.

Balſami Solis extractio.

Itaque Balſamum Solis extracturus,ipſum abſq; ſpiritu Salis,Realgare,& ſimilibus in puluerem, oleum vel aquam tranſmutabis,id eſt, vt ex natura Metallica in corpus Reſinæ, ſeu Mirobalano ſimile conuertatur curabis. Eadem plane ratione aliorum Metallorum corpora tractanda erunt. Etenim ſine hac tranſmutatione,id eſt,ex ſua natura in naturam mediam,inter primam & vltimam Materiam reductione, impoſsibile eſt aliquod Minerale perfectam operationem, ſuæ naturæ conuenientem, perficere: etſi enim quandoque ad ſpeciem actionem ſuam perfeciſſe videantur, tamen non ex veris cauſis ac fundamentis ea progreditur. Quia enim omne generatum ad ſuam prædeſtinationem pergit, neceſſe erit Medicum illud ipſum, ex ſua prædeſtinatione in ARCANVM deducere.

Prædeſtinata in Arcana ſunt reducenda.

Quamobrem Aurum per Crudum Thereniabin in ſuccum quendam reducitur abſq; omni deſtillatione. etenim per deſtillationem Sal exaltatur, qui in Auro neutiquam prædominari debet, vel in puluerem, &c. ſic vt Metallicam eſſentiam amittat, nec in primam vel vltimam Materiam conuertatur, ſed in vtrarumq; medio conſiſtat, in hunc modũ. Recipe Solis foliati ℈ iiij. Alcool vini de Pino, de Meliſſa, ana ℥ ij. digerantur ad ſpacium vnius menſis, pòſt Butyrum abſtrahatur, ac per menſem digeſtum, tempore balnei deſtilletur, & prodibit Balſamum Solis, etiam vlceribus grauiores morbos perſanans.

Quòd ſi forſan præcium remedij nimium accuſent aliqui, eos nil moror: etenim fucũ, ſi ita velint, minoris facere poſſunt. verum vbi ægritudo ac neceſsitas poſtularint, neminem laborum, ac ſumptuum pigeat, pœniteátue, quo ægro (qui abſq; Balſamo ſanitatem conſequi non poteſt) certum ac indubitatum auxilium præſtare poſsit: maximè cùm æque magni ſumptus quandoque pro Albo cocto, Oxycroceo, & ſimilibus inutiliter expendantur.

Balſamus ferri vt fiat.

Simili ratione ex ferro balſamũ extrahemus, ipſum cũ aceto deſtillato reuerberantes in crocum, & ab illo croco octies vel nouies Salem Armoniacũ abſtrahentes, donec in oleum abeat, quod dulce efficiemus arte. Vſus balſami Solis & Martis eiuſmodi eſt, vt illud ſin-

lud ſingulis ſeptimanis ter, hoc poſt duodecimam ſubinde horam vlceri imponatur. In cupro deinceps eiuſmodi quoque balſamum reperitur, ſi ipſum in vitriolum, hoc in aquam, huius colcothar in oleum rubicundum reducatur, ambo hæ miram in quibuſuis diffi-cilioribus morbis Cancro, Lupo, Fiſtula, (in quibus pro ſpeciei proprietate nil reliqua proficiunt remedia &c) percurandis efficaciam præſtant.

Plumbi quoq; ſpiritus ex cinere eius per acetum deſtillatum extractus, ac in oleoſam dulcedinem reductus, non in vlceribus ſolum, ſed & in vulneribus & apoſtematibus mirifice conducit. Similiter ex Argento viuo oleum extractum, Balſamo auri viribus plane reſpondet. Adhęc coagulatum à colchotar, & cum aqua Parthenionis adhibitum, reliquorum mineralium Balſama longo ſpacio ſuperat: Quinetiam ipſo in florem vel Crocum conuerſo in horum vlcerum curatione non infeliciter vteris. Sanè ſi pſeudomedici qui ſcientiam Metallicæ artis ſibi ſolis aſcribunt, iſta penitus introſpicerent, intelligerent forſan maius in fabrorum officina quam Francofordianis Myropolijs, commodum (ad curandum) ineſſe. verum compatriotæ, affines, veteres Pharmacopœorum conſodales, ac amici ſunt, nec facile amicitiam hanc ſibi relinquendam putant, cùm tamen fuſoria fornax tinnitu mortarij longè prętaret.

Balſamus Mercurij.

Crocus ac flos Mercurij.

Superioribus remedijs viliora non ſunt, quæ ex Realgaridibus præparantur: nam Arſenici ea virtus eſt, vt omne vlcus qualecunq; illud tandem ſit, percurare ſolum poſsit, verum acrimoniam veneni ſui prius auferre oportet in hunc modum: nimirum vt per Salem vrinæ fixetur, tum enim vltro in Oleum reſoluetur, ea qua diximus virtute præditum. Antimonium quoque aqua Vitrioli in pultem coctum, ac per Salem armoniacum purificatum: craſſum, ac purpureum, ſeu fuſcum liquorem fundit, ſuperiori viribus parē.

Oleum Arſenici. Antimonij oleum.

Ne mireris huiuſmodi ſimplicibus vlcera perſanari, vt quæ virtutes ſuas ab ipſamet natura compoſitas acceperint, nam Auro ſupra lx. virtutes, Cupro xx. Realgari xxx. &c. natura conceſsit, vt iam meritiſsimo iure Pharmacariorum inutilia Remedia, à Medicis ſtupidiſsimis compoſita, repudianda duxerim: nam & naturam ipſammet Compoſitorem eſſe ignorantes, naturæ defectus reſarcire conati ſunt, & ex ſuis, thecis arculis, & pyxidibus, ea depromere voluerunt, quæ natura in ſuis Arcanis recondiderat.

Simili modo Sales in vlceribus vſurpati, curatoriā facultatē ſibi ineſſe oſtendūt. Itaq; ſi Alumi: corroſiuū dēatur, & abſq; ſtipticitatis corruptione (non tamē per calcinationē) in liquorē reducantur Vitriolum non in liquorem, ſed in oleum tranſmutetur, Salis viriditas reiectis reliquis extrahatur, eam quàm diximus virtutem illis vſus teſtabitur, qui regimini Thermarum omni ex parte reſpondet,

Aluminum ſtipticitas quid faciat.

det,nam & Thermæ ex huiuſmodi Salibus ſeparatis primum excíterunt:hinc per virtutes haſce aquæ frigidæ incaleſcunt,ac ad curanda vlcera efficaciſsimæ euadunt. latet enim hîc cauſa ob quam Thermæ calidæ ſentiuntur.

Modus extractionis Balſamorum,ex generatis Elementi aquę, Metallis ſcilicet,reliquisue mineralibus Antimonio,Granatis,&c. ad generata Elementi terræ, commode quoque adoptari poterit. nam Liquor Mercurialis hic ęquè,ac in Auro,ſerpentinam ac Cõſolidam facit producitq́ .Atque quemadmodum Ceſius Balſamo ſuo,reliqua in ſuo genere (ceu & Aurum in ſuo) ſuperat,ſic iuxta Ceſij naturam omnia tranſmutare opus erit,conſolidam ſcilicet ſerpentinam,&c. Etſi autem Ceſius extra ſeparationem,quocq; vlcera perſanare ſolet,nihili tamen ea eſt ratione ſuæ latentis naturæ.cum in deſperatis vlceribus eius vſus certiſsimus, ac indubitatus plane ſit,at non perinde in mediocribus. Quamobrem neceſſe quocq; habebimus hîc ex prędeſtinatione in Arcana naturas cogere. in Arcanis enim herbæ exaltantur. Modus tranſmutationis ſic ferè habet,vt ſępius per calidã reiterentur aqua ac perfundãtur,donec liquor à fæcibus ſeparari ſe patiatur, tum enim exſiccari ac ſub pulueris forma reſeruare vtiliſſ: fuerit.Atque hîc generalis modus eſt, quo omnes ſerpentinæ ac conſolidæ, quæ ſub forma Herbæ ſunt, in ſuam potentiam reducuntur. Modus in radicibus ac ſeminibus conſimilis plane eſt, niſi quod prius ad tempus ea digerere oportet.

Herbæ in Arcanis exaltantur.

Ex lignis autem ſic extrahes, ligna in ſuum Alcali reducito, cuius Sulphur aſſeruato,latet enim in eo Mercurialis Liquor, quē ſeparare impoſsibile eſt.Itaque obſeruandum quantum Balſami in huiuſmodi conſolidis inſit,ne pro Mercuriali alium forſan Liquorem aſſeruetis:verbi cauſa,ſi quis Buxum pro Botin accipiat,hoc ei eueuiet. Reſinæ vero, Gumina,& ſimilia per digeſtionem, vt correctionem ſuſcipiant, ſimiliter tranſmutari debent. ſed iſtis nemo nimium tribuat, ſiquidem perfectum Balſamum non contineant. Elementi aëris generata perinde ac terræ,præparari volunt. verũ cùm ijs Thereniabin eiusq́ ſpecies deſint, difficulter myrobalanus extrahitur.Generatorum inſuper ex igne(ea puto quæ materialiter ex ipſo generantur) operationes difficilime tranſmutationem accipiunt: itaque vt in Arcana conuertas, fruſtra tentaueris. At quæ materiatæ ſunt, non ita inobedientes ſe artificis induſtriæ præbere ſolent,& facile ipſorum Arcana ad potentiam quiuis deducat, veluti in impreſsionibus manifeſtum euadit. verbi cauſa, ſi vlcus Lentiginoſa conſpergatur,ipſa dein ſub lapide putrefacta curationi occaſionem præbeat, hanc curationem,Impreſsionem ſuper cæleſtem vſurpant, & ignis Elemento plericq; tribuunt,admiratio-

Lentiginoſa.

miratiónem iſta forſan alicui mouebunt, ſed maiora his, ignis præſtare obſeruatus eſt. Eſt & ſupercæleſtis alia impreſsio, qua ægro non animaduertente, abſque omni remediorum vſu, per (coniunctionem ſcilicet ſupercœleſtem) morbi curantur, perinde vt de Lẽtiginoſa dictum eſt. Coniunctionum harum peritiam ſingularem nos in medico requirimus, ne forſan ſuperſtitionibus tribuere velit, quæ illas non attinent: hinc enim fontes ſunt Figuratorum & Signaculorum, quibus vlcera curantur. adhæc præculæ hinc confirmantur, quæ immerito à quibuſdam ſuperſtitionis calumniam ſuſtinent, cùm Cabala præcularum & Signaculorum, tum Lentiginoſæ, de qua diximus, operationes neutiquam Magicas eſſe, ſed naturaliter ab Elemento ignis proficiſci comprobet. Operationes hæ à Medico cognoſci debebant, ſed plerique quia incorporea iſta ſunt, in his hallucinantur, vel planè cæci ſunt. Hactenus tradita de præparationibus Balſamorum quatuor Elementorum, accuratè à Medicis perpendenda & excolenda ſunt, & ad ſpecialiora accommodanda, vti in ſequentibus magis eluceſcet.

Signaculorũ virtus.

Cabalæ vſus.

Natura autem Balſami, quod extrahitur dulcis, & temperata nullaque excellenti qualitate prædita eſſe debet: nam in curationibus vlcerum ridiculum eſt, per ſiccam qualitatem, humiditatem: per frigidam, caliditatem curare velle: cùm iſta potius impedire quàm curationem promouere animaduertatur. In vlcerum curationibus enim, Balſami temperies & dulcedo, frigus, calorem, humiditatem, ſiccitatem, dolorem, omnia omniaque mulcet & curat. Itaque ſummum in hiſce curationibus eſt, vt Medicus verum Balſamum extrahat, ac ſuperantes qualitates corrũpendo attemperet: niſi enim hoc fiat, omnis curatio inutilis futura eſt. Adhæc attractiua vis Balſamo ineſſe nulla debet, cum attractio ſummum ſit venenũ in iſtiuſmodi curationibus: atque materia peccans in centro abſcondita, per purgantia non attrahentia pelli debeat. Itaque ſi aliqua talis attrahẽs virtus, vel etiam corrodens vis, tuo Balſamo ineſſet, eam deſtrues. verbi cauſa, Arſenicum ac Mercurius ſublimatus primaria conſolidantia ſunt, atqui eorum Corroſiuam vim prius corruptam iri oportet, ne ſcilicet vrant, tumorem vel puncturas excitent, ſed æquabili temperie lactis vel mellis inſtar miteſcant ac dulceſant. Quocirca moneo in præparatione Balſami, ſolam illius virtutem conſolidatiuam ſpectandã eſſe, cui nulla inſit virtus Diaphoretica, nulla cauſtica vel rodens facultas, vel ab Elementis orta complexio. Atque hæc temperies in cauſa eſt, quamobrem tantum Auro ac Lentiginoſæ tribuamus. ſic Conſolida craſſa, quàm rotunda ad incarnationem aptior eſt, etſi vtrique vnus, idemque Balſamus inſit: itidem Mummia ſicca Maſtiche in curatione præſtat (quod non vt hæc calore excellat, etſi ambo parem Balſamum obtineant. Itaque

Balſamum dulce eſſe debet.

Balſamos vis attrahens ne inſit.

In Balſamo vis conſolidatiua ſpectatur.

hoc vniuerſale in omnibus noſtris formulis remediorum eſto, etſi non ſemper moneamus, nullam hic complexionem, nullam virtutem (ſiue ea attractiua ſit, ſiue alia aliqua) conſiderari debere, ſed in omnibus corruptionem machinandam, quo absq; omni qualitate ſola dulcedo ac temperies applicari poſsit.

D. THEOPHRASTI DE VLCERIBVS.

LIBER VI.

DE SYRONVM OZENARVM ET *Fiſtularum ortu, & curatione.*

Ferrugo.

SI in faciei ea parte, quæ Marti ſubiacet, naſo puta, labijs, genis, &c. vlcus fiat: Ferrugo nuncupari malum ſolet, nimirum quod inſtar ferruginis in Metallo, ab extra introrſum, non autem contra ſubiectas partes depaſcatur, vbi ſcilicet per poros cutis materia peccans expulſa, diutius illi adhæſerit. Malum hoc faciei ſolum, non item reliquis Marti ſubiectis partibus, volæ ſcilicet ac plantis pedum, &c. propter ſingulare quoddam venarum genus accidit. Cauſa mali eſt coniunctio duarum diuerſarum eſſentiarum, liquoris ſcilicet Metallici, qui Sal ſanguinis eſt, & liquoris Martialis, qui Sal Martis dicitur: ex iſtis inquam duobus Salibus coniunctis, huiuſmodi malum exiſtit, in hunc ferè modum incipiens. Si nares ſanguine abundent, vel ipſum copioſum gingiuæ profundant, vel denique ſanguine caput repletum ſit, eiusq; fluxus ſupprimatur, tum ſanguis ille in Martis partẽ decumbens, illic eroſa vena, morbi centrum facit. Alia quoque occaſione fieri quandoque conſpeximus, cùm nimirum inſcitia medicorum, verrucæ labiorum, naſi, faciei, &c. eroſæ eſſent, radice verrucarum in venis exiſtente, venas illas in morbi centrum degeneraſſe.

Locus affectus.

Cauſa.

Cancer naſi. Fiſtula. Syron.

Diſtinguendum inter iſta hoc ferè modo eſt: ſi enim ex regione naſi progrediatur, Cancer naſi, ſin è genarum medio, Fiſtula, ſin prope aures fiat, Syreon appellatur: ferè tamen in omnibus iſtis ad labia, & naſum vſque extenditur malum: ſunt enim illic locuſtæ illarum venarum, quæ hoc morbi genus efficere aptæ ſunt. Si itaq; ex immodico fluxu vena erodatur, (vti monuimus) ſcitote illud à Sale Colcotharino fieri: namq; vbi iſte cum Sale Martis iunctus fuerit,

fuerit,vnà operantur ac ferruginis initia faciunt. Operatio eius vbi cunq; tandem fiat, ſemper ſui ſimilis eſt: perpetuo namq; Sal Colcotharinus per poros extruditur,ac ab exteriore ambiente nos aë-re,cui cùm interno nunq; vel raro conuenit, irritatus furere incipit,ac pro quantitate & acrimonia vtriuſq; Salis, tum natura affectę partis,ac ſanguinis copia,cutem, carnē, omnesq; ſubiectas partes erodit,quemadmodum in affectis ſenſus optime dijudicat. Furor iſte ac roſio durat,donec omnia quæ Martis imperio ſuberant abolita ſint, quòd ſi huius quoque limites ſerpendo tranſgrediatur,iam lethale malum eſt. Lethale quoque,vbi aures occupauerit: nam ea eius natura eſt,quod ſi nil in ſuperficie quòd depaſcatur ſuperſit amplius,interiores quoque Mercurij partes ſubingrediatur, ac dentes cùm gingiuis erodat,vbi ſcilicet iam naſum, labia, genas, &c. deuorauerit antea. Subiecto deín omni abſumpto, Salis quoq; acrimonia & venenoſitas perit tandem,ex quo ſequitur, quòd vbi Sal Colchotarinus & Martis ſuam venenoſitatem non exerunt amplius, retro iuxta venarum rectitudinem ipſa feratur & mortem efficiat. Sæpiſsime quinetiam accidere ſolet,vt huiuſmodi coniunctio tardè & occultè admodum fiat, nec vllis certis ſignis, ſed ſola eſchara, puſtula, &c. ſe prodat, atque tum hunc Syronem periculoſiſsimum & curatu difficillimum pronunciabis, nam horrenda ſymptomata ob Sales ſe mutuo pellentes expectare oportet.

CVRATIO.

Curandi ſcopi duo potiſsimum ſunt: alter vt furorem illum temperemus,alter vt facto iam affectui medeamur. Ille duobus modis perficitur: vel enim Salium malignitas(perinde ac Arſenici virulentia per butyrum tollitur, vel ignis ab aqua reſtinguitur)compeſcenda eſt, vel venæ illę præſecandæ. Prior modus hiſce quinq; pinguedinibus Oleo de Camphora,liquore corallorum alborum, Liquore Lithargirij, Reſina de Marte & axungia cupreſsi, perficitur, ſi nimirum illarum vna affecto loco imponatur ac deligetur, donec dolor omnis remittat. Poſteriori modo perficiendo neceſſario Anatomiæ peritiam præficimus: hæc namq; venarum ductus oſtendit, quibus cognitis quæ vena, quo loco præſecanda veniat quod ipſum varijs quoq; modis fieri poteſt, cauterio, ſectione, Eſcharæ procuratione & ſimilibus modis, quos iam velut & Anatomię rationem in præſentiarum non doceo, cùm lectorem requiram iam in artis principijs abunde edoctum.

Pinguedines pro ferrugine.

In facto iam affectu curando, iſta potiſsimum obſeruanda veniunt. primum abſumptam iam partem reſtitui, & adimpleri amplius non poſſe: deín reliquum quod adhuc ſupereſt per Oppo-

deltoch, vel aquam, vnguentum, puluerem &c. eidem adſcriptum, curandum eſſe. Notandum tamen remedia aliqua exiſtere, quæ vtrumqꝫ ſcopum adimpleant. huius generis ſunt Realgar fixum, Operimenta fixa, Aquila fixa, quibus obtinendis maximopere ſtudere medicus debet, propter ingentia pericula quæ priori modo frequenter iuncta ſunt: nam venas præſecare, earum impetum diuertere, iuxta Anatomicos canones, maioris certe & difficilioris artificij eſt ipſa met curatione. Obſeruandum deniqꝫ eſt, curationem iſtorū vlcerum diuturnā eſſe, ſi quorum aliorum: nam ratione ætatis vlceris ferè curatio longa exiſtit: itaqꝫ feſtinare nullo modo conſultum videtur: niſi forſan Balſamo Solis, Mummia Mercurij, &c. remedijs quæ radicitus Syrones curare poſsunt, inſtructus ſis.

Realgar. Operimena. Aquila fixa.

Remedia reliqua quibus Syrones percurantur, ſunt Emplaſtrum quod recipit, Reſinæ abietis, Colofoniæ, Terebinthinæ. ana lib: ſs. Ceræ virgineæ lib: j ſs. Armoniaci, Mirrhæ ana ℥ ij. Realgaris fixi ʒ iij. fiat emplaſtrum pro more, quod quotidie bis renouatum ad finem vſqꝫ curationis impones. Quod ſi debile nimis ſit, & tardius agere videatur, ſequenti vnguento vteris quod habet. Olei Realgarini, de aquila fixa, ana ʒ ij ſs. olei de vitellis ouorum ℥ j. Terebinthinę lotæ ℥ ij Litargirij acetoſi ℥ ſs. fiat vnguentum ſubtile. Sequens quoqꝫ puluis quemuis Syronem qui intra ſuam regionem conſiſtit pnrcurare ſufficiens eſt. Recipit autem Croci Martis, florum æris ana ℥ ſs. Operimenæ fixæ tantundem fiat puluis. Similiter aqua Lentiginoſa ab Aquila vel Realgare deſtillata mirifica expurgandorum vlcerum facultate pollet ſi quotidie locus affectus ſemel ea lauetur. Verum pręſtat in omnibus ſpeciebus iuxta Anatomicas rationes venas præcidere, ad præcauendam recidiuam &c.

Emplaſtrum Oppodeltoch.

Aqua Lentiginoſa.

DE CARCINOMATVM ORTV & curatione.

Si in mulierum mammis, vel virorum ſcapulis, ampla rubedo, cum apertione, pure fætido, magno calore, multiſqꝫ cauitatibus ac fiſtulis intrò pertinentibus, tumoribus, Scyrrhis, &c. appareat, ægerqꝫ de punctionibus conqueratur, Cancrum appellabis vlcus hoc, à ſimilitudine Cancri fluuialis cocti. Atque etſi non omnino iſta ſtatim loca occupentur, ſed lumbi, brachia, venter, coſtarum regio, ſpina, &c. ſimiliter vt dictum eſt, afficiantur, nil prohibet affectum Carcinoma quoque appellare. Hoc tamen abinuicem differunt, quod quæ in mammis & ſcapulis fiunt Carcinomata, Lethalia ſemper ſunt: at non perinde de reliquis pronunciandum ſtatim eſt, cùm illic ſalutis ſpes non omnis præcluſa ſit. Carcinomata quæuis pro ſexuum varietate cauſas diuerſas obtinent, nam quæ

Cancri deſcriptio.

Cancri nomen vnde.

viris

viris accidunt, hæmorrhoidalem ſanguinem cauſam agnoſcunt, & poſteriora corporis occupant, vt ſunt ſpina, omoplatæ, &c. quin non raro in artubus conſpiciuntur. Quæ vero Mulieres affligunt, ferè in anteriore corporis parte reſident, à ſanguine menſtruo originem ducentia. Obſeruare quoque conuenit, occultos quandoq; Cancros fieri, quales ſunt, qui vterum, anum, mammarum interiora affligunt, atque eos fore Lethales, eſſe meminimus. Sed vt de Cancri materia aliquid admoneamus, ſciendum vtrumq; ex Realgarino ſanguine fieri, menſtrualem tamen hæmorrhoidali veneñoſiorem eſſe: eſt enim Sal Mercurialis, qui in mulieribus frequentiùs quàm viris coaceruatur. Et ſane cuiuis mulieri ratione menſtrui Carcinoma fieri poteſt, cùm ob hæmorrhoides quæ rariores apparent, in viris paucíſsimis Cancri generentur.

Mulierum carcinomata.

Principium Cancri ferè ex redundantia, quam natura Mineralium expellere conatur, oritur. quod ſi expulſio per oppilationes impediatur; iam ſanguis ille retro fertur (virtute expulſiua alium exitum quærente) & pro natura Salis Mercurialis, rodere incipit, ac dictis ſignis, quæ omnia Mercurialis ſalis naturam ſapiunt, ſe prodit. accidit tamen quandoq; oppilationes iſtas Cancrum non producere, maximè vbi illud Realgar Mercuriale non excelluerit, verum vel Colcotharinum, Aluminoſum, Sal Zuccharinum, &c. primas tenuerit, ex quorum deinceps naturæ varietate, clementia vel periculoſa vlcera exiſtunt. Quamobrem ſciendum ab oppilatione Cancrum, Lethalem euadere, vel non euadere. Etenim ſi hæmorrhoidalis vel menſtrui ſanguinis retentio fiat, Lethalis eſt, Lethale quoque vbi in partem aliquam incubuerit, illiusq; viæ, ſeu meatus obſtruantur: retrò enim tum fertur, & aliis locis vlcera facit. quòd ſi in mammis & ſcapulis ea fiant, præſentiſsima mors eſt. Itaque ſummo ſtudio enitendum erit, vt congenita vis expulſiua, ab oppilationibus liberetur: nam virtus iſta ſeu naturaliter, ſeu præter naturam agat, certis periodis recurrit. quodſi ergo tempore motus illius ea per oppilationes impediatur, illa certè impeditio mater mortis euadit: nam virtus expulſiua non quieſcit donec mors finem ei faciat. Quocirca ſedulo iſta in curatione conſideranda ſunt, maxime vbi morbi magnitudo dilationē non concedit. Sciendum autem Carcinomata in mulierum mammis à lacte prouenire, ſiue album illud ſit, ſiue rubeum: quæ verò in ventre ſiunt, nón ab hoc, ſed à Menſtruo illarum venarum ſanguine naſci: omnium autem periculoſiſsima ſunt, vteri acq; pudendorum Carcinomata, nimirum omnibus menſtruiſpeciebus ad illius generationem concurrentibus. Poſsibile tamen etiam eſt, antequam cancer fiat, multo retrò tempore ſcyrrhos, cherades aliosq; tumores duros extitiſſe, qui ſero admodum aperientur, atq; hoc genus Carcinoma-

Cauſæ & origo carcinomatum.

Oppilatio in cancro quid faciat.

Lac cauſa cancri in mammillis.

tum omnium tutiſsimum eſſe ſolet : nec eſt quod aliis nominibus mala hæc (vbicunque in corpore ea ſint) nominanda putes quàm Carcinomatis: nam omniū vna eademq́ cauſa, ſanguis ſcilicet, ſeu Sal hæmorrhoid:& menſtru:eſt,omnibusq́ vna curatio conuenit.

CVRATIO.

Summum quod in curatione ſpectare conuenit,illud eſt, vt hæmorrhoidum ac menſtrui fluxus in ſuam potentiam deducatur. Etenim menſtruum quod in ſua potentia non conſiſtit, oppilationes efficit,ſic & hæmorrhoides agunt. itaque horum Salium legitima temperies procuranda erit, certis quibuſdam remediis:nam ſanguis menſtruus, ſicut & hæmorrhoides, dum ſuam eſſentiam obſeruant,nullius mali effectrices eſſe poſſunt. Curatio etſi duplex eſt, Phyſica altera,altera Chyrurgica: tamen vtramq́ Chyrurgum tenere conuenit,tam eam quæ in ſuam temperiem humores reducit, quàm illam quæ ei quod iam à corrodentibus abſumptum eſt reſtituere intendit. Itaq́ remediorū duo quoq́ genera cōſtituenda erant, vt ſint quæ intrinſecus incommoderationem emendent, & quæ foris adhibita,curent: hæc tamen non agunt, absq́ interioris Medicinæ acceſsione. adhæc non adeo difficile foret,hanc quoq́ Medicinam ſic comparare, vt perinde ac illa inſenſibiliter ageret. Curaturus itaque Cancrum, ante omnia hæmorrhoides, ac menſtrua in ſuas potentias deduces, atq́ nihil conſtrictionem, fluxum album vel nigrum,ſpiſſum vel tenue curabis,neq́ multum de aperiendis oppilationibus ſollicitus eris: etenim illis ad ſuam potentiam deductis,iſta vltrò euaneſcunt. Poſt hæc ad reſtitutionem eorum,quę Corroſio abſumpſit deſcendendum erit. ſed ferè vt in Syronibus, ſic & hoc loco procedere conueniet,itaque parum de illa ſollicitum eſſe neceſſe eſt. Atqui hoc non inficior, in Carcinomate quædam Arcana eſſe, quæ in Syronibus venenorum inſtar ſint. Adhæc ſciendum,exteriora Arcana interioribus nihil conferre, itaque de ſolis internis ſollicitum eſſe oportet, quod iis procuratis à quauis deinde Serpentina,Cancer curetur. Quamobrem interna Medicina,non ſolum potentias duarum interiorum cauſarum roborare potis eſſe debebit, ſed vnâ quoque vt conſolidatiua ſit neceſſe erit. Sic namq́ in re medica comparatum eſt, vt vbicunque morbus ab eroſione eſt,illi ſpecificum conſolidatiuum opponatur. hinc nos non immerito reiicimus ea medicamina,quæ ſolum deopilant,probamus vero quæ vnâ & conſolidare poſſunt. Ex hoc ſequitur in externis remediis,nos vulgatis cōtentos eſſe debere. Verum interna, menſtrua & hæmorrhoides attemperare debebunt, Veluti eſt Reſina auri,quæ non ſolum eos,qui in artubus,ſed etiam qui

Curatio duplex.

Hæmorrhoides & Menſtrua in ſuam potentiam deduci debent.

Reſina auri.

qui in ſcapulis & mammis fiunt Cancros, ſimpliciter abſq; vllius alterius medicamenti admixtione curare ſufficiens eſt. Verum ſi dicto remedio deſtituamur, eius loco vſurpabimus gluten aquaticũ, vulgo Sperma de piſcibus nuncupatur, nimirum cum Spermate de aquatico, ipſum in aquam redigentes, & epithematis loco parti adhibentes: omnes namq; Cancri malicias tollit, niſi vbi puncturæ moleſtant, hæ enim ſi adſint, Lethale malum pronunciandum erit.

Gluten aquaticum. Sperma de aquatico.

DE RELIQVIS VLCERIBVS ET *Aperturis in vniuerſum.*

Sunt inſuper plus viginti aperturæ ſpecies, varijs nominibus appellatæ, varijsq; cauſis attributæ, ab antiquis, quas tamen omnes cùm ab vnica cauſa proficiſcantur, vno nomine afficere, vnoq; remedio curare nihil prohibet. Principio ergo nil ſollicitum eſſe oportet, æqualis ne vel inæqualis vlcerationis forma ſit, profunda ne vel ſuperficialis tantum: nam iſtá pro loci natura euariant: adhęc etſi Salium omnium variæ ſpecies exiſtunt, omnium tamen vna eademq; origo eſt. Cùm itaque formę ac ſigna vlcerum tam diuerſa ſint, neque conſiderandum admodum, Aluminis ne, Nitri, Vitrioli, Plumoſi, Entali, &c. ſint nec ne, vel an ſub Euforbio, Pipere, Flãmula, Vrtica, &c. compræhendantur, vel denique an iuxta Metallorum, vel Marchaſitarũ ſpecies diuidi oporteat. nam hæc Theorica magis ſunt, eaq; de cauſa ſuis Paragraphis deſcripta: ſed ſufficiat cuiusq; generis ſpecies vnis ijſdemq; ſignis dignoſci, verbi cauſa: quemadmodum Mineralia cum quatuor Elementis effloreſcũt, ſic & quatuor Alumina, &c. conſtituũtur: quibus tamen omnibus dignoſcendis, communia quædam ſigna ſufficiunt, ſicq; in reliquis Plumoſi, Entali, &c. vlcerum ſpeciebus agendum quoque erit. Neque admodum anxium eſſe conuenit, in præcedentibus & coincidentibus ſignis cognoſcendis, fallacia namq; ſunt, & ex accidẽte originem ducunt: accidente dico, quod antea locum paſſum occupauerat, vt ſi Apoſtemate, duritie, Sephyro, vel Sclyroſi ea parte moleſtatus antea fuiſſet, eaq; mala iam tandem in aperturam, ſeu vlcus abirent. conſtat enim neceſſario vlcerationem fieri, itaq; anxie de iſtis inquirere, nil opus erit, cum in Theoria nil admodum conducant, minimum vero in Praxi.

Morbi antegreſsi.

Vlcerationes iſtæ vbicunq; in corpore conſiſtant: conſiſtunt autem frequentiſsimè in capite, Scapulis, humero, brachio, lateribus &c. initio magno calore ac rubore apprehenduntur, mox minutiſs: cauitates exoriuntur, quæ ſuceſſu temporis in vnum amplũ vlcus degenerant. vlcus hoc ſiue in brachio, tibia, lumbis, ſpina, capite ſit, perinde eſt: veluti & cauſa, Sal nimirum etſi multiplex

exiſtit, nulla admodum diſtinctione indiget: nam ſufficit in theoria nouiſſe, Salē cauſam eſſe, nec refert an gemmę, Nitri, Peræ &c. ſit, nec ne. verum Sales iuxta ſuam acrimoniam partiri non vſq; adeo inutile in opere practico foret, vt ſc: primum Sal ſalis, dein Sal gemmæ, pòſt Sal nitri, vltimo loco Sal vrinæ conſtitueretur: nam iuxta hos gradus de calore dein iudicare facile fuerit, vt ſcilicet poſtremo ſummum calorem tribuamus.

Salium gradus.

Exoriuntur quoq; vlcera Plumoſa: his ferè ſignis dignoſcenda, ſcalpendi deſiderium adeſt, calor, rigor, puſtulæ, ſimiles ijs quæ ab Vrticis fiunt, ingruunt: quę vbi ad tempus perſtiterint in vlcera caua tranſmutantur, multò quàm antea calore magis moleſta: ſicq; ex Alumine Roche, Iameno &c. vlcera, non tamen perinde vt ex Plumoſo doloroſa: quæ deniq; ex alumine glaciali fiunt, omnium ſunt mitiſsima & clementiſsima. Huiuſmodi proprietates & ſigna in inquirendis ac dignoſcendis vlceribus ex ipſorum ſimplicibus & ſimplicium gradibus deſumes, caue tamen, putes, morbi quantitatem ex gradu te metiri poſſe: pugnant enim cum theorematicis Medicinæ principijs, vt ex humoribus eorundemq; gradibus morbi magnitudinem deducamus, ſed cæcorum quorundē medicorum commentum hoc eſt, itaq; explodendum.

Simili modo ex Vitriolatis diuerſa oriuntur vlcera, quæ vbi aperta fuerint, copioſam aquam cum multa ſpuma ſubinde profundūt. Signa, quibus dignoſcantur, iſta fere ſunt, cauitas parua apparet, primùm profunda quidem, & vndiquaq; ceu factis cuniculis ſubtus excauata, quam circa dein & alia oriuntur, ſimilia huic, à quibus deinceps & oſſa carioſa ac putrida redduntur, tandemq; vlcerum labia decidunt, nouamq; figuram adipiſcuntur. Omnia huius formæ vlcera nos Vitriolata appellamus, omnibusq; æqualem curationem adhibemus. differunt abinuicem non gradu, ſed colore, qui alius in Colcotharino quàm Glaciali ineſt Vitriolo, ruber ſcilicet ille, hic albus: cæteri colores qui ferè à pure & carne putreſcente cauſantur, cum diuerſis temporibus diuerſi incidant, in Theoria difficilem cauſarum aſsignationem habent. Omnium mitiſsima huius generis vlcera à ſale Zuccharino fiunt: nam ea rariſsimè dolorem comitem habent, Reliqua vlcera quæ vniuerſalia dicuntur, non facile ad certam aliquam normam partiri quiſpiam queat. perinde enim res habet ac ſi 1000 ſemina eiuſdem ſpeciei, quis in terram proijciat, quæ certè inde enaſcentur plantæ, vix duæ inuicem ſimiles inueniantur. eodem plane modo vlcera quę vniuerſalia vocantur, omnia eiuſdē generis ſunt, diuerſarū tamen interim ſpecierum, veluti malū & pyrus diuerſa ſunt quidem abinuicem: at vnicam primam materiam obtinent. hac ergo ratione Medicum ſuam theoriam inſtituere oportebit, ſi de vlcerum curatione ex arte

Vitriolata vlcera.

Zuccharini Salis vlcera.

Vniuerſalia vlcera.

differere

differere velit. quælibet namq; curatio ex vltima materia oriri debet, nec ex illis falsis ac inutilibus distinctionibus, quibus tota Medica ars turpissimè conspurcata est producenda.

Sed ad curationem pergamus, tandem in hac spectandum erit, vt remedium aquæ instar præparetur, quæ omnia suffocat insensibilia, qualicunque ea tandem sint, atqui veluti quædam aquæ subesse possunt, veluti lignum lapides, &c. quæ ab aqua non suffocantur, (id est, euincuntur:) sic quædam arperturæ sunt, vt cancer, Syrones, &c. quæ hisce remedijs itidem non cedunt: vicissim quemadmodum lignum aquam putrefacit, sic quædam vlcera sunt exempli gratia, vt Lupus Herisipyla, &c. quæ tantum abest, vt istis obediant, vt etiam longè deteriora ab vsu horum remediorū euadant. Quamobrem obseruandum erit, quomodo aquæ potentia operetur, vt & sic sensu carentia vlcera ad germina, insensibilia cōparantes, sciamus quæ vlcera sub hanc curationis legem collocanda sint. Nam si quid aliud hoc à Medico accuratè obseruandū erit, vt virtutes exteriorum naturalium, ad internas comparet, (nam istæ iuxta naturam illorum disponi volunt) atque miserandam illam Humoristicam Theoriam reijciat. Etenim vlcerum Anatomia sic comparata est, vt illas humorum distinctiones, approbationes plane respuat. Sed curationis leges, & remedia iam tandem scribere tempestiuum est. Vlcus sub aliqua harum Salis specierum constitutum, sequenti Mundificatiuo primum omnium eluito. Recipe succi Lentiginosæ, lib: ij. Realgaris fixi ℥ ſs. Croci Mercurialis ℥ j. ſs. digerantur vnà per triduum. Mundificatiuum Mercuriale appellamus, cuius vsus est, vt quotidiè bis mane, scilicet & vesperi eo vlcera lauentur, ac deinceps Oppodeltoch imponatur, donec satis mundum vlcus appareat, quo facto per Oppodeltoch, tandem curationem absolues.

Lupi & Erysipelatis malignitas.

Mundificatiuum Mercuriale.

Oppodeltoch.

MVNDIFICATIVVM ALIVD.

Recipe Operimenæ fixæ, ℥ j. Aquæ Culiculæ lib: j. vtere vt prius. Quod si suspicio adesset, alicuius superuenturi mali, vel noui vlceris, ad priorem modum recurres: ea enim vlcerum singularis, quædam proprietas est, vt si ipsa non iam existerent, tamen tandem orierētur. si ergo talis casus occurrat, tamq; verū vlcus non vt symptoma curabis. Accidit denique vlcus à natura vltro mundificari, proinde solo Emplastro vtendum esse manifestum euadit. Caue autem festines vel naturam cogere præsumas, nam vim ac coactionem natura non patitur, si verè curari vlcus debebat.

D. THEOPHRASTI DE VLCERIBVS

LIBER VII.

DE IGNE PERSICO.

IGNIS Perſici eiusq; ſpecierum explicationem inſtituturijs conſiderationis principia paulò altius repetenda erunt. Fundamenta in duobus primis Sale & Sulphure inſunt: quod enim vrit & ardet Sulphur eſt, quod vero accendit, potentia Salis appellatur. ex hac namq; potentia quoduis lignum accenditur: lignum enim ſua natura Sulphur eſt (illud intellige quod conflagrat) ſic ignis ex Silice, marmore, &c. excutitur, nimirum ex ipſorum Sale. Notandum ergo Salium diſcrimen, alius namq; Alabaſtrinus eſt, & igne caret, alius Marmorinus ignem continens. Atque veluti Salis durities ignem dat non tamen vrit, ſed in ligno, id eſt, in Sulphure ſuam operationem perficit: itaque quemadmodum ſi lignum flammam conceperit, illud iam ad corruptionem ſuam properat: ſic ſi in Microcoſmo microcoſmica huiuſmodi inflammatio accidat, de corruptione corpus periclitatur. verum ſicut lignum ligno, conflagrat velocius & vrit vehementius, vt faginum abietino, &c. ſic pars vna corporis, quàm alia ad concipiendam inflammationem aptior exiſtit. cauſa huius rei Coagulatio eſt, quæ in corporis partibus conſiſtit. quiuis namq; gradus ignis, ex coagulatione Salis omnes progrediuntur. etenim quanto Sal vehementior eſt, tanto Gangræna maior, quo tenuior ac purior eò calidior exiſtit. Hinc ratiocinari licet, quamobrem ea quæ paucam coagulationem habent, paucam quoque flammam contineant, nam quæ ex puris conſiſtunt Salibus, vt ſunt Reſina, Colofonia, &c. citiſsime flammam concipiunt, dant enim ſuum gradum ex natura Salis Diaphani. Quòd autem Sal Petræ, Sal Nitri, Argentum viuum, &c. tantam habent tempeſtatem: cauſa eſt excellens perſpicuitas Salis, & humiditas, quæ illi ægrè diſſolubilis ineſt: ea enim cuiúsuis ſalis natura eſt, quod ex ſua humiditate furorem illũ habeat. atq; hinc varij oriuntur vſtionis modi, pro Salium nimirum diuerſitate, ſic Sal Petræ reſpectu Sulphuris furit, Sulphure quieſcente, ſic inquàm in abiete Sal Petræ, & Sal Sulphureus in Fago ineſt. Quæ de Sale accenſionis Sulphure, flammæ cauſa in vniuerſum dicta ſunt, ſpecialiter omnia ad humanum corpus in Igne Perſico adaptari poterunt.

Potentia Salis.

Sal Alabaſtrinus.

Sal Marmoreus.

Coagulationem multam multa flamma arguit.

Quemadmodum ergo Elementata exteriora ab igne exuruntur, ſic de igne Perſico in humano corpore accenſo iudicandum eſt.

nam

Aſtra in homine.

nam quatuor Aſtra æquè in humano corpore,ſeu Microcoſmo inſunt,ac in maiori mundo conſpiciuntur.Sunt autem accenſionum duo modi,alter cum ex Silice ignem excutimus: huic modo reſpõdet Ignis Perſicus: qui cauſam extrinſecam habuit contuſionem, fracturam,aut illegitimi remedij vſum. Altera accenſio ex Aſtris eſt,id eſt,ex natura & fit in hunc modum, vt ſi à ſole quid exſiccatũ ab ipſo accenderetur & exureretur,rarum hoc eſt,itaque raro quæ ab aſtris ignis Perſicus excitatur, nam perinde vt de Sole dictum eſt: ſic & Sulphur Microcoſmi ab interiore Aſtro accenditur. accenſio hæc pro diuerſitate partium, intenſior ac remiſsior eſſe ſolet.

Sulphur Microcoſmi ab Aſtro accenditur.

Eſt & tertia inflammatio illi reſpondens, qua montes & ſaxa conflagrant,ignem à noſtro igne inextinguibilem concipientes, in quo caſu tamen aliqua Saltem pars (quę ſubiectum eſt)ardet, reliqua illæſa.talis eſt cùm Eſthiomenos & Carcinoma ex facili aliqua cauſa calorem pręter naturalem concipiunt.Item quemadmodum, in fodinis Zinnabrij,Mercurij,Salis Nitri,&c.à vento quandoq; illa Mineralia accenduntur,ſic & per Chaos noſtrum materia pęccans aliquo in loco conſiſtens inflammatur.De affecto loco inquirendo nil admodum ſollicitum eſſe oportet, ferè in digitis pedum, iuncturis,medulla,carne, intrinſecus in ijs regionibus, quæ ſuprâ & infra Diaphragmati adiacent,non raro in capitis regionibus malum conſiſtit.Hinc variæ ignis Perſici ſpecies ſunt:alius enim montano igni reſpondet,vt Lupus,qui verus Ethna eſt: alius cum puſtulis & Eryſipelate incipiens, ſero admodum flammam concipit, reſpondens diuturno, at debiliori igni: tertius ſubito ingruit, & vnius horæ ſpacio totum membrum exurit,veluti Prunus: alius per contactum ſeu contiguitatem vrit,& ignis Perſicus verè dicitur. Plures horum ſpecies antiqui Apoſtematum nomine affecerunt,atque ad portentoſas cauſas retulerunt, ſed res vt diximus ſe habet. Mirabuntur ſcio imperiti Medici, quo pacto Sol & Ethna in hominis corpore conſiſtant, verum illi ſuos humores, quos fingunt,admirentur potius. Noſtra ſane Theoria,hæc principiorum firmamenta ex tribus primis certiſsima habet, ex illis namq; omnia Mineralia perfectè continemus. Adhæc cum quatuor quoq; Elementa in nobis inſint, ipſorum etiam potentias in nobis dominari manifeſtum euadit.

Ignis Perſici ſpecies. Lupus eſt Ethna.

Sol & Ethna in homine.

Sed vt de Gangræna aliquid dicamus, ſciendum ipſam Anodynam quandam vſtionem eſſe,inde ortam,quod initio partes Microcoſmi à natura Narcotica ſtuporem contraxerũt, abolito ſenſu. his ergo membris ſi præternaturalis aliquis calor ſuperueniat, iam ea Gangrænam habere dicuntur: huius nos ignis ſingularia remedia in curatione ſeu praxi deſcribemus. Sed ad Theoriam reuertamur

Gangræna quid ſit.

mur, in qua ſciendum à calidis & vrentibus herbis ac ſimplicibus, Ignem hunc perſicum excitari poſſe. remedia talia ſunt, imò deleteria medicamenta, vrtica, flammula, Cantharides, Realgar, Arſenicum &c. Fit etiam ignis Perſicus Iliado aliquod Minerale ex ſua cathena protrudente, omnia namq; mineralia in noſtro corpore continemus. Itaq; quicunq; pedem ſeu tibiam prurientem habent, cum multis puſtulis, eorum morbus virtutibus vrticæ reſpondet: quæ verò mala, puſtulas aqua plenas habent, virtutibus flammulæ conferuntur. Si itaque flammula talia in corporibus noſtris efficit, an non mineralibus quis eaſdem imò maiores virtutes tribuat? cùm omnia velut in theoria & praxi extrinſecus in maiore mundo, ſic & in iiſdē intrinſecus eadē eueniat. itaq; reijcienda omnino erit illa fucata inutilis ac anilis humorum, colerę, phlegmatis, & Melancoliæ theoria, vt quę contra philoſophię principia, contra naturam Microcoſmi, cōtra ipſammet experientiā ceu ex Diametro pugnet.

Ignem Perſicum efficientia ſimplicia.

CVRATIO.

In curando igne Perſico illa in primis ratio tenenda erit, quæ in reſtinguendis exterioribus ignibus obſeruari ſolet, vt nimirum quemadmodum in theoria illos reſtingui diximus, ſic & in praxi hos extinguēdos tibi proponas. Itaque ignem ex lignis ſuſcitatum quàm facile affuſione ſimplicis aquę extinguant homines, at eadem ipſa aqua non ita in igne Perſico operari obſeruata eſt. itaque penitus medico introſpiciendum in aquæ eſſentiam erit, & cognoſcet eam nil aliud eſſe, quàm Alumen reſolutum dulce, ex quo eruitur Alumen ad reſtinctionem ignis Perſici adhibendum eſſe: alia tamen ratione quàm in lignario igne, vt maxime eadem ſit materia.

Aqua eſt Alumen reſolutū dulce.

Cognitum prætere a eſt Ethnæ ignem à nulla penitus aqua extingui poſſe. quòd ſi ergo ſimilis paſsio in humano corpore foret, fruſtra ſane Alumen Zuccharinum adhiberetur. itaque quia Sulfuris lacte Ethnæ ignis reſtinguitur, illud ipſum quoque ad ignem Perſicum accommodari debebit. Itaq; ſedulo ſpecierum ignis Perſici meminiſſe oportet: nam alius comparatur lignario igni, alius montano ſeu Ethnęo, tertius Salis Nitri, alius Reſinę, &c. Hac ergo ratione in extinguendo Sulfure Microcoſmi progredieris, nec vlla alia compendia ex Medicinæ fontibus excogitare licebit illis ipſis exceptis quæ de Mineralibus annotata ſunt. Itaque non mirum eſt, pſeudomedicos ac chyrurgos ignes iſtos non modo non extinguere poſſe, imò malum deterius ſæpius efficere, adeo vt ex partis alicuius inflammatione, non rarò totum corpus in maximum diſcrimen deducant, cum veros medicinæ fontes legitimaq; remedia tantum adeſt, vt affectent, vt auerſentur etiam maxime. Deniq; obſeruandum morem illum reſcindendarum Gangrænoſarum partium planè inartificialem eſſe, atq; omnino cum Medicina pugnare, medi-

Lac Sulphuris Ethnæum ignem extinguit.

Præciſio mēbrorum improbatur.

medicina dico non veſtra fictjcia,ſed vera,certa,ac legitima. verum vt maximè cùm arte pugnet, tamen quandoq; vbi imperitia Chyrurgi malum conflatum eſt,Enſe reſcindendum eſt,ne pars ſyncera trahatur. Nos non ferra vel inſtrumento, ſed ſubſcripti emplaſtri vſu emortuas partes ab integris ſeparare ſolemus. Recipe Colofoniæ lib: iij. Liquorum Myrrhæ ℥ vj. Ex quatuor Gummis lib:ſs: fiat emplaſtrum,quod ea parte applicetur qua ſanum emortuo contiguum eſt. verum vbi os ex vſtione nimium induruiſſe conſtaret, non præter rationem putarem, ipſum ſerra diſcindi,ſed à ſanis partibus ſedulo cauendum & abſtinendum.Hac ratione emortuę partes auferuntur,integris etiam quandoq; manentibus oſsibus.Conſolidatio deniq; per aquam Salis& Oppodeltoch auſpicanda erit, ſed inter omnia remedia præſtant quę ſequuntur. Aqua,ſanans ſanam partem, ægra iam remota. Recipit aquæ Salis ex raphano ℥ j. ex Culicula ℥ iij. ſucci plantaginis digeſti ℥ viij.mixta mane & veſperi adhibeantur.

Vt pars emortua cadat.

ALIA.

Recipe Succi chelidonię,aquę AluminisRochi,Iameni ana ℥ j.ſs. Nitri reſoluti ℈ ij.miſce & vtere vt prius.

EMPLASTRVM.

Recipe Olei de frumento,de ouis ana ʒ ij.ſs. de Glandulis ℥ v. Ceræ , picis communis, ana ad pondus omnium ,fiat cerotum ſecundum artem,adhibeatur pro more vulgato. Gangrænæ autem Salnitroſæ per ſolum Vitriolum reſolutum , quod curentur,ignorandum non eſt: Ethneæ deinceps per bituminis naualis,& Camphoræ reſolutæ,æqua pondera curari conſueuerunt : Gangrænæ autem igni lignario reſpondentes Thure & Myrrha : Sulphureæ vero,ac Reſinoſæ,per Lac virginis ex Sulphure paratum curantur plerumq;. in vſu autem omnium horum curandum eſt, vt ſubinde noua imponantur,nec vnq; pars ſicca relinquatur,ſed perpetuo humectetur. Verum vbi tarde nimis vocatus fueris, & iam malum inueteratum ſit,procedes vt ſupra edoctus es.

Gangrænæ variæ ſpecies quibus remedijs ſanentur.

DE VLCERIBVS DEPASCENTIBVS.

Depaſcentia vlcera formam ac materiam ex Salibus habere, vt pleriſq; dubium non eſt, ſic modus generationis paucisſimis cognitus,explicandus nobis relictus eſt. Intelligendum ergo,generatum nullum abſq; Reſina exiſtere , dempta ea quæ Sulphuri adeſt pinguedine.Reſina hęc liquor quidam eſt,generatis omnibus prę ter tria illa prima,congenitus.Atqui quemadmodum in non paucis arboribus,imò in quibuſdam herbis etiam , Reſinas erumpere videmus,cum interim in reliquis plantis latitent: Sic etiam in Microcoſmo Emunctoria ſua,quandoque nāſciſci, Reſinas haſce con-

ReſinaMicrocoſmi quid.

tingit. Atq; veluti iſthic à forma ſpecifica eruptio fit, eodẽ modo in Microcoſmis formã quandam ſpecificã dominari credendum eſt. Hinc ergo manifeſtũ euadit, quamobrẽ Reſina iſta Salis, vbi ad ſuam exaltationẽ peruenerit, in alijs plãtis ſub forma picis, in alijs forma Reſinę, Gummi, Terebinthinæ, &c. erũpat. Nimirũ ſimiliter in Microcoſmo res habet, vbi varia quoque formâ vlcera huiuſmodi prodeũt, nonnullis ſcabiei, quibuſdã pruriginis, alijs puſtularũ forma, (quę ſingula tandẽ in vlcera abeunt) proueniunt. Prętera quibuſdam (quemadmodũ de Reſinis latentibus dictũ eſt) Reſinæ nõ erũpunt ſtatim, niſi vbi ad exaltationẽ ſuã peruenerint, atq; tũ nulla (ex cõmemoratis) ſigna in illis iuuenias. hæc ergo catholica horum vlcerum ſunto. Porro aũt ignorandũ non eſt, quod in Reſinis, Gũmis, Therebinthinæ ſpeciebus, &c. natura quædã ſeu proprietas Salis plumoſi inſit: qua de re conſiderandam vobis vrticã proponitẽ, quæ acuitatem ac malitiam ſuam, non in profundo ſuæ ſubſtantiæ, ſed extra eam obtinet. ſimilis affectio in hoc vlcerum genere mente & imaginatione concipienda erit, cum differentijs quoq; ijs, quæ in Iua Rubea, Pipere, Zinzibere, Cubebis, &c. (quorum omnium ſingularis quædam proprietas vrticoſa in ſubſtantia mortua quaſi, extra vero eam efficaciſsima exiſtit) inſunt. Sal itaque iſte extraneus in Gummis & Reſinis, peccans Materia cum ſit, atq; Microcoſmus ſimiles quoque extraneas paſsiones, pruritum ſcilicet, ſcabiem, tineam, aliasq; ſimiles, ad oculũ oſtendat: quis non Theorematis noſtris, iam antea propoſitis fidem habeat? Etſi autem non inficior, iſthæc Apoſtematibus alijsq; hactenus commemoratis vlceribus accõmodari poſſe: verum cum finalis materia, in qua Medicus concludere debet, ſeparationem faciat atq; curationem, ſigna, materiam atq; dictarũ cauſarum concordantias diſtinguat, tãdemq; per vltimã materiam ea confirmet, quis nõ ſingulari huic affectui, ſingularem quoq; cauſam tribuat? maximè cum hinc eximia illa ratio fidem mereatur, qua in depaſcentibus vlceribus Salem extraneum, quem rectè in hoc caſu Plumoſum quiſpiam dixerit, Vrticoſum etiam eſſe, neq; vllius alterius ſpeciei aſſeritur.

Sal Plumoſum in Gummis & Reſinis.

Separatio fit à materia finali.

Sal extraneus eſt Plumoſus.

Signa autem dignoſcendorum vlcerum, iſtorum vſu atq; experientia potius quàm ex ſcripto quis addiſcat: veluti & reſinam abietis à Botin & Pini, &c. ſenſu quàm ratione rectius dignoſcimus. Sed diuerſa paulò in Microcoſmo ratio eſt, ob ipſius formam corpoream, & naturalem, ac inſitum calorem, quo externa generata deſtituuntur. Signis iſtis ferè dignoſcuntur tamen, quod Eſtiomena gummata, vlcera reſinata, &c. naturam Colophoniæ, ac Picis repræſentare ſcimus: quæ vero puſtulas, vrticam, ſcabiem quæ, plumoſum, &c. ſequi, veluti & Iuæ Rubeæ ſua quoq; peculiaria ſigna nemo ignorat. Atque ſic velut omnes Sales ærugines, &c. ac quidquid

Iua Rubea.

quidquid in vniuerſum virtutem Corroſiuam participat, in exterioribus agere conſpicimus, intrinſecus quoq; vbi in Microcoſmo & in actū eruperint, ex forma, colore, calore, dolore alijsq; ſymptomatis, facile dignoſcuntur.

Neq; vero eſt, vt ad vnum certum locum morbum alligemus, vel generali aliquo nomine à loco ſumpto appellandum putemus: nam nullum Chyrurgicum nomen à loco ducitur, niſi vbi loca Planetarum morbus aliquis occupauerit, vti in Syronibus. atqui longa alia in Eſthiomenis ratio eſt: Veluti enim arbores varijs locis Reſinas protrudunt, ſic & Liquores in Microcoſmo pelluntur, atq; vt maximè & in arboribus, & in Microcoſmo certus quandoque erumpentis fluxionis locus exiſtit, nil tamē opus eſt noua nomina, noua remedia excogitare, vnum omnibus generale nomen, vnum omnibus Eſthiomenis, Catholicum remedium eſto. Etſi autem hic naturæ refragari difficile eſt, quæ (particulariter) non rarò vno aliquo ſimplici, Eſthiomenum cruris curat, eo ipſo vero brachij non curat: tamen cum Medici officium requirat, vt vno nomine appellatum morbum, vno remedio percuret, ſiue in ſupernis partibus illeſit, ſiue in infernis; nil noſtris rationibus hanc obiectionem obſtare puto. Itaq; nominum multitudinem cauſarumq; diuerſitatem ab Humoriſtis Medicis aſsignatam in hoc affectu, ab arte noſtra exulare iubeamus.

Chyrurgica morborum nomina non ducuntur à loco.

In Eſthiomenis vnum eſſe debet remedium generale.

Porrò quemadmodum exteriora generata videmus corpus noſtrum afficere, tum vbi illa in materiam peccantem abeunt. verbi cauſā, ſi Arſenicus in corpus noſtrum agit, tum illud exulcerat, ſic alumen plumoſum, ſic vrtica longo vſu cutem exulcerant, velut omnia cætera corpora quæ ſalis naturam participant. ſimiliter de intrinſecis Mineralibus iudicandum eſt. Proinde ipſorum naturas accuratè diſtinguemus, quo ſi ea in actionem erumpant, illis perindè ac extrinſecis mederi poſſimus. Veruntamen externa generata ab internis differre, in eo quod illa ad tempus ſolum, hæc verò perpetuo agant, paucis incognitum eſſe puto: quin interna fixa eſſe, externa autem mobilia perinde manifeſtum eſt. De vlceribus deniq; depaſcentibus, vberiore ſermone diſſerere, eorumq; ſigna, ac differentias aſſignare co nueniebat. verum quia hæc materia nimis ampla, copioſa, & intricata eſt, nec niſi ſumma experiētia præditis peruia, negotiū hoc ad ſecretiorem quādā Philoſophiam remittimus.

Arſenici in corpus noſtrū actio Corroſiua.

Generata intranea vt ab externis differant.

Curandi aūt ratio hoc ferè modo ſe habet: Prima vt Sal exterior extrinſecus, nō intrinſecus auferatur. Dein vt more Chyrurgorum vulgato vlcus claudatur. Remediū anodynū, & reſtinguēs pro doloribus ac vlceribus depaſcentibus, id eſt, Eſthiomenis tale eſto.

Curatio.

Recipe Salis Metallorum ℈ ij.
Aquæ de Bitumine veris ℥ vj.

Mixta digerantur per quatriduum, dein hoc remedio per quatuor vel quinque dies, seu donec dolor omnis remiserit, vlcus lauetur, quo facto, sequenti mixtura ad consolidandum vteris (quæ sic habet.

Recipe Cinerum de Saturno lib: ſs: Olei oliue albi lib: vj. Lithargiri præparati in viscum quartaria iij. fiat mixtura, coquatur in calidis cineribus ad horas xij. imponatur mane & vesperi.

ALIVD PRIORIS FORMÆ.

Recipe Salis vrinæ ℥ iij. Salis Metallorum è Saturno ʒ v. coquantur & digerantur in aceto destillato, donec fiat fermentum simile Elixiri, cui deinceps adijcies decimam sextam partem Camphoræ liquefactæ, & vteris velut dictum est. post huius vsum ad claudendum vlcus recipies Oppodeltoch, vel Emplastrum pro Fistulis sequenti capite descriptum.

Oppodeltoch.

DE FISTVLIS.

De Fistulis antiqui fabulosa scripsere.

De causis & origine Fistularum varia, & fabulosa ab antiquis memoriæ prodita inuenias, quæ recentiores quidam obstinatè defendere non dubitant, & ea maximè quæ ad Fistularum differentias pertinent: quasi vero Fistularum plures essent differentiæ, nec omnium eadem penitus natura, quamuis enim loco quodammodo à cæteris lachrymalis differant, tamen vna omnium essentia, ac originis ratio est. Itaque quod omnibus vlceribus cōmune est, hoc ipsum quoque ad Fistulas referemus, nimirum quod Salem Corrosiuum causam agnoscant. Neque est quod doloris ratione aliquam differentiam statuendam hic esse, quis sibi persuadeat: siquidem Sales etsi omnium formarum causæ sunt, non tamen statim dolores efficere quoque necesse habent, cū experientia edoceamur, Sales quosdā sine omni dolore corrodere posse. itaque nil opus est de noua Theoria cogitare, vlcerationis ratio sufficit, nec plura requiruntur.

Formæ à Sale dantur.

Sal itaque is qui Fistulas efficit, idem ille est, qui in Casia est, in arūdine, &c. ac ex quo Conchilia, & Æthites lapides fiunt: est enim excauationis omnim corporum, vna quædam ac communis causa, quam tamen in curatione non admodum respicimus, cum dolor & natura Corrosionis, ferè curationem ad se pertrahant. Etenim quāuis vlceratio nulla fiat sine forma, tamen ipsa sola ad inuertendam curationem, insufficiens est. Formarum quidem absolutam cognitionem in Medico, quatenus Philosophus est, ac Theoricus, omnino requiro, vt sc: differentiam omnium formarum tam in vlceribus, quàm externis generatis, Granato sc: & Marchasita, vnde ea sit ostendere queat, non tamen sic in curatione procedendū. Sed ad exemplum redeamus. De Casia & arundine similitudo nobis proposita fuerat, ex quo Fistularum Theoriam nos deducturos polliciti

Simile.

citi

citi ſumus, ſc: vt materiam ac ipſorum cauitatis cauſam oſtenderemus. Proinde ſcitote, quod veluti arundinum variæ differentiæ exiſtunt, ſic non vnum genus Fiſtularum eſſe, atq; vt illæ varijs de cauſis, varias formas nanciſcuntur, ſic Fiſtularum formas diuerſas, diuerſis à cauſis produci. Neq; tamen præter Salem, alia aliqua cauſa afferri poteſt: qui cum omnibus communem formam largiatur, ex ea ipſa formarum æqualitate, non poteſt quod ipſe materia primitiua ſit ſemetipſum prodere. Quapropter Medicos hortor vt formarũ differentias ſedulo diſcernant, quo accuratius de morbi materia peccante pronunciare queant, namq; (vt craſſo exemplo rem confirmem) veluti nemo marem à fœmina diſtinguet, niſi formarum ratione, ſic cauſas morborum nemo ſine formarum diuerſitatis cognitione internoſcet, cauſam autem morbi neceſſario cognoſci ad rectam curationem, quis eſt qui dubitet? Notandũ porro eſt, quemadmodum formæ ratione arbor ab arbore, lignum à ligno differt, quæuis vero arbor, ac quoduis lignum ab igne abſumitur, ſic in curandis Fiſtulis, quæ varias quidem formas quandoq; ſortiuntur, tamen vnam communem curandi methodum ſufficere. Curatio enim ignis conſumentis inſtar ſe habere debet, qui velut in comburenda pyro alius non requiritur quàm in fago, pino, tilia, &c. ſic curatio vna, omnibus Fiſtulis accommodari poteſt. itaq; illa ſubtilis & accurata diſquiſitio, Medicum non vſq; adeo ſollicitum tenere debet: namq; qui huiuſmodi ſubtilitatibus ſe exercent, nunquàm veræ Medicinæ abſolutam cognitionem ſibi comparabunt. Illud certe fateri omnino cogimur, ſenſus noſtros non intra cutem hominis penetrare: at contra nimijs ſpeculationibus indulgere, eque cognitioni officit. Proinde recte ego ſubinde moneo & inculco, vt in naturis quatuor Elementatorum indagandis (quæ vera experientia eſt) ſedulo laboremus: illic enim experientiæ matrix quaſi eſt, quæ ſenſuum iudicio penitus ſeſe ſubtrahere nequit. Itaq; cognatio hominis cum quatuor Elementatis obſeruetur. ſin & de locis ſollicitus eſſe quis velit, is Caſsia fiſtula, Ariſtolochia rotũda, Zuccharum &c. quatenus locis differant contempletur, & intelliget quomodo Fiſtulæ aliæ pone oculos, aliæ poſt aures, aliæ alijs in locis generentur: neq; tamen quiſquam cogitet, nouam ob id Theoriam, vel nouam curam excogitandam eſſe, vna omnibus Theoria, vna Praxis ſufficit & abunde eſt.

Sal eſt materia primitiua Fiſtularum.

Fiſtulæ omnes eodem modo curantur.

Matrix experientiæ.

Sal autem quem diximus Fiſtularum cauſam eſſe, Sal petræ eſt: is enim non poteſt ſine cauitate conſiſtere. proinde ſi ipſe ab Iliado ſeparetur, intrinſecus in corpore, vel etiam extrâ perinde vt in Arundinibus, ac Ariſtolochia rotunda (quæ & ipſa intrinſecus caua eſt) cauitates efficere ſolet, quæ operationes Salis petræ, etſi vniuſmodi non ſunt, tamen à Medico diſtingui (quantum ad curatio-

Sal petræ eſt cauſa Fiſtularum.

Humorum è Fiſtulis fluentium varietas.

nem attinet) neceſſe non habent. Quemadmodum autem in arundinibus contenti ſucci, alij dulces ſunt, alij auſteri: ſic Humores qui per Fiſtulas effluunt, varios quoq; ſapores obtinent: humores verè illi nil aliud ſunt, quàm nutrimentum medullarum, ad quas cùm ob affectum corpus peruenire nequeant, per Fiſtulas extrà deriuantur, in pus mutati. Quapropter ſciendum, quod vbi Sal in materiam peccantem abierit, quòd Cuniculos agere incipiat, cui ſi deinceps præternaturalis calor copuletur, iam ad efficiendam putredinem nil amplius deeſſe. Sin calor externus nullus accedat, tum nulla fluxio nullúmue pus apparet, ſed ſimplex cauitas exiſtit. Itaq; ſciendum, calorem preternaturalem finalis formæ corruptorem eſſe, ac intentiones Salium, in operando impedire poſſe. Præterea loci ratione (quod ſæpius iam monuimus) memineris, nullam in curandis Fiſtulis differentiam obſeruari: eſt enim Salis natura à calore liquefieri, quod cùm omni corporis parte fieri poſsit, vbique quoq; Fiſtulæ generari poterunt. verum quemadmodum in plantis, aliæ alijs plurem humiditatem requirunt, ſic in Fiſtularum genere, pro loci varietate Humor copioſior, vel paucior fluere ſolet, pro Salis ſcilicet multitudine vel paucitate.

Fiſtulæ in omnibus corporis partibus fieri poſſunt.

Quod ſi verò cui iſta ratio non ſufficiat, ſed planius cauſas ac originem Fiſtularum ſibi explicari velit, eum ſecretiore quadam Philoſophia dotatum huc accedere volo, quo ſequentia penitius introſpicere poſsit. Itaque ceu quis eam teneret rem explicemus. Quemadmodum omnia quę in rerum natura creſcunt, ex ſuo ſemine creſcunt: ſic Fiſtulæ quoq; ſuum ex quo creſcant ſemen habent. ſemen illud materia peccans eſt: peccantem autem materiã non voco, omne id quod per cauitatem effluit, ſed id quod intus latitans fluxionem cauſatur: idipſum verò (veluti omnium rerum ſemina) minutum admodum eſt. Proinde ſciendum, morbum nõ eſſe omne illud quod ex ſemine naſcitur; ſufficit radicem ipſam quæ ſeminis naturam maximè ſeruat, morbum appellaſſe. Ex quo curatiua intentio oritur, in curatione radicem euelli debere. Ceterum quod ad cauſæ cauſam (hoc eſt ad ſeminationis rationem) inquirendam attinet, tam eſt Medico factu impoſsibile, quàm rationem reddere, cur ſi quis ex fractura fiſtulam contraxerit, cur ipſum crus fractum ſit, ſc: vtrinque occultæ cauſæ ſunt, hic fortuitæ, illic fatales.

Omnia ex ſemine fiunt.

Radix mali in curatione eſt euellenda.

Ad curationem autem Fiſtularum progredientes, obſeruabimus, primò Fiſtularum quoddam genus eſſe, quod vel membri affecti atrophiã, vel totius corporis conſumptionem efficere natum ſit: cuiuſmodi eſt illud quod ex perperam facta curatione primitus natum eſt. In hoc gènere curatio fere deſperata eſt maxime ſi membrum intumeſcere inciperet. verum quid facto opus ſit in ſymptomatis vulnerum explicatum eſt ſupra.

Curatio Fiſtularum.

At ſi

At ſi Fiſtulæ legitimæ fuerint, tum Recipe Olei de ferro, de Saturno ana ʒ j. Olei Mercurialis ℈ j ſs. miſce, vngantur labra fiſtulæ per dies nouem & curabitur, nec ſollicitus ſis de fundo fiſtulæ: pręſtat medicinam eo peruadere quàm oculos tuos. Aliud ſimile ſub forma emplaſtri. Recipe Cerę, Colophoniæ ana quartarium vnum, ex maioribus quatuor gummis ana ℥ j. ex quatuor Reſinis ana ℥ ſs. fiat magdaleon, temperetur cum oleo Lauri & Terebinthina ſecundum artem.

Vnguentum. *Emplaſtrum.*

ALIVD SVB FORMA POTIONIS.

Recipe Aquæ foliorum cerui, foliorum tinearum ana lib: ſs. Aquæ ſophiæ ℥ iij. miſce, ſingulis diebus bis, mane & veſperi hauriatur vncia vna cum vino ad menſis ſpacium, & ſanabitur. Plura remedia non deſunt. verum iſta mihi vſualia ſunt & prȩſtantiſſima quibus contentus eris.

Potio.

Peroratio.

CAuſis ac curatione vlcerum ac aperturarum omnium abſolutis, iam Medicos fideles monendos duxi, vt noſtram Theoriam, quæ in cauſarum inquiſitione, Praxim quæ in Remedij legitimi inuentione ac vſu deſcripta nobis eſt, ſedulo legant ac relegant. Ego quidem non inficias eo, vicies pluribus dictis, & cauſas & remedia deſcribi potuiſſe, ac debuiſſe. Verum prolixitas ſi in aliqua alia arte in Medicina certe locum non habet, verba pauca, ſenſus perfectus, remedia ſuccincta, virtutes immenſæ in arte noſtra probantur, quæ omnia ſane ſedulo Medicos conſiderare decebat, vt ex paruis magna depromere poſſent: tantis enim nos theſauris donauit natura, vt nil ſupra, adeo vt ne Thymi, quidē (maiora iam prætereo) virtutes omnes deſcribi poſsint. Quapropter præſtare vnius herbæ virtutes abſolutè cognitas habere, quàm omnium dotes per tranſennam ſaltem inſpexiſſe, affirmo. Sed plerique Medicorum noſtros labores corrugata fronte inſpicient, non quòd artem veram proditam videant, ſed quod ſuam nequitiam detectam doleant. Verum illos rubros & nigros Galeros nemo ſic ſuſcipiat moneo, vt ipſorum ſuperbia ſe ſeduci patiatur.

Loquacitas à Medicina debet exulare.

FINIS PRIMI TOMI.

IN PRIMVM TOMVM CHYRVRGIÆ MAGNÆ THEOHRASTI Paracelsi Index locupletisſimus.

Prior numerus Paginam: alter Lineam denotat.

Cariem

Corru-

Euphra-

Fluxio-

Geni=

Nutri-

Poly-

X 5

Vulne=

INDICIS PRIMI TOMI.
FINIS.